

OŚRODEK
PRZETWARZANIA
INFORMACJI
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

 www.opi.org.pl

Zjawisko drop-outu na polskich uczelniach

Raport opracowany na zlecenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Warszawa 2020

WPROWADZENIE	5
NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI	9
ISTOTA ZJAWISKA DROP-OUTU	15
PRZEGLĄD POLITYK	21
BADANIE JAKOŚCIOWE	29
Podsumowanie wyników badania jakościowego	30
Informacje o badaniu jakościowym	35
Mapy empatii	38
Wybór i oczekiwania wobec studiów	42
Czynniki instytucjonalne wpływające na drop-out	51
Czynniki indywidualne wpływające na drop-out	65
Proces rezygnacji ze studiów i dalsze losy studentów	72
Obszary zmian według studentów	81
Studia a rynek pracy	87
Model zjawiska drop-outu	92

ANALIZY ILOŚCIOWE	98
Podsumowanie wyników analiz ilościowych	99
Skala i charakterystyka zjawiska drop-outu	104
Wielkość drop-outu na poszczególnych stopniach studiów	105
Wielkość drop-outu w różnych obszarach kształcenia	107
Wielkość drop-outu a fakt pobierania stypendium	110
Wielkość drop-outu a cechy demograficzne studentów	112
Okres, po jakim dochodzi do drop-outu	115
Losy osób przerywających studia	118
Losy osób skreślonych ze studiów	119
Losy osób skreślonych ze studiów w podziale na obszar kształcenia	122
Okres, po jakim następuje powrót na studia	125
Okres, po jakim następuje powrót na studia w podziale na obszar przerwanych studiów	129
Przerywanie studiów a sukces edukacyjny	132

Przepływy studentów między kierunkami	133
Zmiana uczelni i rodzaju uczelni przy korekcie ścieżki	134
Zmiana trybu studiów przy korekcie ścieżki	137
Zmiana obszaru kształcenia przy korekcie ścieżki	139
Kierunki przepływów studentów między obszarami - ogólne trendy	141
Kierunek przepływów między obszarami według stopni studiów	144
REKOMENDACJE I PRZYKŁADY ROZWIĄZAŃ	149
BIBLIOGRAFIA	161
ZAŁĄCZNIK	163

The background features a grid of white circles on a dark teal background. Some circles are solid white, while others are semi-transparent, creating a pattern that frames the central text.

WPROWADZENIE

WPROWADZENIE

Drop-out, rozumiany jako rezygnacja z podjętego kierunku studiów przed uzyskaniem dyplomu, niezależnie od przyczyn i okoliczności, jest zjawiskiem powszechnym, zarówno w Polsce, jak i w innych krajach. Według badania przeprowadzonego przez OECD w 2008 roku w 18 krajach, studiów nie ukończyło 31% studentów (OECD 2010).

Biorąc pod uwagę skalę tego zjawiska, drop-out jest zagadnieniem ważnym zarówno na poziomie systemowym, jak i indywidualnym. Na poziomie systemowym każdy drop-out oznacza utratę szansy na podjęcie studiów przez innego potencjalnego studenta oraz nieefektywne inwestowanie środków publicznych. Na poziomie indywidualnym może się natomiast wiązać z poczuciem straty zainwestowanego czasu i pieniędzy.

Niemniej jednak, trzeba mieć na uwadze, że porażki edukacyjne są nieuniknioną konsekwencją selekcyjności systemu i świadczą o dbałości o jakość kształcenia. Dlatego też nie należy oceniać zjawiska drop-outu jedynie przez pryzmat jego negatywnych konsekwencji. Nawet krótki okres studiowania może przynieść studentom korzyści w postaci zdobytej wiedzy i umiejętności, czy wsparcia w podjęciu decyzji, jaką ścieżkę kariery powinni obrać. Co warto podkreślić, decyzja o rezygnacji

ze studiów w wielu przypadkach nie jest decyzją ostateczną – znaczna część studentów, którzy doświadczyli drop-outu, finalnie zdobywa wyższe wykształcenie bądź decyduje się na kształcenie na kursach zawodowych.

Aby ocenić skalę zjawiska rezygnacji ze studiów na polskich uczelniach i poznać jego główne przyczyny, Laboratorium Analiz Statystycznych OPI PIB przeprowadziło kompleksowe badanie składające się z wywiadów jakościowych z osobami, które doświadczyły drop-outu, analizy ścieżek kształcenia w oparciu o dane pochodzące ze Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on oraz przeglądu publikacji naukowych i dokumentów KE i OECD.

Poszczególne części badania miały na celu przybliżenie odpowiedzi na szereg pytań. Przegląd publikacji służył przedstawieniu definicji i rodzajów drop-outu, omówieniu skali i znaczenia zjawiska w krajach OECD i UE, a także przeglądowi czynników warunkujących drop-out oraz naświetleniu dobrych praktyk i polityk wybranych krajów UE. Badanie jakościowe pozwoliło natomiast zrozumieć motywacje dotyczące podjęcia studiów, wyboru kierunku i późniejszej rezygnacji z niego, wskazać obszary zmian, które mogłyby minimalizować poziom drop-outu, a także przedstawić analizowane zjawisko w kontekście dopasowania studiów do wymagań rynku pracy. Rezultatem tej części opracowania jest szczegółowy

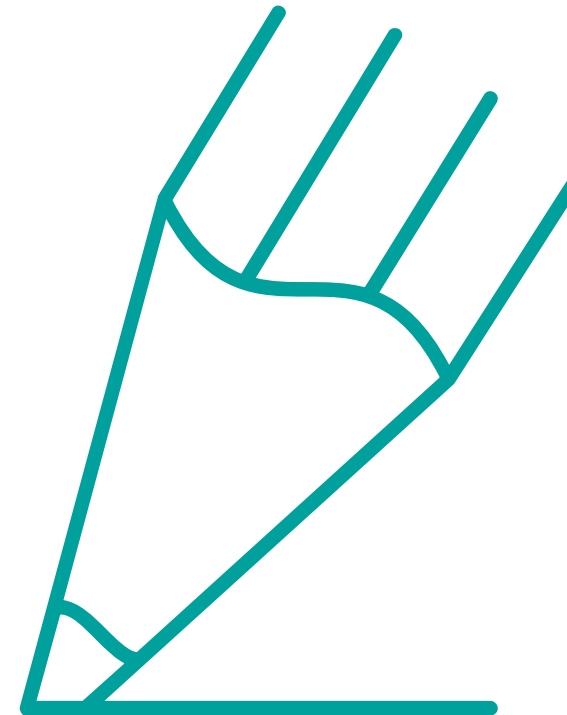
model przedstawiający relacje między zidentyfikowanym i w badaniu czynnikami wpływającymi na rezygnację ze studiów.

Z kolei analizy ilościowe pomogły oszacować skalę zjawiska drop-outu na polskich uczelniach i określić czas, po jakim najczęściej dochodzi do rezygnacji ze studiów, a także przedstawić dalsze losy osób przerywających kształcenie i wskazać przepływy studentów między poszczególnymi obszarami kształcenia. Na potrzeby oszacowania skali zjawiska za osoby dokonujące drop-outu uznano wszystkich skreślonych z listy studentów, którzy nie powrócili na ten sam kierunek w ciągu 12 miesięcy. Aby zaś przybliżyć, co dzieje się ze studentami rezygnującymi ze studiów, analizie poddano losy wszystkich osób skreślonych z listy studentów w ciągu roku kalendarzowego od skreślenia. Należy przy tym zaznaczyć, że tak samo jak wiele jest definicji pojęcia drop-outu w literaturze i praktyce badawczej, tak zastosowane w niniejszym raporcie podejście metodologiczne stanowi autorską propozycję, jedną z możliwych do przyjęcia.

W rezultacie podjętych działań badawczych powstał raport, który może przyczynić się do lepszego zrozumienia złożoności zjawiska drop-outu wśród osób zainteresowanych tematyką sektora szkolnictwa wyższego, ale przede wszystkim dostarczyć niezbędnej

wiedzy decydującym zarówno na poziomie ogólnokrajowym, jak i poszczególnych uczelni, którzy poczynione ustalenia mogą wykorzystać na potrzeby tworzenia rozwiązań zapobiegających porzuceniu kształcenia przez studentów. Z myślą o tych Czytelnikach w raporcie zawarto, oprócz szczegółowego omówienia wyników badania i syntezujących je podsumowań, rozbudowaną część przedstawiającą usystematyzowane rekomendacje i przykłady dobrych praktyk z innych krajów, które mogą zainspirować interesariuszy do działań mających na celu minimalizację zjawiska przerywania studiów.

Zapraszamy do lektury!

SCHEMAT BADANIA

PRZEGLĄD PUBLIKACJI I DOKUMENTÓW

Analiza istoty zjawiska przerywania studiów w świetle publikacji naukowych i dokumentów Komisji Europejskiej i OECD dotyczących drop-outu. Raport z tej części badania obejmuje:

- przedstawienie definicji i rodzajów drop-outu
- omówienie skali i znaczenia zjawiska w krajach OECD i UE
- przegląd czynników warunkujących drop-out
- przedstawienie przykładów dobrych praktyk i polityk wybranych krajów UE

BADANIE JAKOŚCIOWE

Zogniskowane wywiady grupowe z osobami, które zostały skreślone z listy studentów w trakcie trwania roku akademickiego 2018/2019 lub 2019/2020. Badanie jakościowe pozwoliło na dogłębne zrozumienie i zidentyfikowanie możliwych przyczyn drop-outów. Badanie objęło następujące obszary tematyczne:

- motywacje dotyczące podjęcia studiów i wyboru kierunku
- czynniki wpływające na drop-out
- proces rezygnacji ze studiów
- obszary zmian wskazywane przez badanych, które mogłyby zminimalizować poziom drop-outu
- drop-out w kontekście dopasowania studiów do wymagań rynku pracy

ANALIZA DANYCH ILOŚCIOWYCH

Analiza ścieżek kształcenia w oparciu o dane pochodzące ze Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on, dotyczące wszystkich skreślonych ze studiów w latach 2012–2020. Analiza danych ilościowych objęła poniższe zagadnienia:

- oszacowanie skali zjawiska drop-outu na polskich uczelniach i określenie czasu, po jakim najczęściej dochodzi do drop-outu
- przedstawienie dalszych losów osób przerywających studia
- wskazanie przepływów studentów między poszczególnymi obszarami

**NAJWAŻNIEJSZE
WNIOSKI**

NAJWAŻNIEJSZE WNIOSKI

- Nawiązując do terminologii stosowanej w badaniach nad sukcesem edukacyjnym przyjęto, że **drop-out** to rezygnacja z podjętego kierunku studiów przed uzyskaniem dyplomu, niezależnie od przyczyn i okoliczności.
- Analizy przeprowadzone na danych pozyskanych z systemu POL-on wskazują, że w latach 2012–2020 **ponad 1,3 mln osób* zrezygnowało ze studiowanego kierunku i w ciągu roku od skreślenia z listy studentów nie podjęło ponownie nauki na nim**. Stanowiły one 40% całej populacji studentów w tym okresie. Drop-out jest zjawiskiem powszechnym – nie tylko w Polsce, ale i w innych krajach. W analizie, którą w 2008 roku OECD objęło 18 krajów, ustalono, że studiów nie ukończyło 31% studentów (OECD 2010). Dla Polski oszacowany poziom drop-outu wyniósł wówczas 39%**.
- **Mężczyźni częściej rezygnują ze studiów** – z przeprowadzonych analiz wynika, że udział drop-outów jest wśród nich o 15 p.p. wyższy niż wśród kobiet. Istnienie tej zależności w Polsce i w innych krajach UE potwierdza także literatura przedmiotu (Schnepf 2014), wyjaśniając dysproporcję częstszym

podejmowaniem przez mężczyzn nauki na kierunkach ścisłych i inżynierskich, cechujących się najwyższym odsetkiem rezygnujących ze studiów (Quinn 2013). Na częstość podejmowania decyzji o rezygnacji nie wpływa natomiast istotnie wiek, w którym studenci rozpoczynają dany program studiów – zjawisko kształtuje się na podobnym poziomie zarówno wśród osób poniżej, jak i powyżej 26. roku życia. Wyjątkiem są studia jednolite magisterskie, które starsi studenci porzucali częściej. Drop-out częściej dotyczy studentów pochodzących z miast niż ze wsi. Wśród uczestników badania jakościowego pojawiły się opinie, że porzucenie studiów i powrót do rodzinnego miasta, zwłaszcza, jeśli jest to niewielka miejscowość, wiąże się z poczuciem porażki.

- Zidentyfikowane w toku badania jakościowego przyczyny przerywania studiów i czynniki wpływające na tę decyzję można podzielić na dwie grupy – instytucjonalne i indywidualne. Wśród **czynników instytucjonalnych** znalazły się elementy związane z poziomem studiów (w tym programem, przedmiotami i wykładowcami), proporcjami przekazywanej wiedzy teoretycznej i praktycznej, mało elastycznym podejściem do planu zajęć, życiem studenckim, poziomem opłat, infrastrukturą

oraz organizacją i komunikacją na uczelni. **Czynniki indywidualne** to przede wszystkim: brak zainteresowania przedmiotem studiów, problemy osobiste studenta (zdrowotne, związane z sytuacją finansową), inne zobowiązania, takie jak praca czy drugi kierunek studiów, a także studiowanie w innym mieście niż to, z którego student pochodzi lub w którym nadal mieszka (konieczność usamodzielnienia się lub obciążenie dojazdami). **Decyzja o rezygnacji ze studiów rzadko podejmowana jest w wyniku pojawienia się tylko jednego z tych czynników, przeważnie jest wypadkową wielu zdarzeń i okoliczności** (por. Bennet 2003).

- Wśród czynników indywidualnych szczególnie istotny jest **brak zainteresowania przedmiotem studiów**, często wynikający z nietrafionego, rozmiającego się z zainteresowaniami studenta wyboru lub będącego efektem niewielkiej wiedzy na temat kierunku na etapie podejmowania decyzji. Wybierając kierunek studiów pierwszego stopnia lub jednolitych magisterskich, badani zwracali uwagę przede wszystkim na kryteria rekrutacyjne, jego dostępność w mieście, w którym chcieli studiować, tryb studiów, perspektywy zawodowe i zainteresowania. Wpływ na ich decyzje miały także presja rodziny i wybory

* Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie.

** OECD oblicza wskaźnik ukończenia studiów (*completion rate*). Dla Polski wskaźnik oszacowano odnosząc liczbę osób, które uzyskały dyplom w danym roku do liczby osób, które rozpoczęły studia n lat wcześniej, gdzie n to liczba lat potrzebnych do uzyskania dyplomu. Drop-out to różnica między 100% a obliczonym wskaźnikiem ukończenia studiów. Do drop-outu wliczeni są zatem studenci, którzy nie ukończyli studiów w przewidzianym terminie, ale wciąż są uczestnikami studiów.

znajomych. Podjęcie studiów po maturze postrzegali jako naturalną kolej rzeczy. Na tym etapie zazwyczaj nie mieli sprecyzowanych oczekiwań wobec studiów, a ich wiedza o wybieranym kierunku czy realiach nauki na studiach zazwyczaj była niewielka. Przyznawali także, że nie wiedzieli, na co powinny zwracać uwagę dokonując wyboru. Zderzenie oczekiwań i wyobrażeń z rzeczywistością to jeden z czynników wpływających na utratę zainteresowania przedmiotem studiów, w konsekwencji prowadzący do rezygnacji z nich. To właśnie studia pierwszego stopnia i jednolite magisterskie cechuje najwyższy poziom drop-outu – odpowiednio 46% i 41% w latach 2012–2020. Wymagania osób podejmujących studia drugiego stopnia względem toku studiów, wykładowców i organizacji są natomiast bardziej sprecyzowane. Od studiów często oczekują one wiedzy specjalistycznej, pozwalającej jak najlepiej odnaleźć się na rynku pracy. Udział studentów przerywających studia na danym kierunku na studiach drugiego stopnia jest niższy i wynosi 30%.

- Jednym z czynników instytucjonalnych mających znaczenie w podejmowaniu decyzji o rezygnacji ze studiów jest **ocena ich poziomu**, przy czym uczestnicy badania jakościowego wskazywali negatywne aspekty zarówno zbyt wysokiego, jak i zbyt niskiego poziomu. Zbyt wysoki poziom

studiów, szeroki zakres materiału, trudne przedmioty i wymagający wykładowcy, na co nie byli przygotowani w szczególności studenci pierwszego stopnia, przekładają się na wyniki w nauce. Z drugiej strony zbyt niski poziom studiów, łatwe przedmioty, nieaktualna wiedza wykładowców czy nieatrakcyjne techniki jej przekazywania, a także zbyt mało przedmiotów specjalistycznych, wtórna wiedza i brak wyzwania na studiach drugiego stopnia zmniejszają motywację studentów i wywołują poczucie straty czasu, a w przypadku studiów płatnych – także pieniędzy.

- Rolę, jaką w decyzjach o drop-outcie odgrywają rozczarowanie przedmiotem studiów czy ich poziomem, zdaje się podkreślać fakt, że **zdecydowana większość rezygnacji na wszystkich poziomach studiów nastąpiła w relatywnie niedługim czasie od rozpoczęcia studiów**. W pierwszych dwóch semestrach miało miejsce dwie trzecie rezygnacji ze studiów pierwszego stopnia, 60% ze studiów drugiego stopnia oraz połowa ze studiów jednolitych magisterskich.
- Często podnoszonym problemem jest **praktyczny wymiar studiów**. Studenci na ogół oczekują, że studia przygotowują ich do przyszłej pracy oraz pomogą zdobyć kompetencje przydatne w życiu zawodowym.

Perspektywy zawodowe po ukończeniu danego kierunku ocenianą jako ważny czynnik zarówno na etapie wyboru, jak i ewentualnej rezygnacji ze studiów. W tym kontekście pojawia się rozczarowanie przeładowaniem programu wiedzą teoretyczną, nieaktualną wiedzą wykładowców, organizacyjną stroną praktyk zawodowych czy wreszcie infrastrukturą uczelni (np. przestarzałym sprzętem). Zderzenie dużej ilości wiedzy teoretycznej z oczekiwaniem zajęć praktycznych może szczególnie sprzyjać drop-outowi na studiach pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich, a brak przedmiotów specjalistycznych – na studiach drugiego stopnia. Ponadto, na drop-out może wpłynąć również sam udział w praktykach – autorefleksja nad tym, czy dana osoba poradzi sobie w wybranym zawodzie.

- **Praca zawodowa** to jeden z ważniejszych czynników wpływających na drop-out na poziomie indywidualnym. Z jednej strony łączenie jej z nauką to dla studenta często duże obciążenie, a brak elastycznego podejścia uczelni do harmonogramu skutkuje opuszczaniem części zajęć, z drugiej – niejednokrotnie to praca zawodowa weryfikuje oczekiwania, jakie studenci mieli wobec przygotowania do pracy w zawodzie w trakcie studiów. Poczucie nabywania większego i cenniejszego doświadczenia i kompetencji

w pracy niż na studiach dodatkowo zniechęca do kontynuowania nauki. Studenci oczekują większej swobody w wyborze przedmiotów oraz układaniu planów zajęć, co jest szczególnie istotne w kontekście łączenia pracy i nauki.

- **Studenci uczelni publicznych rezygnują ze studiów częściej** niż studenci uczelni niepublicznych i kościelnych. Co ciekawe, studia stacjonarne i niestacjonarne charakteryzuje zbliżony poziom drop-outu. Wyraźna różnica zarysowuje się jedynie dla studiów jednolitych magisterskich, z których rezygnuje 32% studiujących w trybie stacjonarnym i 54% w niestacjonarnym. Literatura przedmiotu wskazuje, że studiujący w trybie niestacjonarnym mają mniejsze szanse na ukończenie studiów, co wynika przeważnie z większego obciążenia dodatkowymi obowiązkami (Quinn, 2013). Studiujący w trybie niestacjonarnym uczestnicy badania jakościowego, którzy dojeżdżali do miejsca studiów lub łączyli naukę z pracą, wskazywali związane z tym obciążenie czasowe i finansowe jako czynnik przypięczętowujący decyzję o drop-oucie.
- Niezależnie od stopnia studiów, **najniższy odsetek drop-outu cechuje studia z obszarów nauk medycznych (29%) i sztuki (29%)**, a zatem kierunki kosztowne, z dużą liczbą chętnych, wymagające

dużych inwestycji osobistych już na etapie rekrutacji – poświęcenia czasu i środków finansowych. W tym wypadku wysoki koszt wejścia może determinować do ukończenia studiów. Najwyższy poziom drop-outu obserwuje się natomiast wśród studiujących w obszarach nauk ścisłych (51%) i humanistycznych (47%).

- **Prawie dwie trzecie osób skreślonych z listy studentów w ciągu roku od tego zdarzenia nie zdecydowało się na ponowne podjęcie nauki.** Jednocześnie, niemal co czwarta rezygnacja w ciągu 12 miesięcy od skreślenia zakończyła się podjęciem studiów na innym kierunku, a co ósma – powrotem na dotychczasowy. Pomimo najmniejszego poziomu drop-outu wśród studentów studiów drugiego stopnia, to właśnie wśród nich odsetek osób, które w ciągu roku od skreślenia nie podjęły ponownie studiów jest największy. W tej grupie nieco wyższy był także udział powracających na ten sam kierunek niż dokonujących korekty ścieżki. Brak powrotu na studia nie musi jednak oznaczać definitywnej rezygnacji z dalszego kształcenia. Uczestnicy badania jakościowego deklarowali na ogół, że rozpoczęli lub zamierzają rozpocząć kolejne studia. Część podjęła lub chce podjąć naukę w ramach kursów ukierunkowanych na konkretne kompetencje

zawodowe, uznając je za lepszą inwestycję niż studia. Na ten sam kierunek studiów chciały wrócić osoby, których decyzja o rezygnacji wynikała z przyczyn osobistych. Wyniki badania ilościowego wskazują natomiast, że **wśród osób, które w swojej historii edukacyjnej mają jedną zmianę kierunku, sukces edukacyjny odniosło 45% studentów studiów pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich oraz co drugi uczestnik studiów drugiego stopnia.** Każda kolejna zmiana kierunku zmniejsza szanse na uzyskanie dyplomu studiów, niemniej jednak, wciąż osiągnęła to co czwarta osoba studiująca na studiach pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich, która zmieniła kierunek trzy lub więcej razy oraz 35% osób z analogicznymi doświadczeniami na studiach drugiego stopnia.

- **Studenci rezygnujący ze studiów na uczelniach niepublicznych i kościelnych oraz studiujący w trybie niestacjonarnym rzadziej decydują się na powrót na studia.** Pomimo najwyższego udziału drop-outów, najmniejszy odsetek osób, które definitywnie rezygnują ze studiów (56% skreślonych studentów) charakteryzuje obszar nauk ścisłych. Największy odsetek osób, które w ciągu 12 miesięcy od rezygnacji nie zdecydowały się na ponowne podjęcie nauki obserwuje się w obszarze nauk społecznych. **Studenci**

powracający na studia częściej dokonywali korekty ścieżki niż wracali na ten sam kierunek. Największy odsetek studentów dokonujących korekty ścieżki (31%) charakteryzuje obszar nauk ścisłych, a największy udział powracających na ten sam kierunek wśród skreślonych studentów – obszar nauk technicznych (16%). Decyzje o powrocie na studia podejmowane są zazwyczaj w relatywnie krótkim czasie od skreślenia z listy studentów. Jedna trzecia miała miejsce po upływie semestru, a kolejna jedna czwarta – po dwóch semestrach.

- Ponad połowa studentów, którzy dokonali korekty ścieżki, zmieniła także uczelnię. Większość osób decydujących się na zmianę kierunku pozostawała przy uprzednio wybranym rodzaju uczelni, jednak niemal co trzecia osoba spośród dokonujących korekty ścieżki studiów, studiujących przed rezygnacją na uczelni niepublicznej lub kościelnej, rozpoczęła nowe studia na uczelni publicznej. Osoby zmieniające kierunek studiów częściej decydowały się na naukę w tym samym, co wcześniej, trybie. **Niemal połowa studentów dokonujących korekty ścieżki zdecydowała się natomiast na wybór kierunku w innym, niż początkowo, obszarze kształcenia,** przy czym częściej zdarzało się to decydującym się na nowy kierunek studentom studiów pierwszego stopnia oraz uczelni publicznych. Największy odpływ

studentów odnotowały nauki przyrodnicze i ścisłe. W przypadku nauk przyrodniczych studenci zmieniali obszar studiów głównie na nauki społeczne oraz medyczne (na studiach pierwszego stopnia). Wśród studentów nauk ścisłych największe przepływy miały miejsce do obszarów nauk społecznych i technicznych. Wybierając inny niż dotychczasowy obszar kształcenia studenci nauk humanistycznych, technicznych i medycznych najczęściej decydowali się na nauki społeczne. Zmieniający obszar kształcenia studenci nauk społecznych wybierali natomiast nauki humanistyczne lub techniczne (na studiach pierwszego stopnia).

- Wśród zgłoszonych przez uczestników badania postulatów **działań, które mogłyby powstrzymać ich przed rezygnacją ze studiów,** znalazły się: uproszczenie programu studiów, umożliwienie elastycznego układania grafiku zajęć i planowania ścieżki studiowania, unowocześnienie programów zajęć (w tym zwiększenie wymiaru zajęć praktycznych), sposobu nauczania i kampusów.
- **Podobnie jak przyczyny drop-outu, tak i jego konsekwencje widoczne są zarówno na poziomie systemowym, jak i indywidualnym.** Drop-out, szczególnie na kierunkach z ograniczoną liczbą miejsc, wiąże się z istotnym kosztem alternatywnym –

pozbawieniem innych potencjalnych studentów szans na rozpoczęcie nauki. Inną konsekwencją systemową jest nieefektywne inwestowanie środków publicznych. Na poziomie indywidualnym skutki drop-outu obejmują natomiast inwestycje osobiste studenta – poświęcone czas i pieniądze oraz poczucie ich straty, a czasem również konsekwencje natury emocjonalnej. Niemniej jednak, porażki edukacyjne są nieuniknioną konsekwencją selekcyjności systemu i świadczą o dbałości o jakość kształcenia. Poza negatywnymi konsekwencjami, czas studiów, nawet jeśli krótki, może owocować zdobytym doświadczeniem, wiedzą, umiejętnościami oraz bardziej świadomymi kolejnymi wyborami. Dla części uczestników badania jakościowego rezygnacja ze studiów wiązała się z uczuciem ulgi oraz realizacją innych planów. Inni do samego końca rozważali argumenty za i przeciw. Badani, których drop-out wynikał z problemów osobistych lub trudności finansowych, żałują, że musieli podjąć tę decyzję. Również czas zainwestowany w niedokończone studia, postrzegany jako stracony, może być powodem odczuwania żalu. Z drugiej strony doceniane są wiedza ogólna, doświadczenie życiowe, praktyka zawodowa czy znajomości zdobyte nawet podczas krótkiego okresu studiowania.

DROP-OUT W LATACH 2012–2020

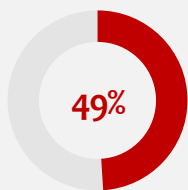

40%
odsetek drop-outu*

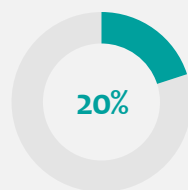
* Jako drop-outu nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Najwyższy odsetek drop-outu

Najniższy odsetek drop-outu

Odsetek osób skreślonych ze studiów **pierwszego stopnia** na uczelniach **publicznych**

Odsetek osób skreślonych ze studiów **drugiego stopnia** na uczelniach **niepublicznych lub kościelnych**

OBSZARY KSZTAŁCENIA Z NAJWYŻSZYM I NAJNIŻSZYM ODSETKIEM DROP-OUTU

51% studentów skreślonych w obszarze **nauk ścisłych**

29% studentów skreślonych w obszarach **nauk medycznych i sztuki**

LOSY OSÓB SKREŚLONYCH ZE STUDIÓW*

12%

ODSETEK POWRACAJĄCYCH NA TEN SAM KIERUNEK

23%

ODSETEK KORYGUJĄCYCH ŚCIEŻKĘ

65%

ODSETEK NIEWRACAJĄCYCH NA STUDIA

* Dane przedstawiają losy osób skreślonych ze studiów w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia.

ISTOTA ZJAWISKA DROP-OUTU

DEFINICJA I RODZAJE DROP-OUTÓW

Zgodnie z terminologią używaną w badaniach nad sukcesem edukacyjnym (*study success*) terminem drop-out określa się tych studentów, którzy zrezygnowali z podjętego kierunku studiów, niezależnie od przyczyn i okoliczności, przed uzyskaniem dyplomu (Hagedorn 2004; Quinn 2013, Kehm, Larsen, Sommersel 2019). Określenie to stosuje się zarówno w kontekście osób, które zrezygnowały ze studiów w ogóle, jak i takich, które przerwały dany tok nauczania i rozpoczęły kształcenie na innym kierunku bądź uczelni. Za kluczowe dla nurtu badań nad drop-outem uznaje się prace amerykańskiego socjologa i antropologa Vincenta Tinto (1975). Jako pierwszy stworzył on aparat pojęciowy, który stał się podstawą dalszych analiz.

Do drop-outu, rozumianego jako przerwanie toku studiów, może dojść na wielu wymiarach – wyróżnia się drop-out związany ze zmianą kierunku (w ramach tego samego obszaru bądź różnych), trybu studiów (np. przejście z trybu zaocznego na dzienny bądź odwrotnie), poziomu (np. zmiana studiów jednolitych magisterskich na licencjackie) czy zmianą uczelni.

Kategoryzacja przyczyn przerywania toku studiów może też zostać przeprowadzona m.in. pod kątem genezy: czy jest to akt dobrowolny, czy wynika z niepowodzenia studenta. Tomasz Zajac i Agata Komendant-Brodowska (2019), w swojej kategoryzacji zaproponowali trzy rodzaje

drop-outów: porażka edukacyjna (np. niezdane egzaminy), zaplanowane wcześniej odejście (np. podjęcie studiów dla niższych studiów), niezaplanowane, ale dobrowolne odejście (np. spowodowane niezadowolaniem z programu studiów).

W polskich badaniach nad drop-outem spotkać można także rozróżnienie odsiewu i odpadu edukacyjnego (Smużewska, Wasielewski, Antonowicz 2015), gdzie odsiew dotyczy skreślenia z listy na skutek niespełnienia kryteriów merytorycznych przez studentów (np. zaliczenia egzaminów), z kolei odpad odnosi się do studentów rezygnujących ze studiów na podstawie samodzielnej decyzji – niezależnie od okoliczności.

Bardziej szczegółową kategoryzację drop-outów przedstawił Quinn (2013), wyróżniając 6 czynników prowadzących do rezygnacji ze studiów. Wśród nich wymienił czynniki: społeczno-kulturowe, strukturalne, polityczne, instytucjonalne, osobiste i edukacyjne. Często do drop-outu prowadzi kombinacja tych czynników, a nie jeden istotny powód.

SKALA ZJAWISKA DROP-OUT

Jednym z celów agendy „Europa 2020” było zdobycie wyższego wykształcenia przez co najmniej 40% populacji w wieku 30–34 lat. Zmniejszenie poziomu drop-outu i zwiększenie liczby osób kończących studia wyższe jest jedną z kluczowych strategii służących osiągnięciu tego celu (Komisja Europejska 2015a).

Jednak oszacowanie skali drop-outu i porównywanie go między poszczególnymi krajami jest trudne. Według raportu Komisji Europejskiej (2015a) dotyczącego zjawiska drop-outu wynika, że tylko 12 z 35 krajów europejskich regularnie raportuje dane dotyczące krajowego wskaźnika ukończenia studiów (*completion rate*), a jeszcze mniej przekazuje informacje dotyczące zjawiska przerywania studiów. Co więcej informacje dostępne na ten temat są zróżnicowane pod względem zakresu, metod gromadzenia danych czy definicji, stąd zestawienia międzykrajowe należy interpretować z zachowaniem ostrożności.

Również badacze tematu wskazują na problem braku uniwersalnej definicji drop-outu, który powoduje, że poszczególne kraje używają różnych wskaźników, przez co porównanie danych jest niezwykle trudne (por. Quinn 2013).

Według raportu OECD skala zjawiska przerywania studiów jest znacząca – w 2008 roku w 18 krajach, dla których przeprowadzono analizy, około 31% studentów rozpoczynających studia wyższe nie ukończyło ich. Wskaźniki nieukończenia różnią się w zależności od kraju – od ponad 40% studentów w Meksyku, Nowej Zelandii, Szwecji i Stanach Zjednoczonych do mniej niż 25% w Belgii, Danii, Francji, Japonii, Korei, Hiszpanii i Rosji. Wskaźnik dla Polski wyniósł w tym okresie 39% (OECD 2010).

Według danych z 2017 roku w 24 krajach OECD, dla których są dostępne dane, średnio 12% studentów rozpoczynających stacjonarne studia licencjackie rezygnuje z nich przed rozpoczęciem drugiego roku. Odsetek ten wzrasta do 20% do końca teoretycznego czasu trwania programu i do 24% trzy lata później. Polska nie została ujęta w tym zestawieniu (OECD 2019).

Jak pokazują badania Sylke V. Schnepf (2014), skala drop-outu różni się w zależności od płci studenta. W niemal wszystkich analizowanych krajach UE kobiety rzadziej niż mężczyźni rezygnują ze studiów. Największa dysproporcja charakteryzuje polskich studentów, wśród których ze studiów rezygnuje niemal dwukrotnie więcej mężczyzn niż kobiet (26% vs. 15%).

Mężczyźni częściej podejmują studia na kierunkach ścisłych i inżynierskich, charakteryzujących się najwyższym odsetkiem drop-outów na tle innych kierunków (Quinn 2013). I jak wynika z ustaleń Schnepf (2014) to mężczyźni mogą stanowić znaczny odsetek przerywających studia ścisłe czy inżynierskie.

Ponadto, skala drop-outu różni się w zależności od trybu studiów – jak wynika z badań, studenci zaoczeni w porównaniu ze stacjonarnymi mają mniejsze szanse na ukończenie studiów. Najczęściej wynika to z obowiązków opiekuńczych i/lub wykonywanej pracy (Quinn 2013).

ZNACZENIE ZJAWISKA DROP-OUT

Zjawisko drop-outu niesie ze sobą konsekwencje nie tylko na poziomie osobistym dla samego studenta (zawąpienie we własne umiejętności, poczucie straty czasu i pieniędzy, a nawet obciążenie długiem), ale także dla uczelni i całego społeczeństwa (Kehm 2019).

Wysoki wskaźnik rezygnacji ze studiów negatywnie wpływa na wizerunek i wiarygodność uczelni, co przekłada się na ich finanse, a w krajach, w których szkolnictwo wyższe finansowane jest ze środków publicznych, za niepowodzenie edukacyjne płaci pośrednio całe społeczeństwo. Drop-out może oznaczać także marnotrawstwo zasobów edukacyjnych, a każdy przypadek drop-outu wiąże się z utratą szansy dla innego potencjalnego studenta na podjęcie studiów (Larsen i in. 2013), szczególnie w okresie, w którym studia rozpoczynają roczniki wyżu demograficznego.

Wysoki odsetek osób przerywających studia bywa także uznawany za oznakę nieefektywności systemu szkolnictwa wyższego. W związku z tym niektóre kraje, takie jak np. Wielka Brytania, wprowadziły ocenę szkół wyższych, która karze instytucje o wysokim wskaźniku drop-outu (Schnepf 2017).

Kwestia drop-outu i sukcesu edukacyjnego znajduje się w agendach politycznych większości krajów europejskich,

a w prawie połowie z nich jej rola jest uznawana za ważną lub bardzo ważną (Komisja Europejska 2015a).

Wysokie wskaźniki drop-outu i przekraczanie programowego czasu kończenia studiów są uznane w wielu dokumentach dotyczących polityki Unii Europejskiej za nieefektywność wydatków i barierę w rozwoju kapitału ludzkiego (Stiburek, Vlč, Švec 2017).

Wśród ekspertów współuczestniczących w realizacji polityki wobec szkolnictwa wyższego w Polsce, dominuje przekonanie, że porażki edukacyjne są nieuniknioną konsekwencją selekcyjności systemu i świadczą o dbałości o jakość kształcenia. Z punktu widzenia systemu, zjawisko to jest postrzegane jako problem jedynie w kontekście kryzysu demograficznego – zmniejszająca się liczba studentów oznacza niższy poziom finansowania pochodzącego z dotacji na uczelniach publicznych i czesnego na uczelniach niepublicznych (Smużewska, Wasielewski, Antonowicz 2014).

Porzucanie studiów nie musi być z natury postrzegane jako zjawisko negatywne, ponieważ nawet krótki okres studiów pozwala studentom na zrozumienie, co chcą robić w życiu i dzięki rezygnacji mają szanse podjąć lepszą decyzję odnośnie swojej przyszłości (Quinn 2013).

Co więcej, każdy rok spędzony na studiach wiąże się z nabywaniem nowych kompetencji i kwalifikacji oraz buduje przewagę na rynku pracy, wobec osób, które nigdy nie rozpoczęły kształcenia na poziomie szkoły wyższej (Schnepf 2014, Smużewska, Wasielewski, Antonowicz 2014).

Wskaźnik zatrudnienia osób wśród osób porzucających studia jest dość wysoki i niekoniecznie gorszy niż w przypadku absolwentów szkół wyższych - innymi słowy, problem bezrobocia wśród osób przerywających naukę nie jest szczególnie uwydatniony. Jednak, gdy przyjrzymy się bliżej ich profilowi zawodowemu w kwestiach takich jak pozycja zawodowa, godziny pracy czy dochód, ich sytuacja wygląda gorzej niż w przypadku absolwentów (Larsen i in. 2013).

Należy też podkreślić, że decyzja o rezygnacji ze studiów w wielu przypadkach nie jest trwała – w 14 krajach europejskich objętych badaniem PIAAC (Schnepf 2014, 2017) prawie 40% osób porzucających studia zdobywa wyższe wykształcenie w późniejszym okresie swojego życia. Wynik ten dla Polski wynosi 37%, najwyższy zaś osiągają Szwecja i Dania – 58%, a najniższy na poziomie 6% – Włochy.

CZYNNIKI WARUNKUJĄCE DROP-OUT

Marcelina Smużewska, Krzysztof Wasielewski i Dominik Antonowicz (2014) na podstawie przeprowadzonego

badania stwierdzają, że w Polsce brakuje efektywnej selekcji kandydatów na studia, a minimalny wynik osiągnięty na egzaminie maturalnym, uprawniający do rozpoczęcia kształcenia na studiach stacjonarnych, nie jest szczególnie wysoki (poza kierunkami, na których liczba dostępnych miejsc jest kilkukrotnie mniejsza od liczby potencjalnych kandydatów). Zwracają także uwagę na praktykę przyjmowania wszystkich zainteresowanych bez względu na wynik maturalny, związaną z malejącą liczbą kandydatów na studia.

W opiniach polskich ekspertów potwierdza się również teza, że na wysoki poziom drop-outu wpływa także niedoskonały system kształcenia powszechnego, który w niewystarczający sposób przygotowuje maturzystów do dalszej nauki (Smużewska, Wasielewski, Antonowicz 2014).

Z kolei Dominik Antonowicz, Marek Kwiek i Renze Kolster (Komisja Europejska 2015b) zidentyfikowali trzy główne czynniki determinujące pomyślne ukończenie studiów w Polsce. Wśród nich wymieniono: (a) kapitał kulturowy, który wynosi się z domu rodzinnego i w dużej mierze wpływa na przyszłe wybory, w tym ścieżki edukacyjne; (b) wybór szkoły średniej zapewniającej możliwości rozwoju intelektualnego; (c) instytucje szkolnictwa wyższego (a ściślej nauczyciele akademicy), które inspirują i wspierają studentów.

Jednocześnie badacze stwierdzili, że z powodu natury tych czynników istnieje niewiele możliwości oddziaływania na zjawisko drop-outu na poziomie polityki krajowej.

Na podstawie przeglądu literatury dotyczącej zjawiska drop-outu dokonano przez Barbarę M. Kehm, Malene'ę Rode Larsen i Hannę Bjørnøy Sommersel (2019) czynników wpływających na porzucanie studiów można zaklasyfikować do dziewięciu grup:

1. warunki studiowania (np. liczba studentów na wykładzie lub seminarium, kwalifikacje kadry, intensywność badań, stosunek liczby pracowników do liczby studentów, a także program i struktura studiów oraz metody nauczania i egzaminowania);
2. integracja akademicka (zarówno czynniki obiektywne: wyniki egzaminów, zdobyte punkty ECTS, jak i subiektywne: postrzegany postęp, integracja i interakcje z kadrą akademicką);
3. integracja społeczna (poczucie przynależności do społeczności studenckiej np. poprzez mieszkanie w akademiku);
4. osobisty wysiłek i motywacja do nauki (podział motywacji na wewnętrzną – zainteresowanie tematem studiów i zewnętrzną – perspektywy zawodowe);

5. informacje o studiach i zasady rekrutacji (próg wejścia, egzaminy wstępne);
6. wcześniejsze osiągnięcia edukacyjne (oceny w szkole średniej, zainteresowanie poszczególnymi przedmiotami, typ szkoły średniej);
7. cechy osobowe studenta (wiek, płeć, ale i podejście do nauki, sumienność);
8. tło społeczno-demograficzne (poziom wykształcenia i sytuacja zawodowa rodziców);
9. czynniki zewnętrzne (sytuacja finansowa studentów, praca zawodowa podczas studiów).

Podczas gdy całkowitą rezygnację ze studiów można przewidzieć np. na podstawie sytuacji społeczno-ekonomicznej studenta i jego wcześniejszych wyników w nauce, prawdopodobieństwo drop-outu związanego ze zmianą kierunku czy uczelni jest w większym stopniu zależne od czynników wewnętrznych, takich jak motywacja studenta i jego cele edukacyjne.

Pod względem społeczno-ekonomicznym i edukacyjnym, studenci zmieniający kierunek są podobni do tych, którzy kontynuują podjęte pierwotnie studia lub wypadają od nich lepiej (Larsen i in. 2013).

Na podstawie przeprowadzonego przeglądu literatury dotyczącej badań nad przyczynami drop-outu, Roger

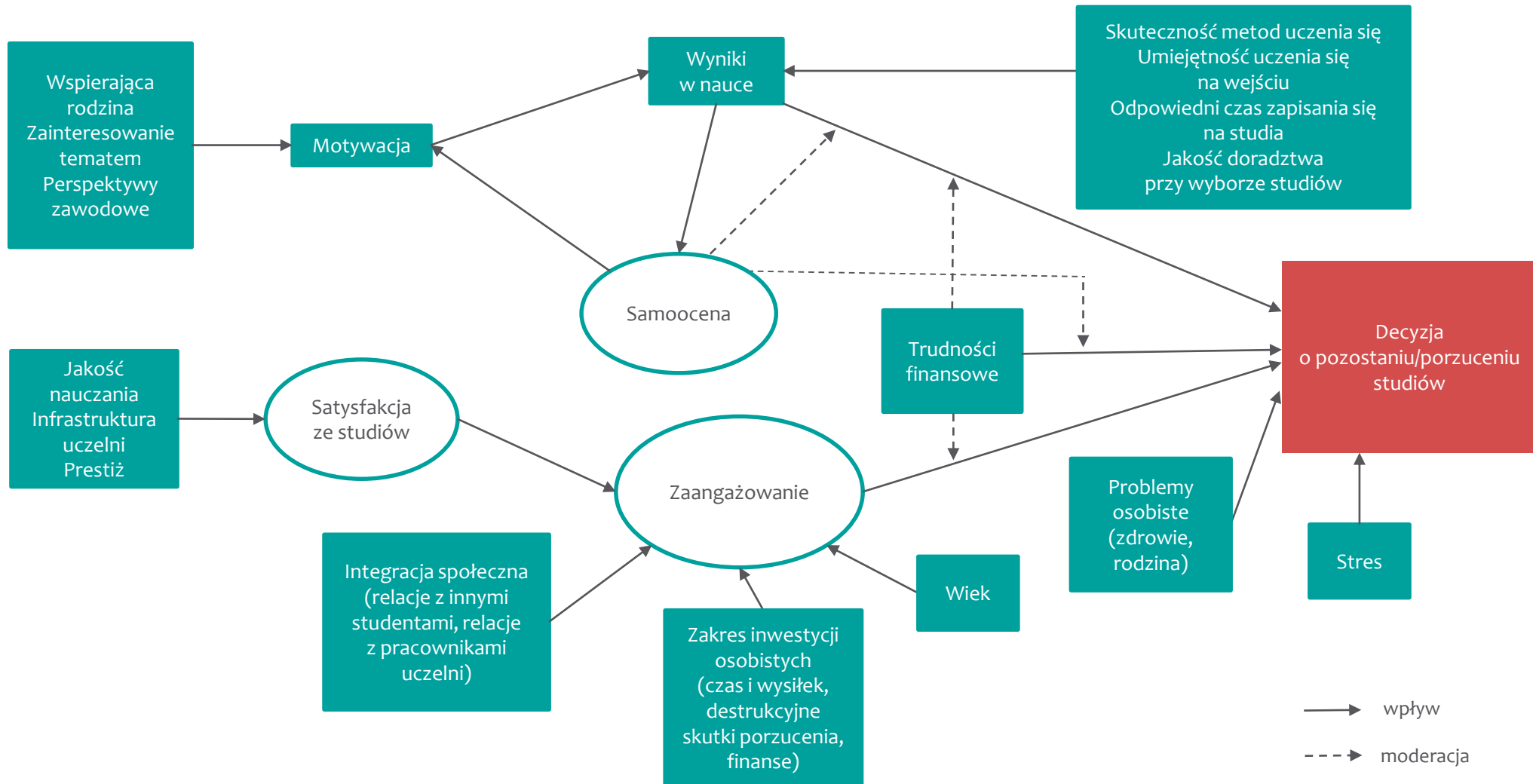
Bennet (2003) zaproponował w swoim artykule model (patrz kolejny slajd) prezentujący relacje między czynnikami wpływającymi na podejmowanie decyzji o porzuceniu bądź kontynuowaniu studiów. Według Benetta, przyczyny drop-outów są złożone i wielowymiarowe, a w literaturze przedmiotu nie ma zgody odnośnie tego, która kombinacja czynników odgrywa największą rolę. W związku z tym, badacz wyróżnił w modelu sześć głównych obszarów związanych ze zjawiskiem drop-outu, takich jak: satysfakcja ze studiów, motywacja, samoocena, wyniki w nauce, zaangażowanie oraz problemy finansowe i osobiste.

Na poziom satysfakcji ze studiów wpływa jakość nauczania, infrastruktura uczelni oraz prestiż, z kolei wśród głównych czynników wspierających motywację, Bennet (2003) wyróżnił wsparcie ze strony rodziny, zainteresowanie przedmiotem studiów oraz perspektywy zawodowe.

Model zakłada także, że zaangażowanie studenta w ukończenie studiów zależy od poziomu satysfakcji, zainwestowanych dotychczas zasobów (czasu, wysiłku, finansów), a także od wieku studenta i stopnia integracji społecznej. To właśnie poziom zaangażowania, wraz z problemami finansowymi, osobistymi i stresem ma według Benetta (2003) bezpośredni wpływ na podjęciu decyzji o porzuceniu studiów.

Ponadto, w efekcie przeprowadzonego badania jakościowego, którego rezultaty przedstawione zostały w dalszej części raportu, autorzy proponują alternatywny model zjawiska drop-outu (s. 92) na podstawie informacji zgromadzonych od osób, które rezygnowały ze studiów na polskich uczelniach.

MODEL ZJAWISKA DROP-OUTU WEDŁUG ROGERA BENETTA

Źródło: Opracowanie własne OPI PIB na podstawie modelu teoretycznego R. Benetta (2003).

The background features a grid of white circles on a teal background. Some circles are solid white, while others are semi-transparent, creating a pattern that frames the central text.

PRZEGLĄD POLITYK

PRZEGLĄD POLITYK DOTYCZĄCYCH ZJAWISKA PRZERYWANIA STUDIÓW

W załączniku do raportu Komisji Europejskiej *Dropout and Completion in Higher Education in Europe* (Komisja Europejska 2015b) przedstawiono *case studies* prezentujące różne strategie krajowe oraz instytucjonalne wobec drop-outu w wybranych krajach europejskich, oraz przegląd polityki Australii i Stanów Zjednoczonych wobec tego zjawiska. Poniżej przedstawiono podsumowania podejść reprezentowanych przez systemy szkolnictwa wyższego w Czechach, Francji, Holandii, Niemczech, Norwegii, Wielkiej Brytanii (Anglia) i we Włoszech.

CZECHY

Ales Vlč, autor czeskiego opracowania, na wstępie zaznacza, że w czeskiej ustawie o szkolnictwie wyższym, termin drop-out odnosi się zarówno do rezygnacji ze studiów w ogóle, jak i zmiany rozpoczętego kierunku studiów. Definicja ta jest powszechnie akceptowana przez organy krajowe, a także kierownictwo uniwersytetów i personel akademicki w ogóle.

Poziom drop-outu na czeskich uczelniach jest stosunkowo wysoki, szczególnie w dziedzinie nauk inżynierskich i przyrodniczych. Przykładowo na Uniwersytecie w Brnie poziom drop-outu na inżynierii mechanicznej na studiach pierwszego stopnia przekracza

80%, co oznacza, że spośród 1000 studentów rozpoczynających ten program studiów w 2008 roku, tylko 150 uzyskało tytuł licencjata w ciągu pięciu lat.

Według Vlka wysoki odsetek osób przerywających studia na czeskich uczelniach jest raczej konsekwencją nieefektywnej polityki szkolnictwa wyższego w Czechach w ciągu ostatnich trzech dekad, a nie oznaką niewystarczającej jakości studentów, niezadowolającego sposobu nauczania czy nieefektywności na poziomie instytucjonalnym.

Samo zjawisko drop-outu było w Czechach tradycyjnie postrzegane jako nieodłączna część systemu szkolnictwa wyższego, pełniąc rolę strażnika jakości kształcenia. Wysoki wskaźnik porzucania studiów staje się jednak problemem w kontekście niżu demograficznego i systemu finansowania, bowiem odsetek drop-outu jest wyraźnie uwzględniony w mechanizmie finansowania uczelni. Poziom finansowania zależy od odsetka studentów, którzy kontynuują naukę po pierwszym roku – z tego powodu uczelnie o wysokim odsetku drop-outu są narażone na ryzyko otrzymania mniejszych kwot.

Z kolei niż demograficzny ma wpływ na obserwowalny trend obniżania wymagań rekrutacyjnych – kryteria przyjęć zostały złagodzone na prawie wszystkich kierunkach studiów, pomimo tego, że wielu ekspertów uważa dokładny proces rekrutacji za dobry sposób na zmniejszenie poziomu drop-outu. W praktyce, wiele

instytucji i wydziałów oferuje miejsce każdemu, kto aplikuje, stosując "politykę rozszerzonej rekrutacji", w której kryteria rekrutacyjne są zastępowane przez egzaminy na pierwszym roku studiów.

Eksperci uważają, że poszerzony dostęp jest główną siłą napędową wzrostu odsetka drop-outu, ponieważ są przyjmowane osoby o różnym poziomie umiejętności, doświadczeniu edukacyjnym i nastawieniu do nauki.

Biorąc pod uwagę powyższe, uczelnie zaczęły stopniowo wdrażać różne środki w celu zmniejszenia odsetka osób przedwcześnie kończących studia. Niezależnie od polityki na szczeblu krajowym – była to dla nich kwestia przetrwania w istniejących warunkach. Do przykładowych działań wdrażanych przez czeskie uczelnie należą:

- ponowne wprowadzenie obowiązkowej obecności na seminariach i wykładach, zwłaszcza dla studentów pierwszego roku;
- równomierne obciążenie nauką w semestrze i roku akademickim (testy śródkresowe, prace seminaryjne i prezentacje), a także w całym programie studiów (wymagające kursy teoretyczne nie powinny się już koncentrować w pierwszym roku);
- rozwijanie usług z zakresu wsparcia studentów i mentoringu;

- zwiększenie liczby godzin konsultacji z wykładowcami;
- oferowanie studentom zasobów edukacyjnych online (książek, prezentacji, a czasem także zapisów z wykładów) w celu zmniejszenia barier w nauce;
- poświęcenie większej uwagi ocenom studentów i wynikom ankiet, w celu zidentyfikowania problemów na ścieżce studenckiej (kursów o zbyt wysokich wymaganiach, złej jakości wykładów lub zniechęcającego podejścia wykładowców);
- stymulowanie motywacji studentów stypendiami dla osób osiągających najlepsze wyniki;
- uaktualnianie programu nauczania, zgodnie z potrzebami branży i wyraźne ukierunkowanie zawodowe.

Wiele z tych praktyk zostało wprowadzonych niedawno i jak dotąd nie ma wiarygodnych dowodów na ich wpływ na zachowanie studentów.

FRANCJA

Według Emanuela Boudarda, autora opracowania dotyczącego Francji, w kraju tym problematyka drop-outu jest dobrze poznana. Zasadniczo uważa się, że głównym powodem rezygnacji ze studiów są nieodpowiednie kwalifikacje absolwentów szkół średnich oraz niewystarczający dostęp

do informacji o poszczególnych programach i kierunkach studiów.

Ponadto dużym wyzwaniem dla francuskich uczelni jest heterogeniczność populacji studentów, związana z polityką otwartego dostępu. Studenci są zróżnicowani pod względem wielu cech, w tym społeczno-ekonomicznej sytuacji rodziny, pochodzenia etnicznego, a także rodzaju zdawanej matury (*baccalaureate*).

Odsetek osób przedwcześnie kończących studia licencjackie we Francji jest wysoki – ponad 50% studentów przerywa studia w ciągu pierwszego roku. W związku z tym, wdrożono szereg inicjatyw krajowych w celu zwiększenia wskaźników ukończenia studiów. Między innymi skupiono się na działaniach mających na celu bardziej świadomy wybór studiów przez potencjalnych kandydatów, a także zreformowano procedury rekrutacyjne. Dodatkowo, umożliwiono uczelniom zrewidowanie programów nauczania na pierwszym roku. Dzięki ustawie z 2013 roku studenci nie są zobowiązani do wyboru specjalizacji na pierwszym roku studiów licencjackich, ale mogą specjalizować się dopiero na drugim i trzecim roku.

Wzmocniono także więzi między szkolnictwem wyższym a rynkiem pracy. Te ostatnie działania są jednak oceniane dwuznacznie. Z jednej strony pracującym studentom łatwiej jest zdobyć zatrudnienie po ukończeniu studiów.

Z drugiej strony jednak łączenie obowiązków związanych z uczelnią i pracą może potencjalnie zwiększyć liczbę osób rezygnujących ze studiów, ponieważ nie wszyscy są w stanie połączyć te dwie aktywności.

W związku z tym, że we Francji polityka finansowania uczelni obejmuje wskaźnik studentów kontynuujących naukę po pierwszym roku studiów oraz liczbę absolwentów studiów licencjackich, uczelnie są zmotywowane do tworzenia i wdrażania własnych inicjatyw w celu zmniejszania poziomu drop-outu.

Przykładowo w 2007 roku Uniwersytet w Nantes opracował plan działania na rzecz poprawy wskaźnika ukończenia studiów. Utworzono dodatkowe stanowiska i jednostki na uniwersytecie wspierające studentów, takie jak: centrum mentoringu i coachingu, centrum obsługi studentów, centrum diagnostyki i oceny oraz biuro karier. Uniwersytet nawiązuje także współpracę z nauczycielami szkół średnich – każdego roku 150 nauczycieli zapraszanych jest na dwudniowe warsztaty, podczas których uzyskują informacje dotyczące programów studiów, które mogą przekazać swoim uczniom. Organizowany jest także dzień otwarty dla uczniów szkół średnich, podczas którego mogą brać udział w seminariach i wykładach, aby zapoznać się z prawdziwym życiem uniwersyteckim.

Ponadto uczelnia opracowała specjalne programy dla pierwszorocznych studentów, mające na celu pomoc w integracji. Oprócz tygodnia powitalnego integrującego studentów społecznie, oferowane są kursy mające na celu poprawę ich przygotowania akademickiego (np. szkolenia z robienia notatek, zarządzania czasem, pracy w grupie, krytycznej analizy informacji, pisania referatów i prezentacji publicznej).

Aby wcześniej zidentyfikować osoby zagrożone drop-outem, wydziały przeprowadzają ankietę wśród wszystkich studentów miesiąc po rozpoczęciu semestru. Studenci zagrożeni drop-outem obejmowani są programem wsparcia, złożonym ze spotkań z pracownikami centrum mentoringu, którzy mogą zaproponować program nauki bardziej dostosowany do ich zainteresowań i umiejętności.

HOLANDIA

Jak informują Leon Cremonini i Renze Kolster – autorzy raportu o przerywaniu studiów w Holandii, działania wpływające na poziom drop-outu, szczególnie w ciągu pierwszych lat studiów, są częścią szerszego programu reform holenderskiego systemu szkolnictwa wyższego.

W swoim programie strategicznym w roku 2007 roku holenderskie ministerstwo wyznaczyło cel zmniejszenia liczby osób przerywających studia o 50% i zrównanie wskaźnika ukończenia studiów przez

rdzennych Holendrów i studentów z krajów niezachodnich.

W 2010 roku Komitet na Rzecz Przyszłości Holenderskiego Szkolnictwa Wyższego stwierdził, że studenci rezygnujący ze studiów lub zmieniający kierunek czy uczelnię, utrudniają realizację ambicji Holandii, aby pozostać wiodącą gospodarką opartą na wiedzy.

Ponadto Komitet zwrócił uwagę, że wielu studentów jest niezadowolonych z poziomu studiów i z wyboru swojego kierunku, w związku z czym zalecił uczelniom podjęcie działań w celu zaradzenia tym problemom, a w szczególności w celu poprawy dopasowania uczniów do programu. Trafniejszym dopasowaniu do kierunków studiów służąankiety przeprowadzane wśród studentów, a także możliwość uczestniczenia w zajęciach przez jeden dzień przed podjęciem studiów oraz rozmowy ze studentami z danego kierunku (procedura dopasowywania kierunków opisana została na s. 152 na przykładzie Uniwersytetu w Utrechcie).

Uczelnie mogą wprowadzać także własne działania służące zmniejszaniu poziomu drop-outu. Przykładowo na Uniwersytecie w Rotterdamie, na którym poziom drop-outu w ciągu pierwszych sześciu miesięcy nauki wynosił 14%, a jedynie 50% studentów otrzymywało dyplom w ciągu ośmiu lat od podjęcia studiów, wprowadzono program mający na celu poprawę tej

sytuacji. Głównym wyzwaniem była niejednorodność populacji studentów, pochodzących z niezachodnich mniejszości. Dzięki finansowaniu rządu uruchomiono program obejmujący między innymi takie działania, jak: obowiązkowa rozmowa kwalifikacyjna z kandydatami, przydzielanie każdemu studentowi mentora, z którym spotyka się przynajmniej cztery razy do roku, czy korepetycje rówieśnicze.

Ponadto w 2015 roku przyjęto w Holandii ustawę stanowiącą poważną zmianę w sposobie wsparcia finansowego studentów. Osoby kształcące się na studiach licencjackich i magisterskich mogą (ale nie muszą) ubiegać się o pożyczkę zwaną „zaliczką na studia” (*studievoorschot*). Jednocześnie zniesiono dotychczasowe bezzwrotne stypendium podstawowe. Pożyczka jest zaciągana z budżetu państwa na korzystnych warunkach – spłata wynosi 4% dochodu i jest rozłożona na okres 35 lat. Co ważne, każdy, kto zarabia pensję minimalną lub otrzymuje niższe świadczenia społeczne, jest zwolniony ze spłaty, a dług jest umarzany po 35 latach.

Nowy system finansowania miał na celu poprawę jakości szkolnictwa wyższego przy równoczesnym utrzymaniu jego dostępności. Ustawodawca oczekiwał przy tym, że studenci, świadomi kosztów nauki, będą dokonywali bardziej przemyślanego wyboru studiów i unikali rozpoczynania nowego kierunku z zaległym zadłużeniem.

Nowy system miał też zwiększyć motywację studentów i poprawić terminowość kończenia studiów (w celu ograniczenia zadłużenia i czasu spłaty).

NIEMCY

W opinii Andrei Kottmann, w Niemczech największym wyzwaniem polityki dotyczącej drop-outu jest rosnąca różnorodność populacji studentów oraz wysoki odsetek osób porzucających naukę w dyscyplinach STEM. Na konferencji rektorów uczelni niemieckich zaproponowano podział zjawiska przerywania studiów na drop-out możliwy do uniknięcia i drop-out nieunikniony (głównie z osobistych powodów studenta). Drop-out możliwy do uniknięcia powodowany jest przez nieprawidłowe funkcjonowanie systemu i/lub instytucji szkolnictwa wyższego. Obejmuje takie problemy jak: brak odpowiedniego wsparcia finansowego studentów, niewystarczający dostęp do informacji o programie studiów (co prowadzi do błędnych oczekiwań), czy nieodpowiednia organizacja studiów (ignorowanie potrzeb studentów, którzy pracują zarobkowo, wychowują dzieci itp.).

Z punktu widzenia władz uczelni, polityka szkolnictwa wyższego powinna przede wszystkim dotyczyć przypadków, których można uniknąć. Rezygnacje związane z osobistymi problemami studentów należy zaś traktować jako zjawisko naturalne i nie powinny one być przedmiotem polityki szkolnictwa wyższego.

Na konferencji stwierdzono ponadto, że znaczące obniżenie poziomu drop-outu jest nierealne, ponieważ rezygnacje ze studiów zdarzają się naturalnie, a systemy szkolnictwa wyższego nie są w stanie całkowicie zareagować na niejednorodność populacji studentów.

Przyjmuje się także perspektywę, zgodnie z którą zmiana kierunku studiów czy uczelni, nie powinna być oceniana negatywnie. Współczesne społeczeństwo powinno przychylnie patrzeć na modyfikacje ścieżki kariery i nie traktować osób zmieniających studia jako marnotrawstwa zasobów indywidualnych i społecznych.

Także kanclerz Angela Merkel podkreśliła w 2015 roku potrzebę zapewnienia studentom, którzy porzucili studia, alternatywnych ścieżek edukacyjnych w celu zdobycia doświadczenia zawodowego. Zainicjowano projekt „Jobstarter 18 plus” wspierający szkolenia zawodowe poprzez zatrudnianie w małych i średnich przedsiębiorstwach studentów rezygnujących ze studiów.

Z kolei, aby wesprzeć studentów przy wyborze odpowiedniej ścieżki, a tym samym ograniczyć poziom drop-outu spowodowany niewłaściwym wyobrażeniem o programie studiów, uczelnie realizują własne inicjatywy. Przykładowo Berliński Uniwersytet Technologiczny wdrożył program MINTgrün wspierający absolwentów szkół średnich, którzy są ogólnie zainteresowani kierunkami STEM, ale nie wiedzą, który program konkretnie wybrać.

Program MINTgrün został opracowany na podstawie analizy powodów przerywania studiów. Okazało się, że szkoły średnie nie przygotowują w wystarczającym stopniu absolwentów w zakresie kompetencji matematycznych. Ponadto uczniowie przyznawali, że mają problemy z podjęciem właściwej decyzji przy wyborze odpowiedniego programu, gdyż brakuje im możliwości zebrania informacji dotyczących studiów z pierwszej ręki.

MINTgrün obejmuje dwa semestry nauki, podczas których studenci poznają możliwe ścieżki edukacyjne oferowane na poszczególnych specjalizacjach. Po ich ukończeniu konsultują ostateczny wybór ścieżki na spotkaniu z przedstawicielami kadry akademickiej. Spośród dwóch pierwszych kohort objętych programem 25-30% studentów zdecydowało się na inny program/instytucję, a pozostałe 70-75% studentów wybrało program STEM.

NORWEGIA

Badacze Elisabeth Hovdhaugen, Bjørn Stensaker, Ingvild Reymert oraz Sabine Wollscheid, wiążą szeroką dostępność szkół wyższych, będącą jedną z podstawowych wartości norweskiego systemu szkolnictwa wyższego, z dużą niejednorodnością studentów i zróżnicowaniem ich potrzeb i motywacji. W opinii autorów raportu otwarty dostęp do szkolnictwa wyższego skutkuje wyższym odsetkiem osób

porzucających studia niż gdyby przyjmowano tylko najlepszych kandydatów.

Norweskie Stowarzyszenie Instytucji Szkolnictwa Wyższego (UHR) nie postrzega jednak drop-outu jako znaczącego problemu, reprezentując pogląd, że w systemie tak powszechnym jak norweski, pod względem dostępu i nielicznych kryteriów rekrutacyjnych, zjawisko porzucania studiów trzeba zaakceptować jako jego naturalną cechę.

Polityki na poziomie krajowym, mające na celu zmniejszenie odsetka osób rezygnujących z kształcenia, są raczej zorientowane na kwestię finansowania i organizację studiów, niż na informowanie i wsparcie studentów. Te ostatnie kwestie, tj. dostęp do informacji i wspieranie studentów, a także odpowiednia organizacja programów studiów są zaś wdrażane głównie na poziomie polityk instytucjonalnych.

Aby monitorować poziom drop-outu w poszczególnych instytucjach, norweskie Ministerstwo Edukacji i Nauki prowadzi coroczne spotkania z przedstawicielami wszystkich uczelni, a także przekazuje środki finansowe, aby zachęcić instytucje do pracy nad tym zagadnieniem. Na poziomie ogólnokrajowym funkcjonuje kilka rozwiązań z zakresu finansowania, skierowanych zarówno do studentów, jak i instytucji, mających na celu przeciwdziałanie przerywaniu studiów.

Poziom dotacji norweskich uczelni częściowo zależy od wskaźników ukończenia przez studentów poszczególnych etapów nauki. Oznacza to, że instytucje nie otrzymują pełnego finansowania za nauczanie studentów, którzy nie zaliczyli egzaminów.

W Norwegii istnieje także uniwersalny program wsparcia finansowego studentów, pokrywający ich koszty utrzymania. Studenci mogą otrzymać wsparcie do ośmiu lat studiów, wypłacane przez 10 miesięcy w roku (nie obejmuje przerwy na dwa miesiące w semestrze letnim). Pieniądze przekazywane są w formie pożyczki, z której 40% można przekształcić w stypendium po zdaniu egzaminów, co ma zachęcać do kontynuowania nauki, a tym samym zmniejszać poziom drop-outu.

Przedstawiciele norweskich szkół wyższych podkreślają rolę integracji społecznej i akademickiej studentów. Według nich integracja i wspierające środowisko społeczne na kampusie, buduje motywację do nauki, a tym samym może być ważnym czynnikiem wpływającym na zmniejszenie liczby osób rezygnujących z nauki. W związku z tym, uczelnie starają się wspierać integrację środowiska studenckiego poprzez organizowanie wydarzeń i spotkań towarzyskich, a także dostosowywanie budynków i pomieszczeń dydaktycznych, aby sprzyjały budowaniu współpracy między studentami.

Ponadto, norweskie uczelnie korzystają z systemów analizujących postępy studentów w nauce, dzięki którym mogą zidentyfikować osoby zagrożone drop-outem i okazać im wsparcie (np. opisany na s. 153 system w NTNU).

WIELKA BRYTANIA – ANGLIA

Dominującą formą kształcenia w Anglii są trzyletnie studia licencjackie, a uczelnie finansowane są głównie z opłat wnoszonych przez studentów (maksymalnie dziewięć tys. funtów rocznie). Zgodnie z danymi przytoczonymi przez Liz Thomas, tylko 7,1% angielskich studentów porzuca studia po pierwszym roku. Monitoring przepływu studentów prowadzi Agencja Statystyczna ds. Szkolnictwa Wyższego (Higher Education Statistics Agency), która przygotowuje również prognozy dla każdej uczelni dotyczące oczekiwanego poziomu drop-outu.

Z kolei rozwijaniem i wdrażaniem rozwiązań, których celem jest zatrzymanie studentów na uczelniach, zajmuje się Rada ds. Finansowania. Działania te podejmowane są z poszanowaniem autonomii uczelni.

Aby studenci nie musieli wybierać między studiami a zdobywaniem doświadczenia na rynku pracy, wprowadzane są systemowe rozwiązania wspierające aktywność pozauczelnianą. Przykładem wdrożenia takich

działań może być Uniwersytet w Leeds, na którym studenci otrzymują pomoc, aby mogli w pełni zaangażować się w praktyki zawodowe i wolontariaty. Inne tego rodzaju działanie, program stypendialny Leeds for Life, kierowany jest do studentów o niskich dochodach. Ma on na celu umożliwić studentom rozwój zarówno akademicki, jak i zawodowy.

Podobnie Uniwersytet w Coventry, który ma długą tradycję związków z przemysłem, ułatwia studentom rozpoczęcie kariery zawodowej już w trakcie studiów. Aby przeciwdziałać drop-outowi uczelnia wprowadziła również zmiany dotyczące organizacji zajęć i oferowanych kierunków: ujedynoliciła ścieżkę studiowania oraz wdrożyła nowy system ewaluacji zajęć i kursów. W celu zapobiegania przerwaniu nauki kontrolowana jest absencja studentów. Istnieje także program indywidualnego tutoringu.

Odpowiedź na rosnące koszty zatrzymania studentów na uczelniach stanowi finansowanie, którego zadaniem jest wspieranie kształcenia, rozwoju naukowego i zawodowego studentów (student opportunity funding). W roku akademickim 2015/2016 wielkość środków przeznaczonych na ten cel wynosiła w przypadku powyższych uczelni: prawie 900 tys. funtów (Leeds) i około 4,5 mln funtów (Coventry).

Dodatkowo, aby poprawić dostęp do studiów i przeciwdziałać rezygnacji z kształcenia osób o niższych

dochodach, uruchomiono Krajowy Program Stypendialny (National Scholarship Programme), który ma zapewniać wsparcie finansowe dla tych grup studentów. Ocena wspomnianego programu wykazała jednak jego niewielki wpływ na zatrzymanie studentów.

WŁOCHY

Opracowanie dotyczące włoskiej polityki wobec przerywania studiów, przygotowane przez Emmanuele Reale i Alessandrę Decataldo, odnosi się do działań podjętych w ramach reformy tamtejszego szkolnictwa wyższego. Włoski system uniwersytecki, charakteryzujący się małym odsetkiem absolwentów, natomiast dużym udziałem osób przedwcześnie rezygnujących z kształcenia oraz chronicznymi opóźnieniami w uzyskiwaniu dyplomów, z perspektywy rynku pracy oceniany jest jako nieefektywny. W związku z tym celem wdrożonej ogólnej reformy systemu uniwersyteckiego stało się przede wszystkim zwiększenie jego skuteczności: wzrost odsetka osób uzyskujących dyplom i zmniejszanie procentu osób przedwcześnie kończących naukę. Nowy system kształcenia akademickiego ma odpowiadać na zapotrzebowanie rynku pracy oraz poprawiać sytuację zawodową absolwentów.

Reforma 3 + 2, dostosowująca programy studiów do modelu bolońskiego, przyniosła pewne rezultaty już w pierwszych dwóch latach od jej wprowadzenia –

ułatwiła studentom kończenie studiów w przewidzianym czasie. Również dane z kolejnych lat wskazują, że liczba studentów uzyskujących dyplom wzrasta. Jednocześnie wprowadzono większą selekcję kandydatów na studia. Wdrożone na poziomie ogólnokrajowym testy doradcze wskazują minimalny poziom wiedzy wymagany na określonym programie nauczania, choć nie blokują zapisu na wybrany kierunek w sytuacji, gdy wynik jest niższy niż minimalny próg punktowy ustalony przez uczelnię. Obok nich funkcjonują testy selekcyjne dla aplikujących na wybrane kierunki: medycynę i pokrewne, weterynarię, architekturę. Lista rankingowa tworzona na podstawie wyników tych ostatnich testów (oraz rezultatów z poprzedniego etapu kształcenia) ma charakter ostateczny – tylko kandydaci powyżej określonego progu mogą aplikować na wskazane kierunki.

Integralną część studiów we Włoszech stanowią staże i praktyki zawodowe. W ramach kształcenia na uczelni należy odbyć praktykę trwającą do 12 miesięcy.

Aby umożliwić pracodawcom lepszą identyfikację umiejętności nabytych przez studentów w ramach zajęć na uczelni i w trakcie praktyk zawodowych, wprowadzono krajowy system certyfikacji umiejętności (Sistema nazionale di certificazione delle competenze). Wspomniany system ma ułatwić absolwentom odnalezienie się na rynku i zdobycie pierwszej pracy.

WYKORZYSTANIE INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Stymulacja procesów odpowiedzialnych za sukces edukacyjny w ramach interwencji publicznej – nie należy do częstych rozwiązań. Quinn (2013) zidentyfikował 15 krajów, w których wskaźniki ukończenia studiów są uwzględniane przy dystrybucji środków finansowych. W przypadku współczynnika przedwczesnego kończenia edukacji, tylko dwa kraje – Włochy i Holandia – posługiwały się nim do określenia wielkości wsparcia. Najczęściej więc polityka państwowa przyjmuje formę zachęt do podejmowania stosownych działań poprzez dystrybuowanie środków na ten cel, w trybie konkursowym – realizowanym przez zewnętrzne agencje powołane do finansowania sektora nauki (Hovdhaugen, Kottmann i Thomas 2015).

W Wielkiej Brytanii, Rada ds. Finansowania Szkolnictwa Wyższego (Higher Education Council for England) w latach 2007–2008 przeznaczyła około 246 mln funtów między innymi na podniesienie jakości zbieranych danych i stworzenia regionalnej sieci centrów merytorycznej pomocy dla uczelni borykających się z problemem osób, które przedwcześnie opuszczają studia (Hovdhaugen, Kottmann i Thomas 2015).

Podobnie w Niemczech, w ramach tzw. Paktu na rzecz Jakości Nauczania (Qualitätspakt Lehre) – wspólnej inicjatywy rządu federalnego i landów – uczelnie mogą ubiegać się o dodatkowe środki przeznaczone na

podniesie jakości kształcenia i nauczania, co pośrednio przyczynić się ma do zapobiegania zjawisku przedwczesnego zakończenia studiów.

Bodźce finansowe w formie dotacji lub dodatkowych środków nie wyczerpują możliwych scenariuszy interwencji w tym zakresie. Polityka państwa skierowana na zapobieganie problemowi przedwczesnego zakończenia studiów może przyjmować bowiem charakter regulacji finansowych bezpośrednio odnoszących się do studentów. Wśród najczęściej realizowanych na poziomie europejskim scenariuszy wymienić należy (Hovdhaugen, Kottmann i Thomas 2015):

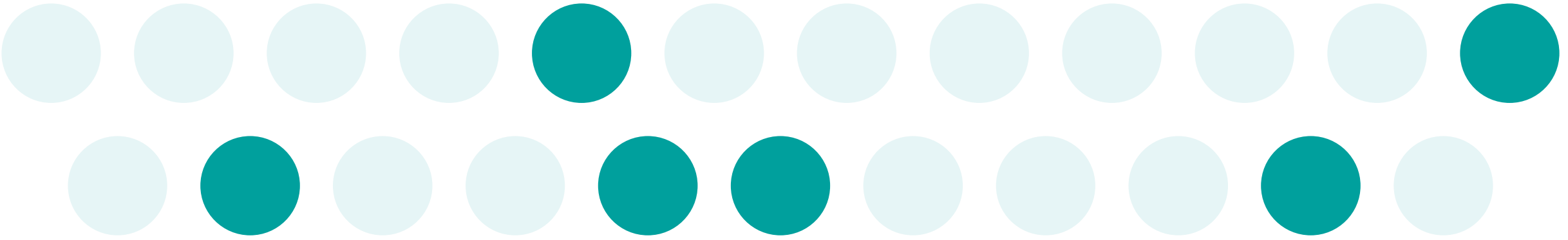
- ustanowienie ograniczenia czasowego na nieodpłatne studiowanie – wiele krajów unijnych ustanawia dodatkowe opłaty dla studentów, którzy przekroczyli programowo określony czas na uzyskanie dyplomu. W Szwecji publiczna darmowa edukacja na poziomie wyższym kończy się z upływem sześciu lat, w Norwegii okres ten wydłużony jest do lat ośmiu;
- wprowadzenie limitu liczby bezpłatnie podejmowanych studiów – inną praktyką jest nakładanie finansowych zobowiązań na studentów, którzy powtórnie realizują tok nauczania. Ma to przeciwdziałać zjawisku traktowania uczelni jako „przechowalni” i źródła wsparcia finansowego, a także mobilizować studentów do świadomego wyboru ścieżki edukacyjnej. Przewiduje się, iż szczególnie ta ostatnia

kwestia pozwoliłaby na znaczące obniżenie kosztów ponoszonych przez uczelnie w związku z przedwczesną rezygnacją ze studiów;

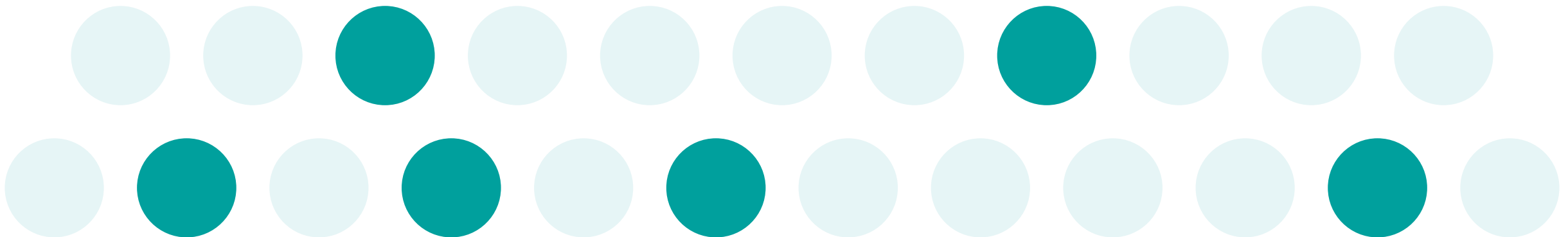
- tworzenie systemu zachęt finansowych dla studentów – praktykowane jest uzależnianie wysokości przekazywanego studentom wsparcia od postępów w nauce. W Norwegii, w roku 2002 wprowadzono zasadę uprawniającą studentów do otrzymania pożyczki finansowej, której około 40% kosztów może pokryć uczelnia, jeśli studia zostaną ukończone w terminie (pożyczka zwracana jest w postaci grantu naukowego). Podobne rozwiązania stosuje Finlandia i Dania;
- regulowanie poziomu czesnego – w znaczącej liczbie krajów europejskich (kraje nordyckie przodują w tym zakresie) wielkość czesnego traktuje się jako skuteczne narzędzie pobudzania terminowego
- kończenia studiów i zarazem przeciwdziałania zjawisku przedwczesnego opuszczania uczelni. Często otrzymanie dyplomu w przewidzianym czasie staje się warunkiem braku opłat za studia. Jednym z przykładów radykalnej polityki w tym względzie są regulacje przyjęte w 2011 roku w węgierskim systemie szkolnictwa wyższego, umożliwiające nieodpłatne studiowanie pod warunkiem ukończenia nauki w terminie oraz podjęcia pracy na terenie kraju.

The background is a solid teal color with a decorative pattern of white circles. The circles are arranged in a grid-like fashion, with some circles missing, creating a sparse, dotted effect. The circles are of uniform size and are scattered across the entire page, with a higher density in the upper and lower sections.

BADANIE JAKOŚCIOWE

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA JAKOŚCIOWEGO

PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADANIA JAKOŚCIOWEGO

WYBÓR UCZELNI I KIERUNKU STUDIÓW

Powody rozpoczęcia studiów mieszczą się w kategoriach motywacji: zawodowych, społecznych i indywidualnych. Wybierając uczelnię na poziomie studiów pierwszego stopnia i studiów jednolitych magisterskich, przyszli studenci zwracają uwagę na dostępność interesującego ich kierunku, rekomendacje osób z własnego otoczenia oraz lokalizację, a także prestiż i renomę uczelni. Odczuwają przy tym presję środowiskową związaną z oczekiwaniem, że rozpoczną kształcenie na poziomie wyższym. Z kolei osoby wybierające studia drugiego stopnia przede wszystkim biorą pod uwagę swoje wcześniejsze doświadczenia akademickie, dostępność wybranego kierunku, lokalizację i organizację uczelni, jak również wybory dokonane przez ich znajomych. Dla przyszłych studentów kierunków ścisłych i technicznych ważna jest też infrastruktura uczelni.

Wybór kierunku kształcenia w przypadku osób aplikujących na studia pierwszego stopnia czy jednolite magisterskie jest wypadkową kryteriów rekrutacyjnych, dostępności kierunku w wybranym mieście i pożądanym trybie studiowania, presji rodziny, perspektyw zawodowych, a po części również własnych zainteresowań i wyborów znajomych. Natomiast w przypadku studiów drugiego stopnia wybór wynika

zwykle z chęci kontynuacji kształcenia (ten sam kierunek) lub rozszerzenia wiedzy (kierunek pokrewny), dostępności wybranego kierunku w pożądanym trybie kształcenia, w mniejszej mierze zaś z wyborów znajomych czy wymogów pracodawcy.

Studenci często decydują się na określony kierunek bądź uczelnię pod wpływem presji rodziców, co jest najbardziej widoczne u osób, które rezygnują ze studiów pierwszego stopnia. Z kolei osoby, które podejmują studia drugiego stopnia, ulegają przekonaniom otoczenia, że na rynku pracy liczy się dopiero tytuł magistra. Z drugiej strony jednak, studenci podkreślają, że decyzja o rozpoczęciu studiów jest dla nich naturalna, gdyż wszyscy znajomi po maturze planują studiować.

OCZEKIWANIA ZWIĄZANE Z WYBOREM STUDIÓW

Osoby, które podejmują studia pierwszego stopnia lub jednolite magisterskie na ogół nie mają sprecyzowanych oczekiwań względem studiów. Liczą na atrakcyjne życie studenckie i możliwość rozwoju własnych zainteresowań. Rzeczywistość okazuje się jednak rozbieżna z wyobrażeniami – nowy etap w życia wymaga od nich samodzielności, konieczności uczenia się bez względu na zainteresowanie danym przedmiotem i odporności na stresujące sytuacje.

Z kolei studenci studiów drugiego stopnia, którzy mają wcześniejszą, zakończoną sukcesem historię kształcenia na poziomie wyższym, cechują się nieco bardziej skonkretyzowanymi wymaganiami względem toku studiów, wykładowców i organizacji. Odnosząc się do wiedzy i umiejętności nabytych na wcześniejszych etapach kształcenia, twierdzą jednak, że dalsze studia nie oferują im nic nowego, nie pogłębiają wiedzy specjalistycznej w takim stopniu, w jakim by tego oczekiwali, aby jak najlepiej odnaleźć się na rynku pracy.

ROZCZAROWANIE STUDIAMI

Studenci, niezależnie od stopnia studiów, na którym porzucili kształcenie, przyznają, że na etapie kandydowania na wybrany przez siebie kierunek nie mieli wystarczającej wiedzy na temat przedmiotów, które są w jego ramach realizowane. Co więcej, twierdzą, że gdyby wcześniej wiedzieli, jak wyglądają prowadzone zajęcia, nie zdecydowaliby się na wybrany kierunek. W szczególności studenci studiów pierwszego stopnia nie wiedzą, na co zwracać uwagę przy wyborze odpowiedniego dla siebie kierunku – czują się niedoinformowani i ograniczeni w wyborze przez przedmioty zdawane na maturze.

Po części może to być spowodowane niskim poziomem zainteresowania informacjami o studiach i korzystaniem z wąskiej grupy dość stroniczych źródeł tych informacji. Przyszli studenci kierują się głównie opiniami zasłyszanych od rodziny i znajomych, czasami korzystają też ze stron internetowych uczelni, aby sprawdzić wymogi rekrutacyjne. Mało popularne jest zaś korzystanie z mediów społecznościowych do kontaktów z obecnymi studentami określonej uczelni czy wybranego kierunku, uczestniczenie w dniach otwartych czy kierowanie się informacjami zawartymi w rankingach uczelni.

CZYNNIKI INSTYTUCJONALNE WPŁYWAJĄCE NA DROP-OUT

Percepcja poziomu studiów (za wysoki/za niski) przez studenta weryfikuje jego dopasowanie do kierunku studiów. Zbyt niski poziom studiów wiąże się z poczuciem straty czasu, a na studiach płatnych dodatkowo ze stratą pieniędzy. Wśród studentów studiów drugiego stopnia częściej pojawiają się zdania dotyczące poczucia marnowanego czasu, wtórnej wiedzy, braku wyzwań. Zbyt niski poziom studiów czy zbyt łatwe przedmioty mogą wpływać na spadek zaangażowania w naukę i zmniejszenie motywacji studentów.

Część uczestników studiów pierwszego stopnia jest z kolei zaskoczona wysokim poziomem studiów, trudnymi przedmiotami i wymaganiami wykładowców. Poczucie przytłoczenia liczbą zajęć i ich poziomem może być czynnikiem skłaniającym ku decyzji o rezygnacji, nawet jeśli wysoki poziom studiów był ważnym argumentem przemawiającym za wyborem danej uczelni i kierunku studiów. Wśród studentów zaocznych pojawiają się zaś głosy, że poziom studiów jest zbyt wysoki, a zakres materiału – zbyt obszerny jak na ten tryb nauki. Systematyczna nauka na studiach zaocznych jest według studentów problematyczna.

Niektóre przedmioty uwzględnione w programie studiów są oceniane jako zbędne i odstręczające od dalszego studiowania – czasem są to przedmioty sprawiające rozmówcom największą trudność. Rozczarowanie przedmiotami na wybranym kierunku może też wynikać z niewłaściwej decyzji rekrutacyjnej – maturzysta nie zdaje sobie sprawy, czego dokładnie będzie się uczyć na wymarzonym kierunku. Zderzenie dużej ilości wiedzy teoretycznej z oczekiwaniem zajęć praktycznych może sprzyjać drop-outowi na studiach pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich, a brak przedmiotów specjalistycznych – na studiach drugiego stopnia.

W kontekście wykładowców, studenci skarżą się na: nienadążanie przez nich za trendami i nowościami w dyscyplinie, ograniczanie się do konwencjonalnych metod dydaktycznych, przedkładanie teorii nad praktykę, nieprzyjazne traktowanie studentów oraz zniechęcanie do zawodu, do którego wykonywania mają przygotować prowadzone przez nich zajęcia.

Wśród przyczyn porzucania studiów upatrywać można również brak możliwości wpływania przez studentów na plan realizowanych zajęć. Co do zasady studenci mogą jedynie wybierać przedmioty fakultatywne i zmieniać grupy ćwiczeniowe. Tymczasem oczekują większej swobodny wyboru przedmiotów zgodnie z własnymi zainteresowaniami.

Co więcej, studenci spodziewają się, że kształcenie na poziomie wyższym przygotuje ich do pracy w zawodzie, umożliwi przyswojenie praktycznych umiejętności. Z tego powodu udział w praktykach studenckich, zarówno takich, które pozwalają zweryfikować, czy dana osoba poradzi sobie w zawodzie, jak i takich, których organizacja i zakres nie są zgodne z oczekiwaniami studenta, może być czynnikiem wpływającym na drop-out.

Decyzję o porzuceniu studiów może odraczać kalkulacja zainwestowanych w studia pieniędzy. Z kolei infrastruktura uczelni (zaplecze naukowe i badawcze, wyposażenie, sprzęt, układ budynków) nie jest wymieniana jako czynnik przesądający o rezygnacji ze studiów.

CZYNNIKI INDYWIDUALNE WPŁYWAJĄCE NA DROP-OUT

Przyczyny drop-outu mogą być także niezależne od czynników instytucjonalnych, a związane na przykład z: nietrafionym wyborem kierunku studiów w stosunku do własnych zainteresowań i planów na przyszłość, równoległym studiowaniem na dwóch kierunkach, problemem z aklimatyzacją w środowisku akademickim czy trudnością w połączeniu nauki z pracą zarobkową. Warto przy tym zaznaczyć, że przerwanie studiów i powrót do rodzinnego miasta jest postrzegany przez studentów jako porażka. Wpływa to na determinację osób, które podjęły studia, do kontynuowania kształcenia mimo napotykaných trudności.

Szpecially ważnym czynnikiem indywidualnym decydującym o drop-outcie pozostaje nietrafiony wybór kierunku studiów w stosunku do swoich zainteresowań

i planów na przyszłość. Studentom trudno jest w takiej sytuacji zmotywować się do nauki przedmiotów, które ich nie interesują, i w związku z tym nie widzą sensu w kontynuowaniu kształcenia. Utrata zainteresowania studiami ma zwykle charakter stopniowy. Studenci uświadamiają sobie, że nie chcą kontynuować danej ścieżki i wiązać z nią swojej przyszłości. Obciążenie czasowe i finansowe, jakie odczuwają studenci zaoczeni podróżujący na uczelnie zlokalizowane poza rodzinną miejscowością, niejednokrotnie przypieczętowane w takim przypadku decyzję o rezygnacji z dalszej nauki.

Niektórzy studenci są zmuszeni do porzucenia kształcenia z powodu problemów zdrowotnych i wynikających z nich trudności w nadrobieniu zaległego materiału. Zdarza się również, że to nadmierny poziom stresu związany ze studiowaniem wywołuje kłopoty ze zdrowiem, a w konsekwencji z nauką.

Pracujący studenci, z kolei, zgłaszają problemy z łączeniem obowiązków zawodowych z nauką. Gdy mają przy tym poczucie, że w pracy zdobywają więcej umiejętności niż na studiach, zniechęca ich do kontynuowania kształcenia.

STUDIA A RYNEK PRACY

Studenci oczekują na ogół od studiów przygotowania do przyszłej pracy i zdobycia kompetencji przydatnych w życiu zawodowym. Dla części z nich, niespełnienie tych oczekiwań jest bezpośrednim powodem do rezygnacji ze studiów. Szpecially studenci, którzy mają doświadczenie pracy zawodowej, twierdzą, że to, czego uczą się na studiach, nie zawsze idzie w parze z wymaganiami stawianymi przez pracodawców.

Według studentów porównanie umiejętności, jakie można uzyskać na studiach do tych, które są poszukiwane na rynku pracy, powoduje rozczarowanie systemem szkolnictwa wyższego.

Na niekorzyść tego ostatniego, zdaniem studentów, oddziałuje: spadek znaczenia dyplomu na rynku zawodowym, długi czas trwania studiów, cenie umiejętności praktycznych wyżej niż wiedzy, a także ograniczenie perspektyw zawodowych w wyniku wąskiej specjalizacji.

PROCES DECYZYJNY PROWADZĄCY DO DROP-OUTU

Decyzja o rezygnacji ze studiów na ogół nie jest podejmowana ze względu na jeden czynnik czy wydarzenie, a składa się na nią wiele zróżnicowanych przyczyn.

W ramach procesu decyzyjnego, którego finałem jest porzucenie studiów, raportowane są zarówno powody drop-outu, jak i czynniki powstrzymujące studentów przed podjęciem decyzji o rezygnacji z dalszej nauki. Czynnikiem powstrzymującym są m.in.: znajomości nawiązane z innym studentami, chęć spełnienia oczekiwań rodziców, nadzieja na lepsze perspektywy zawodowe, wewnętrzna potrzeba nauki i rozwoju, czy też chęć posiadania statusu studenta.

OBSZARY ZMIAN

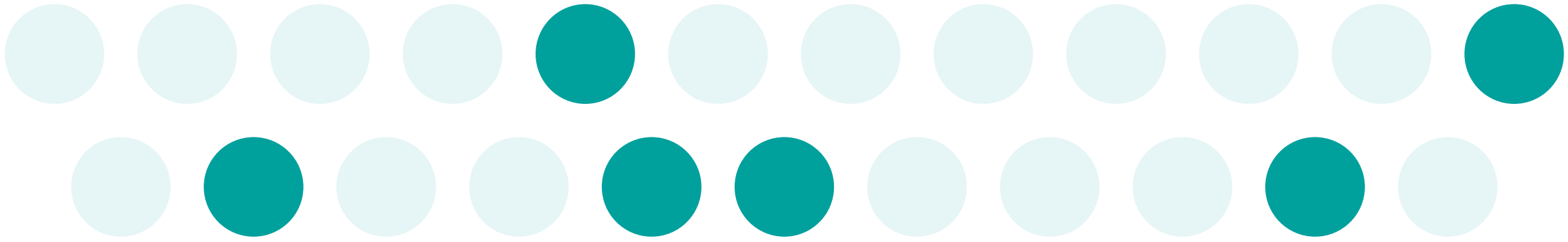
Byli studenci zgłaszają szereg postulatów pod adresem uczelni, które mogłyby powstrzymać ich przed drop-outem, m.in.: uproszczenie programu studiów, umożliwienie elastycznego układania grafiku zajęć i planowania ścieżki studiowania, unowocześnienie programów zajęć (w tym zwiększenie wymiaru zajęć praktycznych), sposób nauczania i kampusów.

LOSYP O DROP-OUCE

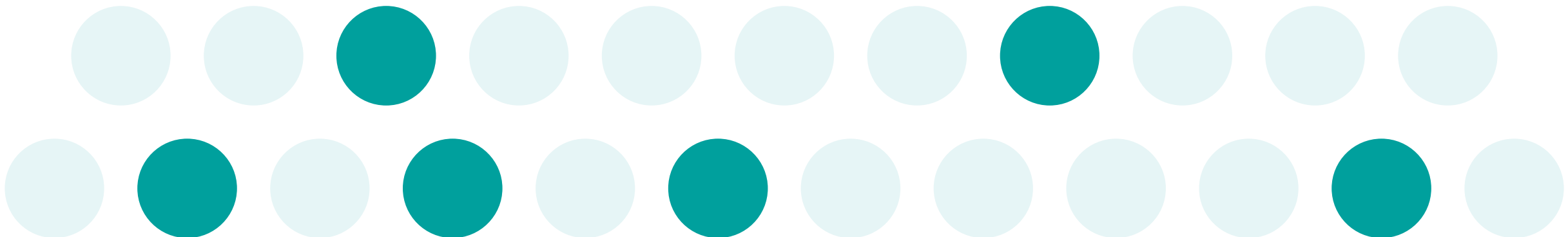
Czas poświęcony na niedokończone studia, to dla części byłych studentów czas stracony, co może być powodem do odczuwania żalu. Z drugiej strony, część osób docenia to, co zyskała nawet dzięki krótkiemu epizodowi studiowania: wiedzę ogólną, doświadczenia życiowe, praktykę zawodową czy nawiązane znajomości.

Na ogół osoby, które zrezygnowały z kontynuowania określonego kierunku, deklarują chęć rozpoczęcia kolejnych studiów w dalszej perspektywie czasu lub rozpoczynają je bezpośrednio po drop-outcie. Wybierając kolejne studia korzystają z wcześniejszych doświadczeń i kierują się głównie swoimi zainteresowaniami, perspektywami zawodowymi oraz możliwością połączenia nauki z pracą.

Część byłych studentów podejmuje lub planuje podjąć dalsze kształcenie na kursach. Po zmianie ścieżki zawodowej odczuwają potrzebę dokończenia się w obszarze wąsko zdefiniowanych kompetencji (np. kurs instruktorski, językowy) lub nowych umiejętności (np. kurs testera oprogramowania). Osoby te oceniają, że kursy w ich przypadku mogą być lepszą inwestycją niż studia.

INFORMACJE O BADANIU JAKOŚCIOWYM

METODA I ZAKRES BADANIA

Badanie jakościowe zostało realizowane techniką **grupowych wywiadów pogłębionych** (*focus group interview, FGI*). Technika ta ma charakter eksploracyjny i pozwala odpowiedzieć na pytania, na które odpowiedzi nie można ustalić jedynie na podstawie analizy danych ilościowych. Głównym celem badania było **dogłębne zrozumienie zjawiska drop-outu i zidentyfikowanie możliwych przyczyn przerywania studiów**.

W zogniskowanych wywiadach grupowych udział wzięły **osoby, które zostały skreślone z listy studentów w trakcie trwania roku akademickiego 2018/2019 lub 2019/2020**.

W ramach wywiadów uwzględniono następujące bloki tematyczne:

Motywacja do rozpoczęcia studiów i wybór kierunku

Oczekiwania względem studiów i doświadczenie studiowania

Proces dochodzenia do decyzji o rezygnacji ze studiów

Ocena decyzji o rezygnacji ze studiów

Sposoby zapobiegania rezygnacji ze studiów

Plany na przyszłość, w tym dot. rozpoczęcia kolejnych studiów

Studia a rynek pracy

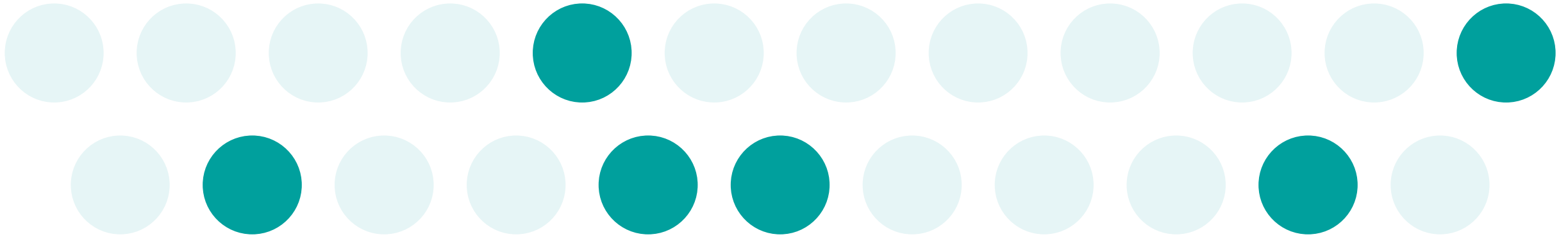
DOBÓR ROZMÓWCÓW

	Studia pierwszego stopnia	Studia drugiego stopnia	Jednolite studia magisterskie
Odpłatne	1 FGI (nauki humanistyczno-społeczne – 2 osoby, nauki techniczne i ścisłe – 2 osoby, nauki medyczne, przyrodnicze i rolnicze – 2 osoby)	2 FGI (nauki humanistyczno-społeczne – 2 osoby, nauki techniczne i ścisłe – 2 osoby, nauki medyczne, przyrodnicze i rolnicze – 2 osoby)	
Nieodpłatne	2 FGI (nauki humanistyczno-społeczne – 2 osoby, nauki techniczne i ścisłe – 2 osoby, nauki medyczne, przyrodnicze i rolnicze – 2 osoby)	1 FGI (nauki humanistyczno-społeczne – 2 osoby, nauki techniczne i ścisłe – 2 osoby, nauki medyczne, przyrodnicze i rolnicze – 2 osoby)	
Odpłatne i nieodpłatne			1 FGI (obszary kształcenia, w których prowadzone są studia jednolite)

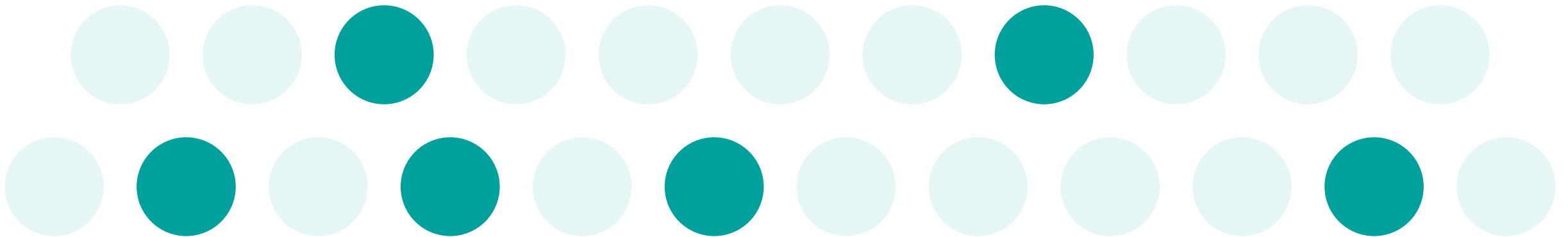
W celu dogłębnego zrozumienia i zidentyfikowania możliwych przyczyn rezygnacji ze studiów w badaniu wykorzystano schemat rekrutacji respondentów do grup podzielonych według **stopnia studiów** i **faktu odpłatności** (patrz tabela obok). Dodatkowo, w każdej grupie, respondenci byli rekrutowani przy zachowaniu zróżnicowania ze względu na **obszar nauki**, a także:

- **płeć** (w każdej grupie: min. 2 kobiety i 2 mężczyzn; łącznie w próbie: 20 kobiet i 22 mężczyzn);
- **rodzaj uczelni** (w grupach studiów nieodpłatnych tylko studenci uczelni publicznych, w każdej grupie studiów odpłatnych min. 2 studentów uczelni publicznych i min. 2 studentów uczelni niepublicznych; łącznie w próbie: 30 osób, które zrezygnowały ze studiów na uczelniach publicznych i 12 osób, które przerwały kształcenie na uczelniach niepublicznych);
- **fakt podjęcia kolejnych studiów** (w każdej grupie min. 2 osoby, które nie podjęły studiów i nie zamierzają, i min. 2 osoby, które podjęły kolejne studia lub zamierzają; łącznie w próbie: 27 osób, które podjęły kolejne studia lub zamierzają podjąć i 15 osób, które nie podjęły i nie zamierzają);
- **wielkość ośrodka akademickiego** (w każdej grupie po 3 osoby z dużych i 3 osoby z małych ośrodków akademickich; łącznie w próbie: 21 osób z dużych i 21 osób z małych ośrodków akademickich).

W sumie przeprowadzono **7 grup fokusowych on-line**, w których wzięło udział **42 respondentów**. Badanie zrealizowano **w czerwcu 2020**.

MAPY EMPATII

MAPA EMPATII

Na podstawie analizy wypowiedzi zebranych podczas wywiadów z osobami, które zrezygnowały ze studiów, przygotowano tzw. mapy empatii. Mapy empatii są techniką wykorzystywaną w projektowaniu produktów i usług. Pomagają wczuć się w doświadczenia i potrzeby użytkowników tych produktów i usług, zrozumieć ich myśli i uczucia. Zawarte na mapach wypowiedzi i doświadczenia studentów mają charakter poglądowy i zostaną podsumowane w dalszych częściach raportu. Mapy empatii przedstawione na kolejnych slajdach porządkują doświadczenia, odczucia i potrzeby studentów w poniższych kategoriach:

CO WIDZI

Obserwacje rozmówców; miejsca, sytuacje i wydarzenia, z którymi stykali się podczas studiów.

CO MYŚLI I CZUJE

Myśli pojawiające się w głowie respondentów; emocje, wartości, aspiracje, cele i oczekiwania względem studiów.

BOLAĆZKI, OBAWY, FRUSTRACJE

Frustracje związane ze studiami, mogące mieć wpływ na decyzję o rezygnacji.

CO SŁYSZY

Wypowiedzi i poglądy innych osób wpływające na działania i postawy respondentów.

CO MÓWI I ROBI

Zachowania i postawy respondentów względem studiów.

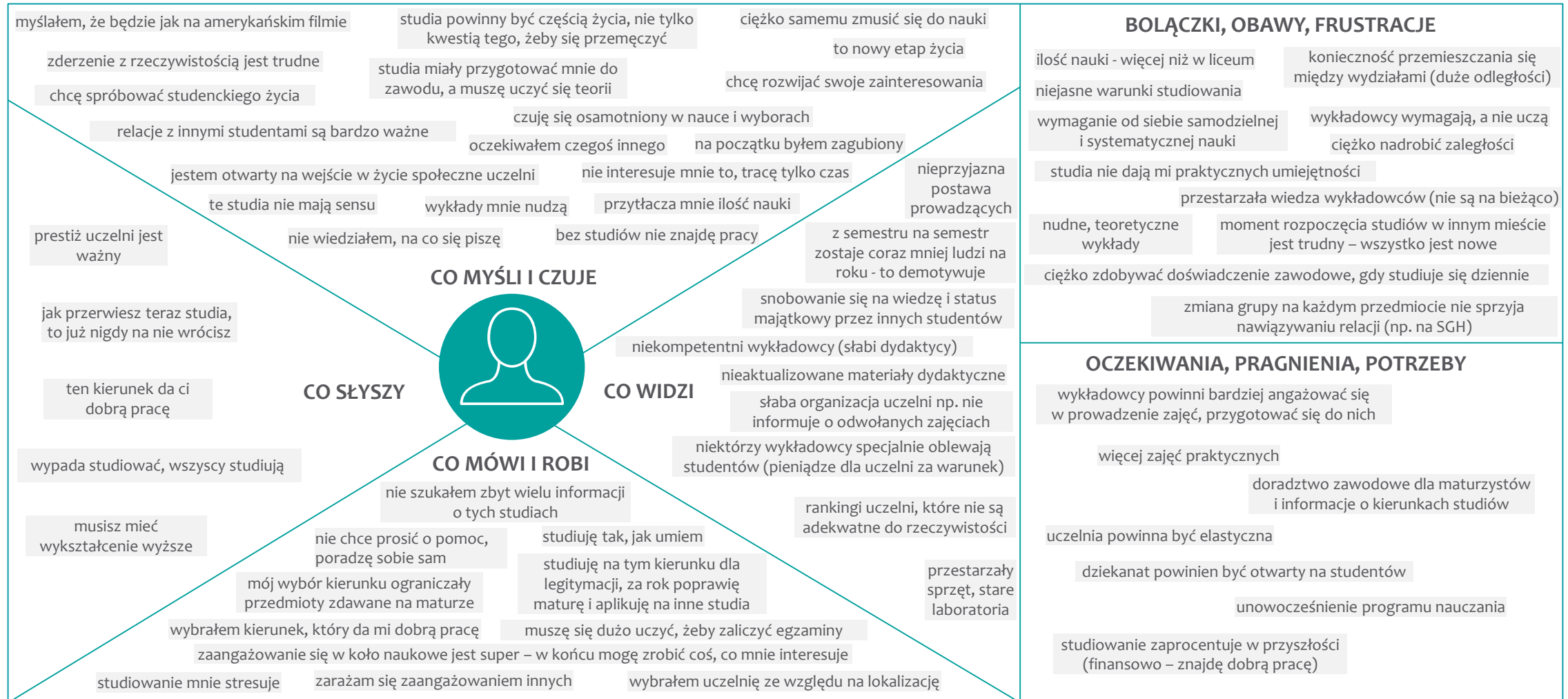

OCZEKIWANIA, PRAGNIENIA, POTRZEBY

Oczekiwania wobec studiów i wykładowców, potrzeby zmian.

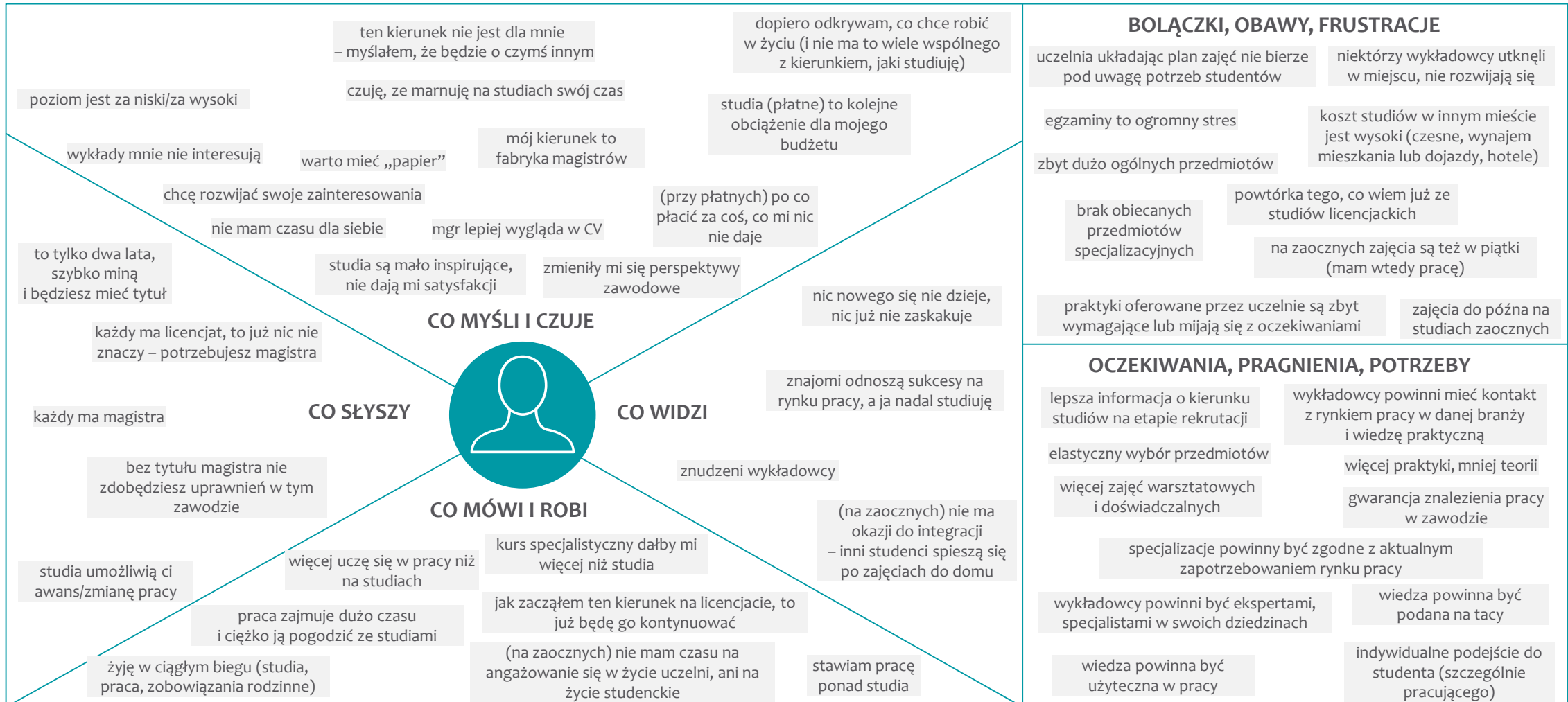
MAPA EMPATII

STUDIA I STOPNIA I JEDNOLITE MAGISTERSKIE

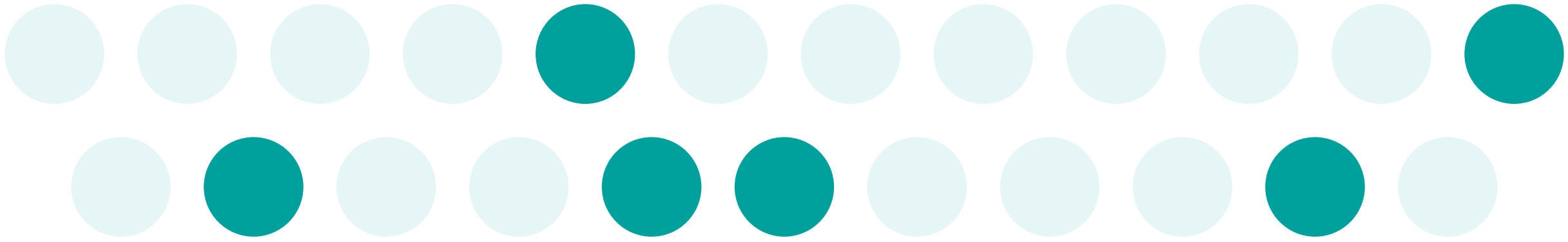

Źródło: badanie jakościowe

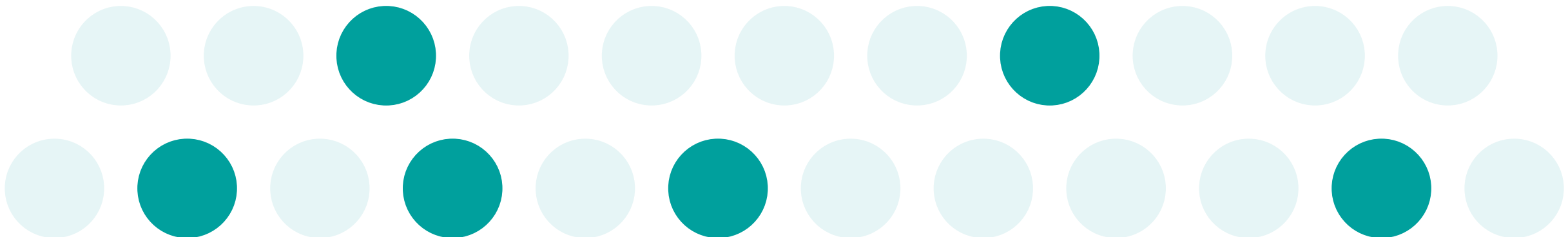
MAPA EMPATII STUDIA II STOPNIA

Źródło: badanie jakościowe

WYBÓR I OCZEKIWANIA WOBEC STUDIÓW

POWODY ROZPOCZĘCIA STUDIÓW

STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA I JEDNOLITE MAGISTERSKIE

MOTYWACJE ZAWODOWE

- ✓ Poczucie, że dyplom szkoły wyższej pomoże w zdobyciu dobrze płatnej pracy
- ✓ Konieczność zdobycia wyższego wykształcenia, aby móc pracować w konkretnych zawodach (np. fizjoterapeuta, nauczyciel przedszkolny, prawnik itp.)
- ✓ Zdobycie specjalistycznej wiedzy

Ja poszedłem na studia, żeby w ogóle móc dostać się do zawodu, bo prawo jest dosyć specyficzne, jest zamkniętym zawodem, tam nie da się dostać bez studiów, nie ma takiej możliwości.
mężczyzna, studia jednolite magisterskie

MOTYWACJE SPOŁECZNE

- ✓ Poczucie, że „wypada studiować”, „wszyscy idą na studia”
- ✓ Presja rodziców i otoczenia, aby kontynuować naukę

W moim otoczeniu panowało takie przeświadczenie, że każdy musi studiować... że jeżeli ja się uczyłam dobrze w liceum, no to jakbym mogła nie iść na studia? To się wydawało takie oczywiste, że po liceum trzeba iść na te studia.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

MOTYWACJE INDYWIDUALNE

- ✓ Chęć uzyskania tytułu
- ✓ Chęć rozwijania pasji i zainteresowań
- ✓ Brak innego pomysłu na przyszłość
- ✓ Zdobycie legitymacji studenckiej gwarantującej zniżki
- ✓ Chęć poznania nowych ludzi, spróbowania „życia studenckiego”
- ✓ Chęć wyjazdu do dużego miasta, poznanie „innego świata”

Strasznie mi się podobała wizja uczenia się o kulturze, o kulturach świata i myślałam właśnie, że pójdę w tym kierunku.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

POWODY ROZPOCZĘCIA STUDIÓW STUDIA DRUGIEGO STOPNIA

**MOTYWACJE
ZAWODOWE**

- ✓ Poczucie, że ukończenie studiów I stopnia nie jest postrzegane na rynku pracy jako wykształcenie pełne
- ✓ Chęć podniesienia kwalifikacji zawodowych
- ✓ Przekonanie, że tytuł magistra pozwoli znaleźć lepszą pracę
- ✓ Chęć zdobycia uprawnień zawodowych (np. aby zostać kierownikiem na budowie)

Chciałam zmienić pracę i sobie pomyślałam, że dodatkowe kwalifikacje ułatwią mi to, dlatego podjęłam tę
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

**MOTYWACJE
SPOŁECZNE**

- ✓ Presja rodziny i otoczenia
- ✓ Przekonanie, że w obecnych czasach każdy „ma magistra”

Ja ogólnie wywodzę się z takiej rodziny, gdzie jest jakiś taki swoisty kult edukacji i tytułów, więc pomogłyby mi na pewno w wielu rodzinnych sprawach.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

**MOTYWACJE
INDYWIDUALNE**

- ✓ Chęć pogłębienia wiedzy zdobytej na studiach I stopnia
- ✓ Chęć zdobycia tytułu magistra dla samego siebie, dla satysfakcji
- ✓ Rozwój zainteresowań

Ja poszedłem [na studia magisterskie] dlatego, żeby poznać język hiszpański, bo to była filologia hiszpańska, chciałem poznać bliżej tę kulturę, zagłębić się w to.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

Źródło: badanie jakościowe

CZynniki wpływające na wybór uczelni

STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA I JEDNOLITE MAGISTERSKIE

- **LOKALIZACJA UCZELNI** – respondenci preferowali uczelnie dostępne w mieście zamieszkania, aby ograniczyć koszty dojazdów/utrzymania się w innym mieście
- **DOSTĘPNOŚĆ KIERUNKU**, którym przyszły student był zainteresowany
- **REKOMENDACJE** znajomych/członków rodziny, którzy studiowali na danej uczelni
- **PRESJA RODZINY**, żeby studiować na danej uczelni
- **RENOMA I PRESTIŻ UCZELNI** był ważny dla części respondentów, z kolei inni uważali, że renoma uczelni nie gwarantuje wysokiego poziomu czy lepszych wykładowców
- **POZIOM OPŁAT** za czesne w przypadku studiów odpłatnych nie był decydującym czynnikiem przy wyborze uczelni, ponieważ w poczuciu respondentów ceny na danym kierunku na różnych uczelniach są podobne

UJ, renomowana uczelnia, wszyscy wiedzą, że w ogóle świetny uniwersytet, więc jakby wypada na nim studiować, jak się mieszka w Krakowie.

kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

Ważna była lokalizacja, żeby one [studia] jednak były w Warszawie, bo też rozważałam wcześniej inne uczelnie, ale potem stwierdziłam, że jednak chcę mieszkać w Warszawie.

kobieta, studia jednolite magisterskie

STUDIA DRUGIEGO STOPNIA

- **WCZEŚNIEJSZE DOŚWIADCZENIA** – respondenci studiów drugiego stopnia na ogół wybierali tę samą uczelnię, na której studiowali do tej pory – wyjątkiem były osoby, które miały negatywne doświadczenia z uczelnią na studiach pierwszego stopnia
- **DOSTĘPNOŚĆ KIERUNKU**, którym był zainteresowany przyszły student
- **LOKALIZACJA UCZELNI** – respondenci wybierający inną uczelnię brali pod uwagę jej lokalizację (czy jest tam dobry dojazd, czy jest w tym samym mieście; w przypadku większego miasta: czy ma lepszą ofertę niż uczelnia w rodzinnym mieście)
- **ORGANIZACJA UCZELNI** – studenci studiów drugiego stopnia mieli lepiej sprecyzowane oczekiwania dotyczące organizacji uczelni niż kandydaci na studia I stopnia. Dzięki wcześniejszym doświadczeniom wiedzieli, na co zwracać uwagę – np. w przypadku studiów zaocznych istotnym czynnikiem był brak zajęć w piątki.
- **WYBÓR ZNAJOMYCH** – niektórzy respondenci przyznawali, że przy wyborze uczelni kierowali się wyborem znajomych, z którymi chcieli kontynuować studia
- **INFRASTRUKTURA** – była ważna w przypadku pojedynczych osób (głównie z kierunków ścisłych i technicznych)

W przypadku mojego kierunku to było istotne, jak będzie wyglądało wyposażenie, czy będą jakieś fajne możliwości korzystania z nowych technologii.

kobieta, studia II stopnia, odpłatne

CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA WYBÓR KIERUNKU STUDIÓW

STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA I JEDNOLITE MAGISTERSKIE

- **KRYTERIA REKRUTACYJNE** – wybór kierunku był ściśle związany z wyborem przedmiotów zdawanych na maturze (ograniczało to możliwość wyboru)
- **DOSTĘPNOŚĆ W MIEŚCIE ZAMIESZKANIA** – szczególnie osoby mieszkające w dużych ośrodkach akademickich (Kraków, Warszawa, Gdańsk) nie brały pod uwagę wyjazdu do innego miasta, z powodu kosztów utrzymania.
- **PRESJA RODZINY**, żeby studiować dany kierunek (prestżowy) była ważnym czynnikiem – niektórzy respondenci przyznawali, że stawiali wybór rodziny nad własne zainteresowania
- **PERSPEKTYWY ZAWODOWE** – postrzegana łatwość znalezienia pracy po studiach i wysokość zarobków
- **ZAINTERESOWANIA** – dla części respondentów był to kluczowy czynnik, dla innych zainteresowania były mniej ważne od perspektyw zawodowych
- **WYBÓR ZNAJOMYCH** – część respondentów kierowała się wyborem znajomych ze szkoły średniej
- **DOSTĘPNOŚĆ KIERUNKU W DANYM TRYBIE**

*Poszedłem na informatykę ze względu na to, że jest to mocno przyszłościowy kierunek i też zarobki są dosyć wysokie.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne*

*Chciałam po prostu iść na studia niestacjonarne, żeby móc pracować dziennie, dlatego było dla mnie ważne, czy akurat ten kierunek jest prowadzony niestacjonarnie.
kobieta, studia jednolite magisterskie*

STUDIA DRUGIEGO STOPNIA

- **WCZEŚNIEJSZE STUDIA** – część respondentów wybierała ten sam kierunek, który ukończyli na poziomie licencjata, żeby zwiększyć swoje kompetencje w danej dziedzinie lub zdobyć dodatkowe uprawnienia, z kolei inni wybierali kierunek pokrewny, aby poszerzyć możliwości zawodowe (np. biofizyka po biologii, resocjalizacja po pedagogice). W pojedynczych przypadkach respondenci wybierali zupełnie inny kierunek, niezwiązany ze studiami licencjackimi.
- **DOSTĘPNOŚĆ KIERUNKU W DANYM TRYBIE**
- **WYBÓR ZNAJOMYCH** – część respondentów kierowała się wyborem znajomych ze studiów licencjackich
- **WPŁYW PRACODAWCY** – w kilku przypadkach respondenci zdecydowali się na studia magisterskie na danym kierunku, ponieważ było to wymagane przez pracodawcę

*W moim przypadku, jeśli chodzi o magisterskie, to wybrałam ten agrobiznes, dlatego że chciałam iść za ciosem, że tutaj sam inżynier, to jeszcze magister, żeby już nie kończyć na tym. Bo też to lepiej wygląda w CV.
kobieta, studia II stopnia, nieodpłatne*

*U mnie też był wybór oczywisty, że będą to studia zaoczne, bo ja po studiach licencjackich rozpoczęłam już pracę zawodową, więc nie było innej możliwości.
W grę wchodziły tylko takie studia zaoczne.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne*

CZYNNIKI UWZGLĘDNIANE PRZY WYBORZE STUDIÓW I ICH WPŁYW NA DROP-OUT

	Czynniki nie mające wpływu na drop-out	Czynniki mające wpływ na drop-out
Bardzo ważne przy wyborze kierunku/uczelni	<ul style="list-style-type: none"> Prestiż uczelni 	<ul style="list-style-type: none"> Lokalizacja uczelni Perspektywy zawodowe Życie studenckie Poziom studiów Kierunek studiów odpowiadający zainteresowaniom
Mało ważne przy wyborze kierunku/uczelni	<ul style="list-style-type: none"> Koła naukowe, organizacje studenckie 	<ul style="list-style-type: none"> Elastyczność planu zajęć Program studiów/przedmioty Wykładowcy Rodzaj zajęć (praktyka vs. teoria) Infrastruktura uczelni Poziom opłat

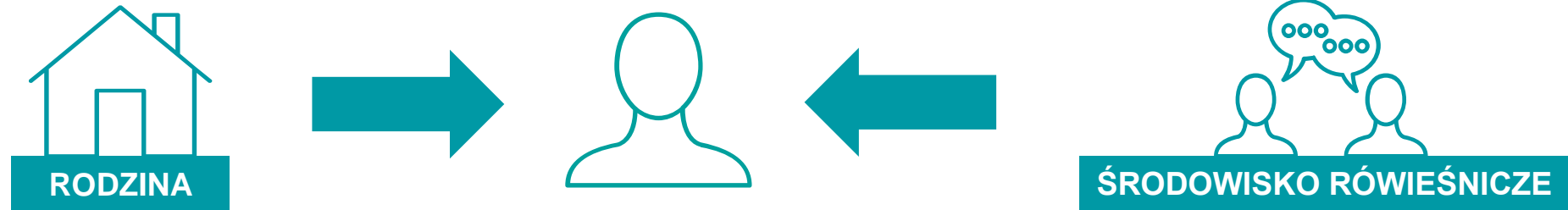
Czynniki brane pod uwagę przy wyborze kierunku kształcenia i/lub uczelni oraz czynniki wpływające na drop-out zostały podzielone ze względu na ich wagę w obu wymienionych przypadkach.

Do grupy czynników liczących się przy wyborze studiów, z dużym wpływem na drop-out, wedle osądu respondentów, można zaliczyć: **lokalizację uczelni, perspektywy zawodowe po ukończeniu kierunku, życie studenckie, poziom studiów oraz zgodność studiowanego kierunku z zainteresowaniami.**

Natomiast wśród czynników, które nie są szczególnie ważne przy wyborze studiów, ale mają wpływ na drop-out, gdy rozczarują studentów, mieszczą się: **elastyczność planu zajęć, przedmioty uwzględnione w programie studiów, wykładowcy, rodzaj prowadzonych zajęć** (praktyczne vs. teoretyczne) oraz **infrastruktura uczelni**. Także **poziom opłat** ma duże znaczenie przy decydowaniu o rezygnacji z dalszego kształcenia, choć na podejmowanie określonych studiów wpływa w umiarkowanym stopniu.

Z kolei **prestiż uczelni**, uznawany przez respondentów za bardzo ważny przy wyborze studiów, ma niewielki wpływ na drop out. Co więcej, mało znacząca zarówno przy wyborze studiów, jak i przy podejmowaniu decyzji o porzuceniu kształcenia okazała się świadomość obecności na uczelniach **kół naukowych czy organizacji studenckich.**

WPŁYW RODZINY I ZNAJOMYCH NA WYBÓR STUDIÓW

Wielu respondentów przyznało, że zdecydowali się na dany kierunek bądź uczelnię pod wpływem presji rodziców; byli też tacy, którzy w ogóle poszli na studia jedynie z powodu oczekiwań rodziny.

- Często przy wyborze studiów pierwszego stopnia oczekiwania rodziców nie pokrywały się z zainteresowaniami i planami na przyszłość samych studentów, co miało znaczący wpływ na późniejszy drop-out.
- Wpływ rodziców zauważalny był także na poziomie studiów drugiego stopnia – respondenci podkreślali, że czuli presję ze strony rodziców, żeby kontynuować studia i uzyskać dyplom, mimo że sami chcieli zrezygnować z nich wcześniej.

Ja poszedłem ze względu na to, że też rodzice zaczęli mówić, żebym kontynuował naukę po prostu, po szkole średniej, bo tak ogólnie to chciałem sobie zrobić przerwę, bo czas do matury był dla mnie dość intensywny.
mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

Ja poszłam na prawo, bo w sumie nie bardzo wiedziałam, na co chcę iść. Nie bardzo wiedziałam, co mnie interesuje. Rodzice mnie trochę przyparli do muru, żeby wybrać jednak taki prestiżowy kierunek, a nie kosmetologię.
kobieta, studia jednolite magisterskie

Dużą rolę przy podjęciu decyzji o rozpoczęciu studiów i wyborze kierunku/uczelni odgrywa środowisko rówieśnicze. Respondenci podkreślali, że decyzja o pójściu na studia była dla nich naturalna – wszyscy ich znajomi po maturze planowali studiować.

Niektórzy z rozmówców przyznali, że wybrali kierunek studiów na podstawie wyboru ich znajomych (zarówno na poziomie studiów pierwszego stopnia, jak i drugiego stopnia) – nie zawsze było to jednak zgodne z ich własnymi zainteresowaniami.

Też patrzymy na znajomych - oni idą na uczelnię. Zależy też w jakich szkołach byliśmy, ja byłam akurat w liceum i wszyscy moi znajomi poszli na studia, to też komuś pewnie dziwnie by było nie iść na nie. Chociaż dużo osób zdecydowało się na kierunki, które średnio ich interesowały.
kobieta, studia jednolite magisterskie

Kilku moich znajomych też tam poszło, takich dobrych kumpłi, to oni mnie troszeczkę też podkręcali, no i spróbowałem – pojechałem tam z nimi, oni zostali, a mi niestety to się nie spodobało, to było nie do końca to.

mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

OCZEKIWANIA WOBEC WYBRANEGO KIERUNKU STUDIÓW

STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA I JEDNOLITE MAGISTERSKIE

Studenci rozpoczynający studia pierwszego stopnia i jednolite magisterskie po raz pierwszy, na ogół przyznawali, że nie wiedzieli, czego mogą się po studiach spodziewać. Część z nich podkreślała, że brakowało im wiedzy na temat programu studiów, sposobu prowadzenia zajęć i efektów kształcenia.

- Respondenci, którzy wybrali kierunek na podstawie własnych zainteresowań, spodziewali się, że na studiach będą mogli rozwinąć swoje pasje – jednak w rzeczywistości okazało się, że muszą uczyć się także przedmiotów ogólnych lub niezwiązanych bezpośrednio z kierunkiem studiów (nazywane przez nich przedmiotami-zapychaczami). Ponadto, niektórzy z nich nie spodziewali się, że wybrana dziedzina wiedzy jest w rzeczywistości skomplikowana i trudna do nauki (np. inżynieria mechaniczna).
- Na ogół respondenci przyznawali, że zaskoczył ich sposób prowadzenia zajęć – spodziewali się większego wymiaru zajęć praktycznych, warsztatowych; w rzeczywistości jednak większość stanowiły wykłady.
- Niektórzy byli także zaskoczeni ilością nauki w porównaniu do szkoły średniej (na niektórych kierunkach uczyli się więcej, na innych mniej niż w liceum).

Ja właściwie nie do końca spodziewałam się, ale też nie miałam jakichś wymagań, bo właściwie nie przejrzałam sobie, jak dokładnie te przedmioty wyglądają. Jak wybierałam drugi kierunek, to zwracałam na to uwagę.

kobieta, studia jednolite magisterskie

Jeśli chodzi o oczekiwania, to była dla mnie jedna wielka niewiadoma, bo nigdy wcześniej na studiach nie byłam, ale oczekiwałam, że będzie podobnie jak w szkole, a na pewno nie jest to tak, jak w filmach amerykańskich.

mężczyzna, studia jednolite magisterskie

Źródło: badanie jakościowe

STUDIA DRUGIEGO STOPNIA

Oczekiwania studentów drugiego stopnia były na ogół bardziej sprecyzowane niż w przypadku studentów pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich.

- Oczekiwali większej liczby zajęć praktycznych i warsztatowych, przygotowujących ich do pracy w zawodzie.
- Spodziewali się także, że pogłębią swoją wiedzę zdobytą na wcześniejszym etapie nauki – byli jednak rozczarowani faktem, że część materiału pokrywała się z tym, co przerabiali na studiach licencjackich bądź inżynierskich.
- Liczyli na ukierunkowanie, specjalizację zawodową oraz inspirację, co można robić po ukończeniu danego kierunku.

Liczyłem właśnie, że będzie bardzo dużo takich laboratoryjnych zadań, eksperymentów, w tę stronę biologiczną, no jednak się przeliczyłem – niestety te projekty były zrobione mniej ciekawie. Nie mieliśmy jakichś typowych laboratoriów, ale bardziej takie projekty pisane, ręczne, dużo, dużo obliczeń, no po prostu nie było to ciekawe.

mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

Ja przede wszystkim oczekiwałam, że jakoś natknę się na to, że będę mogła coś robić związanego z tymi studiami, bo jednak dużo czasu już poświęciłam na nie i tak naprawdę jedyną możliwością, mam wrażenie, po tych moich studiach była praca na uczelni i tam ewentualnie coś w jakimś laboratorium, ale to też jakoś nie bardzo mnie kręciło.

kobieta, studia II stopnia, odpłatne

ŹRÓDŁA WIEDZY O STUDIACH

Przed podjęciem decyzji o wyborze uczelni i kierunku studiów, respondenci czerpali informacje na ich temat z poniższych źródeł:

ZNAJOMI/RODZINA – osoby, które studiowały już na tym kierunku/uczelni stanowiące zaufane źródło wiedzy z pierwszej ręki

STRONA INTERNETOWA UCZELNI – umożliwiająca zapoznanie się z ofertą studiów

PORTALE SPOŁECZNOŚCIOWE – głównie strony i grupy na Facebooku, pozwalające nawiązać kontakt z obecnymi studentami

DNI OTWARTE – umożliwiały zobaczenie infrastruktury uczelni, rozmowę z obecnymi studentami (chodziły na nie pojedyncze osoby)

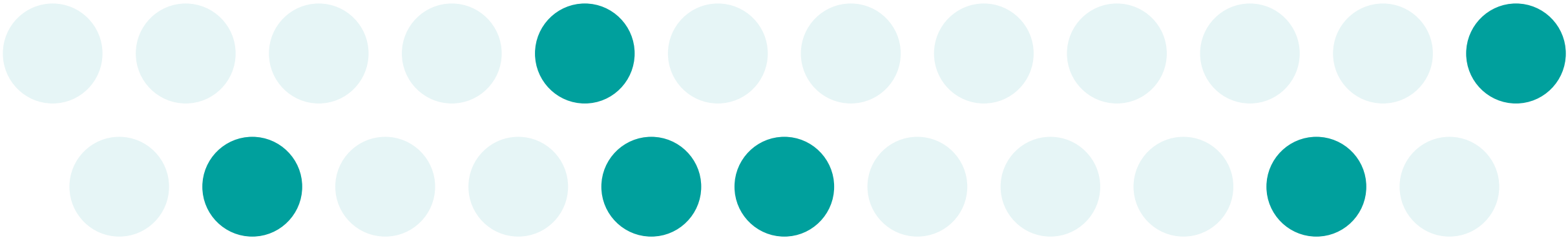
RANKING UCZELNI – m.in. ranking *Perspektyw* był wymieniany przez niektórych respondentów, jednak panowało przeświadczenie, że rankingi nie oddają rzeczywistości, a kryteria punktacji budziły kontrowersje

Respondenci na wszystkich stopniach studiów, przyznawali, że nie mieli wystarczającej wiedzy na temat przedmiotów, które są prowadzone na wybranych przez nich kierunkach. Wielu z nich przyznawało, że gdyby wcześniej wiedzieli, jak wyglądają prowadzone zajęcia, nie zdecydowałiby się na nie. Szczególnie studenci studiów pierwszego stopnia przyznawali, że nie wiedzieli na co zwracać uwagę przy wyborze odpowiedniego dla siebie kierunku – czuli się niedoinformowani i ograniczeni w swoich wyborach przez przedmioty zdawane na maturze.

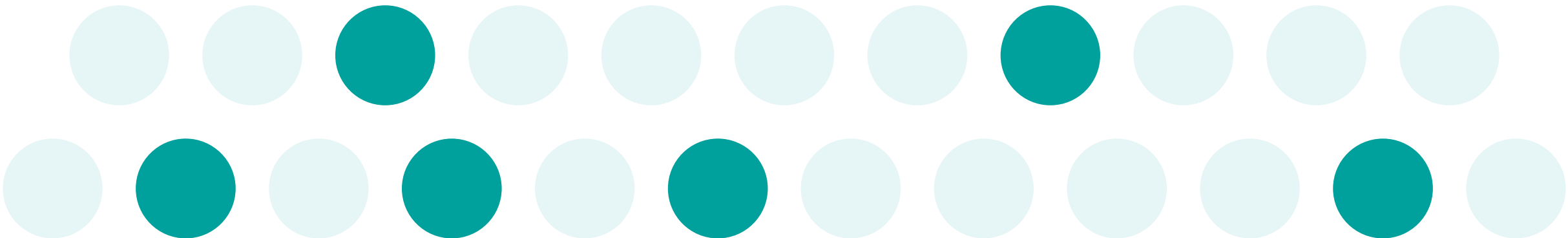
Sam do końca nie wiedziałem, jak to będzie wyglądało. W sumie nie zainteresowałem się za bardzo tym tematem, jeżeli chodzi o to jak będą wyglądały te studia. Nie interesowałem się, co będzie na nich moimi głównymi przedmiotami, no i właśnie musiałem koniec końców zrezygnować. mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

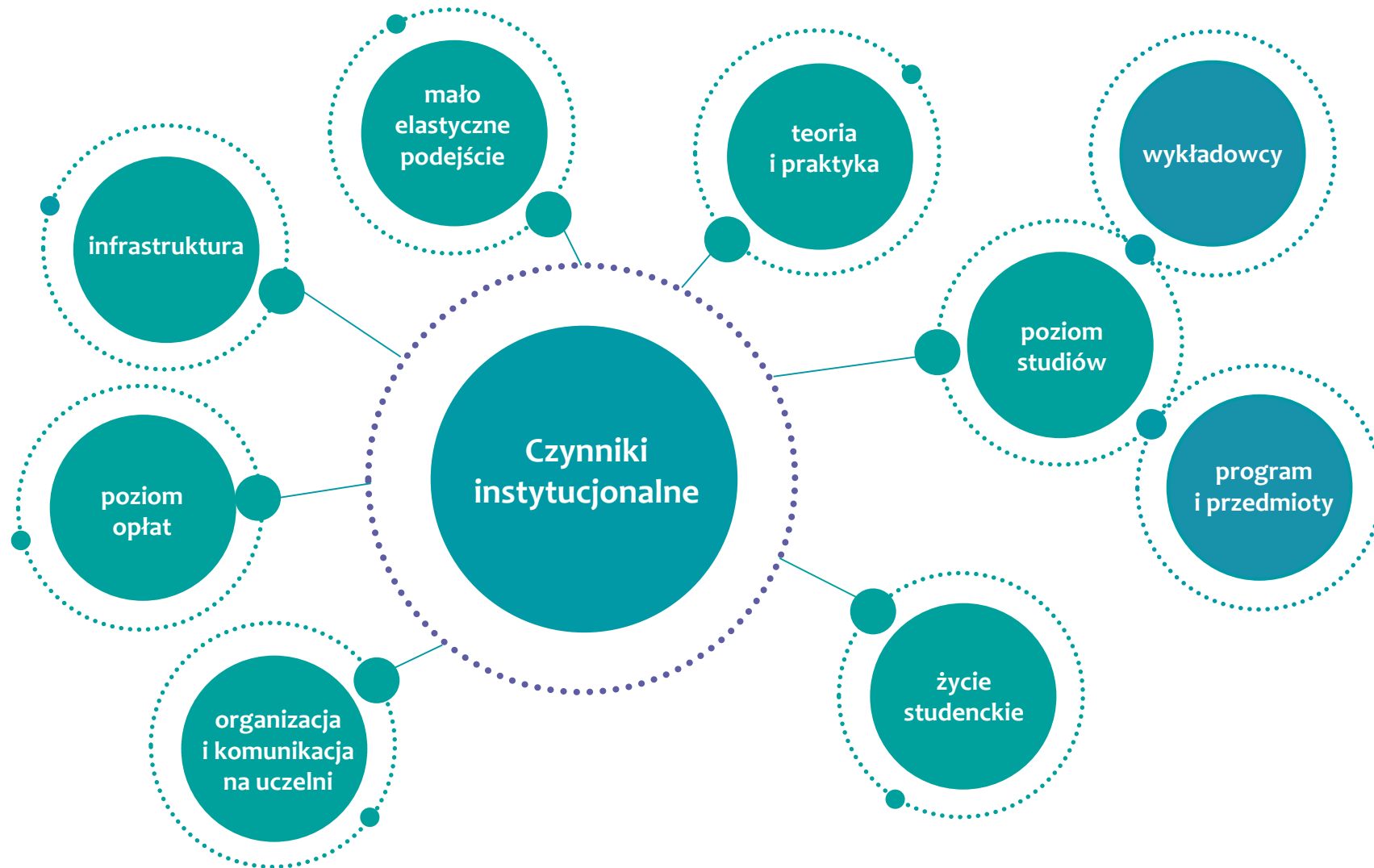
Aby ograniczyć liczbę drop-outu spowodowanego nietrafionym wyborem kierunku, niezbędne jest informowanie kandydatów o programie studiów i realiach studiowania. Informacje takie mogą być zawarte np. na stronach uczelni wraz ze szczegółowym opisem oferowanych przedmiotów. Istotne jest także zachęcanie studentów do udziału w dniach otwartych i umożliwianie im udziału np. w zajęciach pokazowych. Ważne jest, aby docierać z informacjami do uczniów odpowiednio wcześniej – zanim podejmą decyzję o wyborze przedmiotów zdawanych na maturze.

CZYNNIKI INSTYTUCJONALNE WPŁYWAJĄCE NA DROP-OUT

CZYNNIKI INSTYTUCJONALNE WPŁYWAJĄCE NA DROP-OUT

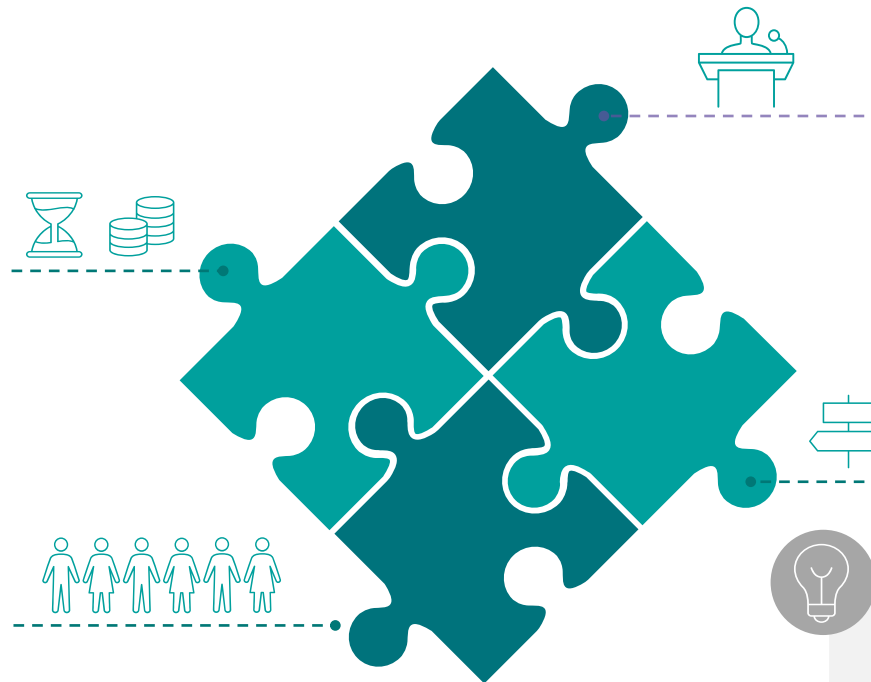
Źródło: badanie jakościowe

WPŁYW POZIOMU STUDIÓW NA DROP-OUT

Zarówno zbyt niski, jak i zbyt wysoki poziom studiów, może mieć wpływ na decyzję o rezygnacji. Na postrzeganie poziomu studiów wpływają **czynniki indywidualne**, takie jak motywacje i trafność wyboru kierunku, doświadczenia (np. zawodowe), oczekiwania oraz inne **czynniki instytucjonalne i systemowe** (przekazywanie wiedzy praktycznej, infrastruktura uczelni).

Niski poziom studiów przy jednoczesnej świadomości (i doświadczeniu), że w trakcie krótkiego kursu można zdobyć kwalifikacje niezbędne do pracy w danym zawodzie, daje poczucie **traconego na studiach czasu**. Z kolei niski poziom studiów przy jednoczesnym ponoszeniu za nie opłat powoduje dodatkowo poczucie **marnowania pieniędzy**.

Podczas wywiadów pojawiło się także określenie „**fabryka magistrów**” – studia produkujące „jednakowych” absolwentów, dające „papier” przy jednoczesnym braku wyróżniających umiejętności.

Nie do przecenienia w ocenie poziomu studiów jest **rola kadry – wykładowców**. Aktualność przekazywanej przez nich wiedzy, metody, jakimi uczą, wpływają na ocenę przydatności zdobywanych informacji, a także zainteresowanie nauką przedmiotu oraz motywację do studiowania.

Ocena poziomu studiów może wynikać z **nieodpowiedniego wyboru kierunku studiów**. Ten z kolei często ma źródła w błędnych wyobrażeniach o danym kierunku, co jest powiązane z czynnikiem systemowym – brakiem odpowiedniego doradztwa jeszcze na etapie szkoły średniej, w momencie podejmowania decyzji o wyborze kierunku.

Ocena poziomu studiów przez pryzmat tego, kto może się na nie dostać oraz pojawiające się poczucie niespójności między rzeczywistością a wyobrażeniami o kierunku, rodzi pytanie o zasadność przywrócenia egzaminów wstępnych lub innej formy weryfikacji czy dany kierunek jest właściwym wyborem dla konkretnej osoby.

ZBYT WYSOKI POZIOM STUDIÓW

Na ocenę poziomu studiów wpływają **oczekiwania i wyobrażenia**, które tworzą się jeszcze na etapie wyboru kierunku i uczelni. Odnosząc się do poziomu studiów, respondenci często porównywali ilość nauki na studiach z ilością nauki w liceum – niektórzy przyznawali, że na studiach musieli się uczyć więcej, inni – mniej niż w liceum.

Część uczestników studiów pierwszego stopnia była zaskoczona wysokim poziomem studiów, trudnymi przedmiotami i wymaganiami wykładowców. Przed rozpoczęciem studiów nie zdawali sobie sprawy, że wybrana dziedzina wiedzy jest w rzeczywistości skomplikowana i trudna do nauki (np. inżynieria mechaniczna, informatyka). Niektórzy studenci studiów pierwszego stopnia byli także zaskoczeni **przedmiotami matematycznymi na studiach społecznych** (np. statystyka na psychologii, matematyka na zarządzaniu), z którymi sobie nie radzili.

Wbrew panującemu przekonaniu, że poziom nauczania na studiach zaocznych jest niższy, **wśród studentów zaocznych, biorących udział w badaniu, pojawiły się głosy, że poziom studiów (w tym zakres materiału) okazał się zbyt wysoki**, jak na ten tryb nauki, a systematyczna nauka bywała problematyczna.

*Myślałem, że idąc na studia zrozumieję, poznam, nauczę się, jak tworzyć, wymyślać, konstruować maszyny (...). W trakcie studiów dowiedziałem się, jak bardzo jest to rozbudowane, a jak bardzo to są rzeczy, o których ja nie chcę słyszeć. Niestety to są bardzo skomplikowane rzeczy, które mnie trochę przytłoczyły nawet. **mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne***

Konsekwencje zbyt wysokiego poziomu

Perspektywa niezaliczenia przedmiotu wiąże się z ogromnym stresem, potęgowanym przez konieczność zapłacenia warunku w przypadku niepowodzenia. Poczucie przytłoczenia liczbą zajęć i ich poziomem może być czynnikiem skłaniającym ku decyzji o rezygnacji, nawet jeśli wysoki poziom studiów był ważnym argumentem przemawiającym za wyborem danej uczelni i kierunku studiów.

Myślę, że bym powiedziała odwrotnie – przedmioty były ciekawe, ale były prowadzone w ten sposób, że były bardzo wymagające, wymagające dużo pracy, też dość skomplikowane, więc niby uczyłam się ciekawych rzeczy, które mnie interesowały, ale przez taką presję, że trzeba wszystko wiedzieć, wszystko zaliczyć i mieć super oceny, i też przez brak takich relacji pomiędzy studentami, nie było takiej fajnej atmosfery, która by mnie przekonała, żebym została.

kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

ZBYT NISKI POZIOM STUDIÓW

Część rozmówców narzekała na niski poziom nauczania. Wskazywali m.in. na **przekazywanie wiedzy o rzeczach podstawowych**, czasem **nieaktualnych** lub takich, które studenci znali już w praktyce (np. ze względu na swoje doświadczenie zawodowe), co budziło poczucie straty czasu, a w przypadku studiów płatnych – także pieniędzy. Zdania dotyczące niskiego poziomu nauczania niektórych przedmiotów pojawiały się zarówno w przypadku uczelni niepublicznych w małych ośrodkach akademickich, jak i uczelni publicznych uznawanych za prestiżowe.

Wśród studentów studiów drugiego stopnia częściej pojawiały się zdania dotyczące poczucia marnowanego czasu, wtórnej wiedzy, braku wyzwań. **Oczekiwali od studiów magisterskich większej specjalizacji**. Pojawiały się także głosy o niewyrównanym poziomie zajęć – przedmioty, które się powtarzały z zakresem studiów pierwszego stopnia były łatwe, a nowe – często zbyt trudne.

Ocena poziomu studiów mocno wiąże się z **oceną wykładowców** – postrzeganej aktualności ich wiedzy, sposobu jej przekazywania oraz podejścia do studenta (np. zbyt pobłażliwego traktowania).

*(...) Uczenie rzeczy kompletnie podstawowych. W moim przypadku to były nowe media. Kiedy mówimy ludziom o nowych mediach, ludziom, którzy mają po 20 parę lat i uczymy ich jak ustawiać rzeczy na Facebooku, to mi ręce zaczęły opadać. Zaczęto mnie uczyć rzeczy, za które ja już brałem faktycznie pieniądze.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne*

Konsekwencje zbyt niskiego poziomu

Zbyt niski poziom studiów czy zbyt łatwe przedmioty mogą wpływać na spadek **zaangażowania w naukę i motywacji** studentów. Na zaangażowanie negatywnie wpływa także przeświadczenie o pobłażliwym podejściu wykładowców i uczelni do studentów.

Niski poziom studiów, **świadomość niewielkich wymagań wstępnych**, a co za tym idzie – niezbyt dobre zdanie o uczelni i kierunku, to również czynniki demotywujące do kontynuowania studiów.

Demotywowało mnie też to, że ten mój kierunek właśnie był taki, że tam w ogóle bardzo łatwo było się dostać, średnia wyników z matury na tym kierunku była bardzo niska. To był mało wymagający kierunek. Na początku, wiadomo, mi to pasowało, ale później zaczęłam trochę dorastać, inaczej patrzeć na pewne sprawy i zobaczyłam, że jednak nie tędy droga i trzeba trochę więcej ambicji mieć, żeby coś osiągnąć. I mnie to też [demotywowało], że ja dostałam się na taki kierunek, na który tak naprawdę każdy mógł się dostać (...) **Zwątpiłam w to po prostu i rzuciłam to.
kobieta, studia II stopnia, nieodpłatne**

PROGRAM STUDIÓW, PRZEDMIOTY (1)

„PRZEDMIOTY-ZAPYCHACZE”

Program studiów i zakres przedmiotów to istotne czynniki w podejmowaniu decyzji o rezygnacji ze studiów. Respondenci narzekali na przedmioty **niezwiązane, ich zdaniem, bezpośrednio z kierunkiem studiów**, a **nawet zbędne – zniechęcające** do nauki. Wśród takich przedmiotów wymieniane są np. socjologia, filozofia, logika, matematyka czy statystyka. Czasem są to przedmioty, które sprawiają dużą **trudność**. Niektórzy z respondentów wskazywali także, że kładzie się na nie nieproporcjonalnie duży nacisk.

(...) pierwszymi czynnikami, które właśnie były na minus, które mnie zniechęcały, to były właśnie te przedmioty. Szybko sobie uświadomiłem, że nie do końca to jest to, co bym jednak chciał i co mi po prostu w tym kierunku sprawia przyjemność, co mnie interesuje. Zbyt duży nacisk jest położony na takie przedmioty-zapychacze, które nie uważam, żeby były do końca potrzebne, a jednak niby są uważane za ważne. (...)

*Statystyka – no moim zdaniem akurat zbędna.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne*

Mnie zaskoczyło to, że na pierwszym roku studiów były same przedmioty w zasadzie niezwiązane z kierunkiem, wszystko było strasznie ogólne, czegoś innego się spodziewałem (...). Z biotechnologią nie miało to w zasadzie nic wspólnego, miałem dosłownie raz w tygodniu wykład z biologii komórki i to było tyle w sumie.

mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

NIECIEKAWA TEMATYKA STUDIÓW

Wielu studentów przyznawało podczas wywiadów, że **nie zdawało sobie sprawy, czego będą uczyć się na studiach**, na które się decydują – dotyczyło to w szczególności studiów pierwszego stopnia. Rozczarowanie programem studiów i przedmiotami może zatem wynikać z czynników indywidualnych – z niewłaściwie podjętej decyzji na etapie wyboru studiów, ze zderzenia wyobrażeń o kierunku i oczekiwań z rzeczywistością.

Myślę, że kluczowy [czynnik] jest taki, że po prostu coś nie spełnia naszych oczekiwań, że ten kierunek nie jest tym, co chcemy robić w życiu, bo jednak ktoś idzie na te studia, żeby zdobyć jakiś zawód, a jeżeli nas to nie interesuje, nie chcemy tego robić, to jest taki główny czynnik.

kobieta, studia jednolite magisterskie

U mnie się okazało, że po prostu mnie te studia nudziły, a drugie to, że dosyć duża część przedmiotów była moim zdaniem albo niepotrzebna, albo, jeżeli chodzi o jakość prowadzenia tych przedmiotów, też to pozostawiało dużo do życzenia i po prostu miałem takie poczucie marnowanego czasu w dużej mierze i też nie za bardzo mi się to podobało, bo nie czułem, że realnie czegoś się tam uczę.

mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

PROGRAM STUDIÓW, PRZEDMIOTY (2)

ZAKRES PRZEDMIOTÓW I ICH UŻYTECZNOŚĆ

Wśród respondentów pojawiały się zdania dotyczące **zbyt ogólnych przedmiotów** na pierwszym roku studiów, co zniechęcało do kontynuacji nauki. W kontekście studiów drugiego stopnia uskarżano się na **treści powtarzające się z poziomu studiów pierwszego stopnia** oraz **brak przedmiotów specjalizacyjnych** (oczekiwano od tego etapu studiów wiedzy eksperckiej). Ponadto, część respondentów podkreślała, że **przydatniejsze niż studia okazują się kursy** – trwają krócej i przygotowują do pracy w zawodzie. Na tym tle pięć lat studiów wydawało się badanym stratą czasu.

(...) wydawały mi się niektóre rzeczy niepotrzebne, a z drugiej strony słyszałam, że często właśnie ten pierwszy rok jest taki bardzo ogólny i nie powinnam jeszcze zmieniać, bo dopiero później będzie ta tematyka bardziej sprofilowana.
kobieta, studia jednolite magisterskie

(...) też tak miałam i ten zabieg – przedmioty, które się inaczej nazywają, a tak naprawdę połowa jest taka sama, jest dość częsty. I u mnie też był.
kobieta, studia II stopnia, nieodpłatne

SPECJALIZACJE I OBCIĄŻENIE NAUKĄ

Niektórzy respondenci wskazywali, że przyczyną rezygnacji ze studiów może być **brak interesującej ich specjalizacji na studiach drugiego stopnia** na danej uczelni.

Inna kwestia, związana z programem studiów, to obszerność materiału do opanowania. **Zbyt duże obciążenie nauką** było wskazywane m.in. przez osoby studiujące dwa kierunki i osoby łączące studia z pracą zawodową.

Brak odpowiednich specjalizacji tych magisterskich, wiem z doświadczenia. Powiem teraz (...) nie o sobie, ale o swojej siostrze, która też na swojej uczelni nie mogła kontynuować po licencjacie tych studiów, więc albo magisterki nie ma dostępnej na uczelni, albo są specjalizacje, które mogły nas nie interesować.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

Jak załapałem kontakt z ludźmi, którzy studiowali dziennie, byłem lekko w szoku, ponieważ wydawało mi się, że zawsze na tych studentów zaocznych mniej się spogląda, w sensie mają trochę łatwiej. Po rozmowie w zasadzie wyszło na to, że w krótszym czasie, przy mniejszej ilości zajęć, tak naprawdę miałem ogarnąć tyle samo, co studenci na studiach dziennych. Było to za trudne dla mnie, dlatego mnie nie ma na tych studiach.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

ZAJĘCIA PRAKTYCZNE I TEORIA

Studenci ze wszystkich stopni studiów przyznawali, że liczyli na więcej zajęć praktycznych, zamiast przekazywanej wiedzy książkowej i teorii. **Od studiów oczekiwali przygotowania do pracy w zawodzie.**

- Studenci spodziewali się, że zajęcia w trakcie studiów oraz organizowane w ich ramach praktyki pozwolą im zdobyć **konkretne umiejętności** przydatne w przyszłej pracy. W rzeczywistości jednak zderzali się z przeładowaniem zajęć, ich zdaniem, wiedzą teoretyczną i książkową, często nieaktualną (odbiegającą od współczesnych standardów).
- Praktyka pozwala na **przećwiczenie pewnych sytuacji, sprawdzenie się w zawodzie**. Studenci obawiali się, że skupienie na przedmiotach teoretycznych i przekazywanej w ich ramach wiedzy, nie przygotowuje ich do radzenia sobie z wyzwaniami, jakie będą napotykać w codziennej pracy.
- W zależności od kierunku studiów, oczekiwane przez studentów proporcje teorii i praktyki były odmienne (np. na kierunkach technicznych rozumiano konieczność przyswojenia wielu zagadnień teoretycznych, ale już dla studentów dziennikarstwa ważne było przede wszystkim pozyskanie umiejętności, które nabywa się głównie poprzez praktykę). Pojawiały się również głosy, że rozpoczęcie pracy i wdrażanie się w zawód podczas wykonywania konkretnych obowiązków mogłyby dać o wiele lepsze efekty niż czas spędzony na studiach.
- Czasem krytykowano także **formę i sposób organizacji praktyk** – miejsce ich realizacji i zakres zadań rozmijały się z tym, czego oczekiwał student. Ponadto, zwracano uwagę na fakt, że część wykładowców nie ma praktycznego doświadczenia w danym zawodzie, tylko wiedzę teoretyczną.

Praktyka zawodowa realizowana w trakcie studiów w niektórych przypadkach **zweryfikowała plany zawodowe studentów**. Uświadamiając sobie, jak w rzeczywistości wygląda praca w danym zawodzie, dochodzili do wniosku, że nie poradzą sobie lub że nie jest to zajęcie, które chcą wykonywać. Z jednej strony praktyka może być okazją do sprawdzenia się w pewnych sytuacjach, przy jednocześnie ograniczonej odpowiedzialności, z drugiej – według studentów bywa mocno obciążająca. Zarówno praktyka, która pozwala zweryfikować, czy dana osoba poradzi sobie w zawodzie, jak i taka, której organizacja i zakres nie są zgodne z oczekiwaniami studenta, może być czynnikiem wpływającym na drop-out.

(...) Wyobrażałam sobie, że będę miała praktyki w innych całkiem miejscach niż miałam, bo miałam praktyki zazwyczaj w szpitalach. (...) traciiliśmy bardzo dużo czasu, to było strasznie chaotyczne. Tak naprawdę nasza praktyka polegała na tym, że my wiecznie na coś czekaliśmy: albo na lekarzy, albo na pielęgniarki, albo na jakiegokolwiek pacjenta, który w ogóle chce z nami współpracować.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

Wyobrażałam sobie tych wykładowców czy osoby, z którymi będziemy mieli zajęcia, że oni będą mieli taką dużą wiedzę i będą mogli nam ją przekazać, taką praktyczną. To, co później mogłoby w pracy pomóc, w zawodzie. A co mnie tak zniechęciło, to też to, co wspomniałam, że tam praktycznie była sama teoria. Wykładowcy, profesorowie bardziej się skupiali na tym, co jest w książkach, w podręcznikach, co każdy może sobie przeczytać, nawet nie studiując, tylko kupując po prostu jakiś podręcznik.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

Źródło: badanie jakościowe

MAŁA ELASTYCZNOŚĆ PLANU ZAJĘĆ

Elastyczność rozumiana jest jako możliwość wyboru przedmiotów i modyfikacji planu zajęć według własnych potrzeb. **Część respondentów, głównie uczestników studiów pierwszego stopnia, doceniła, że ich plany zajęć, mimo że ustalone z góry, były dobrze ułożone.** Studenci, dla których brak lub ograniczone możliwości wpływu na grafik zajęć były utrudnieniem, wskazywali przede wszystkim:

- **niekorzystne rozplanowanie zajęć w ciągu dnia** – narzucone odgórnie plany zajęć z wielogodzinnymi okienkami w środku dnia były szczególnie uciążliwe dla studentów zaocznych (wydłużały czas pobytu na uczelni). Dla niektórych rozmówców szczególnie uciążliwym problemem był brak możliwości przepisania się do innej grupy ćwiczeniowej, aby uniknąć okienka bądź wybrać prowadzącego według własnych preferencji. Respondenci przyznawali, że źle zorganizowany plan zajęć może działać demotywująco.
- **układ zajęć kolidujący z pracą zawodową** – brak wcześniejszej informacji o tym, jak będzie wyglądał grafik zajęć czy rozpoczynanie zjazdów na studiach zaocznych już w piątki wczesnym popołudniem utrudniają podejmowanie pracy zawodowej, dopasowanie harmonogramów zajęć i pracy lub wymuszają konieczność zwalniania się z pracy. Respondenci napotykali utrudnienia także chcąc odrobić opuszczone zajęcia w innym terminie.

U mnie było tak, że były duże okienka między zajęciami, na przykład 2-4 godziny okienek (...) jak rano miałam zajęcia, to później dawali o 18-tej... męczarnia, wychodziło się z tych zajęć i często się nie uczestniczyło w ogóle. Zdarzały się takie sytuacje, że zajęcia były na 8 na przykład, był jeden wykład, później 4 godziny przerwy i do wieczora dalej się siedziało.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

Niewielu spośród badanych miało możliwość wpływu na swój harmonogram. Ewentualne działanie ograniczało się zazwyczaj do wyboru przedmiotów fakultatywnych czy zamian z innymi studentami na terminy zajęć (organizowanymi w mniej lub bardziej sformalizowany sposób). W wypowiedziach pojawiała się też kwestia niewydolnych systemów informatycznych umożliwiających zapisy na zajęcia (zob. *Organizacja uczelni i komunikacja*, s. 61).

Brak wpływu na kształt planu zajęć czy możliwości pogodzenia go z innymi obowiązkami (np. pracą) może prowadzić do sytuacji, w której student uczestniczy tylko w zajęciach obowiązkowych, na których sprawdzane są listy obecności, a opuszcza zajęcia nieobowiązkowe lub nie ma możliwości wyboru zajęć dodatkowych, związanych z jego zainteresowaniami. To z kolei może prowadzić do spadku motywacji do studiowania.

(...) zdecydowana większość to są przedmioty obowiązkowe, na które wszyscy muszą iść, czyli jest też taki problem, że jeżeli mamy jakieś przedmioty do wyboru, to często bardzo trudno je dopasować do tych obowiązkowych (...). Czasami np. były obowiązkowe i nie mogłam iść na dodatkowe, które by mnie interesowały, bo kolidowały mi czasowo.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

WYKŁADOWCY

Bardzo istotnym elementem wpływającym na decyzję o rezygnacji ze studiów są wykładowcy, których podejście i sposób przekazywania wiedzy odgrywają dużą rolę między innymi w kształtowaniu zainteresowania przedmiotem. Doświadczenia i opinie rozmówców w tym zakresie były zróżnicowane. Wśród krytykowanych elementów znalazły się:

- **aktualność wiedzy wykładowców**, nienadążanie za trendami i nowościami w dyscyplinie, przez co student ma poczucie, że wie więcej niż wykładowca lub że wiedza, która jest mu przekazywana, będzie kompletnie nieprzydatna na rynku pracy;
- **sposób przekazywania wiedzy** – ograniczanie się jedynie do konwencjonalnego wykładu, niekorzystanie z narzędzi multimedialnych, niezrozumiały język, brak zaangażowania, zadawanie fragmentów tekstu czy książek do przeczytania jako materiał na egzamin. Takie podejście do nauczania zniechęca studentów i powoduje, że nisko oceniają poziom kształcenia. W przypadku uczestników studiów płatnych zbyt duży nacisk na samodzielną naukę wywołuje też poczucie straconych pieniędzy;
- nieodpowiednie, z punktu widzenia rozmówców, **proporcje wiedzy teoretycznej i praktycznej**;
- skrajności w **sposobie traktowania studentów** – zbyt duża pobłażliwość lub celowe nieprzepuszczanie studentów. Niektórzy badani skarżyli się na brak wyrozumiałości, a nawet zgłaszali poczucie braku szacunku ze strony prowadzących zajęcia. Takie podejście wykładowcy do studenta może być czynnikiem powodującym drop-out;
- **negatywne wypowiedzianie się o zawodzie**, do którego przygotowują, demotywujące do dalszych studiów.

Takie wieczne lekceważenie niektórych tematów. Część wykładowców faktycznie podchodziła do tematu rzetelnie i te rzeczy były ciekawe, ale za każdym razem odbywały się zajęcia, z których ja kompletnie nic nie wynosiłem, to przestawałem mieć chęć chodzenia na te zajęcia. Czułem się mądrzejszy od ludzi, którzy powinni mnie czegoś nauczyć, notabene którym ja płaciłem za tę naukę.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

(...) dużo zależy od wykładowcy, w jaki sposób on tę wiedzę przekłada, żeby ona była zrozumiała dla nas (...)
mężczyzna, studia jednolite magisterskie

(...) pomimo że pracują [wykładowcy] w tym samym zawodzie, to mówią, że pieniądze będą z tego słabe, że będziemy takimi troszeczkę marionetkami (...)
to demotywuje, bo człowiek nie idzie czasem na studia ze względu na pieniądze, tylko po prostu z chęci pomagania ludziom (...)
Tak jak powiedziałam, wykładowcy mieli przede wszystkim wpływ na to, że zrezygnowałam z tych studiów, bo to, co mówili, demotywowało totalnie, chęć nauki jakiegokolwiek nie miała sensu, po prostu, jak próbowałam się uczyć, to czułam, że to nie jest to, czego ja chcę po prostu.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

ORGANIZACJA UCZELNI I KOMUNIKACJA

Rozmówcy wskazywali także elementy związane z organizacją uczelni, studiów oraz komunikacją na linii uczelnia-student. Podkreślali, że to w interesie uczelni (która funkcjonuje dzięki studentom) jest zadbanie o dobrą i sprawną komunikację ze studentem.

- W zakresie komunikacji pojawił się wątek **braku oficjalnych informacji**, w tym o rozwiązaniach, które mogłyby pomóc uniknąć drop-outu, np. o możliwości złożenia podania o umorzenie opłaty za egzamin warunkowy.
- Respondenci odnosili się do planów zajęć – nachodzących na siebie terminach oraz **nagłych zmianach w harmonogramie**, o których nikt nie informował z wyprzedzeniem, a które są szczególnie uciążliwe dla dojeżdżających studentów studiów niestacjonarnych. Dla tej grupy również planowanie przez wykładowców odrabiania zajęć w tygodniu jest nie do zaakceptowania.
- Część uczestników badania skarżyła się na trudny i nieprzyjemny **kontakt z pracownikami dziekanatu i wykładowcami**.
- Respondenci, którzy mieli możliwość wyboru poszczególnych przedmiotów, zwracali uwagę na **niewydolne rozwiązania technologiczne** używane do zapisów na zajęcia.
- W wypowiedziach rozmówców pojawił się również wątek niezadowolającej organizacji uczelni w trakcie pandemii i zdalnego nauczania.

Po pierwsze, generalnie przez całe dwa lata studiowania, miałem wrażenie, że nie mam pojęcia, co dzieje się wokół. W sensie ta uczelnia nie informowała nas dostatecznie o tym, jakie będą dokładnie zasady zaliczenia, co trzeba będzie zrobić. Wszystkiego trzeba było dowiadywać się od znajomych, taką pocztą pantoflową.
mężczyzna, studia jednolite magisterskie

Myślę, że po pierwsze organizacja uczelni jest bardzo ważna, żeby wszystko było klarowne, czy będą zajęcia czy nie, jak nie, to kiedy będzie można odrobić. To umawianie się z wykładowcami na to, że kiedyś tam mam odrobić, bo akurat nie mogę przyjść, jest fajne, ale też fajnie, gdyby to było takie oficjalne.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

To wszystko się łączy, bo problem z tymi noclegami, czasami z dojazdami. Tutaj wykładowcy bardzo często wrzucali na siebie nawzajem terminy, zdarzały się sytuacje, że mieliśmy dwa wykłady naraz... i nieobecność, ciężko było się dogadać, były problemy. Tak troszeczkę jakby tych zaocznych traktowano, no nie wiem, z takim dystansem, troszeczkę inaczej.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

Sama organizacja uczelni bez kwarantanny była średnia, więc ta kwarantanna tylko wszystko pogorszyła. Widziałem coraz mniej sensu w tych zadaniach, które dostawałem. Mam wrażenie, że to było po prostu przepisywanie książki. (...)
Miałem przepisywać i wysłać im maila z tym tekstem, co nie podobało mi się.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

ŻYCIE STUDENCKIE

INTEGRACJA AKADEMICKA

- Mówiąc o życiu studenckim rozmówcy wymieniali koła naukowe, wymiany studenckie i działania organizowane przez samorząd studencki. Ci, którzy czuli potrzebę angażowania się w takie inicjatywy, oceniają je jako bardzo wartościowy element życia studenckiego. Część osób, które nie angażowały się w takie działania, mimo wszystko dostrzegała je i miały o nich pozytywne zdanie.
- Dla części rozmówców przynależność do koła naukowego to raczej dodatkowy obowiązek niż element integracji. Podkreślają oni brak czasu na angażowanie się w taką działalność.

Ja kojarzę życie studenckie, bo przez ostatni semestr działałem na przykład w kole naukowym i dla mnie to był najfajniejszy aspekt studiowania, ponieważ jako koło mieliśmy dostęp do laboratorium (...), więc mogliśmy robić naprawdę już ciekawe rzeczy (...). Życie studenckie to też była taka nauka poprzez zabawę.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

INTEGRACJA SPOŁECZNA

- Bardzo ważnym elementem życia studenckiego jest integracja społeczna – znajomi z grupy lub z roku i możliwość spędzania z nimi czasu, także poza uczelnią.
- Zgrana grupa znajomych może stanowić wsparcie oraz wpływać na odroczenie decyzji o drop-outcie. Nieprzyjemna atmosfera, wzajemna rywalizacja to zaś czynniki kształtujące negatywną opinię o studiach.
- Pojawiały się opinie, że indywidualne układanie planu zajęć i możliwość wyboru grup, równoważna z brakiem jednej stałej grupy znajomych, osłabia integrację.

W moim przypadku tak właśnie było, że naprawdę mieliśmy fajną grupę znajomych. Nieważne o której tam kończyliśmy zajęcia, to zawsze nam się udało spotkać i wyjść, spędzać jakoś czas. To właśnie dlatego się tak zastanawiałem, czy jednak może nie zostać, ale jednak przyszłość jest ważniejsza.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

Na możliwość udziału w życiu studenckim, integrację – czy to społeczną, czy akademicką – wpływa **tryb studiów**. W opiniach rozmówców studentom studiów niestacjonarnych trudniej jest się zaangażować w zajęcia i inicjatywy wykraczające poza program studiów. Problemатyczne jest dla nich również znalezienie czasu na integrację ze znajomymi ze studiów.

W tym roku nie zdążyłem zauważyć tych wszystkich kół i tak dalej, szczególnie że jeździłem tylko w weekendy, miałem pracę, nie zaangażowałem się w życie uczelni.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

Ja miałam wrażenie, że w ogóle studenci zaoczni nie angażują się właśnie w takie rzeczy dlatego, że przyjeżdżają, odbębniają te zajęcia i mają weekend.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

Przez trzy lata jak byłam na licencjacie, mieliśmy bardzo fajną grupę, fajnie się trzymaliśmy. Natomiast jak przychodziło co do czego, do jakiejś imprezy po całym dniu szkoły, no to już, po pierwsze, nikomu się nie chciało, a po drugie trzy czwarte grupy musiało iść szybko na autobus, bo wracało do domu, a kończyliśmy o godzinie 21 ostatnie zajęcia.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

POZIOM OPŁAT

Opłaty za studia były decydującym czynnikiem drop-outu jedynie w przypadku studentów, którzy w danym czasie borykali się z problemami finansowymi. Jednak w przypadku osób, które rozważały porzucenie studiów z innych powodów, konieczność płacenia za studia mogła stać się czynnikiem wspierającym decyzję o drop-oucie.

- Uczestnicy płatnych studiów liczyli się z tym, że będą musieli ponosić opłatę za naukę. Jej wysokość oceniana była jako akceptowalna i niezbyt obciążająca. Trudność sprawiały przede wszystkim **pozostałe koszty** związane ze studium, zwłaszcza w innym mieście (zakwaterowanie, dojazd).
- Dodatkowym obciążeniem są **opłaty za warunek** w przypadku niezdania egzaminu. Wysokość opłat zależy od wydziału, a ceny wymieniane przez respondentów wahały się od kilkuset do nawet kilku tysięcy złotych.
- **Kalkulacja zainwestowanych w studia pieniędzy** może, przez pewien czas, odraczać decyzję o porzuceniu studiów. Z drugiej strony u studentów pojawia się poczucie straty pieniędzy w związku z płacaniem za studia, które przestały interesować i/lub za zajęcia, które nie spełniają oczekiwań.
- Ponoszenie opłat za studia może się wiązać z **koniecznością podjęcia pracy zarobkowej**. W przypadku płatnych studiów pierwszego stopnia, część respondentów przyznawała, że za ich studia płacili rodzice – pozostali musieli rozpocząć pracę, aby móc opłacić chesne.

Za same studia to były raczej opłaty w normie, nie były jakoś za bardzo wygórowane, nie były też specjalnie niskie, ale problemy finansowe bardziej się pojawiały jak to trzeba było połączyć z wynajmowaniem różnych mieszkań, hoteli od czasu do czasu, bo też nie miałem tak, że udało mi się znaleźć jedno miejsce co weekend, które było wolne, tylko trzeba było czegoś szukać, żeby przenoćować.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

U mnie warunki też zależały od tych punktów i były takie po 600 złotych, ale też były takie za 3000, jeden przedmiot.
kobieta, studia jednolite magisterskie

Czułem się mądrzejszy od ludzi, którzy powinni mnie czegoś nauczyć, notabene którym ja płaciłem za tę naukę. Może nie płacę nie wiadomo jak kosmicznych pieniędzy, ale pomimo tego oczekuję czegoś za pieniądze, które wykładam. I tutaj też było takie rozminięcie. To było oburzające jak dla mnie, że wydają pieniądze, ci ludzie powinni być tam dla mnie, a momentami ich nie ma i wymyślają jakieś odrabianie w tygodniu, gdzie jak są osoby na studiach zaocznych, to dla nas to jest logiczne, że my nie mamy czasu w tygodniu, bo my jesteśmy po prostu zajęci.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

INFRASTRUKTURA

Infrastruktura uczelni (zaplecze naukowe i badawcze, wyposażenie, sprzęt, układ budynków) nie odgrywa znaczącej roli na etapie wyboru uczelni i kierunku. Infrastruktura nie jest również czynnikiem decydującym o rezygnacji ze studiów, jednak dostrzeganie jej braków, które wpływają na przykład na poziom zajęć, może być jednym z powodów wspierających decyzję o rezygnacji. Uczestnicy badania dostrzegali zarówno jej słabe, jak i mocne strony. W wypowiedziach przeważają pozytywne oceny, niemniej wskazują oni również na problemy dotyczące takich kwestii jak:

- **wyposażenie laboratoriów** – sprawiające wrażenie przestarzałego, pochodzącego „z poprzedniej epoki”;
- **sprzęt (w tym specjalistyczny) i jego dostępność** – brak dostępu do sprzętu niezbędnego do realizacji programu studiów, na przykład brak możliwości wypożyczenia dyktafonów i kamer na dziennikarstwie, niewygodny i przestarzały sprzęt do masażu na fizjoterapii, jakość sprzętu komputerowego na informatyce;
- **sale** – zbyt małe, obniżające komfort nauki.

Uczestnicy badania odnosili się także do **lokalizacji i organizacji kampusów**, wskazując, że przemieszczanie się w trakcie dnia pomiędzy budynkami uczelni położonymi w różnych częściach miasta jest problematyczne.

Rozmówcy doceniali natomiast **dobrze zorganizowane kampusy** z rozwiniętym zapleczem, nowoczesne rozwiązania i usprawnienia (np. półautomatyczna biblioteka, odpowiednio wyposażone laboratoria).

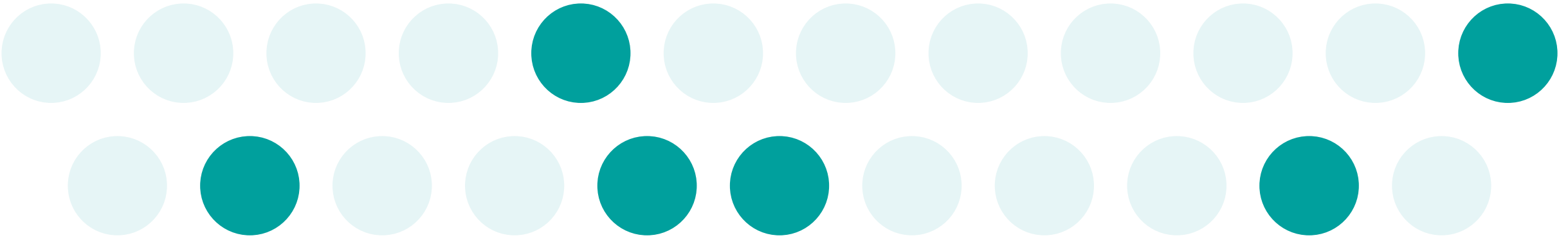

Respondenci oczekiwali od studiów gruntownego przygotowania do pracy i radzenia sobie z zawodowymi wyzwaniami. Często podkreślali też wagę zajęć praktycznych. W tym kontekście wyposażenie sal, jakość sprzętu i jego dostępność staje się czynnikiem wpływającym na to, jak postrzegana jest przydatność i wartość nauki na danym kierunku.

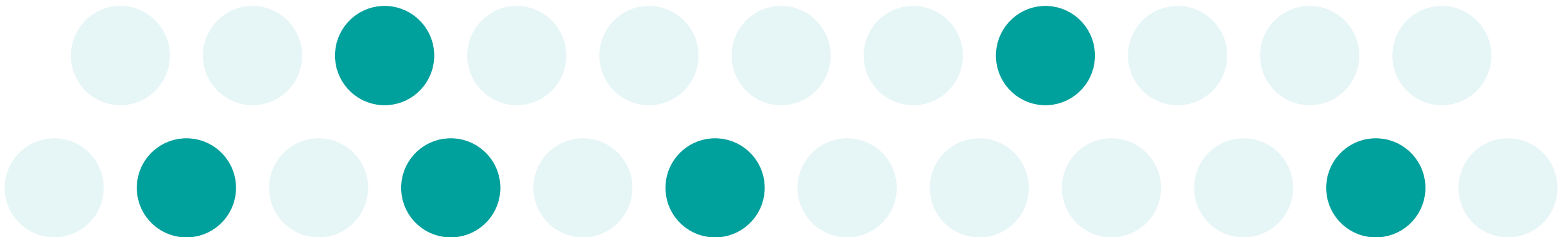
(...) podejmując studia na informatyce, to jeśli chodzi o pracownie komputerowe, to na pewno pozostawiają wiele do życzenia, stan techniczny komputerów i ogólnie jako pracownie same w sobie związane z tym kierunkiem niekoniecznie spełniają wszelkie kryteria.
mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

Mieliśmy starej daty łóżka do masażu, gdzie mało kto z partnerów, bo w parach zawsze się masowaliśmy, chciał się kłaść, bo to było niewygodne. A już nie myślę o prawdopodobnym pacjencie. Były tam boiska jakieś, jeśli chodzi o uprawianie sportu, ale mało kto miał do nich dostęp tak naprawdę. Pewne zajęcia ruchowe mieliśmy na jakiejś starej sali bankietowej. Całkiem słabo to wyglądało.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

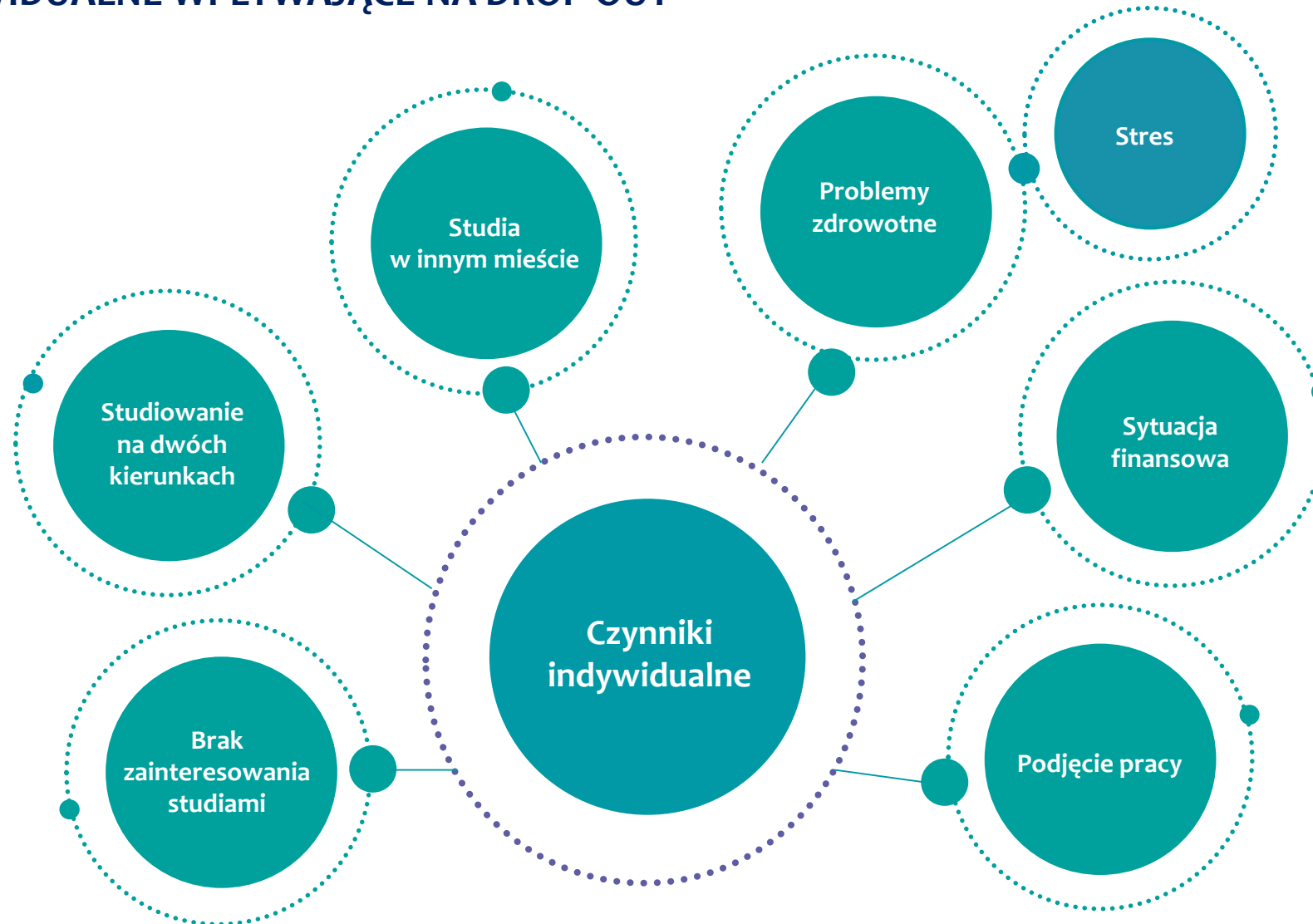
Jeśli chodzi o uczelnię to jest ona fajnie zorganizowana, bo jest metro, mają dwa kampusy, stary i nowy, bardzo fajne budynki, naprawdę fajnie to wszystko wygląda, i też zieleń jest, duże boiska.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

CZYNNIKI INDYWIDUALNE WPŁYWAJĄCE NA DROP-OUT

CZYNNIKI INDYWIDUALNE WPŁYWAJĄCE NA DROP-OUT

Źródło: badanie jakościowe

BRAK ZAINTERESOWANIA STUDIAMI

W wielu przypadkach, wśród studentów studiów pierwszego stopnia, drop-out jest związany z nietrafionym wyborem kierunku studiów w stosunku do swoich zainteresowań i planów na przyszłość. Respondenci przyznawali, że mieli trudności, żeby znaleźć motywację do nauki przedmiotów, które ich nie interesowały, przez co nie widzieli sensu w kontynuowaniu studiów – w takim przypadku drop-out był nieunikniony.

- Respondenci przyznawali, że przed wyborem studiów pierwszego stopnia **nie byli zaznajomieni z ich programem, oferowanymi przedmiotami czy formą prowadzenia zajęć**. Często nie wiedzieli, czego mogą się spodziewać.
- W niektórych przypadkach respondenci przyznawali, że **wybrali studia wbrew swoim zainteresowaniom**, będąc **pod presją rodziny** lub zdecydowali się na podjęcie kierunków, które miały zapewnić im w przyszłości dobrze płatną pracę.
- Także część osób, która zrezygnowała ze studiów drugiego stopnia, zgłaszała, że na ich decyzję wpływ miał brak zainteresowania przedmiotem studiów. Zazwyczaj te osoby **traciły zainteresowanie stopniowo** – powoli uświadamiając sobie, że **nie chcą kontynuować danej ścieżki i wiązać z nią swojej przyszłości**.
- W pojedynczych przypadkach rozmówcy stwierdzili, że rozpoczęli studia których tematyka ich nie interesowała, tylko dlatego, że **nie dostali się na wymarzony kierunek**. Chcieli mieć legitymację studencką, a w międzyczasie poprawiać maturę, aby w kolejnym roku pomyślnie przejść rekrutację i zmienić kierunek studiów.

*(...) ogólnie to nie interesuje mnie ten kierunek. Po prostu poszedłem tam, bo myślałem, że się czegoś nauczę, ale to nie było dla mnie.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne*

*Nie było jakiegoś takiego elementu spójnego ze mną i z tym co mnie interesowało. Dużo lepiej to wyglądało na ulotce, ten mój kierunek studiów, kiedy gdzieś tam byłem po maturze i myślałem, co zrobić.
mężczyzna, studia II stopnia, nieodpłatne*

Aby minimalizować drop-out spowodowany wyborem kierunku niedopasowanego do zainteresowań, uczelnie powinny podejmować działania już na etapie rekrutacji. By świadomie wybrać studia, kandydaci potrzebują szczegółowej wiedzy dotyczącej programu i specyfiki danego kierunku, którą mogliby zestawić ze swoimi wyobrażeniami i zainteresowaniami. Dobrą praktyką w tym względzie jest rozwiązanie wdrożone na Uniwersytecie w Utrechcie, na którym kandydaci wypełniają kwestionariusz dotyczący ich umiejętności, zainteresowań i motywacji związanych ze studiami, który następnie jest omawiany na indywidualnym spotkaniu z przedstawicielami uczelni (więcej na s. 152).

Pożądane wydaje się także zaangażowanie w informowanie kandydatów obecnych studentów danego kierunku, którzy mogą przekazać informacje dotyczące realiów studiowania z pierwszej ręki. Umożliwienie uczestnictwa w wybranych zajęciach, na przykład w czasie dni otwartych, również może stanowić wskazówkę dla kandydatów, czy dany kierunek jest na pewno zgodny z ich zainteresowaniami.

STUDIOWANIE NA DWÓCH KIERUNKACH

Wśród rozmówców znalazły się osoby, **które studiowały równoległe dwa kierunki**. Było to dla nich na tyle **obciążające**, że zdecydowały się zrezygnować z jednego z nich.

- W niektórych przypadkach, studiowanie więcej niż jednego kierunku, wynikało z **trudności w dokonaniu wyboru konkretnych studiów** przy pozytywnym przejściu procesu rekrutacji na więcej niż jeden kierunek. Związane to było także z brakiem wiedzy, czego można się spodziewać na określonych studiach.
- Podejmowanie równoległych studiów może też **wynikać z chęci pogłębienia swoich zainteresowań** (np. jeden z respondentów, który studiował już na studiach drugiego stopnia, podjął studia na filologii hiszpańskiej czysto hobbystycznie – chciał nauczyć się języka).
- Niektóre osoby porzucają studia **z powodu odciążeń związanych zarówno z pogodzeniem nauki na dwóch kierunkach, jak również z powodów organizacyjnych** (np. uciążliwości związane z przemieszczaniem się pomiędzy kampusami, gdy studia są realizowane na różnych uczelniach).

Zaczęłam psychologię i było za dużo nauki, bo pokrywały się te dwa kierunki ze sobą – miałem tam kilkanaście egzaminów, no i naprawdę było ciężko.
mężczyzna, studia II stopnia, nieodpłatne

Jak dla mnie takim największym powodem, kiedy zaczęłam myśleć o rezygnacji ze studiów, był z jednej strony taki natłok nauki, bo miałam i licencjat, i drugi kierunek, i to było czasowo trochę trudne do pogodzenia. Z drugiej strony, też taka presja na tym drugim kierunku, po prostu czułam, że muszę być cały czas super przygotowana do zajęć, muszę wszystko wiedzieć, prace domowe, wszystko przeczytane, itd. Po prostu po tym stresującym roku byłam trochę zmęczona psychicznie tym całym studiowaniem.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

STUDIA W INNYM MIEŚCIE

Lokalizacja była bardzo ważnym czynnikiem wyboru uczelni i w przypadku niektórych respondentów, stała się jednym z decydujących czynników drop-outu.

- Respondenci, którzy przeprowadzili się na studia pierwszego stopnia do innego miasta przyznawali, że było to dla nich trudne doświadczenie – znaleźli się w **całkowicie nowym środowisku**, niejednokrotnie musieli połączyć naukę z pracą zarobkową, aby utrzymać się z dala od domu.
- Wśród osób biorących udział w badaniu pojawiły się głosy, że porzucenie studiów i powrót do rodzinnego miasta, szczególnie gdy jest to mała miejscowość, postrzegane jest jako porażka. Rezygnacja ze studiów dla osób przyjezdnych wiąże się również z koniecznością opuszczenia domu studenckiego i wynajęcia mieszkania, co niejednokrotnie przekracza możliwości finansowe młodych ludzi.
- Studenci dojeżdżający na **studia zaoczne do innego miasta** twierdzili, że jest to **wymagające – zarówno czasowo, jak i finansowo** (kwestia pokrycia czesnego, kosztów dojazdu i noclegu). W przypadku tych osób, niezwykle ważna jest dobra organizacja uczelni i komunikowanie zmian w planie zajęć z wyprzedzeniem. Jeden z rozmówców przyznał, że kilkakrotnie spotkał się z odwołaniem zajęć w ostatniej chwili, gdy pokonał już kilkudziesięciokilometrową trasę i dotarł na uczelnię.

(...) studia podjęłam w Bydgoszczy, a jestem z Malborka, mam dwójkę dzieci i po prostu stwierdziłam, że te dojazdy, te weekendy, nieobecności w domu... no że to nie jest tego warte, w związku z czym zrezygnowałam.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

Takie małe szczegóły, jak właśnie problemy z dojazdami, zdarzały się. Wiadomo jak w Poznaniu drogie [są] noclegi i ciężko było czasami coś znaleźć, bo to weekendy.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

PROBLEMY ZDROWOTNE

Zdarza się, że decyzja o porzuceniu studiów związana jest z **problemami zdrowotnymi** doświadczanym przez studentów. Respondenci, u których wystąpiły kłopoty ze zdrowiem, **nie byli w stanie realizować na bieżąco materiału**. W związku z tym nawarstwiły im się zaległości, których nie potrafili już nadrobić. Konsekwencją tej sytuacji okazało się niezaliczenie egzaminów i drop-out.

- Zdarza się, że **problemy ze zdrowiem** nie tylko przekładają się na kłopoty z nauką, ale czasami **dyskwalifikują osobę jako studenta danego kierunku**, a później pracownika w określonym zawodzie (np. problemy z kręgosłupem, pogłębiające się podczas zajęć praktycznych na fizjoterapii).
- Pojawiły się także przypadki studentów, którzy z powodu **nadmiernego poziomu stresu** na studiach zaczęli mieć kłopoty ze zdrowiem – w skrajnych przypadkach kończyło się to hospitalizacją z powodu nadciśnienia i objawów psychosomatycznych.

Mam trochę problemy zdrowotne związane z kręgosłupem i tutaj akurat pod tym względem też musiałam dbać o swoje zdrowie i jak zaczęły się właśnie praktyki pod kątem fizjoterapii związanej stricte z fizjoterapią i zabiegami, to czułam, że to jest dla mnie też spore obciążenie.

kobieta, studia II stopnia, odpłatne

Przez to, że właśnie miałem sporo zaległości z powodów zdrowotnych, to nie potrafiłem ich nadrobić.

mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

WPŁYW STRESU NA DROP-OUT

Podczas wywiadów respondenci przyznawali, że studia wiązały się z ogromnym stresem, który był dla części z nich jednym z głównych powodów drop-outu. Wśród wymienianych czynników stresujących pojawiła się konieczność opanowania dużej ilości materiału w krótkim czasie, zwłaszcza wśród osób, które łączyły naukę z pracą. Dodatkowo stres mógł być potęgowany przez nieprzyjaźnie nastawionych wykładowców, problemy finansowe czy presję wywieraną ze strony rodziny, aby ukończyć studia. Chroniczny stres przejawiał się w ich przypadku poczuciem fizycznego zmęczenia, wypaleniem, problemami ze snem, a także trudnościami w uczeniu się. Niektórzy respondenci na skutek doświadczenia nadmiernego stresu trafili do szpitala. Co istotne, żaden z badanych nie korzystał z pomocy psychologa.

Do egzaminu było po prostu mało czasu, egzamin był bardzo ciężki. Dodatkowo ja niestety mam problemy ze stresem. U mnie była też taka sytuacja, że po prostu wylądowałem w szpitalu, bo miałem psychosomatyczne objawy. Nagle miałem bardzo duże tętno, ciśnienie, słabo mi było. Kiedy już trafiłem na jeden dzień do tego szpitala i wróciłem, to zastanowiłem się nad tym, po co mi to jest, bo miałem też inne swoje zainteresowania, te pasje, które w czasie szkoły rozwijałem. (...)

Nauka i ogólnie stres. To, że byłem na jeden dzień w szpitalu, to było przełomowym momentem, który u mnie zadecydował, po prostu moje zdrowie, że praktycznie nie spałem, po nocach musiałem się uczyć i to sprawiło, że wykańczałem swój organizm i powiedziałem – „Stop, więcej nie”.

mężczyzna, studia jednolite magisterskie

SYTUACJA FINANSOWA I PODJĘCIE PRACY

Nierzadko osoby studiujące decydują się na podjęcie pracy – również niezwiązanej z kierunkiem studiów. Jako pracujący studenci mają niejednokrotnie **problemy z łączeniem obowiązków zawodowych z nauką**, co wpływa na decyzje o rezygnacji ze studiów.

- Doświadczenie podjęcia pracy zmieniło sposób myślenia niektórych z rozmówców – stwierdzali oni, że **studia nie są niezbędne, aby móc rozwijać się w określonej branży**. Co więcej, studenci pracujący, niejednokrotnie przyznawali, że **w pracy zdobywali więcej umiejętności niż na studiach**, co zniechęcało ich do dalszej nauki.
- Niektórzy studenci studiów dziennych po rozpoczęciu pracy zdecydowali się **przenieść na studia niestacjonarne**, aby móc rozpocząć pracę na pełen etat i uniezależnić się od wsparcia finansowego rodziny.
- Zdarzały się też przypadki podjęcia studiów drugiego stopnia, aby znaleźć lepszą pracę, po czym **porzucenie studiów od razu po zatrudnieniu**.
- Czasami **drop-out może wynikać z prośby pracodawcy** – studenci zmieniają wtedy kierunki na bardziej odpowiadające zapotrzebowaniu obecnego pracodawcy.

Nie chciałam mieszkać z rodzicami. (...) już od dłuższego czasu mi się nasuwało na myśl, że trzy lata nie wytrzymam na dziennych i jeszcze z nimi. A wiem, że jak się wyprowadzę, no to raczej nie będą mi pomagać finansowo... no i ta jakaś taka chęć właśnie do utrzymywania się samemu i znalezienia mieszkania, to było właśnie takim głównym czynnikiem, co mnie skłoniło do tego, żeby zrezygnować, zacząć pracować i zacząć studia niestacjonarne.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

SYTUACJA FINANSOWA

Respondenci, którzy płacili za studia przyznawali, że fakt odpłatności nie był obojętny na ich decyzję o drop-outcie.

- W pojedynczych przypadkach pogorszenie sytuacji finansowej było jednym z kluczowych czynników drop-outu.
- Konieczność podjęcia pracy odciągała respondentów od nauki – wielu z nich twierdziło, że ciężko pogodzić pracę na pełny etat ze studiami.
- Ponadto, respondenci, którzy studiowali kierunek niezwiązany ze swoimi zainteresowaniami, przyznawali, że nie widzieli sensu w płaceniu za coś, co ich nie interesowało.

Sytuacja finansowa się pogorszyła w tamtym okresie, nie miałem też stabilnego zatrudnienia, więc cała ta niepewność mocno się przelewała na mój stres i odbijało się to na moim zdrowiu, powiedzmy. No i podjąłem decyzję, że zrezygnuję.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

Powiem szczerze, że miało to poniekąd też wpływ, bo zaraz po szkole średniej wyprowadziłem się z domu i musiałem się utrzymać sam, plus opłata mieszkania, plus studia, trochę ciężko się zrobiło, no i miało to poniekąd wpływ na moją decyzję.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

**PROCES REZYGNACJI
ZE STUDIÓW I DALSZE
LOSY STUDENTÓW**

PROCES REZYGNACJI ZE STUDIÓW

Przeprowadzone badanie wykazało, że decyzja o rezygnacji ze studiów na ogół nie jest podejmowana na podstawie jednego czynnika czy wydarzenia, a składa się na nią wiele zróżnicowanych przyczyn. Podczas wywiadów prześlędzono proces decyzyjny respondentów, uwzględniający zarówno powody drop-outu, jak i czynniki powstrzymujące ich przed podjęciem decyzji o rezygnacji ze studiów. Na kolejnych slajdach przedstawiono przykłady procesów decyzyjnych studentów reprezentujących poszczególne grupy (stopień studiów/odpłatność), mające na celu zilustrowanie złożoności i różnorodności procesu podejmowania decyzji o drop-oucie.

No na pewno wiele czynników, o których każdy po kolei już powiedział, między innymi brak czasu. Jak studiowałam to byłam w domu raz na 4-5 miesięcy może. Też znajomi chcieli wyjechać gdzieś na weekend, no nie było takiej możliwości, bo ja mam szkołę, także ten brak czasu, no i ciągle ta myśl, że ja mam kolokwium w sobotę, jest czwartek, za 2 dni mam kolokwium, jeszcze nic się nie uczyłam, ciągle martwienie się o to. Też na pewno finanse, bo nawet jeśli studia kosztowały 500 złotych, no to wtedy to robiło dla mnie różnicę... gdyby to jeszcze były studia, które naprawdę czuję, że ja ich potrzebuję, że mnie to kręci w pewien sposób, no to byłoby całkowicie co innego.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

CZYNNIKI POWSTRZYMUJĄCE PRZED REZYGNACJĄ ZE STUDIÓW

Czynniki powstrzymujące przed rezygnacją ze studiów, podobnie jak powody drop-outu, były zróżnicowane – respondenci wymieniali takie czynniki jak:

- chęć **nauki i rozwoju**
- sukcesy, takie jak **zaliczenie sesji**
- fakt pobierania **stypendium**
- chęć utrzymania **statusu studenta** (ubezpieczenie, legitymacja gwarantująca zniżki)
- **nadzieja na poprawę** sytuacji (np. oczekiwanie ciekawszych przedmiotów w przyszłości)
- **zaangażowanie się w życie studenckie** - realizacja ciekawego projektu, działalność w kole naukowym, organizacji studenckiej
- nawiązane **znajomości i przyjaźnie** z innymi studentami
- chęć spełnienia **oczekiwań rodziców**
- nadzieja na lepsze **perspektywy zawodowe**
- postrzeganie **drop-outu jako porażki**
- poczucie, że drop-out wiąże się ze **stratą zainwestowanego czasu i pieniędzy**

- Coś zachęcało cię, żeby jednak zostać?

- W sumie to, żeby nie rozczarować moich rodziców.

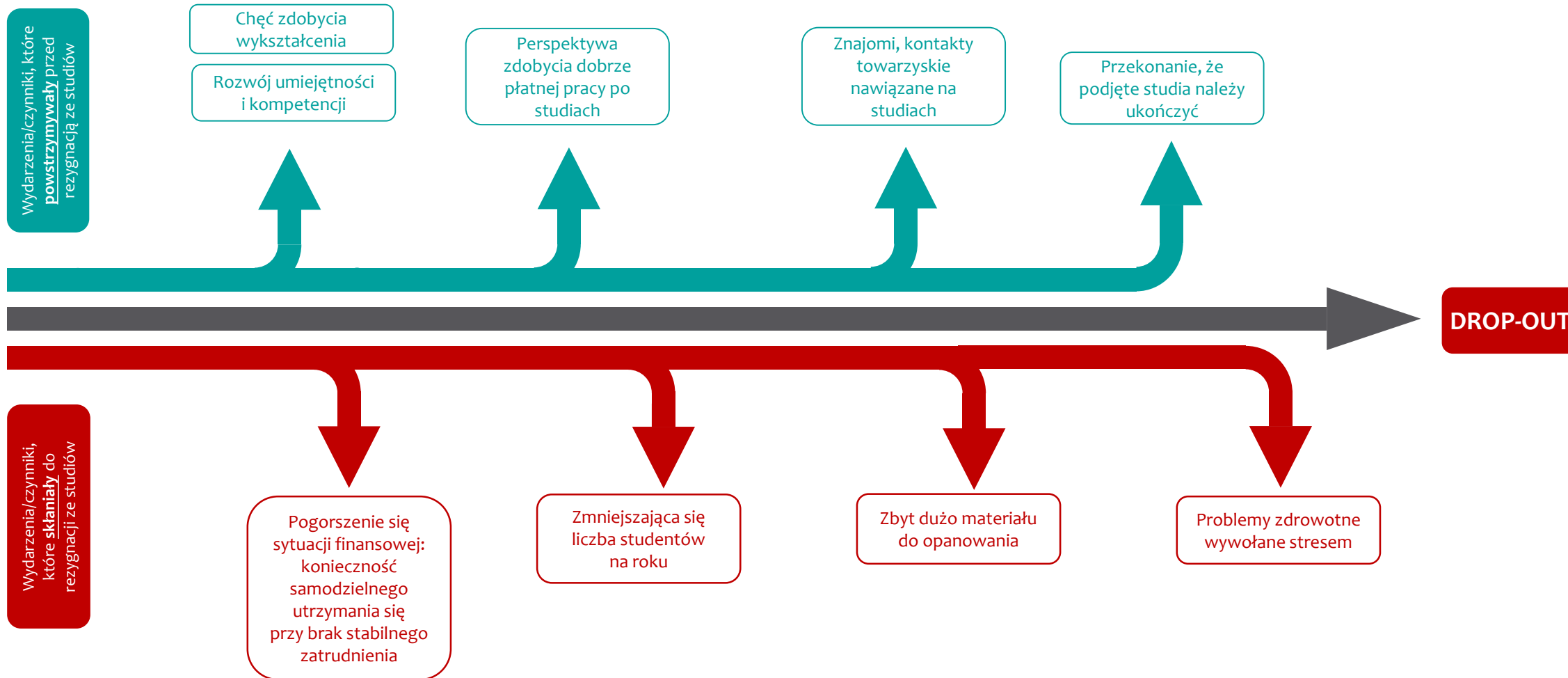
kobieta, studia jednolite magisterskie

Jedyną rzeczą, która gdzieś tam powstrzymywała mnie,

to [byli] poznani nowi znajomi i nowi ludzie.

mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

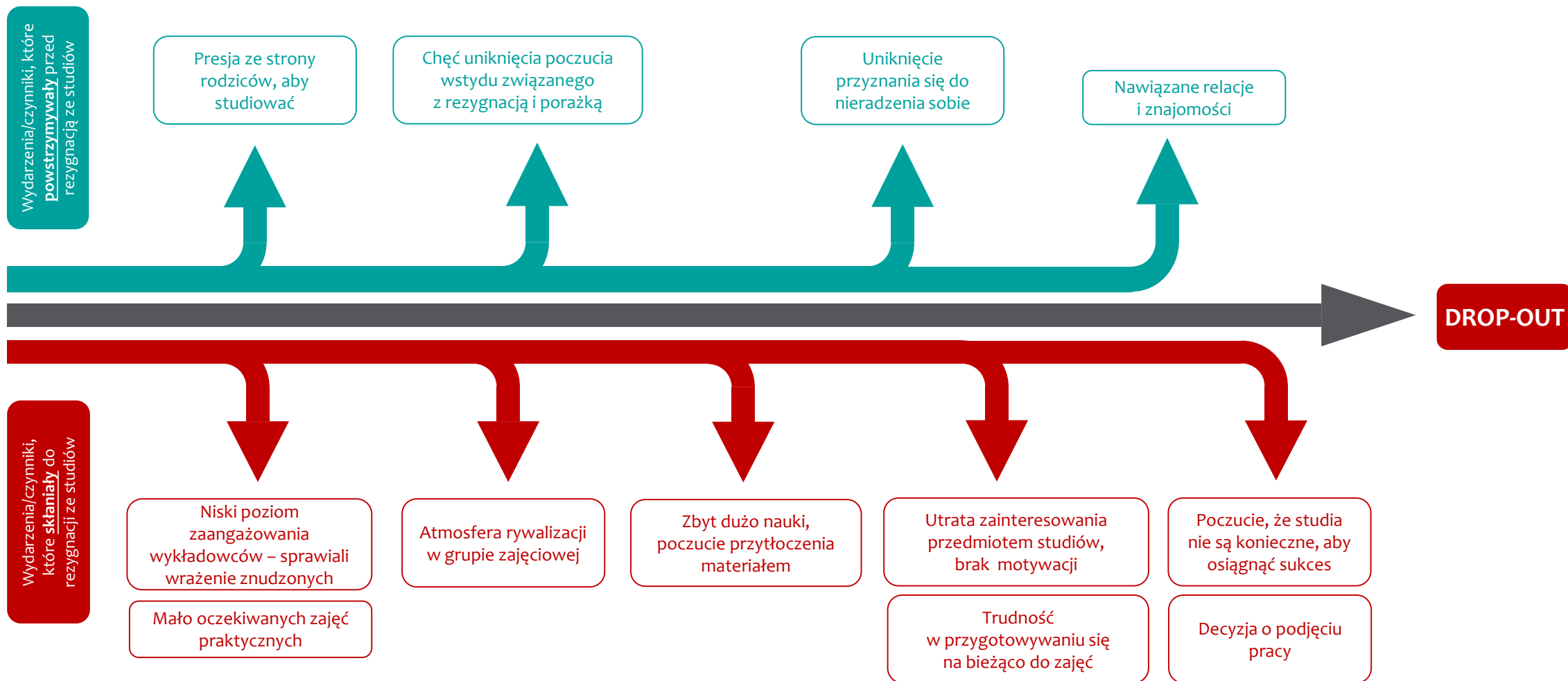
PROCES REZYGNACJI ZE STUDIÓW – PRZYKŁAD I
MĘŻCZYZNA, STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA ODPLATNE, INFORMATYKA

Źródło: badanie jakościowe

PROCES REZYGNACJI ZE STUDIÓW – PRZYKŁAD II

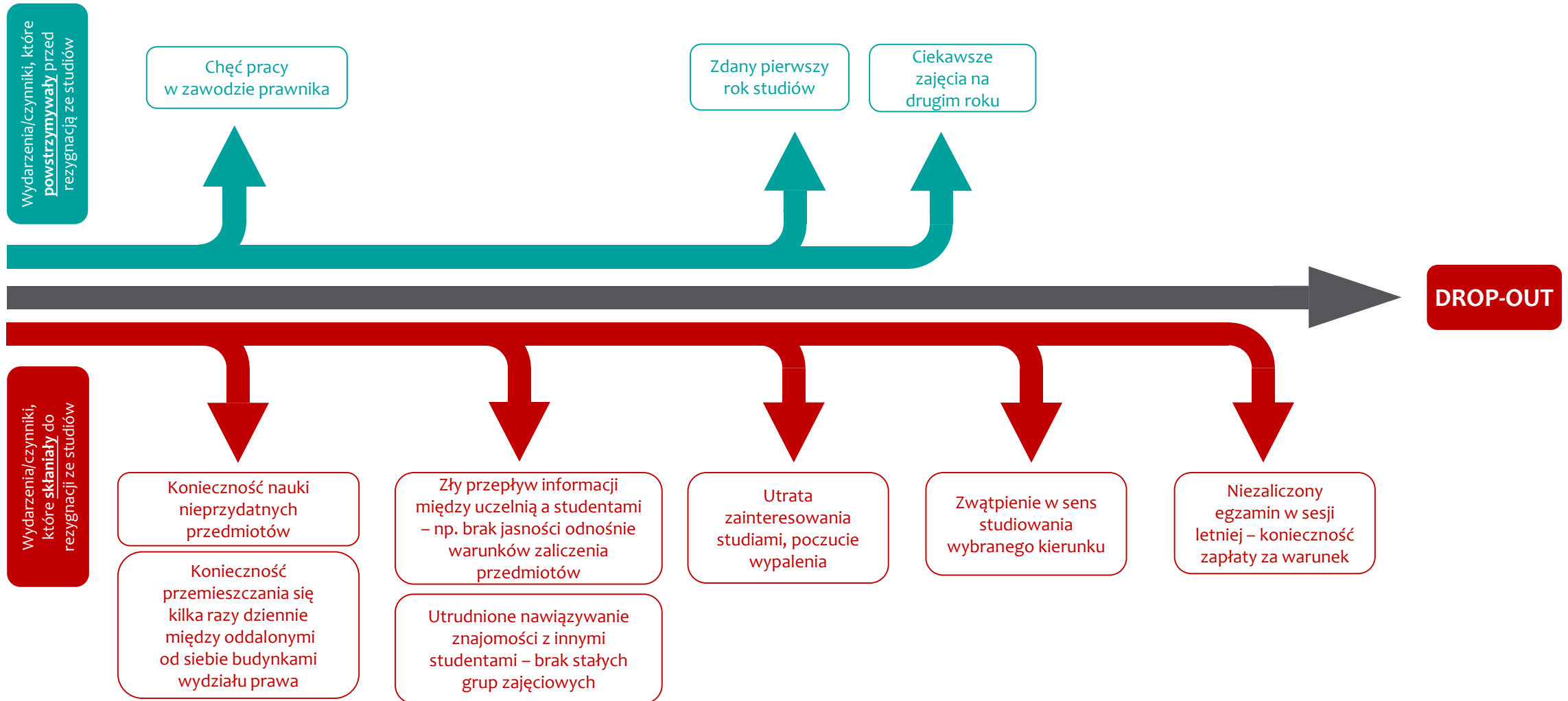
KOBIETA, STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA NIEODPŁATNE, GENETYKA I BIOLOGIA EKSPERYMENTALNA

Źródło: badanie jakościowe

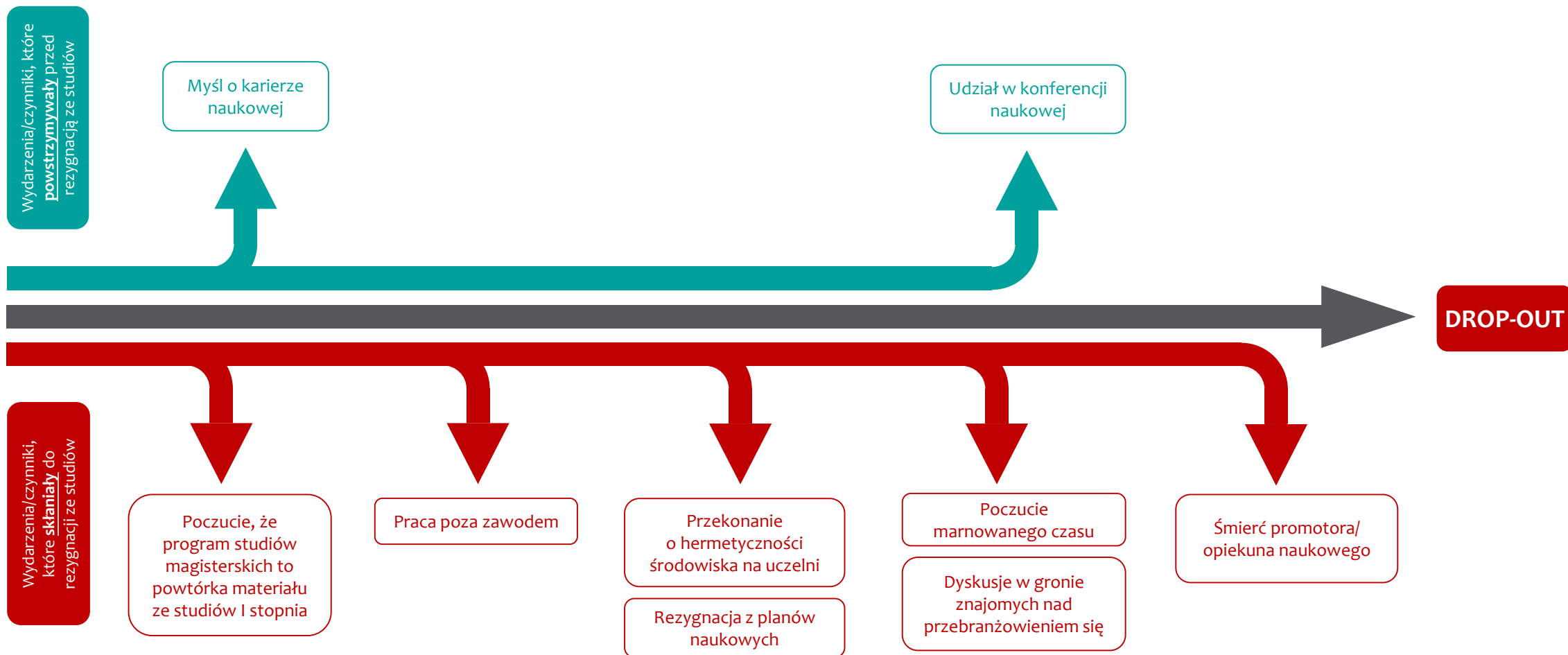
PROCES REZYGNACJI ZE STUDIÓW – PRZYKŁAD III

MĘŻCZYZNA, JEDNOLITE STUDIA MAGISTERSKIE NIEODŁATNE, PRAWO

Źródło: badanie jakościowe

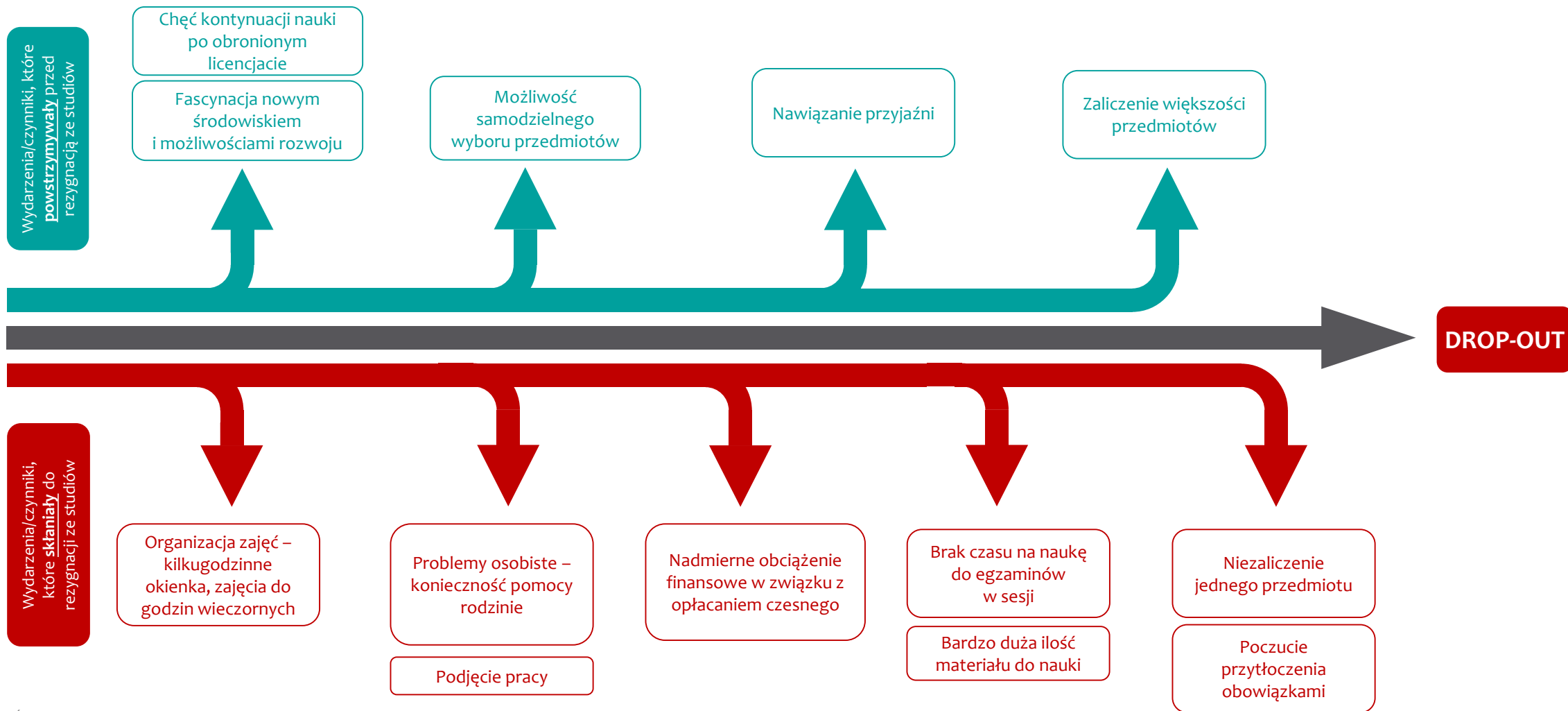
PROCES REZYGNACJI ZE STUDIÓW – PRZYKŁAD IV
 MĘŻCZYZNA, STUDIA DRUGIEGO STOPNIA NIEODPŁATNE, GEOLOGIA

Źródło: badanie jakościowe

PROCES REZYGNACJI ZE STUDIÓW – PRZYKŁAD V

KOBIETA, STUDIA DRUGIEGO STOPNIA ODPŁATNE, FINANSE I RACHUNKOWOŚĆ

Źródło: badanie jakościowe

OCENA DECYZJI O REZYGNACJI ZE STUDIÓW

OCENA POZYTYWNA

Pozytywnej ocenie decyzji o rezygnacji z dalszego kształcenia towarzyszyło uczucie ulgi, spowodowane zakończeniem studiów, które badanych przytłaczały. W niektórych przypadkach porzucenie studiów umożliwiło realizację innych planów (podjęcie pracy, poprawę matury, zmianę kierunku). Drop-out okazał się dla wybranych rozmówców decyzją wzmacniającą ich podmiotowość poprzez samodzielny wybór dalszej drogi życiowej.

(...) samo odejście, rzucenie tych studiów było dla mnie dużą ulgą i tak jakby wiedziałem, że później za rok, rozpocznę te studia, na których jestem teraz i w sumie cieszyłem się, jakby duży kamień spadł mi z serca i dobrze się czuję z tą decyzją teraz.
mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

OCENA AMBIWALENTNA

Czas podjęcia ostatecznej decyzji o porzuceniu nauki wydłużało wahanie związane z rozważaniem argumentów „za” i „przeciw” takiemu rozwiązaniu. Niektórym rozmówcom towarzyszyło ono także po formalnej rezygnacji ze studiów. Myśląc o swoim odejściu, nie byli w stanie jednoznacznie ocenić dokonanego wyboru i zastanawiali się, co mogli zrobić inaczej.

Też nie jestem w stanie jednoznacznie odpowiedzieć, bo z jednej strony jest mi trochę lżej na duchu, że już nie robię tego co mnie tak nudziło, ale jednak mam z tyłu głowy, że pewnie docelowo będę chciał jakieś studia zrobić i to by znaczyło, że cały ten czas, który do tej pory poświęciłem, by poszedł w dużej mierze na marne. Będę zaczynał od samego początku.
mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

OCENA NEGATYWNA

Niektóre osoby żałowały decyzji o rezygnacji ze studiów, którą podjęły pod wpływem trudności finansowych bądź problemów osobistych. Jednak w momencie rezygnacji decyzja ta wydawała się im jedyną, jaką mogli podjąć.

U mnie było tak, że się nie wyrabiałam, względy osobiste, że musiałam pomóc rodzinie, pieniądze na samochód, mieszkanie (...) jakoś trudno było mi sobie poradzić i nie umiałam wyjść z tego... teraz jak sobie myślę, to mogłam próbować.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne
Podjąłem decyzję, że zrezygnuję. Chociaż powiem szczerze, że z bólem serca, bo bardzo chciałem skończyć te studia.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

Czas poświęcony na niedokończone studia, to dla części respondentów czas stracony, co może wywoływać uczucie żalu. W przypadku uczestników studiów płatnych pojawia się również wątek poczucia straconych pieniędzy. Z drugiej strony, część rozmówców doceniała to, co zyskała nawet dzięki krótkiemu studiowaniu (wiedzę ogólną, doświadczenia życiowe, praktykę zawodową oraz nawiązane znajomości). Nie zmieniło to ich motywacji do przerwania studiów, a wpłynęło na niuansowanie oceny decyzji o rezygnacji.

Ja jedyne czego żałuję to tak naprawdę ten czas, który straciłem uczęszczając na tę uczelnię. Ale tak ogólnie odejścia i tego jak to się potoczyło to nie, (...) nie żałuję.
mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

Ja na przykład nie żałuję nawet tych dwóch lat, które tam spędziłam (...) dużo mi dało, jeśli chodzi o taką po prostu naukę i wiedzę ogólną, bo nauczyłam się tam wiele rzeczy.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

Źródło: badanie jakościowe

DALSZE KSZTAŁCENIE PO REZYGNACJI ZE STUDIÓW

Na ogół rozmówcy deklarowali chęć rozpoczęcia kolejnych studiów – część z nich już je rozpoczęła, inni dopiero planowali. Respondenci twierdzili, że przy decyzji o wyborze kolejnych studiów uwzględniali wnioski z popełnionych błędów. Bogatsi o wcześniejsze doświadczenie studiowania wiedzieli, na co warto zwrócić uwagę (m.in. zainteresowania, perspektywy zawodowe, możliwość połączenia studiów z pracą). Osoby, które zrezygnowały ze studiów z przyczyn osobistych (problemy finansowe, rodzinne), chciały wrócić na ten sam kierunek studiów. Część respondentów nadal nie miała sprecyzowanych planów odnośnie kierunku, ale deklarowała chęć powrotu na studia, aby zdobyć wykształcenie wyższe. Niektóre osoby twierdziły jednak, że nie chcą rozpocząć kolejnych studiów.

Teraz studiuje pedagogikę na uczelni już publicznej. Studia dzienne, więc jestem w zasadzie dużo bardziej zadowolona z tego. Po pierwsze postawiłam na moje zainteresowania, to co kiedyś, już nawet jak wybierałam pierwszy kierunek, to miałam z tyłu głowy. (...) już wiedziałam też, na co spojrzeć. Spojrzałam sobie na rozkład przedmiotów, żeby chociaż mniej więcej wiedzieć, jak to będzie wyglądało.
kobieta, studia jednolite magisterskie

No gdzieś tam bym chciała. Takie ambicje, mówię, żeby jednak iść gdzieś tam dalej. W CV zawsze fajniej wygląda magister niż ten licencjat, bo licencjata ma każdy, no magistra właściwie teraz też, no to czemu nie... no mam takie gdzieś tam plany, ale jeszcze nie wiem do końca, w którym kierunku.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

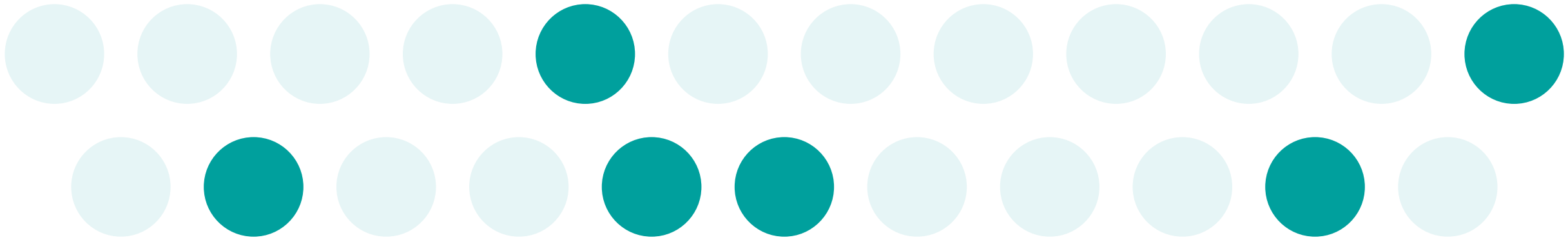

DALSZE KSZTAŁCENIE NA KURSACH

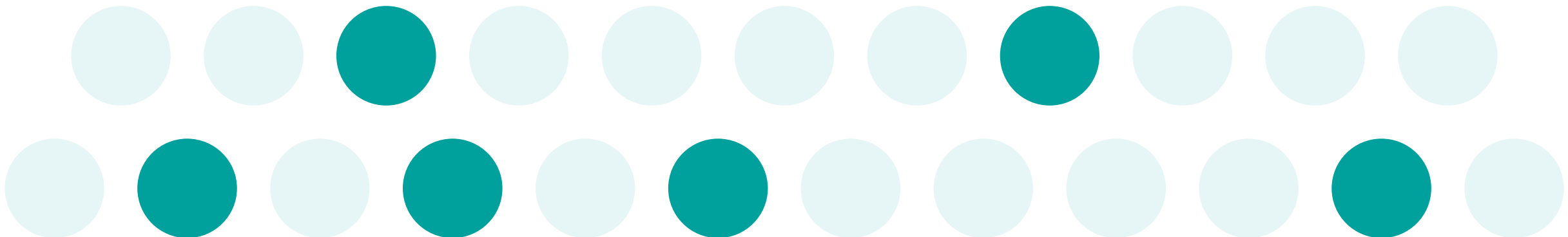
Rynek pracy w pewnym stopniu także kształtuje wymagania, jakie studiom stawiają kandydaci i studenci. Studia nie są już postrzegane jako gwarant ciekawej i dobrze opłacanej pracy dla fachowców i ekspertów. Obserwuje się skłonność do uzyskiwania wiedzy i umiejętności z obszarów m.in. nowoczesnych technologii na szkoleniach i kursach specjalistycznych, które trwają krócej niż studia.

Niektórzy rozmówcy podjęli lub planują podjąć dalsze kształcenie na kursach. Po zmianie ścieżki zawodowej odczuwali potrzebę dokończenia się w obszarze wąsko zdefiniowanych kompetencji (np. kurs instruktorski, językowy) lub nowych umiejętności (np. kurs testera oprogramowania). Respondenci oceniali, że kursy mogą być lepszą inwestycją, gdyż ich absolwenci są gotowi do pracy szybciej niż po studiach.

(...) ja się bardzo mocno przebranżowiłem na IT. Gdzieś tam zawsze mnie to interesowało. Znalazłem pracę, przychodzę do jakiejś tam gałęzi usług po kursie. Miesiąc potem skończyłem kurs. (...) wystarczy pójść na kurs (...) i można znaleźć pracę w zupełnie obcej dziedzinie. A tutaj marnuję w cudzysłowie oczywiście pięć lat swojego życia, wychodzę z takiej fabryki magistrów. Takich samych ludzi jak ja po tym samym kierunku w Polsce jest setki i wszyscy jesteśmy taką samą masą. Nie ma na tyle jakiejś superuczelni na świecie czy w Polsce, że ktoś kończy studia publiczne i jest alfą, i omegą.
mężczyzna, studia II stopnia, nieodpłatne

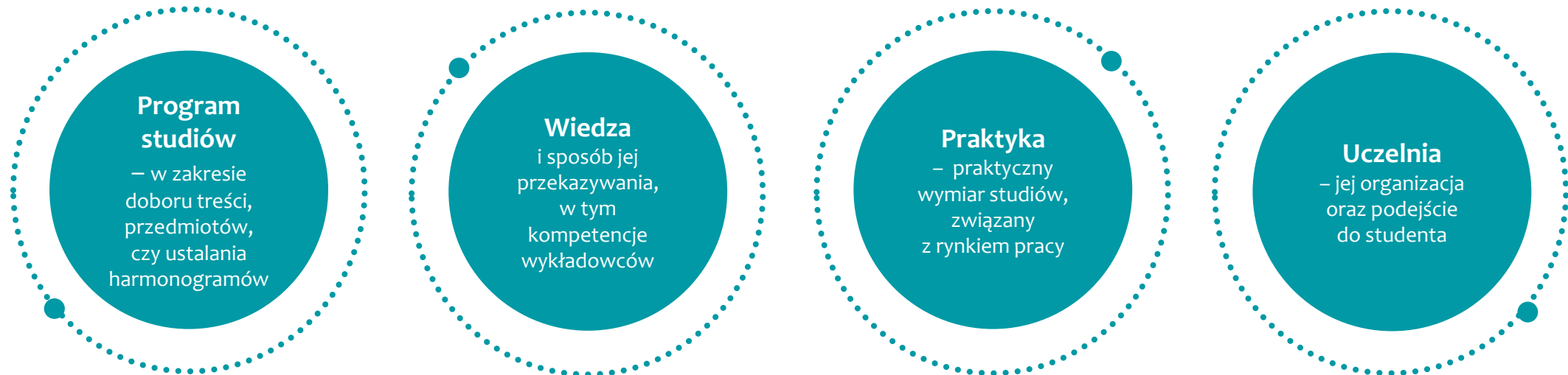

OBSZARY ZMIAN WEDŁUG STUDENTÓW

OBSZARY ZMIAN WSKAZYWANE PRZEZ BADANYCH

Zapytani o to, jakie zmiany należałoby ich zdaniem wprowadzić na uczelniach i w ramach studiowanych przez nich kierunków, rozmówcy wskazują przede wszystkim na potrzebę działań w następujących obszarach:

Źródło: badanie jakościowe

OBSZARY ZMIAN WSKAZYWANE PRZEZ BADANYCH

Uproszczenie programu studiów, aby obejmował absolutnie niezbędne i praktyczne przedmioty.

Przede wszystkim na pewno pozbycie się tych przedmiotów, które są kompletnie niepotrzebne, albo ograniczenie ich do minimum.
mężczyzna, studia I stopnia, nieodpłatne

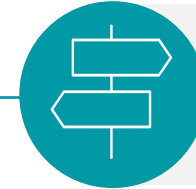
(...) przede wszystkim te przedmioty były zniechęcające, więc jakby zmienili połowę podstawy programowej (...), po prostu nie podobało mi się to czego się uczę.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

Umożliwienie studentom **elastycznego układania grafiku zajęć**.

Kwestia ułożenia planu (...), można to ułożyć w taki sposób, [żeby] trochę ułatwić dla studenta, (...) żeby mieć zajęcia popołudniami, albo na przykład kończyć wcześniej i popołudniami [mieć czas] na znalezienie jakiejś pracy.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

PROGRAM STUDIÓW

Stworzenie możliwości samodzielnego **planowania ścieżki studiów**.

Dla mnie byłoby super, gdyby była taka możliwość, żeby sobie wybrać jakieś tam konkretne rzeczy, które mnie interesują (...), żeby tylko z tego pogłębiać swoją wiedzę (...).
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

Żeby można sobie było wybrać na pewno fakultety, jakieś zajęcia. Wiadomo, że musi być ten zakres obowiązkowy, ale żeby może właśnie [dać] taką szansę wyboru niektórych przedmiotów.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

OBSZARY ZMIAN WSKAZYWANE PRZEZ BADANYCH

Szkolenie nauczycieli akademickich z zakresu metod dydaktycznych, zachęcanie ich do **unowocześniania zajęć i aktualizacji przekazywanej wiedzy.**

Zdarzało się, że wykładowca dyktował tekst, a później okazało się, że to mogło trafić na naszego maila i mogliśmy to w dowolnym czasie i nawet w wolnej chwili, w podróży, w pociągu, gdziekolwiek to czytać. Bardziej skupienie się na takich zajęciach warsztatowych, na korzystaniu z doświadczeń.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

(...) zbyt dużo czasu i zbyt dużo informacji było przekazywanych odnośnie starych mediów, czyli prasa, telewizja, radio. I to nie miało za bardzo jakiegokolwiek odniesienia, bo nie oszukujemy się, wszystko się teraz dzieje w internecie. (...). Więc to taka wiedza niedostosowana do tego jak się rozwinęła technika i co nam to oferuje. Duża rozbieżność.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

WIEDZA

Przeprowadzanie **ewaluacji wykładów**, która miałyby realny wpływ na ich pracę ze studentami.

Myślę, że też zwracanie większej uwagi na tych wykładów, jak ich dobiera się, bo czasem uczelnia jest przekonana, że ta kadra jest taka wyspecjalizowana i taka dobra, a tak naprawdę na tamtych zajęciach nic nie dzieje się.
kobieta, studia jednolite magisterskie

Wydaje mi się, że dużo by zmieniło (...) nastawienie wykładów (...), oni sami do końca nie są zadowoleni z tego, gdzie są albo wyraźnie znudzeni tymi zajęciami, tym wszystkim.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

OBSZARY ZMIAN WSKAZYWANE PRZEZ BADANYCH

Organizacja rzetelnych praktyk zawodowych, rozwój współpracy uczelni z przedsiębiorstwami w celu przygotowania studentów do wykonywania przyszłych obowiązków zawodowych.

Powinno być jak najwięcej tej współpracy z różnymi firmami w taki przejrzysty sposób, a nie że gdzieś tam trzeba szukać, czy gdzieś tutaj coś jest.

kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

(...) być może większy nacisk na różnego rodzaju współpracę z innymi instytucjami, firmami, żeby sobie gwarantować troszeczkę atrakcyjniejszy program praktyk. (...) że [student] wyjdzie nie tylko z dyplomem, ale też i z doświadczeniem, które sprawi, że będzie miał mocniejszą pozycję na rynku pracy.

mężczyzna, studia II stopnia, nieodpłatne

Doradztwo zawodowe już na poziomie szkoły średniej, stanowiące realną pomoc przy wyborze kierunku studiów i przedmiotów zdawanych na maturze.

Mam wrażenie, że tak świeżo po maturze to w zasadzie nie byłam w stanie sobie wyobrazić tego, co mogłabym robić i często wybiera się studia, pierwszy lepszy kierunek, na które dostaniemy się, a potem okazuje się, że to w zasadzie nie jest to, co byśmy chcieli robić.

kobieta, studia jednolite magisterskie

Promowanie **wykładowców-praktyków i specjalistów**, którzy mają kontakty i doświadczenie w pracy poza uczelnią.

Być może zatrudnianie takich naprawdę fajnych specjalistów w danej dziedzinie (...), że faktycznie to byliby specjaliści, którzy byliby asami w tej dziedzinie.

kobieta, studia II stopnia, odpłatne

(...) jakbym miała zajęcia, to chciałabym, żeby [wykładowcy] dali nam bardziej taką praktyczną wiedzę niż to co profesor, który jest na uczelni od paru lat... to mi się trochę nie wiąże z tym, co jest w rzeczywistości na rynku.

kobieta, studia II stopnia, odpłatne

PRAKTYKA

Źródło: badanie jakościowe

OBSZARY ZMIAN WSKAZYWANE PRZEZ BADANYCH

Zapewnienie kandydatom spójnych i porównywalnych **informacji o kierunkach (program studiów, warunki zaliczenia przedmiotów, perspektywy zawodowe)**.

(...) powinno być coś takiego zrobione na stronach uczelni, że informacja o każdym kierunku powinna być troszkę bardziej rozwinięta, na przykład powinny być rozpisane dokładnie jakiego rodzaju są zajęcia i krótko o tych zajęciach napisane (...)
Każdy kierunek i opisane jakie zajęcia są, jak to wygląda czasowo, co jest potrzebne, co każde zajęcia dokładnie dają, a nie tylko ogólnie kierunek o czym jest i co można robić po tym kierunku (...)
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne

Unowocześnienie kampusów, programów zajęć i sposobu przekazywania wiedzy (np. udostępnianie materiałów do nauki w formie cyfrowej).

To wszystko było takie archaiczne, (...) ta wiedza idzie do przodu, a ja czułam, że studiuje coś, co jest takie archaiczne, przedpotopowe.
kobieta, studia II stopnia, nieodpłatne

Mi się wydaje, że mogliby unowocześnić program nauczania, sam materiał też.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

Wypracowanie z udziałem studentów **metod kontroli wewnętrznej** na uczelni, planu wczesnego reagowania na zgłaszane problemy w obszarze kształcenia.

Więcej mechanizmów kontroli wewnętrznej tych wykładowców, żeby na przykład dało się łatwiej zgłaszać jakieś negatywne zachowania i żeby były lepsze systemy oceniania ćwiczeniowców, co by też powodowało, że uczelnia by jasno zauważała, że jakiś jeden ćwiczeniowiec ma znacznie niższe oceny u swoich studentów.
mężczyzna, studia jednolite magisterskie

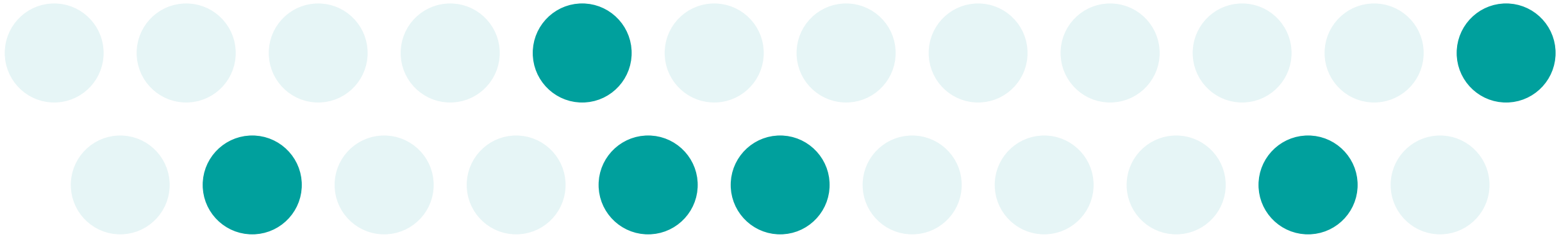
To jest częsty problem, że idziemy z czymś do dziekanatu i napotykamy na mur (...) żeby uzyskać jakąś informację, trzeba czekać miesiąc.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

Stworzenie **wspierającego środowiska akademickiego**, otwartego na potrzeby i traktującego studenta po partnersku, zmiana w komunikacji z pracownikami administracji (forma i przekazywane informacje).

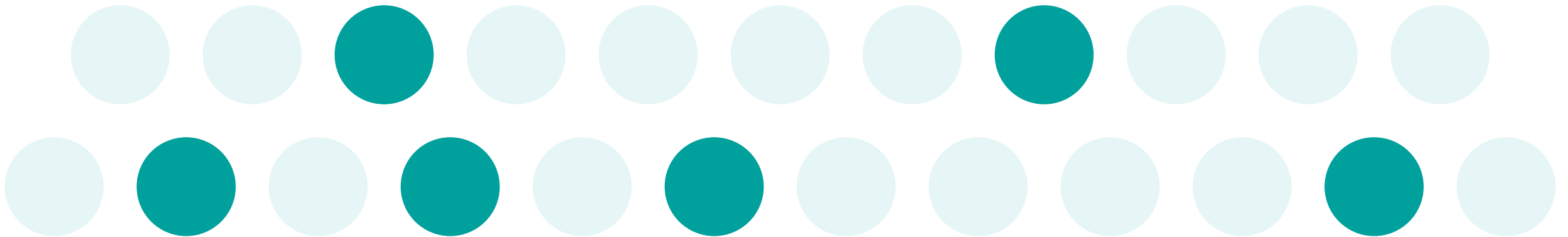

Dużo zależy od ludzi, to na pewno. Te panie, z którymi ma się kontakt przychodząc do dziekanatu, to na pewno ma spore znaczenie, ich podejście do całego tematu. Ale idąc za przysłowiem ryba psuje się od głowy, już gdzieś tam na wyższych szczeblach uczelni są problemy, że tematy są jakieś zbywane, albo jest uznawane, że wszyscy na to przystają.
mężczyzna, studia I stopnia, odpłatne

UCZELNIA

STUDIA A RYNEK PRACY

STUDIA A MOTYWACJE ZAWODOWE

ZDOBYCIE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI

Na ogół respondenci oczekiwali, że studia umożliwią im zdobycie umiejętności przydatnych w przyszłej pracy. Rozpoczynając kształcenie na uczelni liczyli na to, że zdobędą praktyczną wiedzę, którą będą mogli wykorzystać w przyszłości – zwłaszcza dla studentów kierunków technicznych niezwykle ważna była możliwość nauki obsługi branżowych programów i narzędzi. Niektórzy studenci doceniali również możliwość poszerzenia horyzontów i czerpania wiedzy u jej źródeł.

*Nie możemy mieć lekarza bez studiów,
nie możemy mieć psychologa bez studiów,
nie możemy mieć fizjoterapeuty bez studiów,
bo to są kierunki, zawody, które wymagają od nas
wykształcenia (...) no może nie każda osoba, która
pracuje jako animator kultury jest po kulturoznawstwie,
ale myślę, że studia jednak bardzo dużo dają
w tym kierunku i pomagają.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne*

ZDOBYCIE UPRAWNIEŃ ZAWODOWYCH

Wśród respondentów panowało przekonanie, że dyplom ukończenia danego kierunku jest przepustką do pracy w niektórych branżach (np. psychologia, pedagogika). Niektórzy wręcz oczekiwali, że ukończenie studiów zagwarantuje im pracę w danym zawodzie (np. w przypadku studiów medycznych). Z kolei studenci kierunków technicznych podkreślali, że tylko dzięki studiom mogą nabyć uprawnienia niezbędne do rozpoczęcia działalności zawodowej.

*W moim przypadku tutaj na budownictwie,
jeśli się jest po magisterce, to łatwiej zdobyć
uprawnienia budowlane i być już naprawdę kimś,
być tym kierownikiem czy to w biurze projektowym,
czy na budowie... Droga rozwoju jest przez to otwarta.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne*

OŚIĄGNIĘCIE SUKCESU ZAWODOWEGO

Respondenci zaznaczali, że posiadanie dyplomu zwiększa szanse na zdobycie dobrej (dobrze płatnej) pracy czy awansu. Z ich wypowiedzi wynika, że przy wyborze studiów kierowali się w dużej mierze szansą na otrzymanie satysfakcjonującej pracy po ukończeniu danego kierunku.

*Ja uważam na przykład, że studia otwierają drzwi do
wyższych stanowisk, niezależnie od tego w jakim
zawodzie i w jakim kierunku się kształcimy.
Zawsze w różnych firmach potencjalni pracodawcy
patrzą na to, że mamy pokończone studia
czy inżynierskie, czy licencjackie, czy magisterskie.
Im jest się wyżej, im jest to lepiej skończone,
tym mamy większą możliwość awansu.
mężczyzna, studia II stopnia, odpłatne*

OCZEKIWANIA WOBEC STUDIÓW W KONTEKŚCIE RYNKU PRACY

Respondenci na ogół przyznawali, że oczekiwali od studiów przygotowania do przyszłej pracy i zdobycia kompetencji przydatnych w życiu zawodowym. Dla części z nich, niespełnienie tych oczekiwań było bezpośrednim powodem do rezygnacji ze studiów. Szczególnie studenci, którzy mieli doświadczenie pracy w zawodzie, zauważali, że to, czego nauczyli się na studiach, nie zawsze szło w parze z teraźniejszymi wymaganiami stawianymi przez pracodawców. Z refleksji respondentów wynika, że porównując umiejętności, jakie uzyskuje się na studiach do tych, które są poszukiwane na rynku pracy, można doznać rozczarowania systemem szkolnictwa wyższego. Podczas wywiadów rozmówcy, uwzględniając swoje negatywne doświadczenia, formułowali swoje oczekiwania wobec uczelni i propozycje rozwiązań w tym wymiarze:

Nauczyciele akademicy powinni ciągle rozwijać swoją wiedzę oraz korzystać z aktualnych materiałów i narzędzi, a także nadążać za światem nowych technologii

Wykładowcy powinni znać realia rynku pracy i mieć bieżący kontakt z daną branżą – studenci oczekiwali zajęć z praktykami

Program studiów powinien gwarantować zdobycie kompetencji wymaganych na rynku pracy

Rola praktyk zawodowych powinna zostać wzmocniona – respondenci oczekiwali od praktyk możliwości przećwiczenia zdobytej wiedzy i zwiększenia swoich szans na zdobycia zatrudnienia po ich zakończeniu

Liczba godzin teoretycznych wykładów powinna zostać zmniejszona na rzecz ćwiczeń, warsztatów i zajęć praktycznych

Uczelnia powinna jasno informować o perspektywach zawodowych na wszystkich etapach studiów i wskazywać możliwe kierunki rozwoju

Być może zatrudnianie takich naprawdę fajnych specjalistów w danej dziedzinie, a nie takich osób... no czasami miałam wrażenie, że przypadkowych, którzy przygotowali sobie gdzieś tam jakieś slajdy, jakby operowali tymi slajdami i nic nie dawali od siebie, żeby faktycznie to byli specjaliści, którzy byliby asami w tej dziedzinie. Mogliby się przy tym jeszcze pochwalić, przy naborach do uczelni, że mają takich i takich specjalistów. To też myślę, że byłoby fajne.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

Też mi się wydaje, że praktyki byłyby fajne, jakieś kontrakty czy umowy między uczelniami a firmami (...) teraz się uczę, a w przyszłości pewnie i tak nie znajdę pracy i skończę w McDonald's. Fajnie by było, gdyby właśnie od samego początku studiów, było podkreślone, że jak ktoś się uczy i osiąga jakieś fajne wyniki, mógłby się dostać na taki staż. To byłoby takie fajne i dla studentów, i też dla uczelni, że mogłaby się pochwalić, że ma zdolnych studentów i też zmotywować innych do nauki, że warto się starać.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

ARGUMENTY DEPRECJONUJĄCE ROLĘ STUDIÓW W KONTEKŚCIE RYNKU PRACY

SPADEK ZNACZENIA ROLI DYPLOMU

W osądzie badanych umiejętności nabywane na studiach nie są wystarczające, aby zaraz po dyplomie odnaleźć się w środowisku pracy. W czasie rozmów pojawiły się głosy, że zdobycie wykształcenia wyższego w Polsce jest niczym ukończenie nauki w „fabryce magistrów”. Pokazuje to, że w oczach niektórych studentów kształcenie na poziomie wyższym sprowadza się do uzyskania bezwartościowego papierka, który niczego nie gwarantuje.

Bardziej chyba jest mi potrzebne doświadczenie zawodowe, bo już nikt nie będzie wracał do ukończonych kierunków, prawda, jak już będę mieć takie, a nie inne doświadczenie ze świadectwem pracy i tak dalej.
kobieta, studia II stopnia, odpłatne

DŁUGI CZAS TRWANIA STUDIÓW

W przypadku niektórych kierunków, respondenci przyznawali, że same studia nie uprawniają ich do pracy w danym zawodzie. Przykładem mogą być przywołane w trakcie jednego z wywiadów studia prawnicze, które wiążą się z koniecznością odbycia dodatkowych staży i aplikacji w drodze do sukcesu zawodowego. Rozłożone w czasie stopniowe nabywanie kompetencji i odbywanie praktyk, zamiast pełnowymiarowej pracy, zdaniem badanych będzie skutkowało niskimi zarobkami w tym okresie. Powolna ścieżka rozwoju zawodowego może budzić także zniechęcenie i znudzenie określoną tematyką.

(...) muszę to studiować jeszcze 4 lata, potem na aplikacji być 2 lata i potem jeszcze jakiś staż i dopiero potem tak naprawdę zacząć zarabiać jakieś lepsze pieniądze.
kobieta, studia jednolite magisterskie

PREFEROWANIE PRAKTYCZNYCH UMIEJĘTNOŚCI

W opinii niektórych respondentów zdobyte doświadczenie zawodowe i praktyczne umiejętności liczą się bardziej niż fakt ukończenia studiów (posiadanie dyplomu). W trakcie rozmów opowiadali się oni za użytecznym podejściem do pozyskiwania wiedzy niezbędnej do pracy. Preferowali kursy jako formę zdobywania umiejętności potrzebnych w danym zawodzie, między innymi z powodu mniejszego nakładu czasu i kosztów w porównaniu do studiów, przy jednocześnie szybszych i potencjalnie lepszych efektach. W przypadku niektórych branż (np. IT) respondenci przyznawali, że kursy są skuteczniejsze od studiów.

(...) wystarczy pójść na kurs (...) i można znaleźć pracę w zupełnie obcej dziedzinie.
mężczyzna, studia II stopnia, nieodpłatne

OGRANICZENIE MOŻLIWOŚCI PRZEZ WĄSKĄ SPECJALIZACJĘ

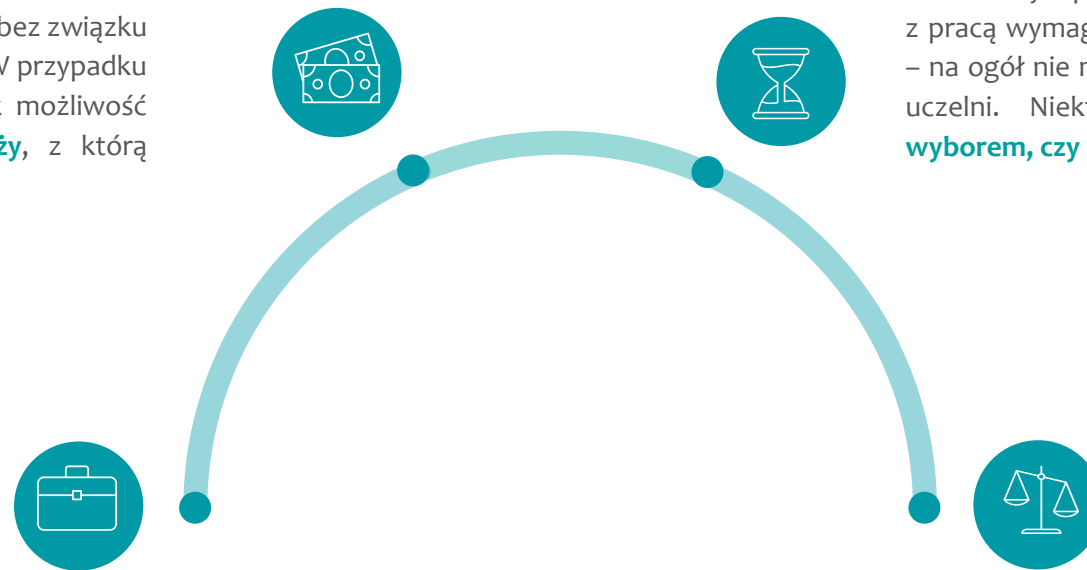
Wśród respondentów związanych z kierunkami ścisłymi, pojawiły się opinie, że w polskich warunkach, ukończenie specjalistycznego kierunku wiąże się z ograniczeniem perspektyw zawodowych jedynie do pracy naukowej (źle opłacanej), ponieważ brakuje instytucji i przedsiębiorstw gotowych przyjąć pracownika dysponującego umiejętnościami przekraczającymi możliwości zakładu pracy.

Tak naprawdę jedyną możliwością, mam wrażenie, po tych moich studiach, była praca na uczelni i tam ewentualnie coś w jakimś laboratorium, ale to też jakoś nie bardzo mnie kręciło i nie do końca chciałam zostawać na uczelni, potem robić jakieś doktoraty jeszcze.
kobieta, studia I stopnia, nieodpłatne

DOŚWIADCZENIA ZAWODOWE RESPONDENTÓW

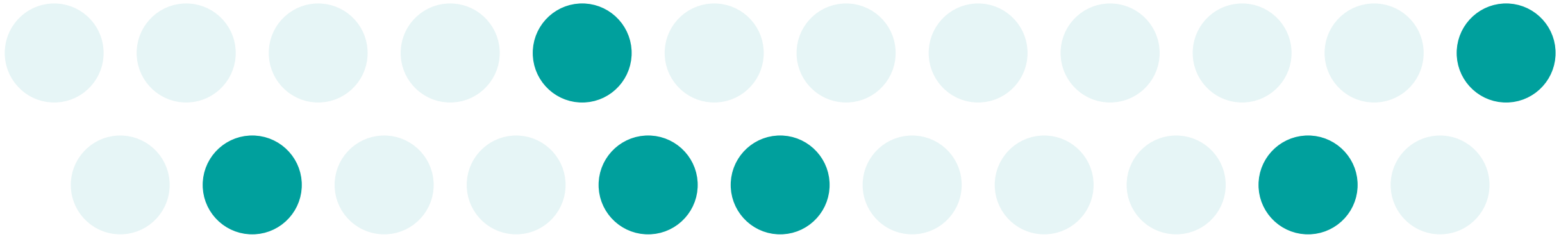
Praca podczas studiów zwykle miała **charakter głównie zarobkowy** i pozostawała bez związku ze zdobywanym wykształceniem. W przypadku części badanych stanowiła jednak możliwość **zdobycia doświadczenia w branży**, z którą wiązali swoją przyszłość.

Część respondentów deklarowała, że już **podczas studiów podejmowała pracę – dorywczo lub w pełnym wymiarze godzin.**

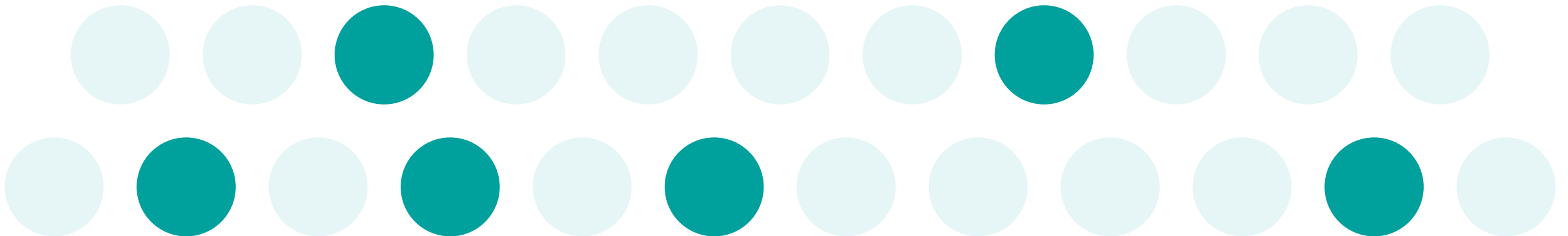

Rozmówcy przyznawali, że łączenie studiów z pracą wymagało od nich dobrej organizacji czasu – na ogół nie mogli liczyć na zrozumienie ze strony uczelni. Niektórzy respondenci **stanęli przed wyborem, czy zrezygnować z pracy czy ze studiów.**

Niektóre osoby zdobyły **satysfakcjonującą pracę, z powodu której zdecydowały się na rezygnację ze studiów.** Respondenci, którzy znaleźli się w takiej sytuacji, twierdzili, że w pracy nauczyli się więcej niż na studiach, przez co postrzegali te ostatnie jako stratę czasu.

MODEL ZJAWISKA DROP-OUTU

RELACJE MIĘDZY WYBRANYMI CZYNNIKAMI WPŁYWAJĄCYMI NA DROP-OUT – WPROWADZENIE

Syntetycznym podsumowaniem przeprowadzonego badania jakościowego jest zaproponowany przez autorów raportu model zjawiska drop-outu, alternatywny do modelu Benneta (2003), przywołanego w teoretycznej części opracowania (s. 20).

W modelu uwzględniono:

- **czynniki**, które, na podstawie informacji uzyskanych w trakcie zogniskowanych wywiadów grupowych, uznano za najbardziej istotne w podejmowaniu decyzji o przerwaniu studiów,
- wzajemne **relacje** między tymi czynnikami,
- **sposób**, w jaki wpływają one na siebie nawzajem i na rezygnację ze studiów.

Model obejmuje **czynniki instytucjonalne** (związane m.in. z uczelnią, programem i poziomem studiów), **czynniki indywidualne** (wynikające z cech i zachowań studenta) oraz **czynniki dodatkowe**.

Czynniki dodatkowe to czynniki indywidualne, których badani nie wskazali bezpośrednio, ale które pojawiały się (wyniki w nauce) lub ulegały weryfikacji (perspektywy i plany zawodowe) w toku studiów i w wielu wypadkach stanowiły łącznik między innymi powodami a decyzją o drop-outcie.

W modelu uwzględniono okoliczności, które w podejmowaniu decyzji o rezygnacji ze studiów oddziałują zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Uzupełnienie modelu o wpływ, jaki czynniki mogą mieć na siebie nawzajem podkreśla, że rzadko występują one osobno, a decyzja o drop-outcie jest najczęściej wynikiem oddziaływania wielu z nich – jednocześnie bądź sekwencyjnie.

Jak czytać model?

Pełen model zjawiska porzucania studiów, obejmujący wszystkie uwzględnione w nim czynniki i relacje zaprezentowano na s. 96.

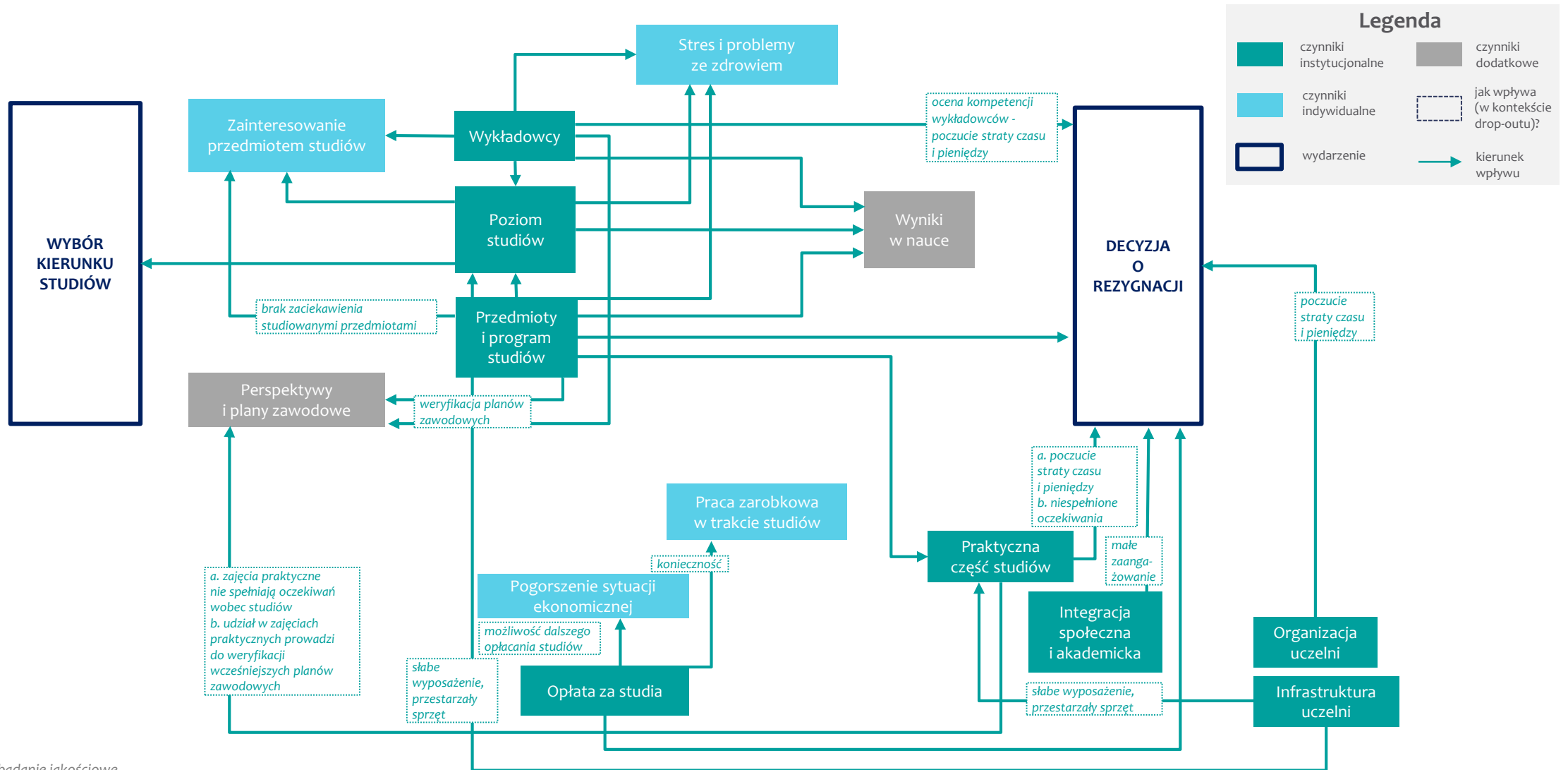
Kolory pól oznaczają grupy czynników.

Groty strzałek informują o kierunku relacji.

Dla części oddziaływań w polach opisano również sposób, w jaki zachodzą.

Aby ułatwić percepcję, model podzielono na fragmenty odpowiadające grupom czynników (s. 94-95). Przykładowo, na s. 94 przedstawiono fragment modelu uwzględniający czynniki instytucjonalne, ich oddziaływanie (kierunek i sposób) oraz wybrane czynniki z innych grup, na które czynniki instytucjonalne wywierają bezpośredni wpływ.

WPŁYW WYBRANYCH CZYNNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH NA DROP-OUT

Źródło: badanie jakościowe

RELACJE MIĘDZY WYBRANYMI CZYNNIKAMI WPŁYWAJĄCYMI NA DROP-OUT – PODSUMOWANIE

Wyniki badania jakościowego pozwoliły na weryfikację modelu zaproponowanego przez Benneta (2003) oraz przystosowanie go do realiów zjawiska drop-outu na polskich uczelniach. Porównując te dwa modele trzeba mieć jednak na uwadze, że model Benneta uwzględnia czynniki, które mogą wpływać zarówno na decyzję o kontynuacji studiów, jak i o rezygnacji z nich, podczas gdy model skonstruowany przez autorów raportu skupia się na czynnikach prowadzących do podjęcia decyzji o drop-outcie oraz na sposobie, w jaki wpływają one na tę decyzję.

- Podobnie jak w modelu Benneta (2003) jednymi z kluczowych czynników wpływających na decyzję o kontynuacji lub rezygnacji z nauki są **zainteresowanie przedmiotem studiów** oraz **perspektywy i plany zawodowe**. Uczestnicy badania wskazywali również inne, uwzględnione przez Benneta, czynniki: **stres i problemy zdrowotne, trudności finansowe** czy **integrację społeczną i akademicką**.
- Wątek **inwestycji osobistych**, które w modelu Benneta bezpośrednio kształtują zaangażowanie w studia,

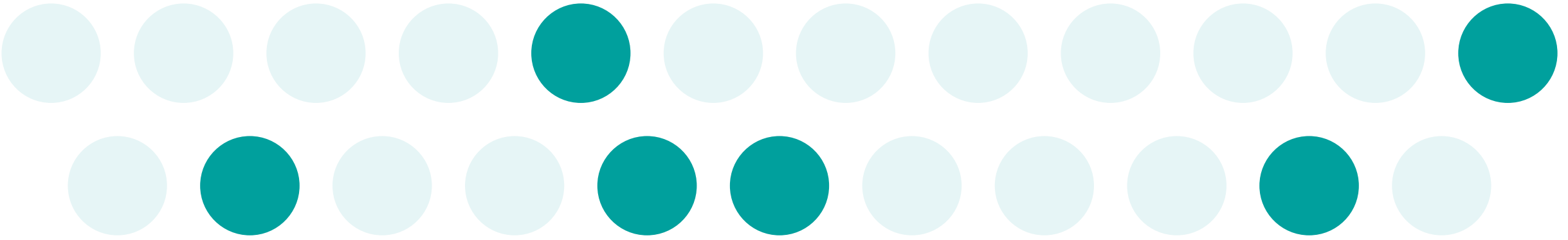
w przeprowadzonym badaniu jakościowym uwidocznił się przede wszystkim w postaci **poczucia straty czasu i pieniędzy** na studiach, które nie spełniają oczekiwań.

- Wśród czynników wpływających na satysfakcję ze studiów nie pojawił się natomiast wskazany przez Benneta **prestż** uczelni czy wybranego kierunku studiów.
- Często poruszonym wątkiem był z kolei **praktyczny wymiar studiów** – m.in. jakość praktyk zawodowych, zakres i aktualność przekazywanej wiedzy praktycznej, infrastruktura uczelni niezbędna do zdobywania praktycznych umiejętności. Niedostatki w tej sferze mogą prowadzić do weryfikacji wcześniejszych planów oraz bezpośrednio lub pośrednio wpływać na podjęcie decyzji o rezygnacji ze studiów.
- Innym czynnikiem, który nie został wyodrębniony w modelu Benneta, a często pojawiał się w wypowiedziach uczestników badania jakościowego, jest podejmowanie przez studentów **pracy zarobkowej**. Praca w trakcie studiów może bezpośrednio wpływać na decyzję o drop-outcie – głównie ze względu na brak możliwości pogodzenia jej

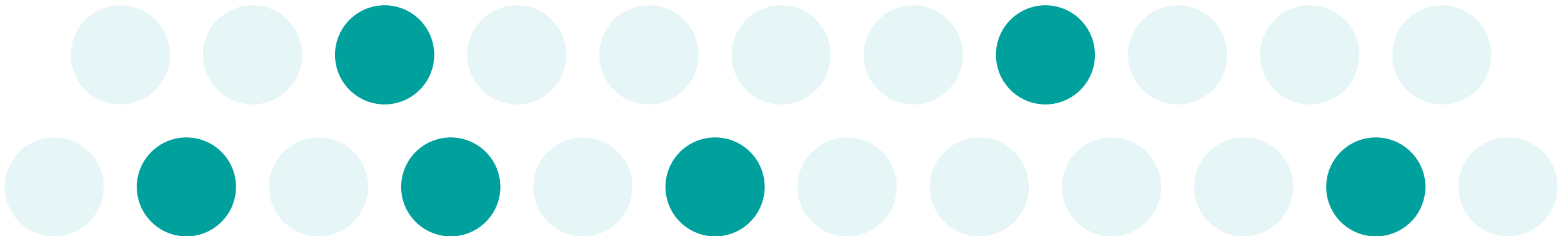
z harmonogramem studiów. Ponadto, doświadczenie zawodowe wpływa na sposób, w jaki badani oceniają wiedzę wykładowców i jakość nauczania, może weryfikować dotychczasowe plany zawodowe, a także ograniczać szanse na integrację społeczną i akademicką.

ANALIZY ILOŚCIOWE

PODSUMOWANIE WYNIKÓW ANALIZ ILOŚCIOWYCH

PODSUMOWANIE WYNIKÓW ANALIZ ILOŚCIOWYCH

SKALA DROP-OUTU NA POLSKICH UCZELNIACH

W latach 2012–2020 odnotowano niemal 1,5 mln skreśleń z list studentów, z czego ponad 1,3 mln osób* (40% populacji studentów w analizowanym okresie) w ciągu roku od skreślenia nie powróciło na studiowany wcześniej kierunek. Jednocześnie niemal co czwarta rezygnacja w ciągu roku od skreślenia zakończyła się podjęciem studiów na innym kierunku, a co ósma – powrotem na dotychczasowy. Co więcej, wśród studentów studiów pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich, którzy w swojej historii edukacyjnej mają jedną zmianę kierunku, 45% odniosło sukces edukacyjny. Kształcenie z sukcesem zakończył również co drugi uczestnik studiów drugiego stopnia, który ma w swojej historii pojedynczy epizod zmiany kierunku studiów. Na wszystkich poziomach studiów każda kolejna zmiana kierunku zmniejsza szanse na sukces edukacyjny. Niemniej jednak, wciąż odniosła go co czwarta osoba studiująca na studiach pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich, która zmieniła kierunek trzy lub więcej razy oraz 35% osób z analogicznymi doświadczeniami na studiach drugiego stopnia.

Studenci uczelni publicznych rezygnują ze studiów częściej niż studenci uczelni niepublicznych i kościelnych – udział drop-outów w analizowanym okresie wyniósł

odpowiednio 42% i 32%. Ze studiów pierwszego stopnia na uczelniach publicznych zrezygnował niemal co drugi uczestnik, a ze studiów drugiego stopnia – co trzeci. Na uczelniach niepublicznych drop-out kształtował się odpowiednio na poziomie 39% i 20%. Różnice pomiędzy rodzajami uczelni zacierają się w przypadku studiów jednolitych magisterskich – w obydwu przypadkach zrezygnowało z nich 41% studentów.

Studia stacjonarne i niestacjonarne charakteryzuje zbliżony poziom drop-outu. Jedynie dla studiów jednolitych magisterskich różnica jest wyraźna – odsetek rezygnujących ze studiów stacjonarnych to 32%, a ze studiów niestacjonarnych – 54%.

Niezależnie od stopnia studiów, najniższy odsetek drop-outu cechuje studia z obszarów nauk medycznych (29%) i sztuki (29%), a najwyższy z obszarów nauk ścisłych (51%) i humanistycznych (47%). Studia pierwszego stopnia przerywa ponad połowa studiujących nauki ścisłe, humanistyczne, przyrodnicze i techniczne. Ze studiów drugiego stopnia najczęściej rezygnują osoby kształcące się w obszarach nauk humanistycznych, ścisłych i technicznych. Studia jednolite magisterskie przerywa niemal co drugi student w obszarach nauk humanistycznych i społecznych, a także 41% studiujących w obszarze nauk rolniczych.

KTO REZYGNUJE ZE STUDIÓW?

Kobiety przerywają studia rzadziej niż mężczyźni. Prawdopodobieństwo rezygnacji z kształcenia na wszystkich stopniach studiów było dla nich o 30% mniejsze. Największa różnica widoczna jest na studiach pierwszego stopnia – naukę przerwała ponad połowa studiujących na nich mężczyzn w porównaniu do 39% kobiet. Wiek, w którym studenci rozpoczynają dany program studiów, nie wpływa istotnie na częstość podejmowania decyzji o rezygnacji – zjawisko kształtuje się na podobnym poziomie zarówno wśród osób poniżej, jak i powyżej 26. roku życia, z wyjątkiem studiów jednolitych magisterskich, które starsi studenci porzucali częściej (50% względem 39%). Studenci pochodzący z miast rezygnują ze studiów częściej niż ci pochodzący z obszarów wiejskich. Nieznacznie wyższy udział drop-outu zaobserwowano również na studiach pierwszego i drugiego stopnia wśród studentów cudzoziemców, podczas gdy ze studiów jednolitych magisterskich nieco częściej rezygnują Polacy.

Studenci otrzymujący stypendium rzadziej rezygnują ze studiów. Wsparcie finansowe w postaci stypendium socjalnego jest związane z prawdopodobieństwem drop-outu niższym o 44%.

* Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie.

Prawdopodobieństwo drop-outu jest także o 30% niższe dla osób otrzymujących stypendium z tytułu niepełnosprawności. Ze studiów zrezygnowało również zaledwie 8% otrzymujących stypendium rektora, a zatem osiągających najlepsze wyniki w nauce.

KIEDY STUDENCI REZYGNUJĄ ZE STUDIÓW?

Największy udział osób, które w latach 2012–2020 zrezygnowały ze studiowanego kierunku i w ciągu roku nie zdecydowały się na powrót odnotowano na studiach pierwszego stopnia (46%) i jednolitych magisterskich (41%). Udział studentów przerywających studia na danym kierunku na studiach drugiego stopnia był niższy i wynosił 30%. Na wszystkich poziomach studiów do drop-outu dochodziło najczęściej w relatywnie niedługim czasie od rozpoczęcia studiów. W pierwszych dwóch semestrach miało miejsce dwie trzecie rezygnacji ze studiów pierwszego stopnia, 60% ze studiów drugiego stopnia oraz połowa ze studiów jednolitych magisterskich. Studenci studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia najczęściej rezygnowali już w trakcie pierwszego semestru nauki, podczas gdy na studiach stacjonarnych tyle samo rezygnacji miało miejsce w trakcie pierwszego i drugiego semestru. Na studiach drugiego stopnia, bez względu na tryb studiowania, do drop-outu dochodzi najczęściej w pierwszym

semestrze nauki. W trakcie drugiego semestru taką decyzję podjął co czwarty rezygnujący ze studiów stacjonarnych i co piąty ze studiów niestacjonarnych. Rezygnacje ze studiów jednolitych magisterskich, niezależnie od trybu studiów, odbywały się najczęściej podczas pierwszego i drugiego semestru.

LOSY OSÓB REZYGNUJĄCYCH ZE STUDIÓW

Prawie dwie trzecie osób skreślonych z listy studentów w ciągu roku od tego zdarzenia nie zdecydowało się na powrót na wcześniejsze studia ani też na wybór innego kierunku. Pomimo najmniejszego poziomu drop-outu wśród studentów studiów drugiego stopnia, to właśnie wśród nich odsetek osób, które w ciągu roku od skreślenia nie podjęły ponownie studiów jest największy. Studenci rezygnujący ze studiów na uczelniach niepublicznych i kościelnych rzadziej wracają na studia, mimo że odsetek skreśleń jest tam niższy niż na uczelniach publicznych. Również studenci studiów niestacjonarnych decydowali się na powrót rzadziej niż skreśleni ze studiów stacjonarnych.

Większość decyzji o powrocie na studia następowała w relatywnie krótkim czasie od skreślenia z listy studentów – jedna trzecia miała miejsce po upływie semestru, a kolejna jedna czwarta – po dwóch semestrach. W podobny sposób rozkładają się powroty

rezygnujących ze studiów pierwszego stopnia. Co dziesiąty skreślony ze studiów drugiego stopnia i powracający do nauki dokonuje tego jeszcze w tym samym semestrze, w którym nastąpiła rezygnacja, co trzeci po upływie jednego semestru, a co czwarty – po upływie dwóch. Wśród uczestników studiów jednolitych magisterskich niemal dwie trzecie decyzji o powrocie podejmowanych jest najpóźniej po dwóch semestrach, przy czym aż 41% nastąpiło po upływie jednego semestru.

Na powrót do nauki najszybciej decydowali się skreśleni ze studiów w obszarach nauk ścisłych i nauk technicznych (około 70% powrotów nastąpiło najpóźniej po dwóch semestrach od rezygnacji), podczas gdy co piąty powrót studiujących nauki przyrodnicze, rolnicze lub medyczne miał miejsce po upływie co najmniej pięciu semestrów.

Osoby ponownie podejmujące studia w ciągu roku od skreślenia częściej zmieniały kierunek (23% skreślonych) niż powracały na ten sam (12% skreślonych). Ta prawidłowość występowała niezależnie od rodzaju uczelni. Wyjątek stanowili jedynie studenci studiów drugiego stopnia, którzy częściej powracali na ten sam kierunek niż decydowali się na jego zmianę.

Obszar nauk ścisłych, pomimo najwyższego odsetka drop-outów, wyróżnia się na tle pozostałych obszarów najmniejszym odsetkiem osób, które definitywnie rezygnują ze studiów (56%) oraz największym odsetkiem studentów dokonujących korekty ścieżki (31%). Na ten sam kierunek studiów najczęściej wracali studiujący w obszarze nauk technicznych (16%). Obszar nauk społecznych charakteryzuje zaś największy odsetek osób, które w ciągu 12 miesięcy od rezygnacji nie zdecydowały się na ponowne podjęcie nauki.

KOREKTA ŚCIEŻKI STUDIÓW

Dla ponad połowy studentów korekta ścieżki studiów wiązała się również ze zmianą uczelni (na studiach pierwszego stopnia – dla 60% zmieniających kierunek, na studiach drugiego stopnia – dla 50% i dla 58% w przypadku studiów jednolitych magisterskich). Większość osób decydujących się na zmianę kierunku pozostawała jednak przy uprzednio wybranym rodzaju uczelni. Niemniej, niemal co trzecia osoba spośród dokonujących korekty ścieżki studiów, studiujących przed rezygnacją na uczelni niepublicznej lub kościelnej, rozpoczęła nowe studia na uczelni publicznej. Najczęściej taką decyzję podejmowały osoby skreślone ze studiów w obszarach nauk rolniczych, ścisłych lub humanistycznych.

Osoby zmieniające kierunek studiów częściej decydowały na naukę w tym samym, co wcześniej, trybie. Na zmianę trybu studiów zdecydowała się tylko co trzecia osoba, przy czym częściej dotyczyło to uczestników studiów jednolitych magisterskich i drugiego stopnia niż studiów pierwszego stopnia. Tryb studiów nieco częściej zmieniały osoby rezygnujące ze studiów stacjonarnych. Wyraźniejsze różnice w decyzjach studentów zmieniających kierunek studiów zaznaczają się na poszczególnych poziomach – zmiana trybu studiowania dotyczy w największym zakresie studentów niestacjonarnych jednolitych studiów magisterskich (58%) i stacjonarnych studiów drugiego stopnia (43%). Dokonując korekty ścieżki, we wszystkich obszarach studiów, zarówno na studiach stacjonarnych, jak i niestacjonarnych, więcej osób pozostawało przy tym samym trybie nauki niż go zmieniało. Odsetki decydujących się na zmianę trybu studiów były przeważnie nieco wyższe wśród studentów studiujących początkowo w trybie niestacjonarnym. Wyjątkiem są nauki społeczne i techniczne, w których udział zmieniających tryb nauki przy wyborze nowego kierunku był wyższy dla studiów stacjonarnych niż niestacjonarnych.

Niemal połowa studentów dokonujących korekty ścieżki zdecydowała się na wybór kierunku w innym,

niż początkowo, obszarze kształcenia. Częściej zdarzało się to decydującym się na korektę na studiach pierwszego stopnia niż na studiach drugiego stopnia i jednolitych magisterskich oraz na uczelniach publicznych niż niepublicznych i kościelnych.

Największy odpływ studentów odnotowały nauki przyrodnicze i ścisłe – inny obszar kształcenia wybrało odpowiednio 84% i 80% zmieniających kierunek, przy czym uczestnicy studiów drugiego stopnia częściej pozostawali przy dotychczas wybranym obszarze. W przypadku nauk przyrodniczych studenci zmieniali obszar studiów przede wszystkim na nauki społeczne (zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia) oraz medyczne (na studiach pierwszego stopnia). Wśród studentów nauk ścisłych na obydwu poziomach największe przepływy miały miejsce do obszarów nauk społecznych i technicznych. Studenci nauk humanistycznych najczęściej dokonywali korekty w obrębie tego samego obszaru lub wybierając kierunek z obszaru nauk społecznych. Również studenci nauk technicznych, którzy zdecydowali się na zmianę nie tylko kierunku, ale i obszaru studiów, wybierali najczęściej nauki społeczne. Studiujący nauki medyczne zazwyczaj wybierali kierunek w ramach tego samego obszaru, rzadziej – w obszarze nauk społecznych.

Zmieniający obszar kształcenia studenci nauk rolniczych decydowali się z reguły na nauki społeczne (studia pierwszego i drugiego stopnia) oraz medyczne (studia jednolite magisterskie). Studiujący w obszarze sztuki najczęściej podejmowali nowy kierunek w tym samym obszarze. Wśród studentów nauk społecznych tylko 31% korekt ścieżki studiów wiązało się również ze zmianą obszaru kształcenia. Decydując się na studia w innym niż dotychczasowy obszarze najczęściej wybierali oni nauki humanistyczne lub techniczne (na studiach pierwszego stopnia).

SKALA I CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA DROP-OUTU

WIELKOŚĆ DROP-OUTU NA POSZCZEGÓLNYCH STOPNIACH STUDIÓW

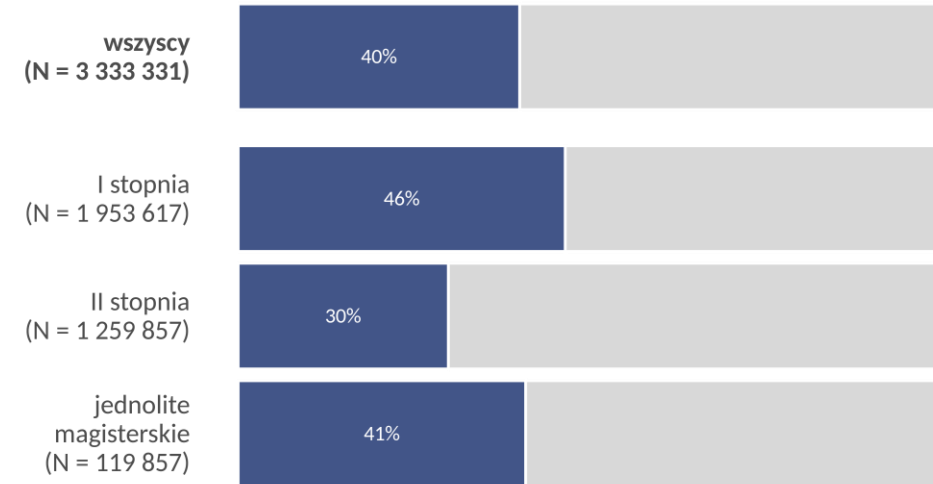
W latach 2012-2020 ponad 1,3 mln studentów zrezygnowało ze studiowanego kierunku i w ciągu roku od skreślenia nie zdecydowało się na powrót. Takie osoby stanowiły 40% populacji studentów w analizowanym okresie – największy odsetek drop-outu zanotowano na studiach pierwszego stopnia (46%) oraz jednolitych magisterskich (41%). Z kolei najmniejszy odsetek przerwania studiów charakteryzuje studentów drugiego stopnia (30%), co może się wiązać ze stosunkowo krótkim czasem trwania studiów lub bardziej świadomym wyborem kierunku przez kandydatów na studia magisterskie, niż świeżych absolwentów szkół średnich podejmujący swoje pierwsze studia.

Prawdopodobieństwo drop-outu na uczelniach publicznych jest o jedną trzecią większe niż na uczelniach niepublicznych i kościelnych (patrz s. 106). Wyjątek stanowią studia jednolite magisterskie, na których odsetek rezygnujących ze studiów był identyczny zarówno dla uczelni publicznych jak i niepublicznych oraz kościelnych (po 41%).

Najwyższy poziom drop-outu charakteryzuje studentów pierwszego stopnia z uczelni publicznych (49%), z kolei najniższy występuje wśród studentów drugiego stopnia uczelni niepublicznych i kościelnych (20%).

Biorąc pod uwagę tryb studiów, poziom drop-outu na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych był porównywalny zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia. Największą różnicę w odsetku drop-outu zanotowano na jednolitych studiach magisterskich – na studiach stacjonarnych wyniósł on 32%, a na niestacjonarnych – 54%. Najniższy poziom drop-outu charakteryzuje studentów niestacjonarnych studiów drugiego stopnia (28%).

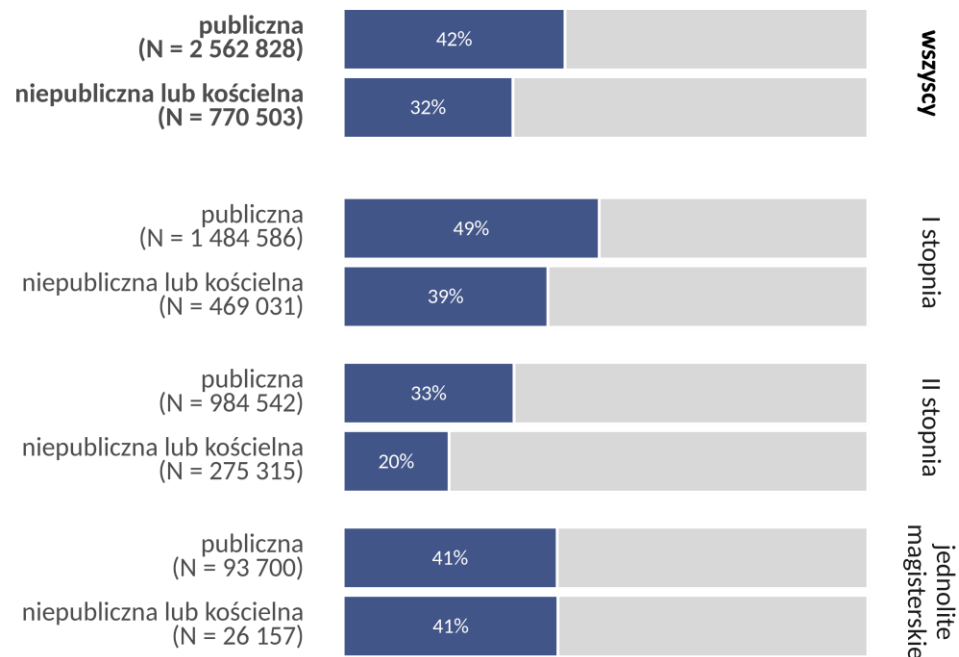
Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów

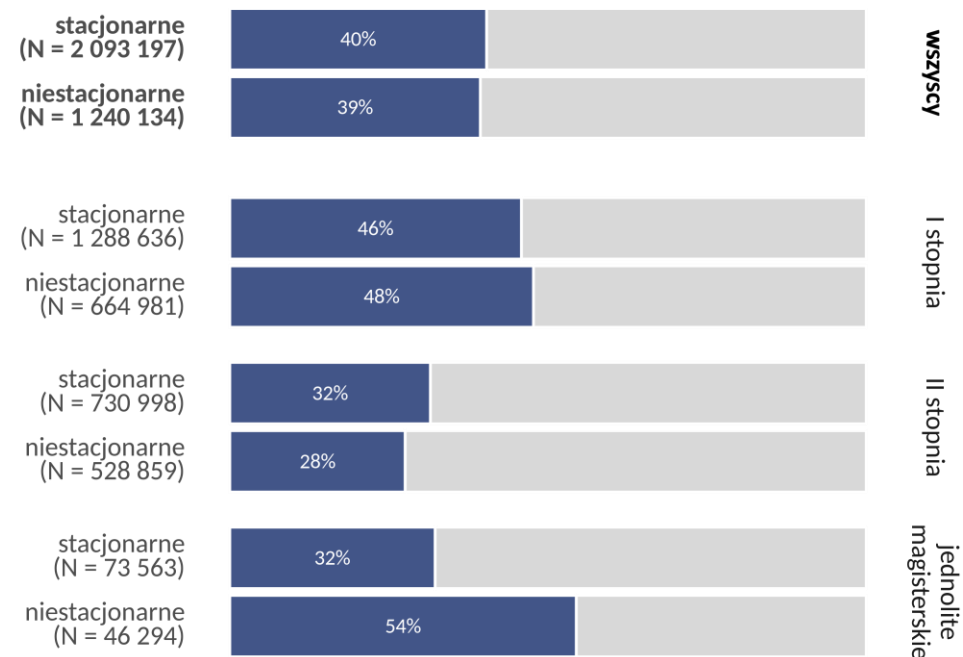
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla studiów jednolitych magisterskich. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów i rodzaj uczelni

Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień i tryb studiów

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla studiów jednolitych magisterskich. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

WIELKOŚĆ DROP-OUTU W RÓŻNYCH OBSZARACH KSZTAŁCENIA

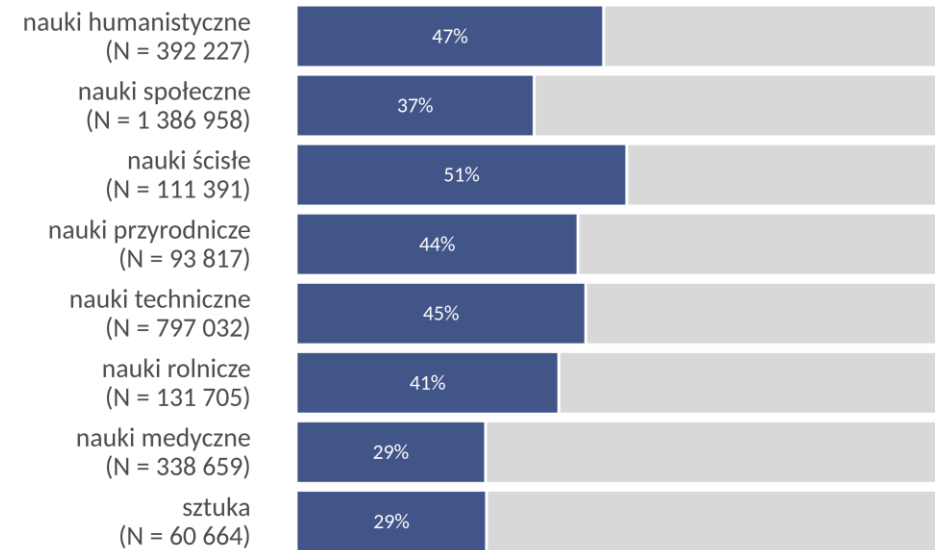
Niezależnie od stopnia studiów, najniższy odsetek drop-outu cechuje studia z obszarów: nauk medycznych (29%) i sztuki (29%). Może to wynikać z faktu, że kierunki w obu obszarach są kosztowne i mocno oblegane. W związku z tym przyszli studenci już na etapie przygotowań musieli wiele zainwestować (czas, środki finansowe), aby odnieść sukces rekrutacyjny. Wysokie koszty wejścia stanowią więc jeden z czynników powstrzymujący ich przed rezygnacją ze studiów. Z kolei najwyższy poziom drop-outu dotyczy obszaru nauk ścisłych (51%) i humanistycznych (47%).

Studia pierwszego stopnia najczęściej przerywają studenci nauk ścisłych (59%) i humanistycznych (55%, patrz s. 108). Ponad połowa studentów przerywa także studia z zakresu nauk przyrodniczych (53%) i technicznych (51%).

Wśród studentów drugiego stopnia drop-out występuje najczęściej w obszarze nauk humanistycznych (36%), ścisłych (33%) i technicznych (32%). Niemal co trzeci student rezygnuje także ze studiów w obszarze nauk przyrodniczych (30%), społecznych (29%) i rolniczych (28%).

Na poziomie studiów jednolitych magisterskich, studia przerywa niemal co drugi student w obszarze nauk humanistycznych (47%) i społecznych (46%, patrz s. 109). Wysoki poziom drop-outu charakteryzuje także obszar nauk rolniczych (41%).

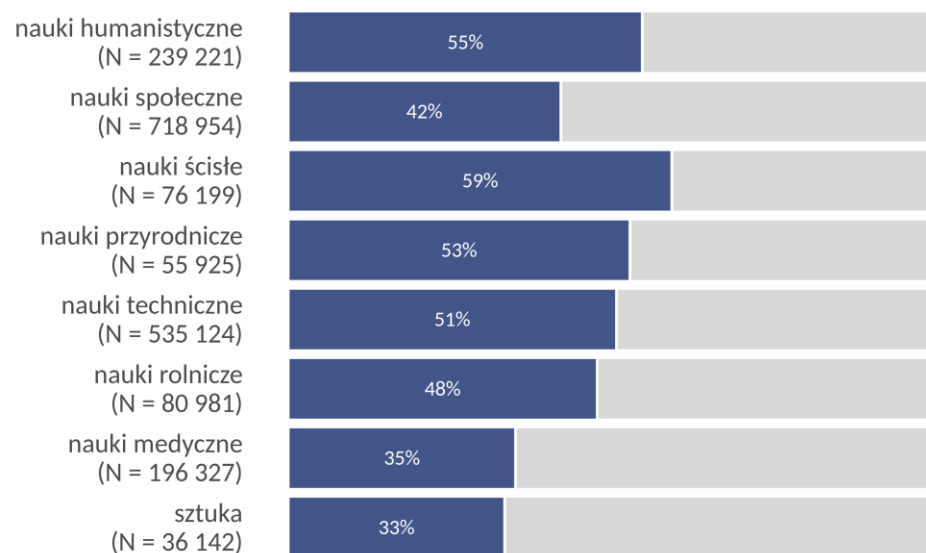
Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na obszar kształcenia

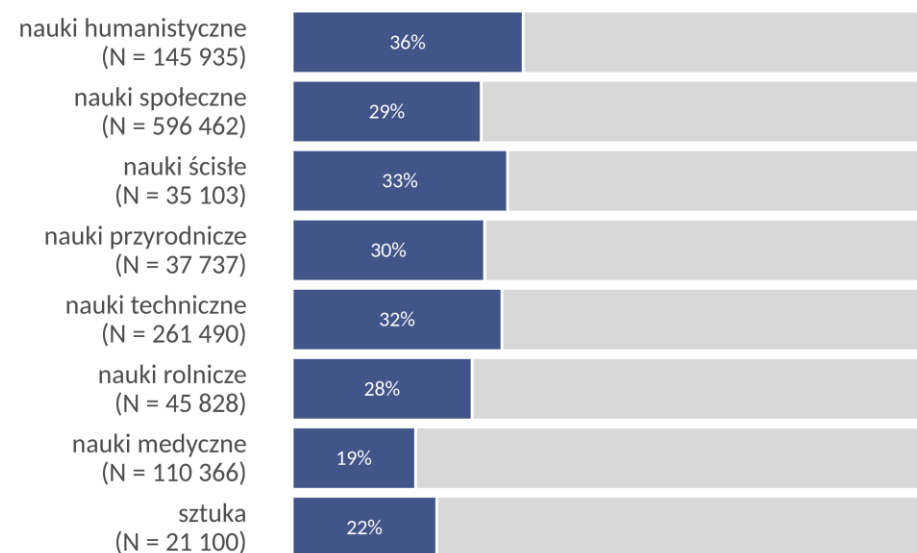
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla studiów jednolitych magisterskich. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Udział drop-outów w populacji studentów studiów pierwszego stopnia w podziale na obszar kształcenia

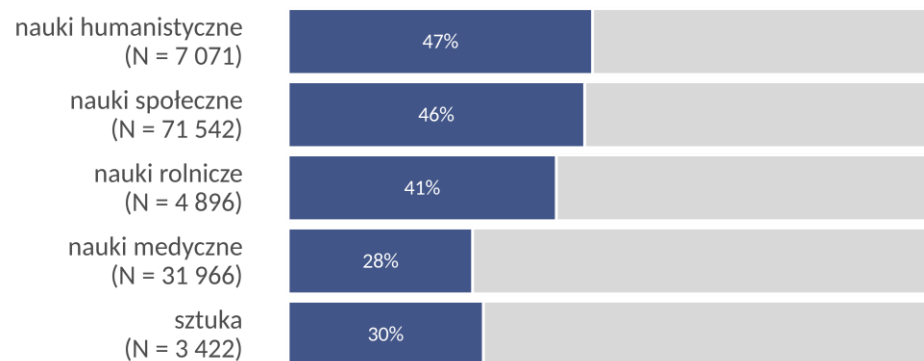
Udział drop-outów w populacji studentów studiów drugiego stopnia w podziale na obszar kształcenia

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia i 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Udział drop-outów w populacji studentów studiów jednolitych magisterskich w podziale na obszar kształcenia

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2014/2015. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia. W obszarach nauk ścisłych, przyrodniczych i technicznych studia jednolite magisterskie nie były prowadzone.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

WIELKOŚĆ DROP-OUTU A FAKT POBIERANIA STYPENDIUM

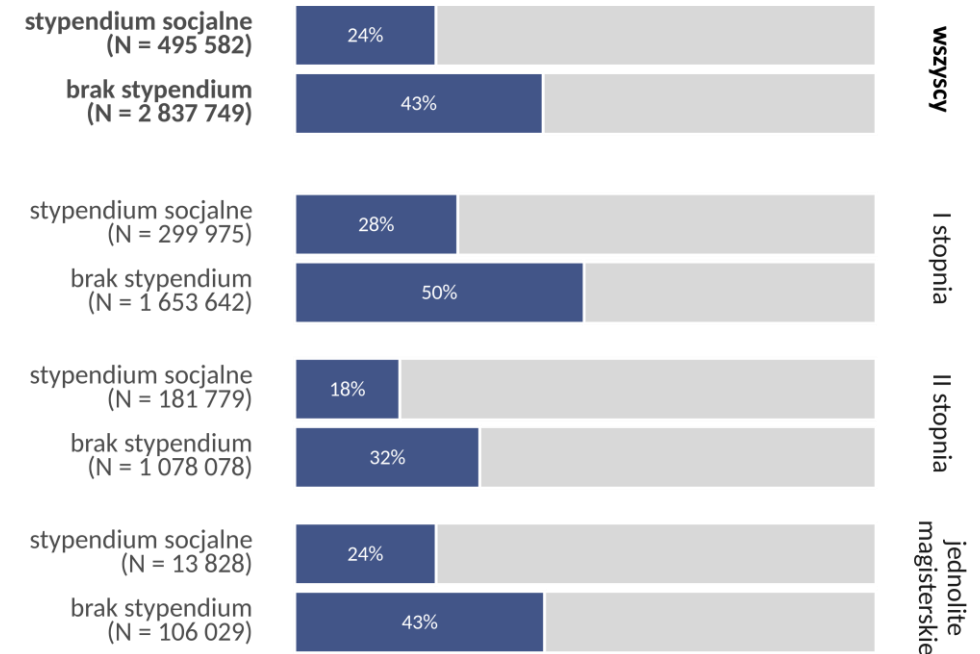
Wśród osób pobierających stypendia socjalne, rektora i z tytułu niepełnosprawności poziom drop-outu był niższy niż wśród studentów nieotrzymujących tych świadczeń

Największą różnicę w poziomie drop-outu pomiędzy studentami otrzymującymi stypendium socjalne i studentami bez stypendium notuje się na studiach pierwszego stopnia (22 p.p.). Najrzadziej studia przerywają osoby ze stypendium socjalnym na studiach drugiego stopnia, najczęściej studenci bez stypendium na studiach pierwszego stopnia.

Wśród stypendystów rektora, czyli osób najlepiej radzących sobie z nauką, poziom drop-outu waha się od 5% na studiach pierwszego stopnia, do 10% na studiach drugiego stopnia (patrz s. 111). Największa różnica w poziomie drop-outu pomiędzy stypendystami rektora i pozostałymi studentami występuje na studiach pierwszego stopnia i wynosi 46 p.p.

Podobnie jak w powyższych przypadkach, wśród osób otrzymujących stypendium z tytułu niepełnosprawności poziom drop-outu jest niższy niż wśród pozostałych studentów – największa różnica w odsetku drop-outu zauważalna jest na studiach pierwszego stopnia (14 p.p.).

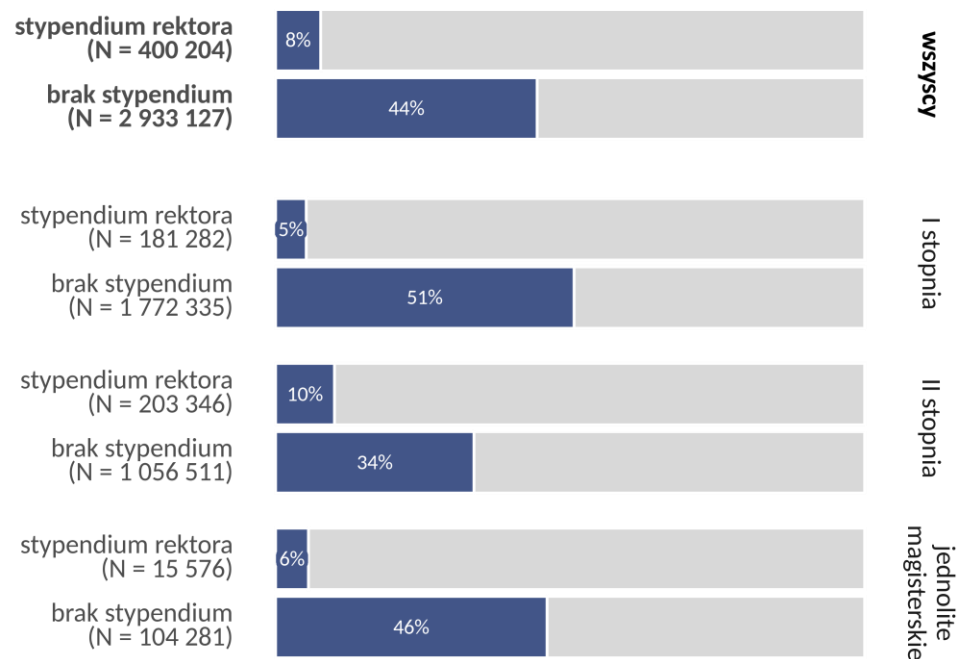
Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów i fakt otrzymywania stypendium socjalnego

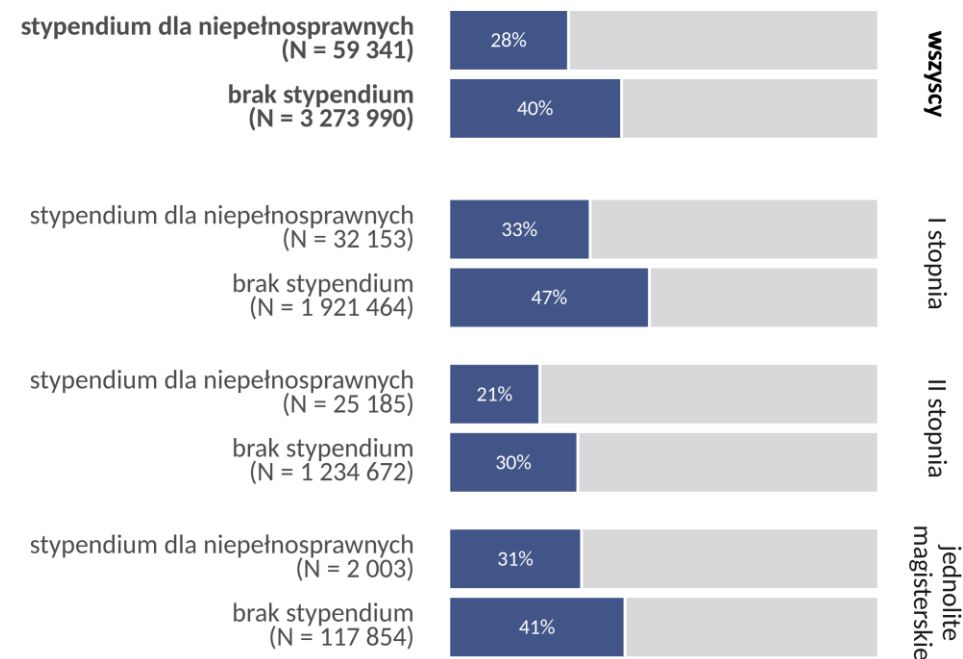
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla studiów jednolitych magisterskich. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów i fakt otrzymywania stypendium rektora

Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów i fakt otrzymywania stypendium dla osób niepełnosprawnych

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla studiów jednolitych magisterskich. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

WIELKOŚĆ DROP-OUTU A CECHY DEMOGRAFICZNE STUDENTÓW

Na wszystkich stopniach studiów, prawdopodobieństwo rezygnacji ze studiów przez kobiety było o 30% mniejsze niż w przypadku mężczyzn. Największa różnica w odsetku studentów i studentek rezygnujących ze studiów występuje na poziomie studiów pierwszego stopnia (16 p.p.), w przypadku pozostałych poziomów różnica ta wynosi 10 p.p.

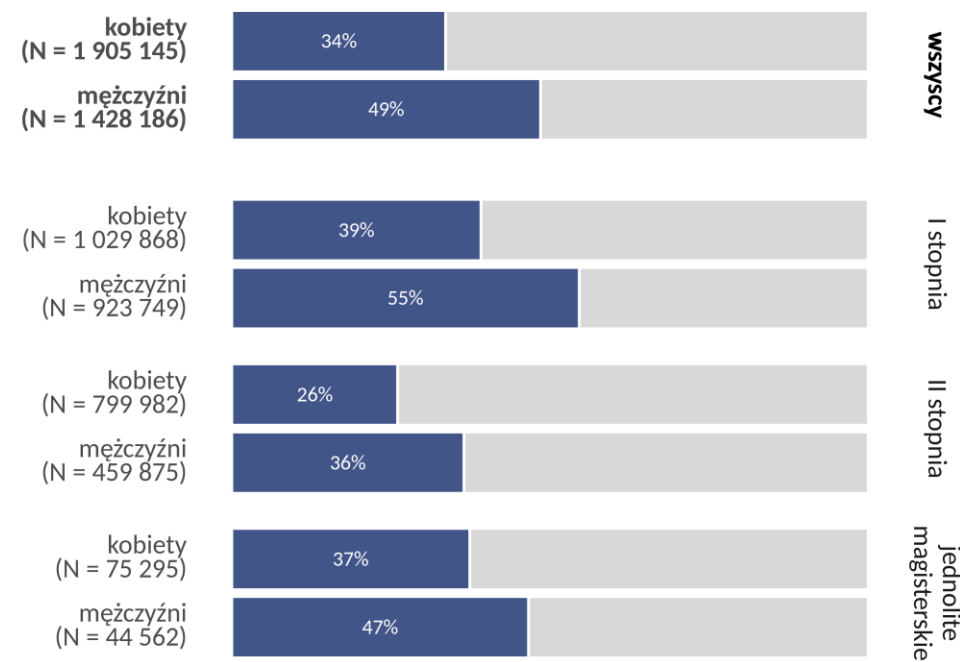
Najrzadziej studia przerywają kobiety studiujące na studiach drugiego stopnia (26%), z kolei najczęściej – mężczyźni na studiach pierwszego stopnia (55%).

Wiek nie ma dużego wpływu na poziom drop-outu, który jest porównywalny wśród studentów zarówno poniżej, jak i powyżej 26. roku życia (patrz s. 113). Największa różnica zauważalna jest na studiach jednolitych magisterskich – studenci powyżej 26. roku życia porzucają studia częściej niż ich młodszy koledzy (50% vs. 39%).

Na wszystkich poziomach studiów zjawisko drop-outu dotyczy częściej studentów mieszkających przed rozpoczęciem studiów w mieście niż na wsi. Najwyższy poziom drop-outu odnotowano wśród studentów studiów pierwszego stopnia pochodzących z miasta (44%), najniższy – wśród osób kształcących się na studiach drugiego stopnia pochodzących ze wsi (23%).

Zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia odsetek rezygnujących ze studiów był nieznacznie wyższy w przypadku zagranicznych studentów (patrz s. 114). Odwrotna sytuacja wystąpiła na jednolitych studiach magisterskich, na których to Polacy rezygnowali częściej (41%) niż cudzoziemcy (37%).

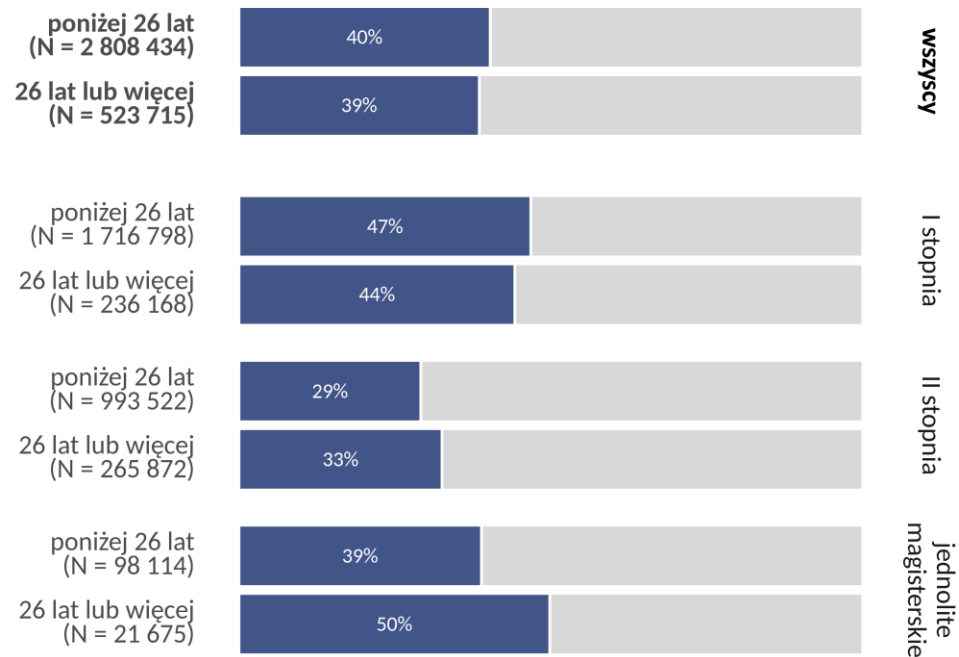
Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów i płeć

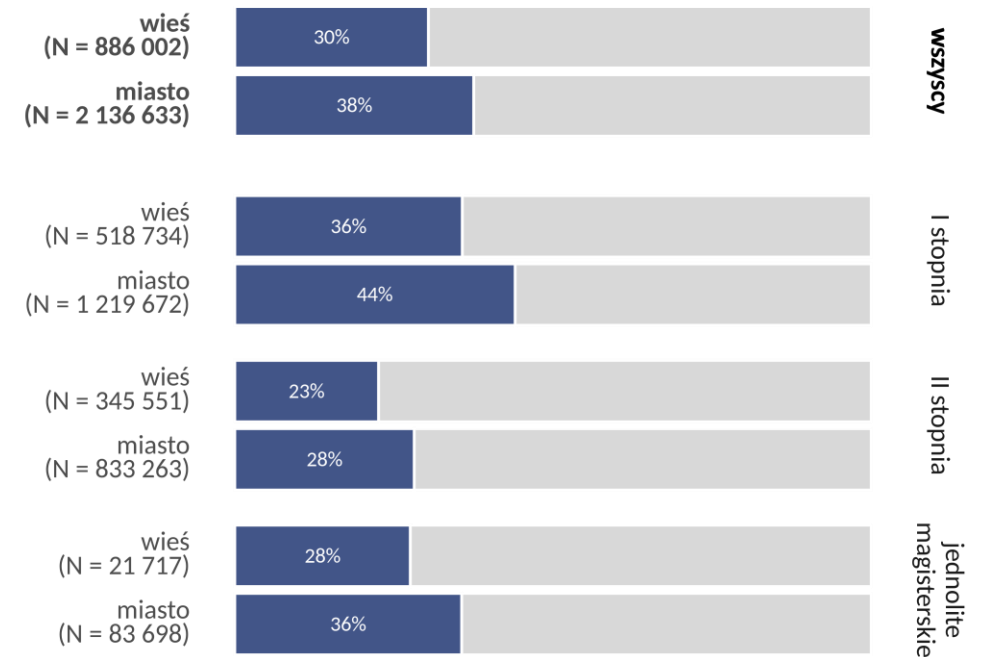
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla studiów jednolitych magisterskich. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów i wiek w momencie rozpoczęcia danego programu studiów

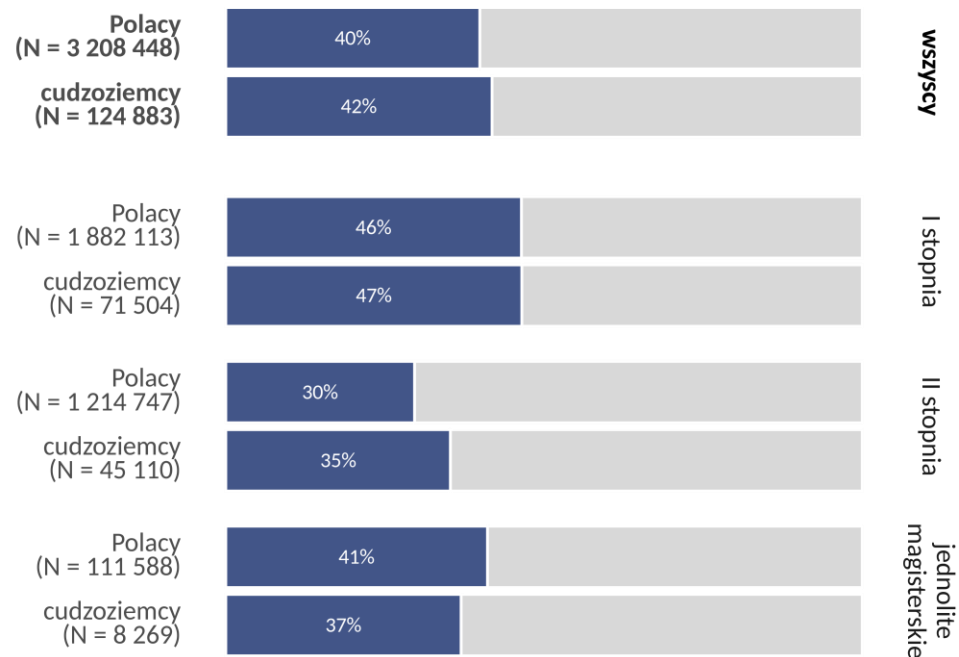
Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów i miejsce zamieszkania przed rozpoczęciem studiów

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla studiów jednolitych magisterskich. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Udział drop-outów w populacji studentów w podziale na stopień studiów i narodowość

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla studiów jednolitych magisterskich. Jako drop-outów nie policzono osób, które powróciły na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

OKRES, PO JAKIM DOCHODZI DO DROP-OUTU

Niezależnie od poziomu studiów, do rezygnacji z kształcenia w przeważającej większości przypadków dochodzi podczas pierwszego roku nauki. Na studiach pierwszego stopnia w ciągu pierwszego roku od rozpoczęcia kształcenia miało miejsce dwie trzecie drop-outów.

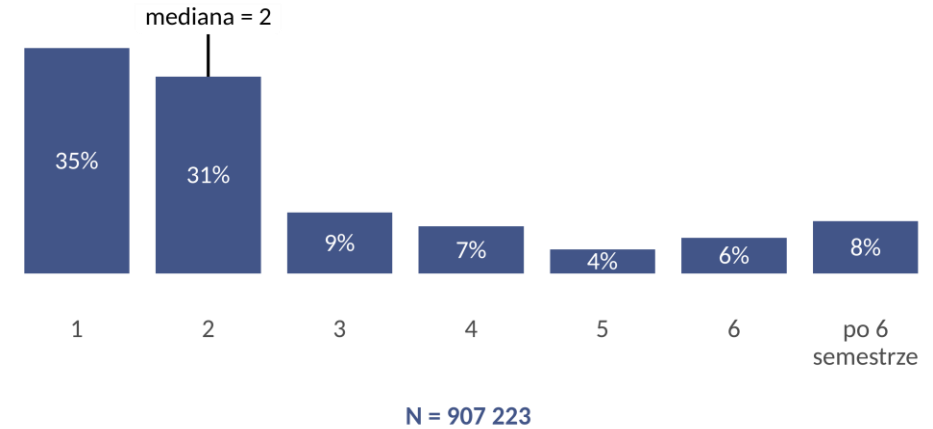
Największą intensywność tego zjawiska można było zaobserwować w pierwszym semestrze nauczania (35% wszystkich rezygnacji ze studiów). Odsetek osób skreślonych w każdym kolejnym semestrze był coraz mniejszy, niewielki wzrost nastąpił jedynie w szóstym semestrze. Łącznie w ciągu trzech lat od rozpoczęcia studiów doszło do 92% epizodów drop-outu.

Na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia w ciągu dwóch pierwszych semestrów nauki miało miejsce po 33% wszystkich skreśleń. Z kolei wśród osób, które uczyły się w trybie niestacjonarnym, zdecydowanie więcej studentów zrezygnowało ze studiów w pierwszym semestrze (39% wszystkich skreśleń) niż w drugim (26%).

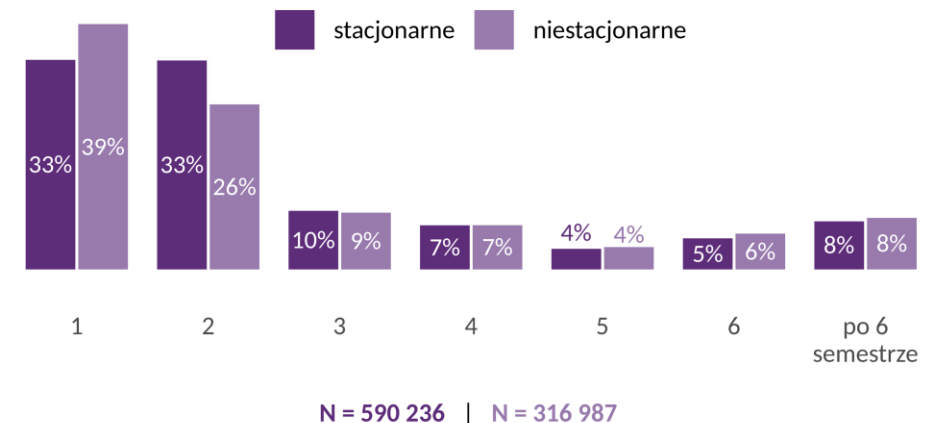
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia, tj. rozpoczynających studia pierwszego stopnia w latach 2012/2013–2016/2017. Semestr studiów oznacza semestr kalendarzowy, a nie poziom zaawansowania studiów.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

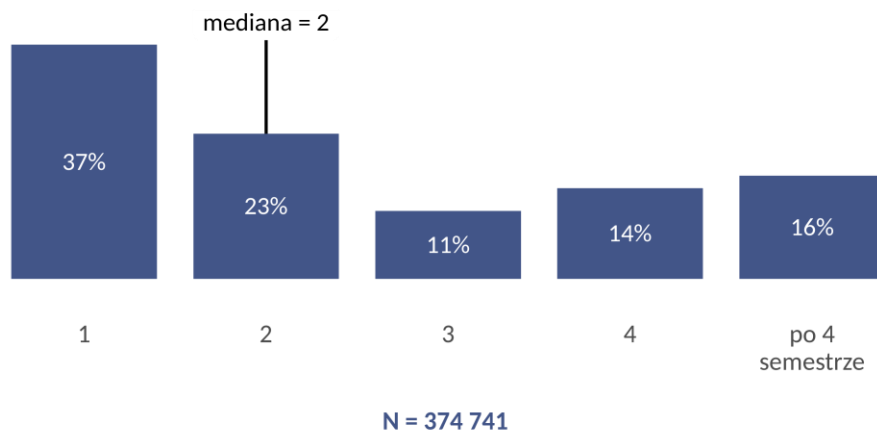
Semestry, na których nastąpił drop-out na studiach pierwszego stopnia

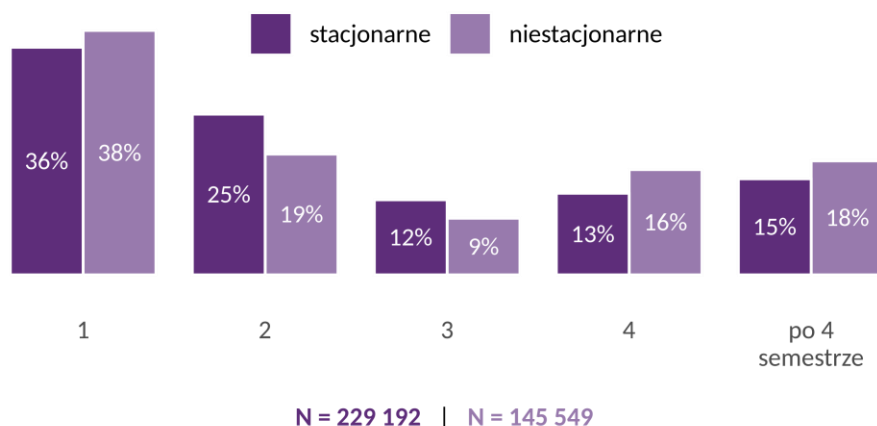
Semestry, na których nastąpił drop-out na studiach pierwszego stopnia w podziale na tryb studiowania

Semestry, na których nastąpił drop-out na studiach drugiego stopnia

Semestry, na których nastąpił drop-out na studiach drugiego stopnia w podziale na tryb studiowania

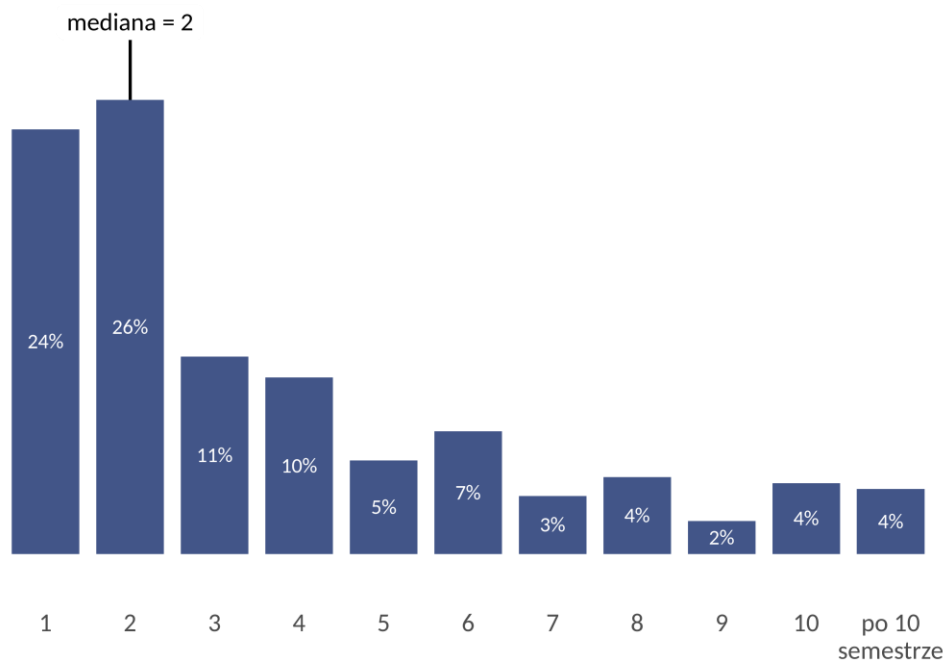

Na studiach drugiego stopnia również najwięcej osób porzuciło kształcenie w pierwszym semestrze nauki – zarówno w przypadku studentów studiów stacjonarnych (36%), jak i niestacjonarnych (38%). Najmniejszy odsetek został zaś skreślony w ciągu trzeciego semestru kształcenia (11%). Co szósta osoba, która zrezygnowała ze studiów drugiego stopnia, dokonała tego dopiero po dwóch latach od rozpoczęcia nauki. Zarówno na studiach pierwszego, jak i drugiego stopnia nie zaobserwowano istotnych różnic w rozkładach drop-outu w kolejnych semestrach nauki ze względu na płeć.

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia, tj. rozpoczynających studia drugiego stopnia w latach 2012/2013–2017/2018. Semestr studiów oznacza semestr kalendarzowy, a nie poziom zaawansowania studiów.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Semestry, na których nastąpił drop-out na studiach jednolitych magisterskich

N = 48 865

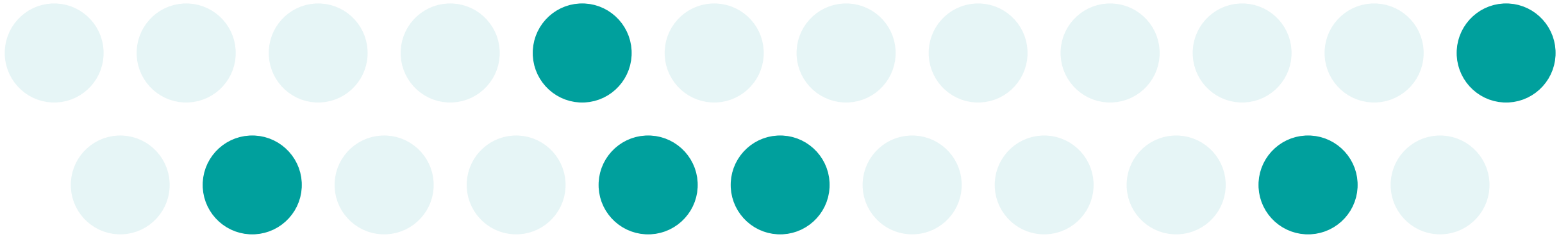
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia, tj. rozpoczynających jednolite studia magisterskie w latach 2012/2013–2014/2015. Semestr studiów oznacza semestr kalendarzowy, a nie poziom zaawansowania studiów.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

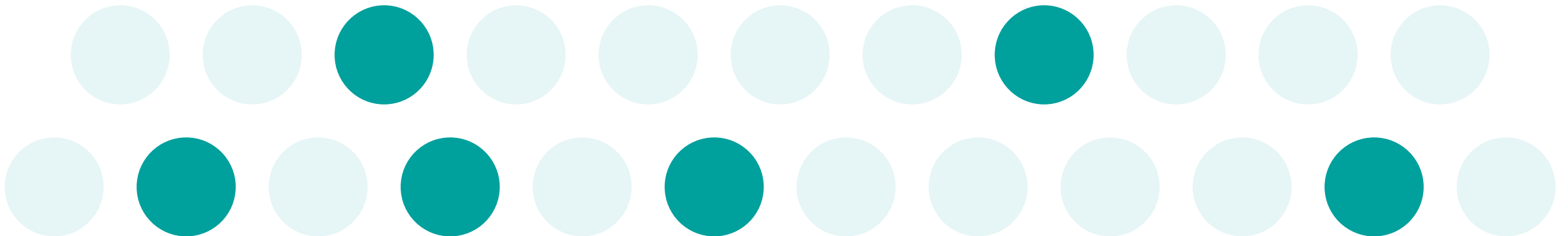
Wśród uczestników jednolitych studiów magisterskich zbliżony odsetek rezygnacji z kształcenia miał miejsce w czasie pierwszego i drugiego semestru od rozpoczęcia nauki (odpowiednio 24% i 26%). Udział osób, które zostały skreślone z listy studentów w trakcie kolejnych semestrów, zasadniczo malał w czasie. Co dziewiąta osoba skreślona ze studiów doświadczyła tego w trakcie trzeciego semestru nauki, a co dziesiąta – w czwartym semestrze. Udział osób, które zrezygnowały ze studiów w kolejnych semestrach, nie przekraczał 10%.

Nie zaobserwowano różnic między trybami studiów – na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych rozkład odsetka drop-outów w poszczególnych semestrach rysował się podobnie (różnice na poziomie 1–2 p.p.).

Także w podziale ze względu na płeć rozkłady drop-outów w czasie były do siebie zbliżone. Mężczyźni i kobiety przerywali studia w podobnym terminie (różnice na poziomie 1–2 p.p.).

LOSY OSÓB PRZERYWAJACYCH STUDIA

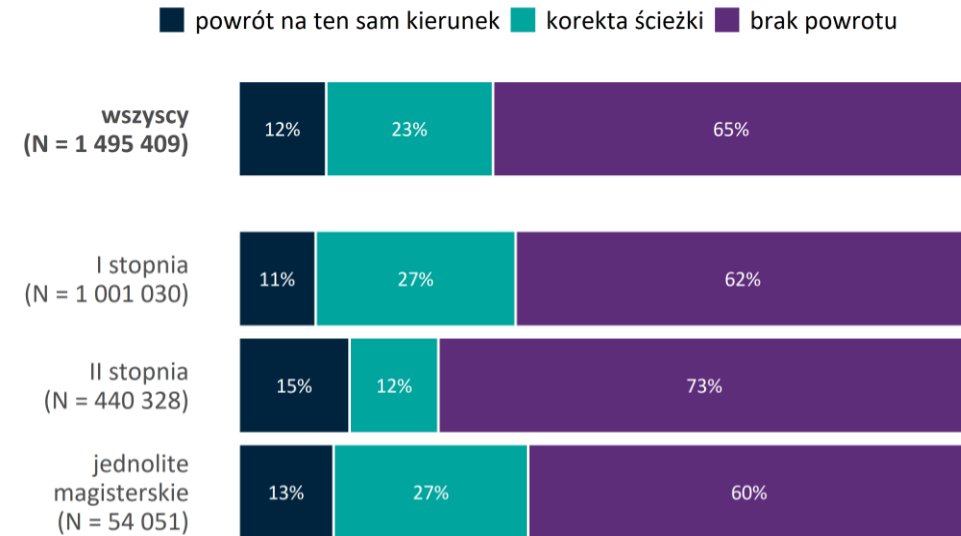

LOSY OSÓB SKREŚLONYCH ZE STUDIÓW

Prawie dwie trzecie osób skreślonych z listy studentów w ciągu roku od tego zdarzenia nie zdecydowało się na powrót na wcześniejsze studia ani też na wybór innego kierunku. Osoby, które decydowały się na ponowne podjęcie studiów, częściej zmieniały kierunek (23%) niż powracały na ten sam (12%).

W odniesieniu do wszystkich analizowanych poziomów kształcenia, największy odsetek osób, które nie powróciły na studia, odnotowano na studiach drugiego stopnia (73%). Natomiast na studiach pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich odsetek ten kształtuje się na zbliżonym do siebie poziomie (odpowiednio: 62% i 60%).

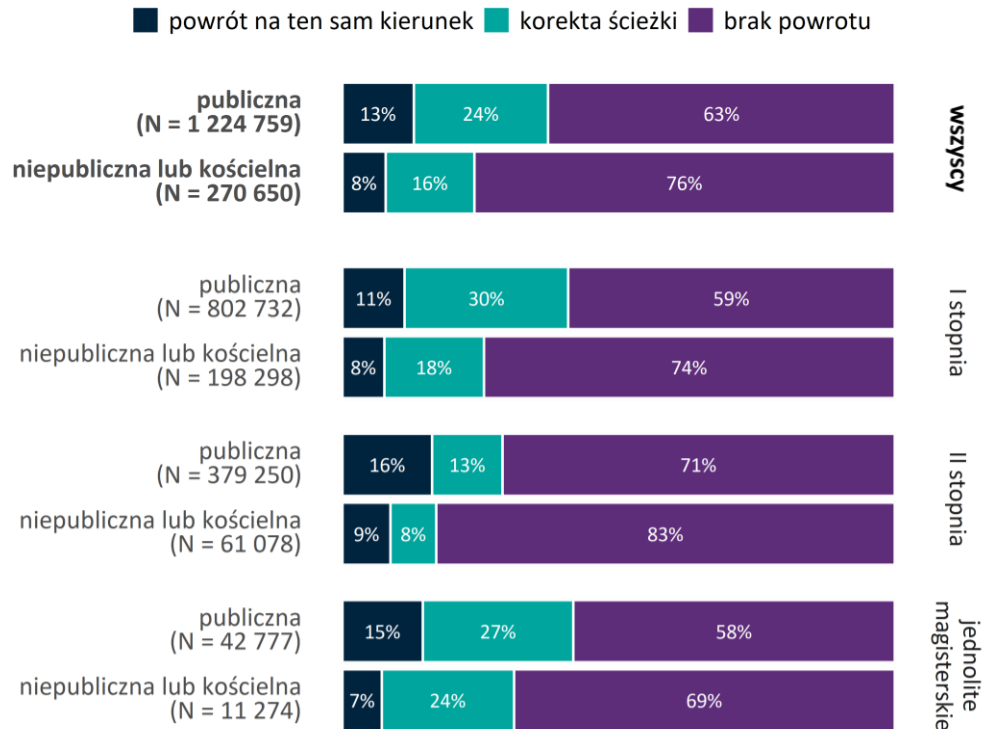
Losy osób skreślonych ze studiów w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia w podziale na stopień studiów

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Losy osób skreślonych ze studiów w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia w podziale na stopień studiów i rodzaj uczelni

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach akademickich 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

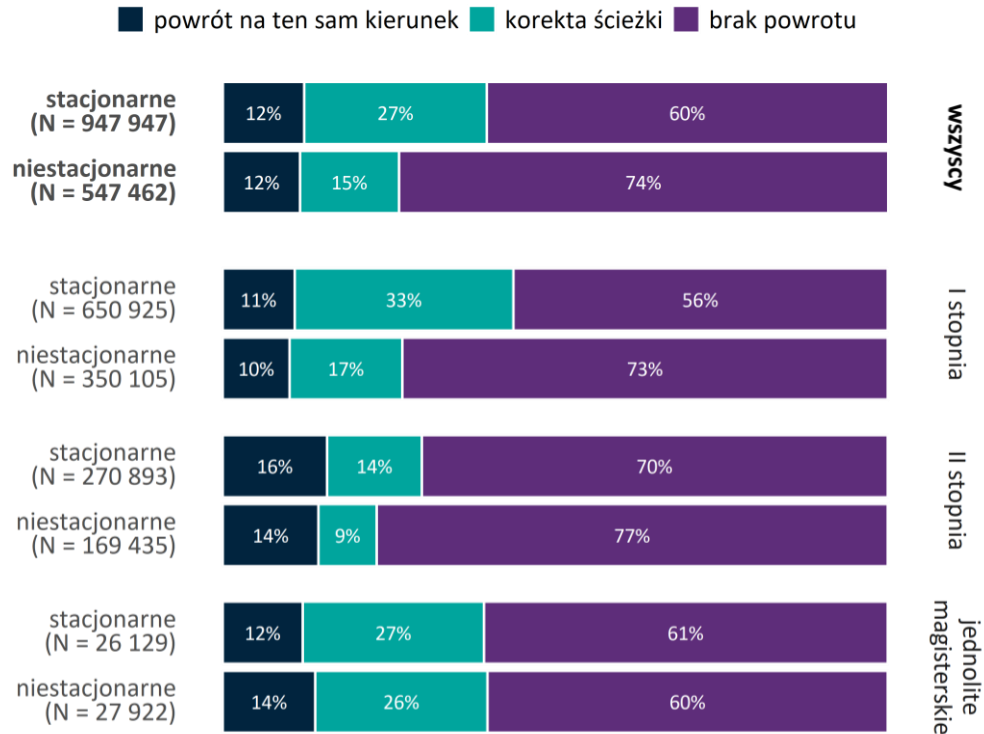
Ponad trzy czwarte skreślonych z listy studentów uczelni niepublicznych i kościelnych i niemal dwie trzecie studentów uczelni publicznych nie wróciło na studia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia. W przypadku każdego stopnia studiów, odsetek braku powrotu jest większy na uczelniach niepublicznych i kościelnych niż na uczelniach publicznych (choć odsetek skreśleń jest większy dla uczelni publicznych dla każdego stopnia studiów).

Największy odsetek braku powrotu zaobserwowano na studiach drugiego stopnia na uczelniach niepublicznych i kościelnych – rok po skreśleniu na studia nie wróciło 83% studentów.

Ogółem na poszczególnych rodzajach uczelni, studenci częściej dokonywali korekty ścieżki, niż decydowali się na powrót na ten sam kierunek. Wyjątek stanowią studenci studiów drugiego stopnia, którzy częściej powracają na ten sam kierunek niż decydują się na zmianę.

Korekty ścieżki dokonują najczęściej studenci skreśleni ze studiów pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich na uczelniach publicznych (odpowiednio 30% i 27%). Z kolei na ten sam kierunek powracają najczęściej osoby skreślone ze studiów drugiego stopnia (16%) i jednolitych magisterskich (15%) na uczelniach publicznych.

Losy osób skreślonych ze studiów w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia w podziale na stopień i tryb studiów

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Niemal trzy czwarte studentów studiów niestacjonarnych i 60% studentów studiów stacjonarnych, którzy zostali skreśleni z listy studentów, nie zdecydowało się na powrót na uczelnię w ciągu 12 miesięcy. Wśród osób, które zdecydowały się kontynuować naukę, dominującym wyborem była korekta ścieżki (69% w przypadku trybu stacjonarnego i 56% na studiach niestacjonarnych).

Osoby, które przerwały kształcenie stacjonarne na studiach pierwszego i drugiego stopnia, częściej korygowały swoją ścieżkę kształcenia niż studium niestacjonarnie. Najczęściej korekty ścieżki dokonywali studenci skreśleni ze studiów stacjonarnych pierwszego stopnia (33%), najrzadziej studenci studiów niestacjonarnych drugiego stopnia (9%).

Natomiast powrót na ten sam kierunek cieszył się zbliżonym zainteresowaniem na każdym ze stopni i trybów studiów.

LOSY OSÓB SKREŚLONYCH ZE STUDIÓW W PODZIALE NA OBSZAR KSZTAŁCENIA

Pomimo że największy odsetek drop-outów odnotowano w obszarze nauk ścisłych, to struktura dalszych losów studentów wskazuje, że występował w nim najmniejszy odsetek osób definitywnie rezygnujących ze studiów (56%) i największy udział studentów dokonujących korekty ścieżki (31%) spośród wszystkich obszarów kształcenia.

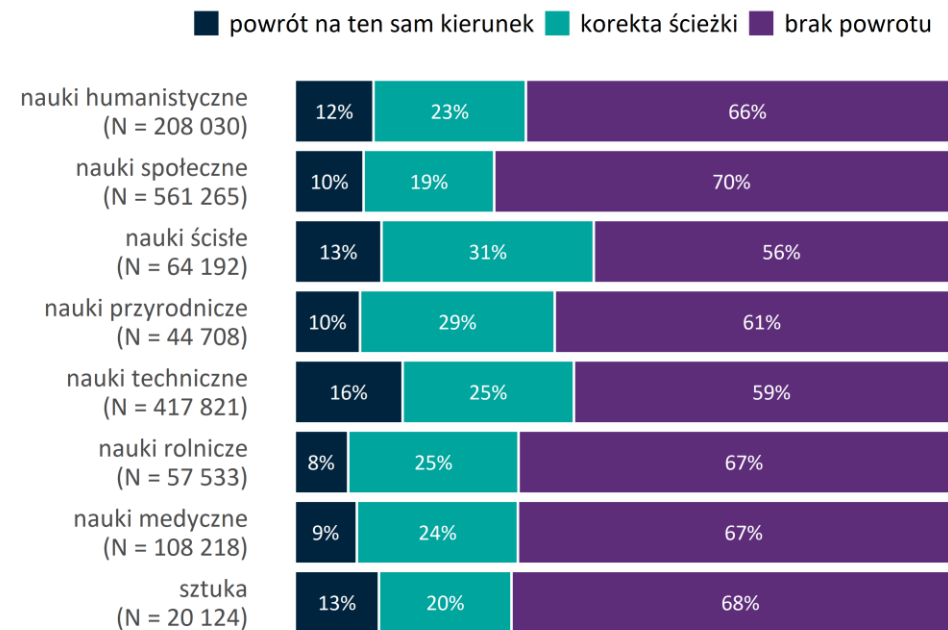
Najwyższy odsetek studentów, którzy nie zdecydowali się na powrót na studia w ciągu 12 miesięcy od skreślenia, był charakterystyczny dla obszaru nauk społecznych (70%). Z kolei największy odsetek powrotów na przerwane studia na tym samym kierunku zanotowano w obszarze nauk technicznych (16%).

Na studiach pierwszego stopnia (patrz s. 123) brak powrotu również dotyczył najczęściej osób kształcących się w zakresie nauk społecznych (68%). Natomiast odsetek korekt był znaczny wśród osób studiujących wcześniej nauki ścisłe i przyrodnicze (po 36%).

Na studiach drugiego stopnia korekta ścieżki występowała rzadziej, niż na wcześniejszym etapie nauki i wahała się w granicach 10%–14%. Z kolei powrót na ten sam kierunek zdarzał się najczęściej wśród studentów skreślonych ze studiów w obszarze nauk technicznych (23%).

Na jednolitych studiach magisterskich (patrz s. 124) korekty ścieżki dokonało aż 43% studentów skreślonych ze studiów w obszarze nauk rolniczych i 38% studentów z obszaru nauk medycznych. Niemal trzy czwarte studentów skreślonych z obszaru nauk humanistycznych, nie zdecydowało się na kontynuowanie nauki.

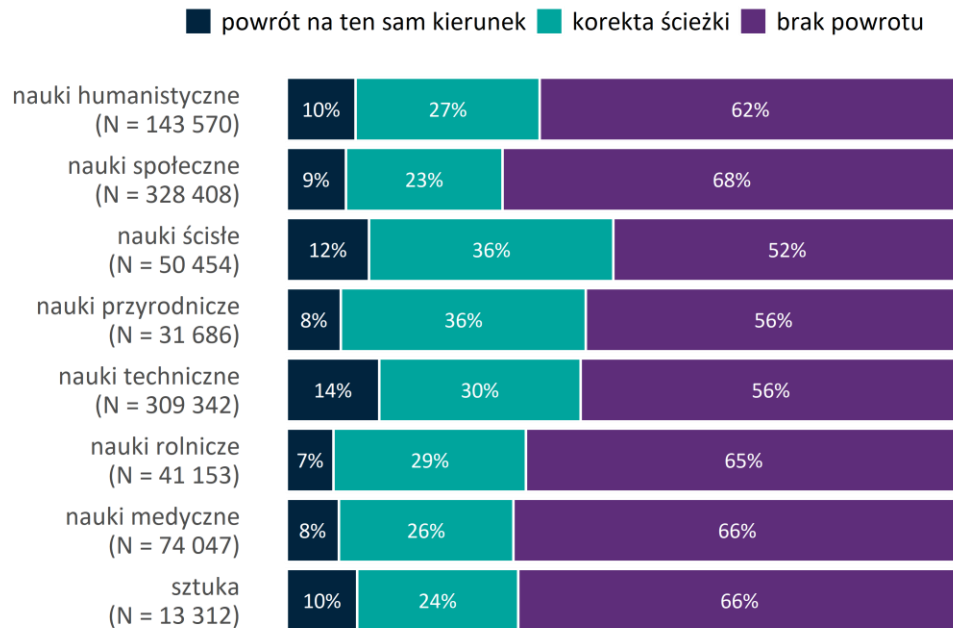
Losy osób skreślonych ze studiów w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia w podziale na obszar kształcenia

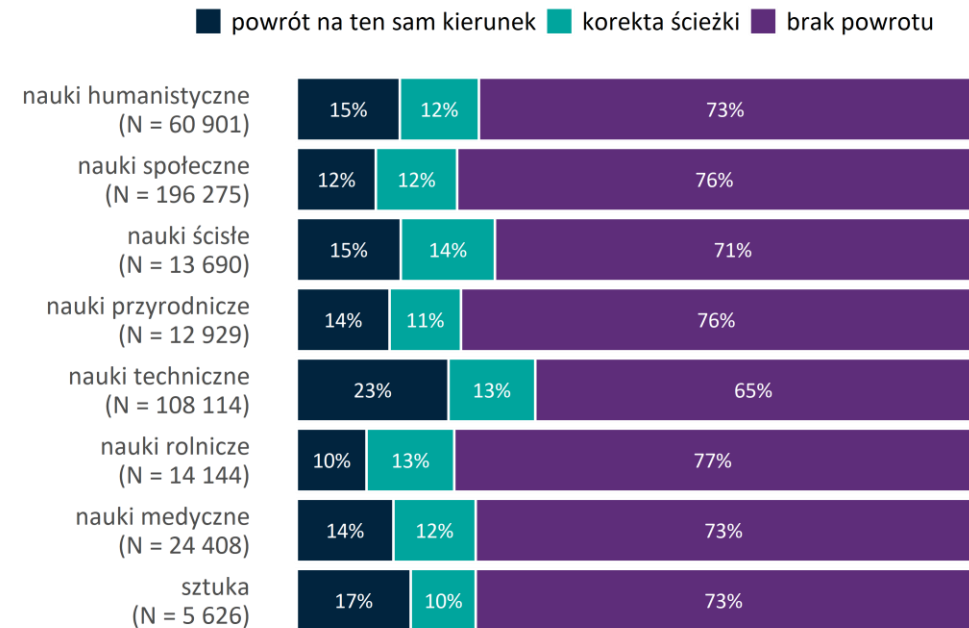
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Losy osób skreślonych ze studiów pierwszego stopnia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia w podziale na obszar kształcenia

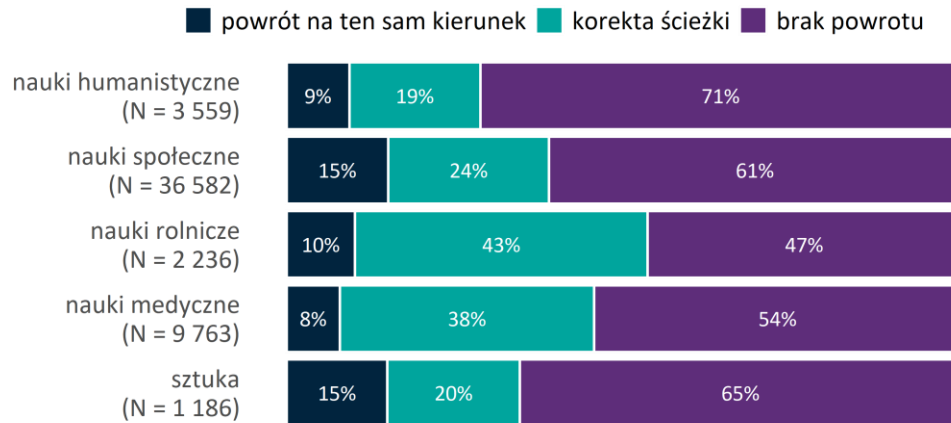
Losy osób skreślonych ze studiów drugiego stopnia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia w podziale na obszar kształcenia

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Losy osób skreślonych ze studiów jednolitych magisterskich w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia w podziale na obszar kształcenia

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2014/2015. W obszarach nauk ścisłych, przyrodniczych i technicznych jednolite studia magisterskie nie były prowadzone.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

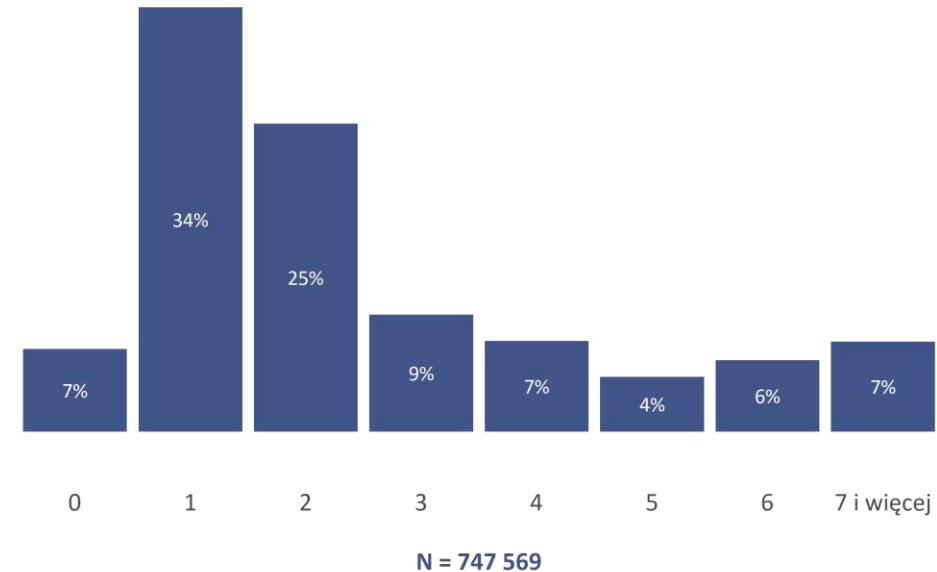
OKRES, PO JAKIM NASTĘPUJE POWRÓT NA STUDIA

Jedna trzecia studentów, którzy zdecydowali się na powrót na studia, wznawiało naukę po upływie semestru od daty skreślenia, a jedna czwarta – po dwóch semestrach. Wraz z upływem czasu odsetek skreślonych studentów powracających na studia zmniejszał się, osiągając najniższy poziom po piątym semestrze (4%), po czym nieznacznie wzrastał.

Struktura liczby semestrów, po których skreśleni studenci pierwszego stopnia powracali na studia, nie odbiega od średniej dla ogółu studentów (patrz s. 126). Z kolei dla studentów studiów drugiego stopnia charakterystyczny jest najniższy odsetek powrotu po szóstym, siódmym i kolejnych semestrach. Wyróżniającą cechą powrotów osób skreślonych ze studiów jednolitych magisterskich, jest znacząca przewaga wznawiania studiów po pierwszym semestrze od skreślenia (41%) w stosunku do powrotów po upłynięciu drugiego semestru (18%).

Studenci studiów stacjonarnych, częściej niż studenci studiów niestacjonarnych decydowali się na powrót po upłynięciu jednego semestru (odpowiednio 36% i 29%, patrz s. 127). Z kolei studenci studiów niestacjonarnych nieznacznie częściej powracali na studia po drugim semestrze od daty skreślenia (26% – niestacjonarni i 24% – stacjonarni). Podobna różnica w czasie powrotu studentów stacjonarnych i niestacjonarnych występowała wśród studentów studiów pierwszego, jak i drugiego stopnia (patrz s.127-128). Natomiast w przypadku studiów jednolitych magisterskich, po pierwszym semestrze wracał nieznacznie większy odsetek studentów niestacjonarnych niż stacjonarnych (odpowiednio 42% i 40%), a po drugim semestrze częściej wracali studenci stacjonarni (19%) niż niestacjonarni (17%).

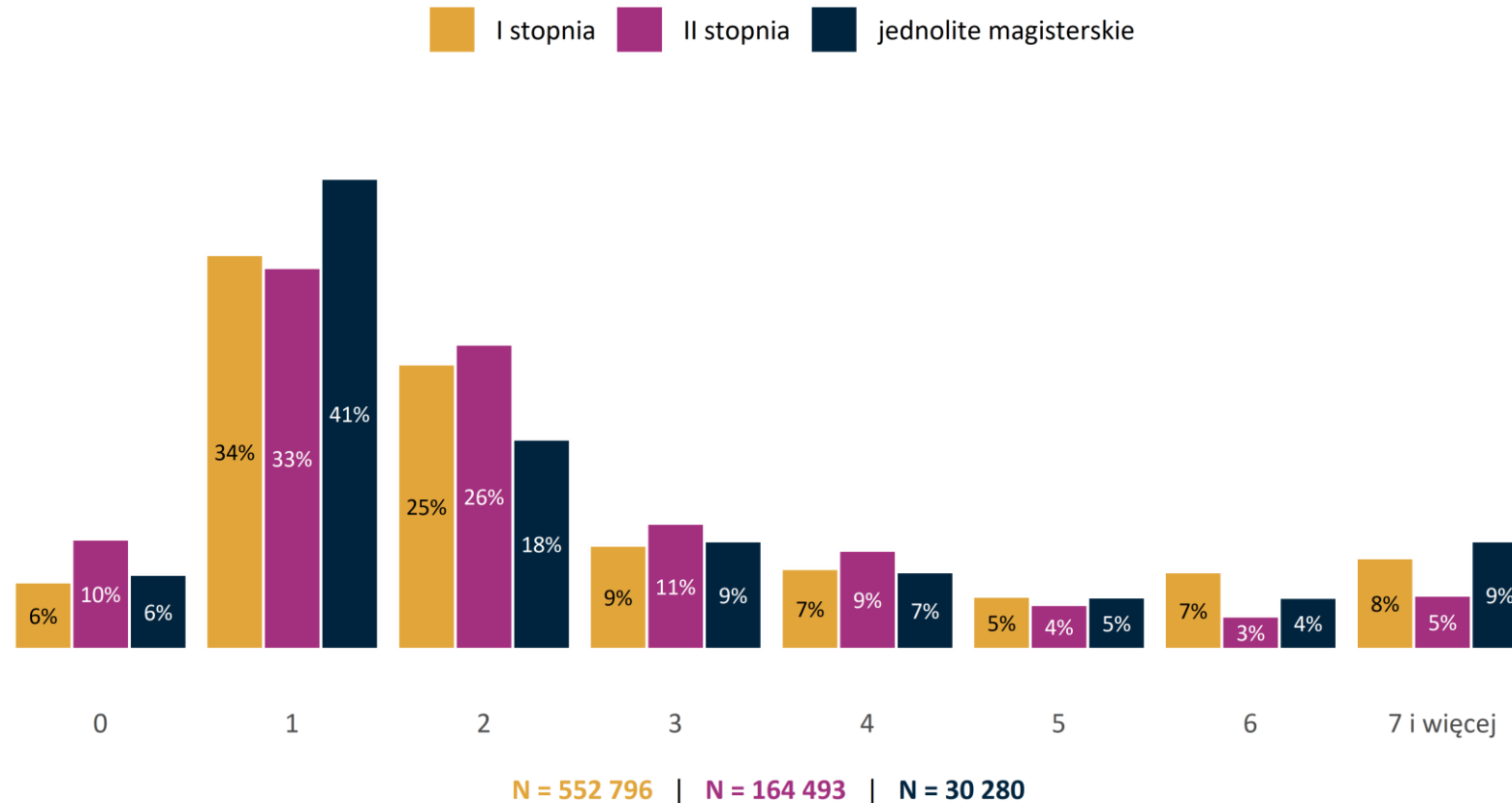
Liczba semestrów, po których skreśleni studenci powracali na studia (na ten sam lub inny kierunek)

Uwaga: wykres dotyczy powrotu na ten sam kierunek lub wybór innego. Studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Zero oznacza powrót na studia w tym samym semestrze. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

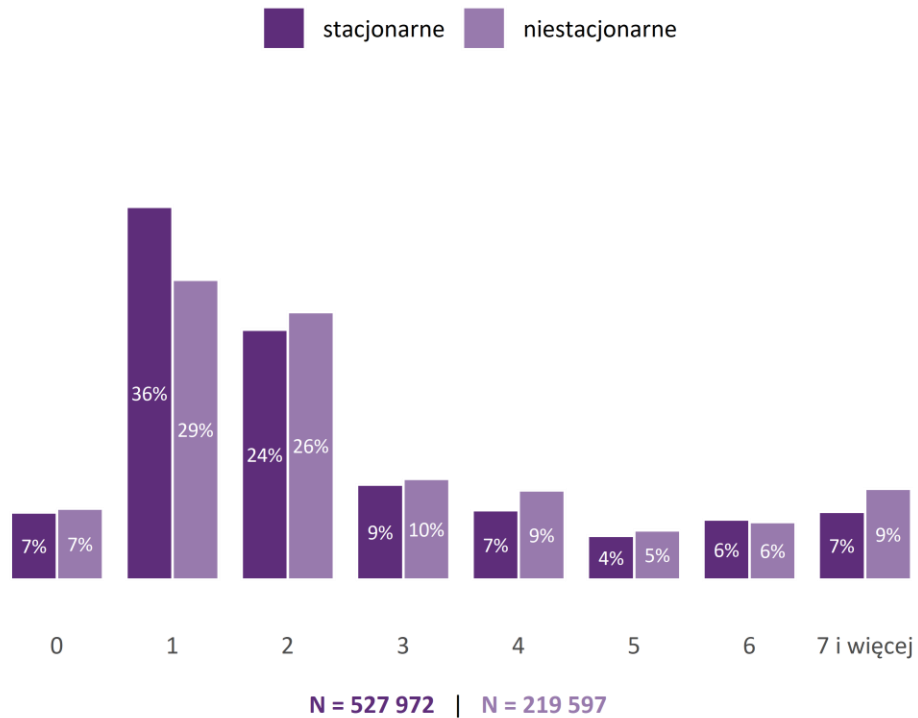
Liczba semestrów, po których skreśleni studenci powracali na studia (na ten sam lub inny kierunek) w podziale na stopień przerwanych studiów

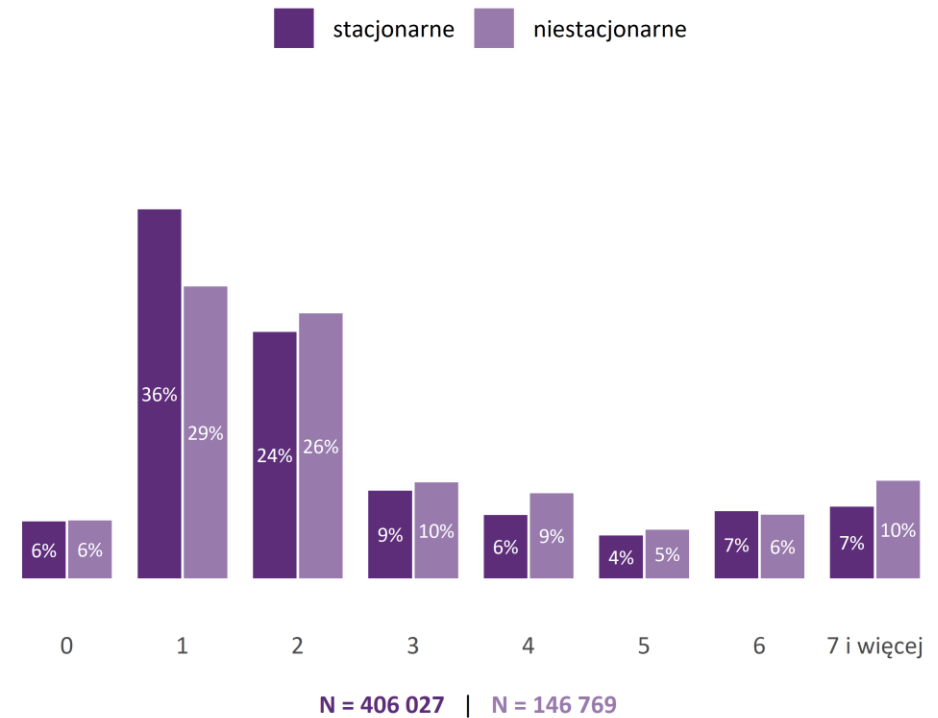
Uwaga: wykres dotyczy powrotu na ten sam kierunek lub wybór innego. Studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Zero oznacza powrót na studia w tym samym semestrze. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Liczba semestrów, po których skreśleni studenci powracali na studia (na ten sam lub inny kierunek) w podziale na tryb przerywanych studiów

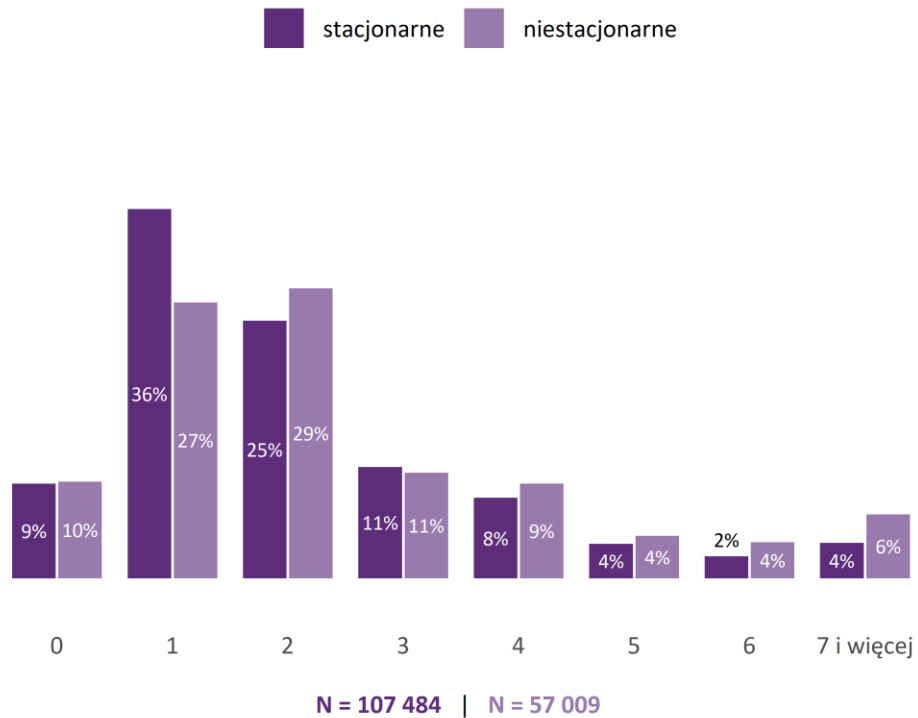
Liczba semestrów, po których skreśleni studenci studiów pierwszego stopnia powracali na studia (na ten sam lub inny kierunek) w podziale na tryb przerywanych studiów

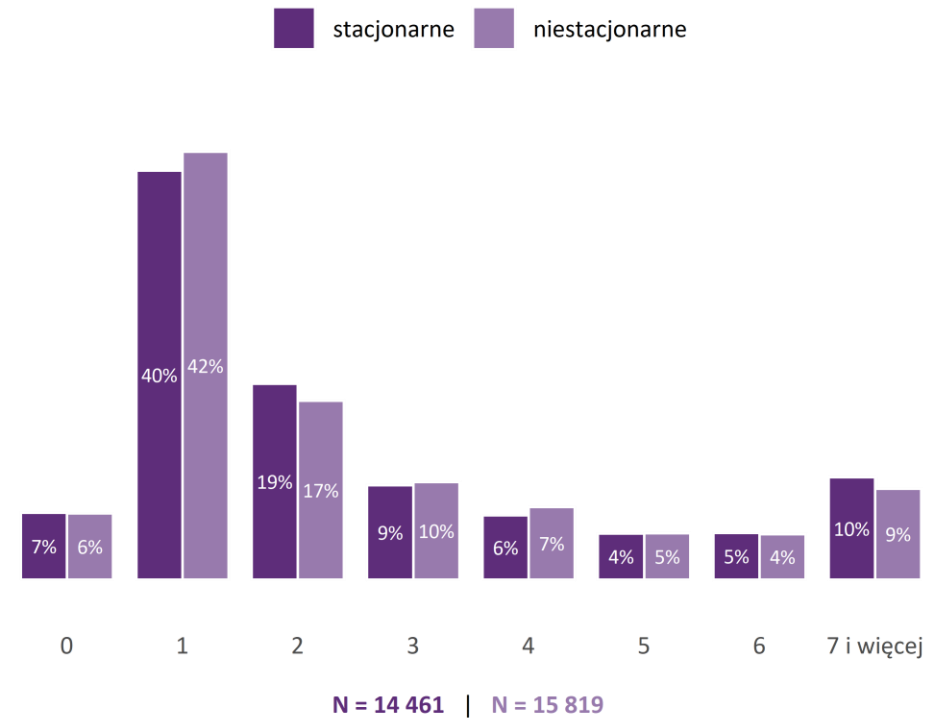
Uwaga: wykres dotyczy powrotu na ten sam kierunek lub wybór innego. Studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Zero oznacza powrót na studia w tym samym semestrze. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Liczba semestrów, po których skreśleni studenci studiów drugiego stopnia powracali na studia (na ten sam lub inny kierunek) w podziale na tryb przerywanych studiów

Liczba semestrów, po których skreśleni studenci studiów jednolitych magisterskich powracali na studia (na ten sam lub inny kierunek) w podziale na tryb przerywanych studiów

Uwaga: wykres dotyczy powrotu na ten sam kierunek lub wybór innego. Studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Zero oznacza powrót na studia w tym samym semestrze. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

OKRES, PO JAKIM NASTĘPUJE POWRÓT NA STUDIA W PODZIALE NA OBSZAR PRZERWANYCH STUDIÓW

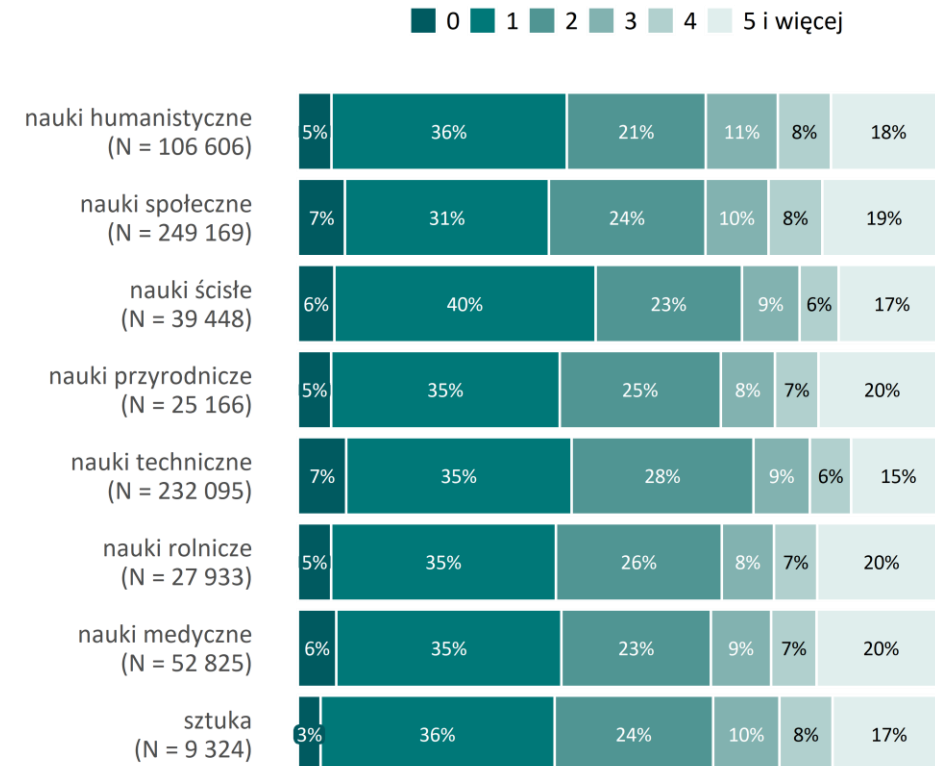
Największy udział powrotów na studia po jednym semestrze miał miejsce w obszarze nauk ścisłych (40%), a po dwóch – w naukach technicznych (28%). Z kolei po pięciu semestrach i więcej na studia wróciło 20% studentów skreślonych z kierunków w obszarach nauk: przyrodniczych, rolniczych i medycznych.

Wśród studentów skreślonych ze studiów pierwszego stopnia zaobserwowano podobne prawidłowości – największy odsetek wracających po pierwszym semestrze stanowili studenci nauk ścisłych (41%), a po upływie dwóch semestrów najczęściej wracali studenci nauk technicznych i rolniczych (po 27%, patrz s. 130). Z kolei wśród studentów wracających po pięciu semestrach lub więcej dominowały osoby skreślone z kierunków w obszarach nauk: społecznych, rolniczych i medycznych (po 22%).

Spośród studentów drugiego stopnia z obszaru nauk społecznych i nauk przyrodniczych 11% powróciło na studia w tym samym semestrze, w jakim zostali skreśleni. Największy odsetek studentów drugiego stopnia wracających po jednym semestrze występował w naukach rolniczych (38%) i ścisłych, (37%), a po drugim semestrze najczęściej wracali studenci nauk technicznych (31%).

Wśród osób powracających na jednolite studia magisterskie po pierwszym semestrze od daty skreślenia dominowali studenci z obszaru nauk rolniczych (66%) i medycznych (53%), a po drugim semestrze powróciło 24% studentów z obszaru sztuki i 20% z nauk społecznych (patrz s. 131). Z kolei wśród studentów powracających po pięciu semestrach lub więcej dominowali studenci nauk humanistycznych (23%).

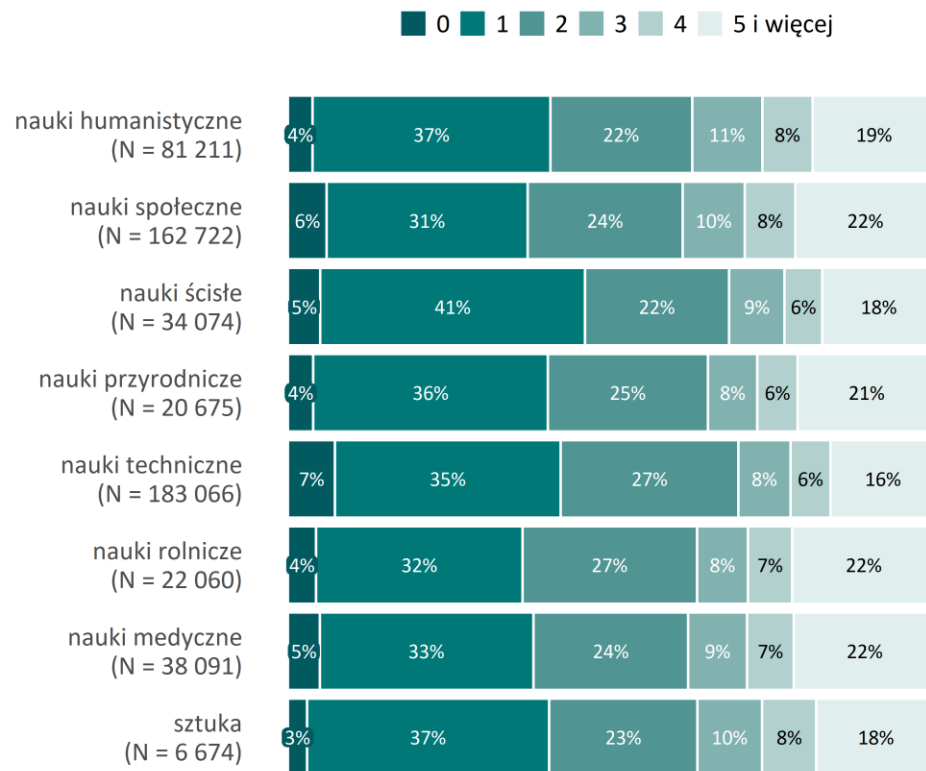
Liczba semestrów, po których skreśleni studenci powracali na studia w podziale na obszar przerywanych studiów

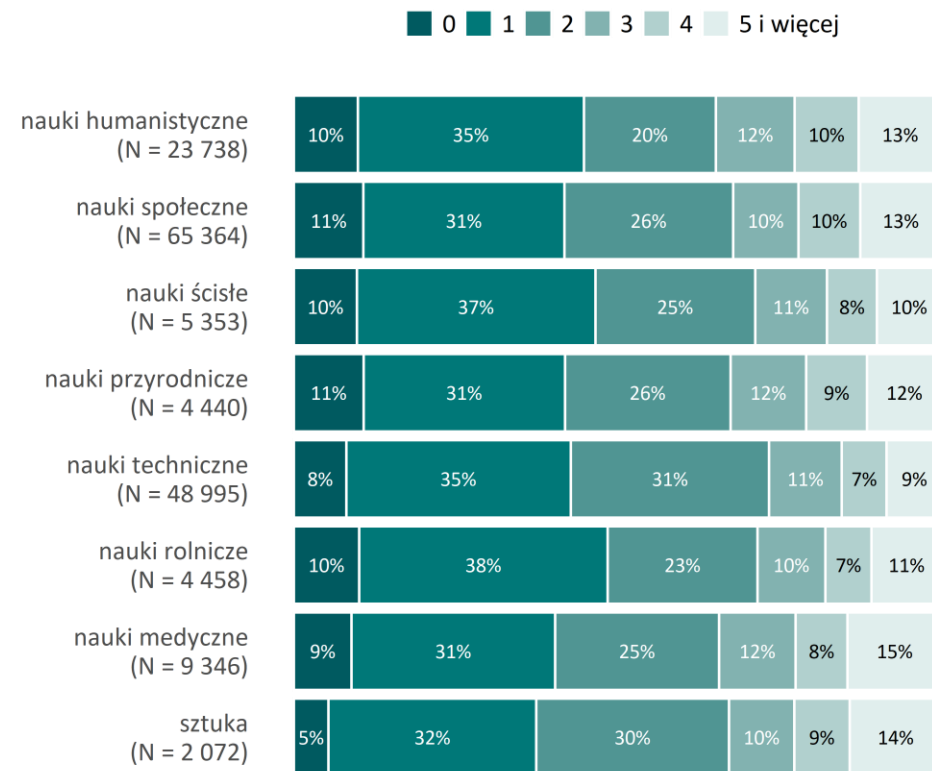
Uwaga: wykres dotyczy powrotu na ten sam kierunek lub wybór innego. Studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Zero oznacza powrót na studia w tym samym semestrze. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Liczba semestrów, po których skreśleni studenci studiów pierwszego stopnia powracali na studia w podziale na obszar przerwanych studiów.

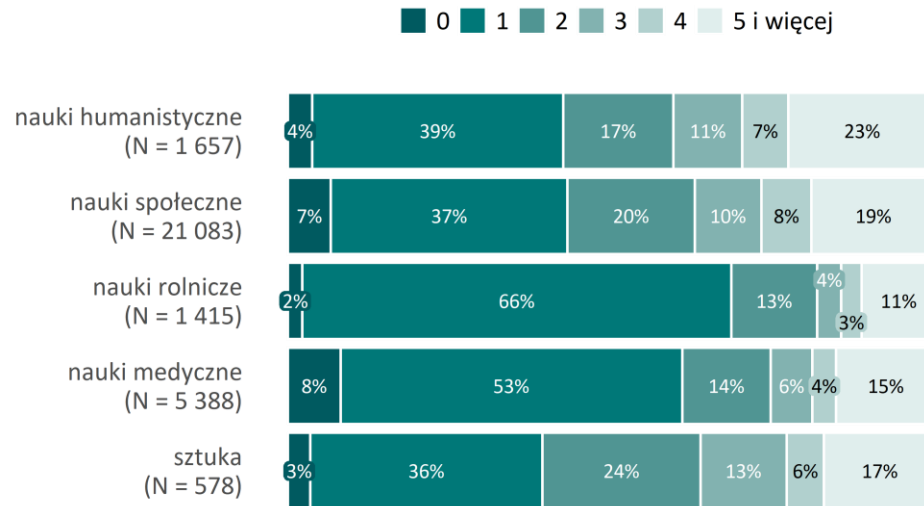
Liczba semestrów, po których skreśleni studenci studiów drugiego stopnia powracali na studia w podziale na obszar przerwanych studiów.

Uwaga: wykres dotyczy powrotu na ten sam kierunek lub wybór innego. Studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Zero oznacza powrót na studia w tym samym semestrze. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia i 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Liczba semestrów, po których skreśleni studenci studiów jednolitych magisterskich powracali na studia w podziale na obszar przerwanych studiów.

Uwaga: wykres dotyczy powrotu na ten sam kierunek lub wybór innego. Studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Zero oznacza powrót na studia w tym samym semestrze. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2014/2015. W obszarach nauk ścisłych, przyrodniczych i technicznych jednolite studia magisterskie nie były prowadzone.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

PRZERYWANIE STUDIÓW A SUKCES EDUKACYJNY

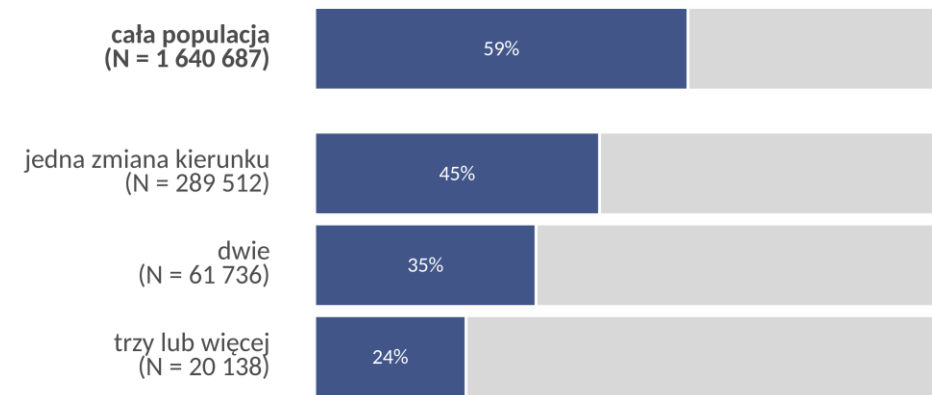
Wśród studentów rozpoczynających studia pierwszego stopnia lub jednolite magisterskie 59% uzyskało wyższe wykształcenie, choć niekoniecznie na tym samym programie studiów, który rozpoczęli jako pierwszy. Pojedyncza zmiana kierunku obniżyła szansę sukcesu edukacyjnego do 45%, a każda kolejna zmniejszała ją dalej o około jedną czwartą.

Na studiach drugiego stopnia sukces edukacyjny był wyższy – niemal trzy czwarte studentów ukończyło naukę. Zmiana kierunku na tym etapie oznaczała spadek prawdopodobieństwa sukcesu do 51%, a większa liczba przetasowań jeszcze bardziej obniżała szanse ukończenia studiów. Jednak za każdym razem były one wyższe, niż przy analogicznej liczbie zmian na studiach pierwszego stopnia lub jednolitych magisterskich.

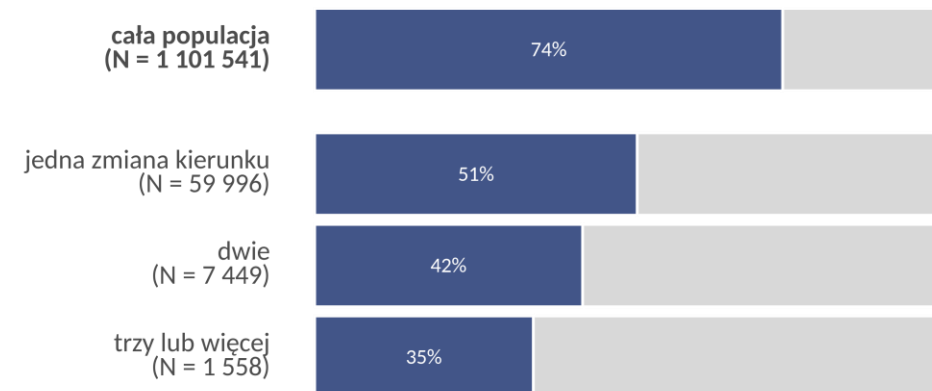
Uwaga: wyniki edukacyjne przedstawione na tej stronie zostały policzone inną metodą niż na stronie 105 i nie należy ich porównywać – tu przedstawiono losy studentów, tam zaś wynik pojedynczego studiowania. Wykorzystano dane roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny były ukończyć studia – rozpoczynających po raz pierwszy studia pierwszego stopnia w latach 2012/2013–2016/2017, drugiego stopnia w latach 2012/2013–2017/2018 lub jednolite magisterskie w latach 2012/2013–2014/2015. Studentów studiujących na studiach pierwszego stopnia i na jednolitych magisterskich przedstawiono wspólnie, gdyż oba te poziomy miały te same wymogi rekrutacyjne i mogły być studiowane naprzemiennie. Jako doświadczenia drop-outu nie policzono sytuacji, w których student powrócił na ten sam kierunek w krótszym okresie niż rok od daty skreślenia.

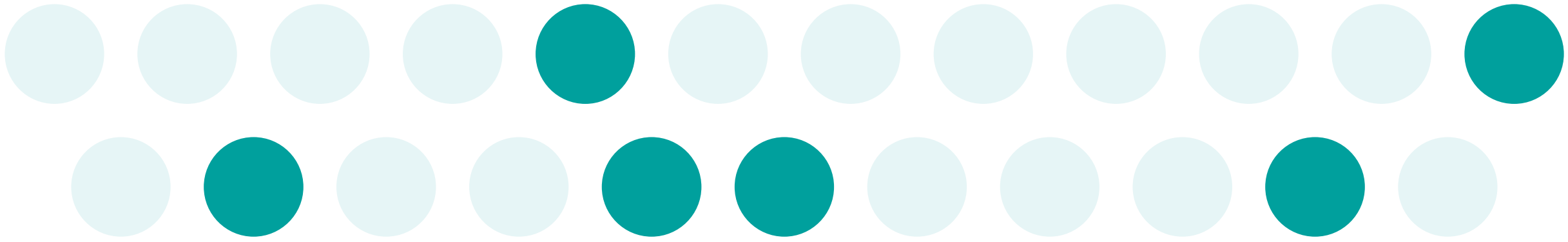
Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Sukces edukacyjny studentów pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich w zależności od liczby zmian kierunku studiowania w ich dotychczasowej historii studiowania na tych poziomach studiów

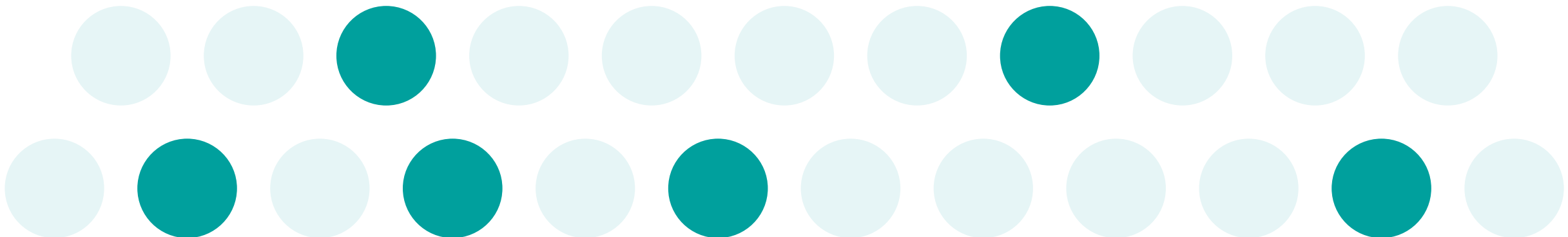

Sukces edukacyjny studentów drugiego stopnia w zależności od liczby zmian kierunku studiowania w ich dotychczasowej historii studiowania na tym poziomie studiów

PRZEPŁYWY STUDENTÓW MIĘDZY KIERUNKAMI

ZMIANA UCZELNI PRZY KOREKCIE ŚCIEŻKI

Dla 59% studentów dokonujących korekty ścieżki, zmiana kierunku oznaczała również zmianę uczelni (patrz s. 135). Zmiana uczelni była częstsza na studiach pierwszego stopnia (60%) i jednolitych magisterskich (58%) niż w przypadku studiów drugiego stopnia, gdzie równo połowa osób zmieniających kierunek zmieniła także uczelnię.

W większości przypadków, niezależnie od rodzaju uczelni i stopnia studiów, zmianie kierunku towarzyszyła zmiana uczelni. Warto jednak zaznaczyć, że niezależnie od poziomu studiów, studenci uczelni publicznych rzadziej zdecydowali się zmienić uczelnię niż studenci uczelni niepublicznych i kościelnych – najrzadziej na zmianę szkoły wyższej zdecydowali się studenci drugiego stopnia na uczelniach publicznych (48%).

ZMIANA RODZAJU UCZELNI PRZY KOREKCIE ŚCIEŻKI

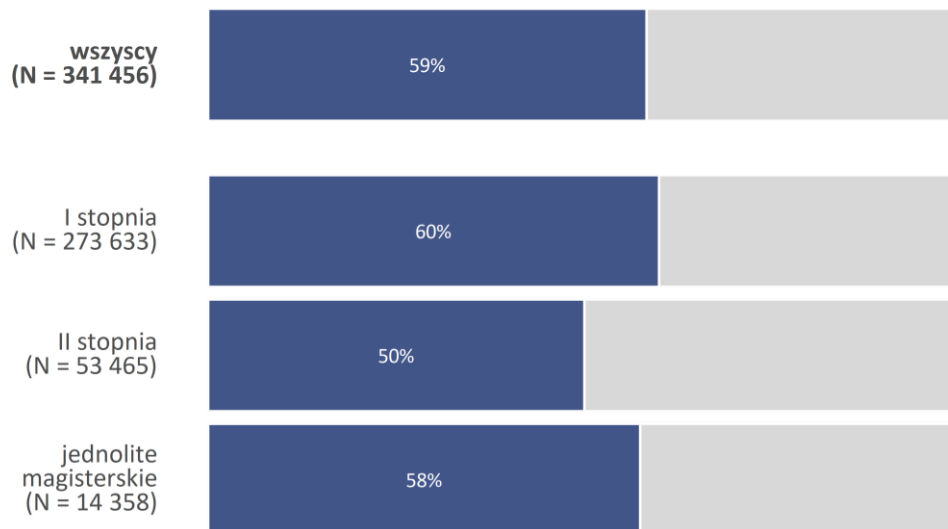
Kształcący się na uczelniach publicznych w zdecydowanej większości przy korekcie ścieżki zdecydowali się na ten sam rodzaj uczelni, niezależnie od stopnia studiów – jedynie 17% z nich zdecydowało się na zmianę uczelni na niepubliczną lub kościelną (patrz slajd s. 136).

Analogicznie kształtowała się sytuacja studiujących na uczelniach niepublicznych i kościelnych – oni także w większości wybierali ponownie ten sam rodzaj uczelni. Jednak należy zaznaczyć, że blisko co trzeci przerywający kształcenie na uczelni niepublicznej lub kościelnej, przy powrocie na studia zdecydował się na zmianę uczelni na publiczną.

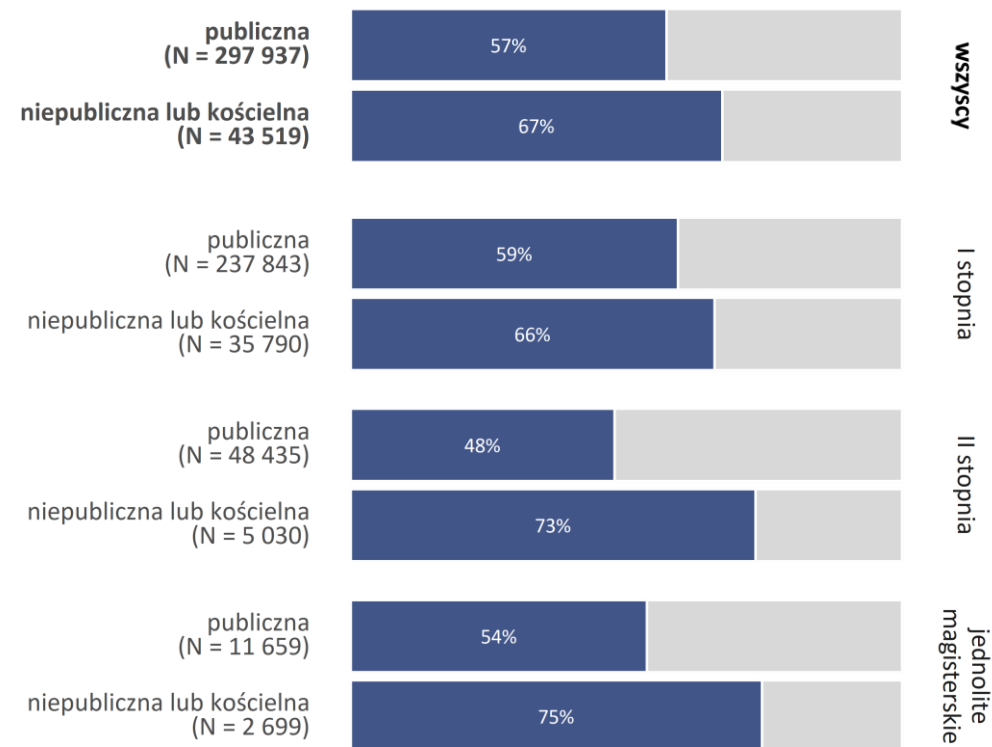
Wśród osób rezygnujących ze studiów na uczelni publicznej, we wszystkich obszarach studenci wracali w większości na uczelnię tego samego rodzaju – ich odsetek wahał się od 77% w naukach społecznych do 89% w obszarze sztuki.

Zmiany rodzaju uczelni częściej zauważalne były wśród dokonujących korekty ścieżki na uczelniach niepublicznych i kościelnych – 55% studentów nauk rolniczych, 40% nauk ścisłych i 38% nauk humanistycznych zmieniło uczelnię na publiczną. W najmniejszym stopniu zmiana rodzaju uczelni dotyczyła studentów obszaru nauk społecznych (30%) i przyrodniczych (31%).

Odsetek osób zmieniających uczelnię wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia ze studiów (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na stopień studiów

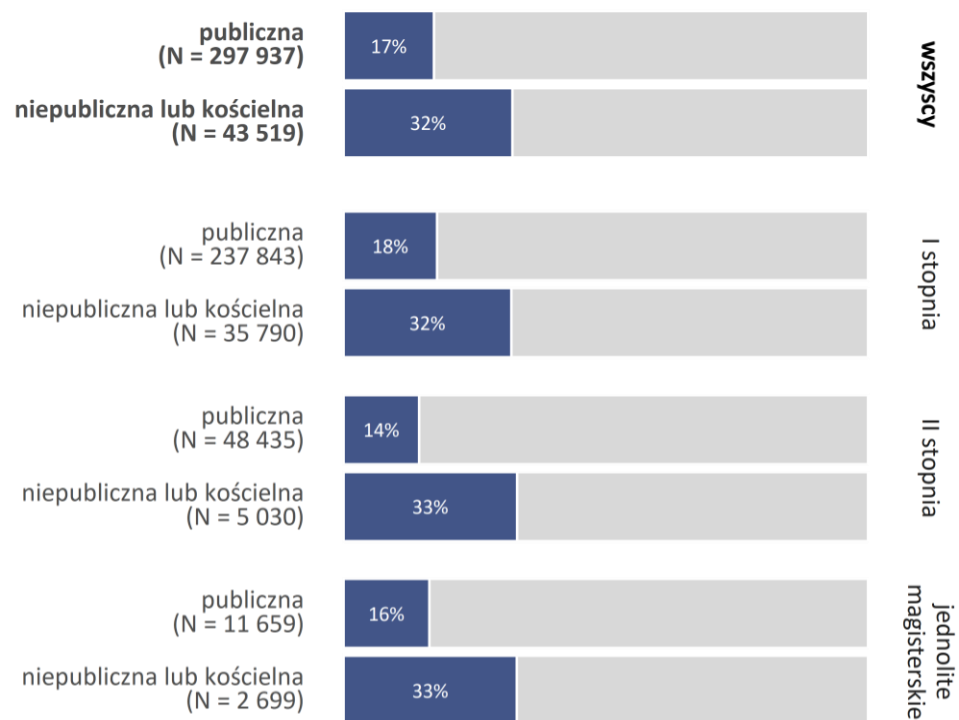
Odsetek osób zmieniających uczelnię wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia ze studiów (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na stopień studiów i rodzaj uczelni

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

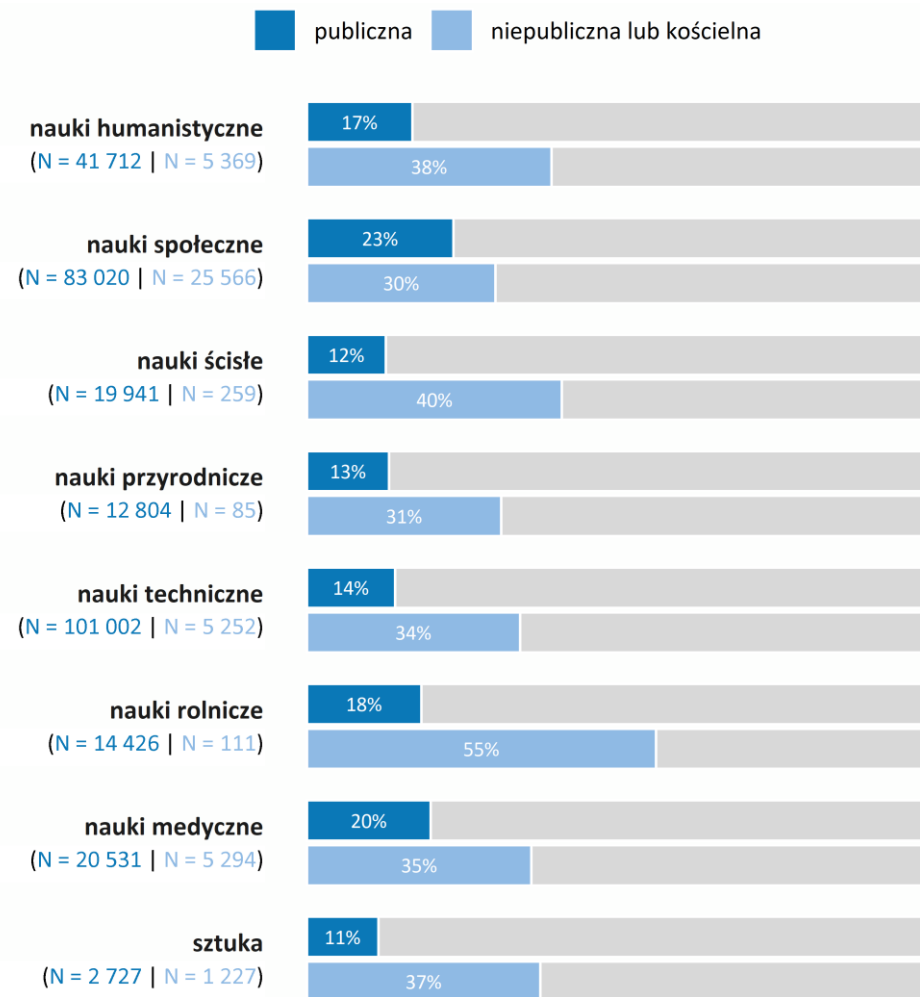
Odsetek osób zmieniających rodzaj uczelni wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia ze studiów (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na początkowy rodzaj uczelni i stopień studiów

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Odsetek osób zmieniających rodzaj uczelni wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia ze studiów (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na początkowy rodzaj uczelni i obszar nauki

ZMIANA TRYBU STUDIÓW PRZY KOREKCIE ŚCIEŻKI

Co trzeci student dokonujący korekty ścieżki decydował się także na zmianę trybu studiowania. Udział studentów zmieniających tryb studiów zmieniał się w zależności od stopnia studiów – tryb zmieniło 29% studentów studiów pierwszego stopnia, 39% studentów studiów drugiego stopnia i 43% studentów studiów jednolitych magisterskich.

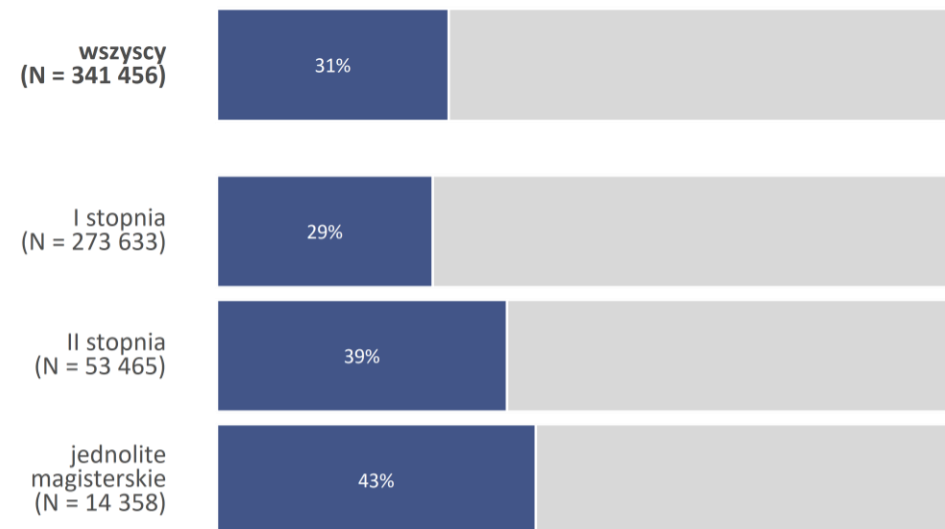
Studenci studiów stacjonarnych zmieniających kierunek kształcenia decydowali się na zmianę trybu studiowania nieco częściej niż studenci niestacjonarni (odpowiednio 32% i 29%, patrz s. 138). Zmiana trybu studiowania dotyczy w największym zakresie studentów niestacjonarnych jednolitych studiów magisterskich (58%) i stacjonarnych studiów drugiego stopnia (43%).

Studenci studiów stacjonarnych ze wszystkich obszarów przy zmianie kierunku pozostają przy tym samym trybie. Największy odsetek studentów, którzy przy zmianie kierunku decydują się także na zmianę trybu, charakteryzuje obszar nauk społecznych (37%), nauk technicznych (34%) i nauk rolniczych (33%), z kolei najmniejszy dotyczy studentów z obszaru nauk przyrodniczych (21%) i ścisłych (23%).

Wśród studentów studiów niestacjonarnych największy odsetek zmieniających tryb studiów podczas korekty ścieżki kształcenia charakteryzuje obszar sztuki (49%), nauk medycznych (44%), przyrodniczych (43%) i rolniczych (42%). Najczęściej na trybie niestacjonarnym pozostają studenci z obszaru nauk technicznych (75%) i społecznych (74%).

W przypadku jednolitych studiów magisterskich godny uwagi jest wysoki odsetek studentów z obszaru nauk medycznych, którzy dokonują transferu z kierunków niestacjonarnych na stacjonarne (87%) i bardzo mały udział osób decydujących się na przepływ w przeciwnym kierunku (10%).

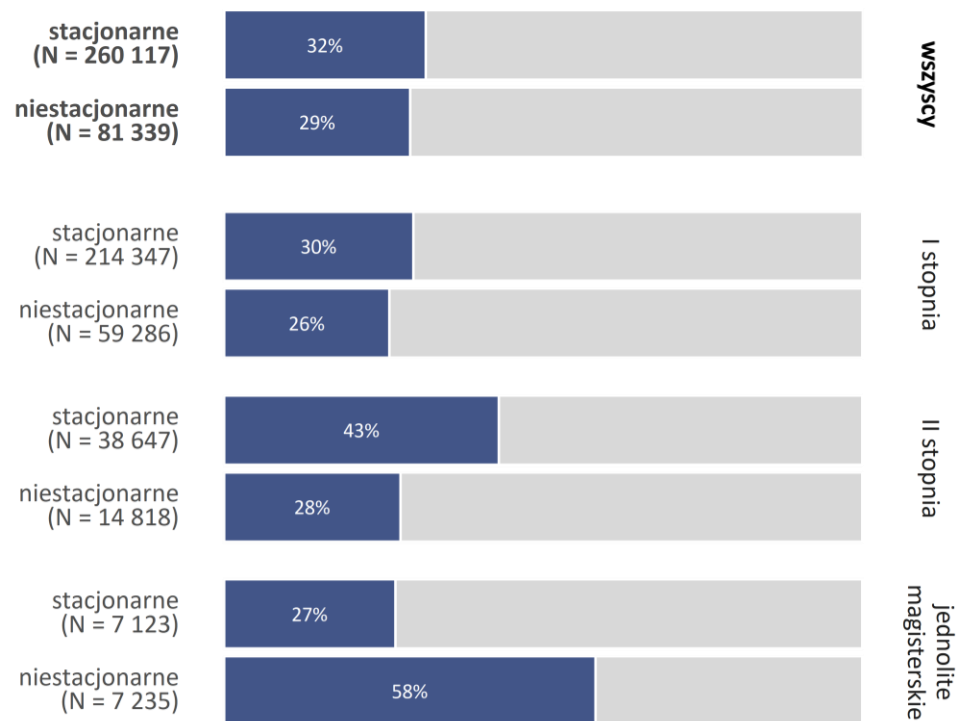
Odsetek osób zmieniających tryb studiowania wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia ze studiów (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na stopnie studiów

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równoległe, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

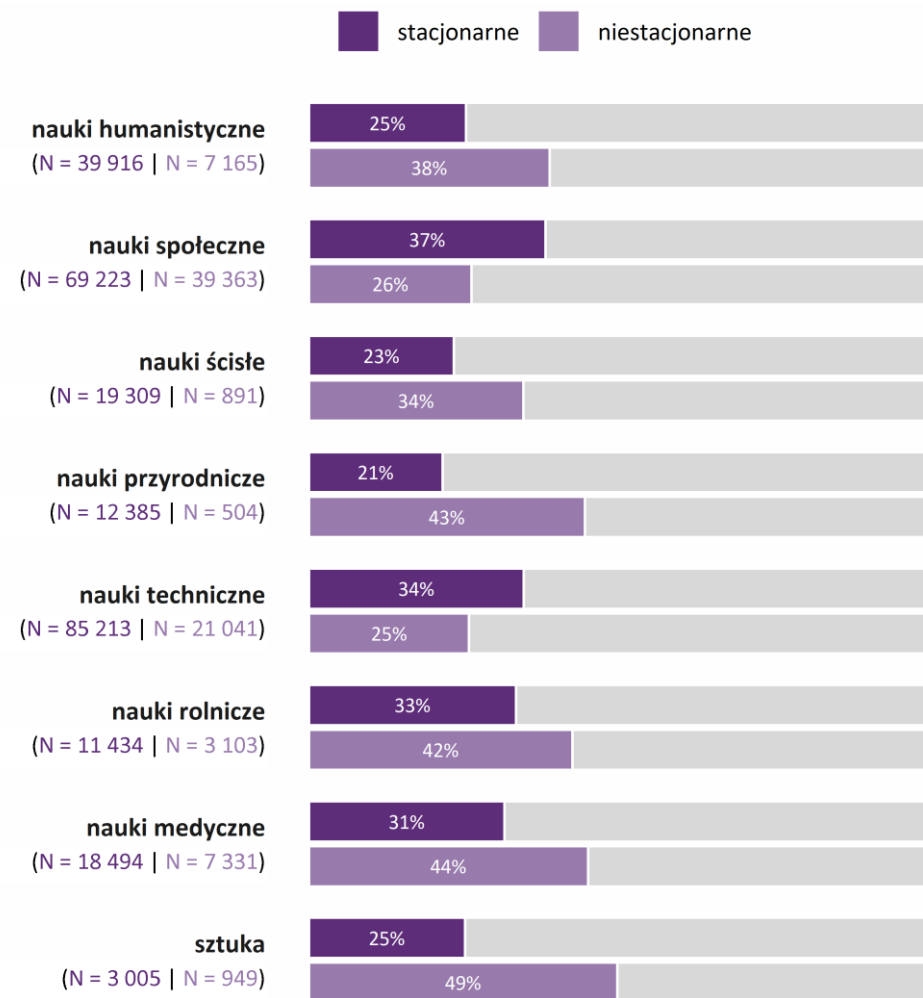
Odsetek osób zmieniających tryb studiowania wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na początkowy tryb studiowania i stopień studiów

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Odsetek osób zmieniających tryb studiowania wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia ze studiów (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na początkowy tryb studiowania i obszar nauki

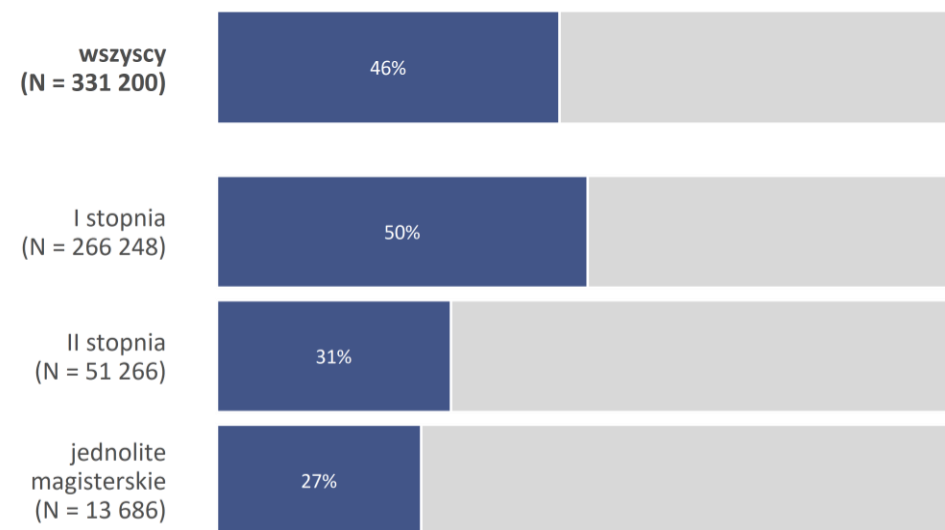
ZMIANA OBSZARU KSZTAŁCENIA PRZY KOREKCIE ŚCIEŻKI

Niemal połowa studentów, którzy dokonali korekty ścieżki kształcenia, wybrała kolejny kierunek studiów z innego obszaru. Najczęściej taką decyzję podejmowały osoby na studiach pierwszego stopnia (50%). Znacznie rzadziej dotyczyło to osób zmieniających kierunek na jednolitych studiach magisterskich (27%) oraz na studiach drugiego stopnia (31%).

Na wszystkich stopniach studiów (patrz s. 140), odsetek dokonujących wyboru kierunku z innego obszaru był wyższy w przypadku osób studiujących na uczelniach publicznych (47%) niż niepublicznych i kościelnych (36%). Najczęściej obszar studiów zmieniali studenci studiów pierwszego stopnia na uczelniach publicznych (51%), a najrzadziej – studenci jednolitych studiów magisterskich na uczelniach niepublicznych lub kościelnych (22%).

Największy odpływ studentów odnotowano w obszarze nauk przyrodniczych (84%) i ścisłych (80%). Często zmiany obszaru dokonywali także studenci nauk rolniczych (68%) i humanistycznych (55%). Najrzadziej zaś inny obszar kształcenia wybierali studenci nauk społecznych (31%).

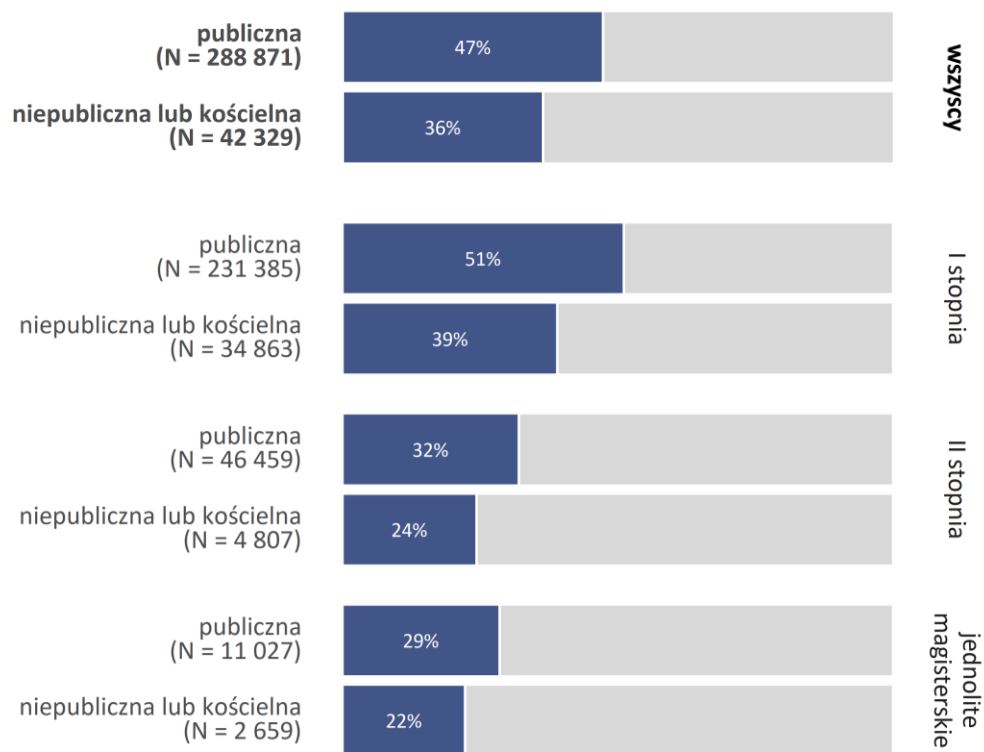
Odsetek osób wybierających nowy kierunek z innego obszaru niż dotychczas studiowany wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na stopień studiów

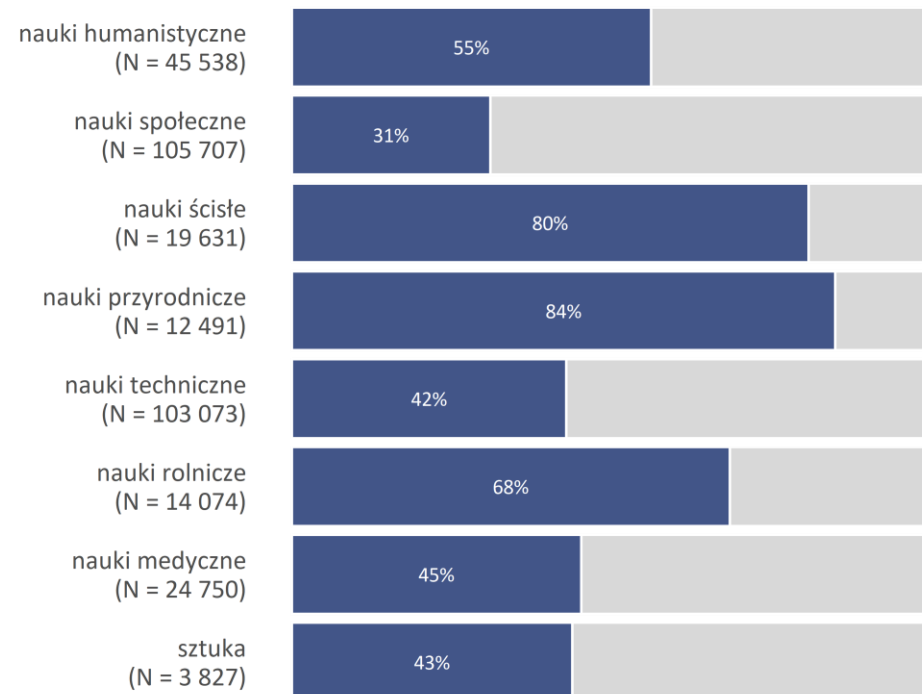
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Odsetek osób wybierających nowy kierunek z innego obszaru niż dotychczas studiowany wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na rodzaj uczelni i stopień studiów

Odsetek osób wybierających nowy kierunek z innego obszaru niż dotychczas studiowany wśród wszystkich osób zmieniających kierunek kształcenia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia (korekta ścieżki kształcenia) w podziale na obszar

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. W nawiasie podano liczbę przebadanych epizodów studiowania. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

KIERUNKI PRZEPEŁYWÓW STUDENTÓW MIĘDZY OBSZARAMI – OGÓLNE TRENDY

Analiza przepływów studentów między obszarami pokazuje, że większość osób studiujących nauki społeczne (patrz s. 142), którzy zmienili kierunek studiów, pozostało w pierwotnym obszarze kształcenia (67%), bądź zmieniało obszar na nauki humanistyczne (12%) lub techniczne (7%). Analogicznie do tej grupy zachowywali się studenci nauk technicznych, którzy przy zmianie kierunku preferowali głównie studia z poprzednio wybranego obszaru (56%). Zauważalny jest jednak również znaczny przepływ studentów z obszaru nauk technicznych do obszaru nauk społecznych (23%). Studenci nauk humanistycznych podobnie najczęściej zmieniali kierunek w ramach tego samego obszaru (43%) lub wybierali kierunek z obszaru nauk społecznych (37%). Również ponad połowa studentów nauk medycznych dokonująca korekty ścieżki wybrała kierunek w obrębie tych nauk (53%), a niemal jedna czwarta (24%) dokonała transferu do obszaru nauk społecznych. Ponadto 28% studentów nauk ścisłych zmieniło obszar studiów na nauki społeczne, a 25% wybrało nauki techniczne.

Osoby zmieniające kierunek kształcenia na studiach pierwszego stopnia pochodziły najczęściej z najliczniej studiowanych obszarów nauk społecznych i nauk technicznych. W obu tych obszarach można zauważyć największe wewnętrzne migracje. Interesujący jest

znaczny przepływ studentów z nauk technicznych do nauk społecznych (22 586 studiowania) przy wyraźnie dużo niższym przepływie odwrotnym (6 568 studiowania). W studiowanym przez liczną grupę osób obszarze nauk humanistycznych miały miejsce zarówno wewnętrzne migracje (16 400 studiowań), jak i zbliżona poziomem migracja studentów do obszaru nauk społecznych (14 679 studiowań). W obszarze nauk medycznych pojawiały się niewielkie wewnętrzne przepływy (8 986 studiowań) i nieliczna migracja do nauk społecznych (5 500 studiowań).

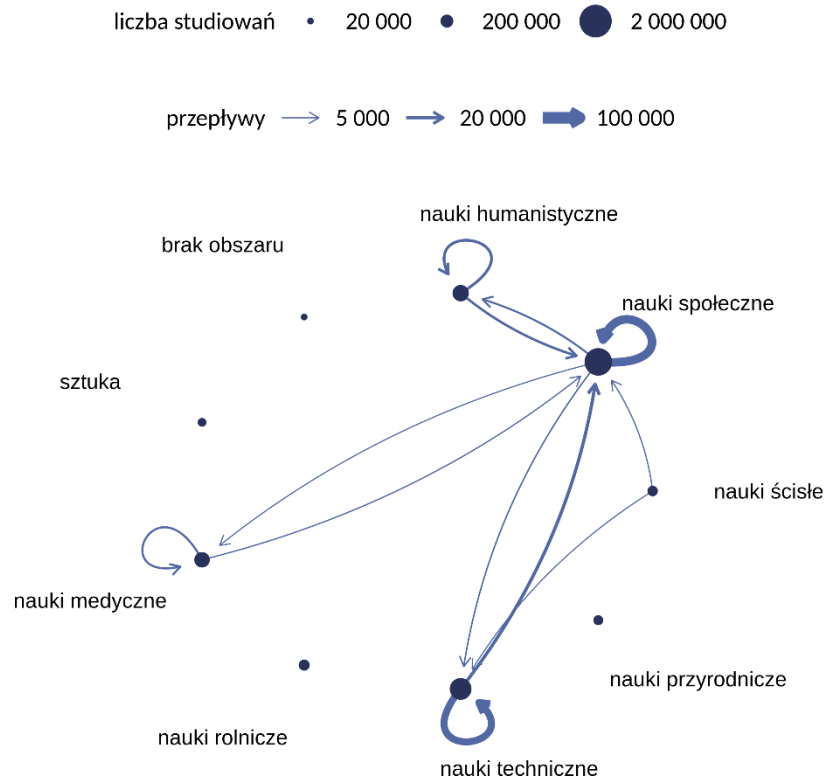
Na poziomie studiów drugiego stopnia (patrz s. 143) najliczniejsze wewnętrzne migracje miały miejsce w obszarze nauk społecznych (17 773 studiowania), do którego też najliczniej napływali studenci z innych obszarów (nauk humanistycznych, technicznych i ścisłych). Dla obszaru nauk technicznych na tym poziomie studiów charakterystyczne były średniej wielkości przepływy wewnętrzne (9 630 studiowań) oraz migracje o mniejszym natężeniu do nauk społecznych (2 225 studiowań) i ścisłych (509 studiowań). W naukach humanistycznych miały miejsce umiarkowane wewnętrzne przepływy (3 665) oraz niemal wyrównana wymiana z naukami społecznymi (2 518).

Na jednolitych studiach magisterskich do najczęstszych zmian kierunków w obrębie obszaru także dochodziło w naukach społecznych (6 389). Studenci kierunków

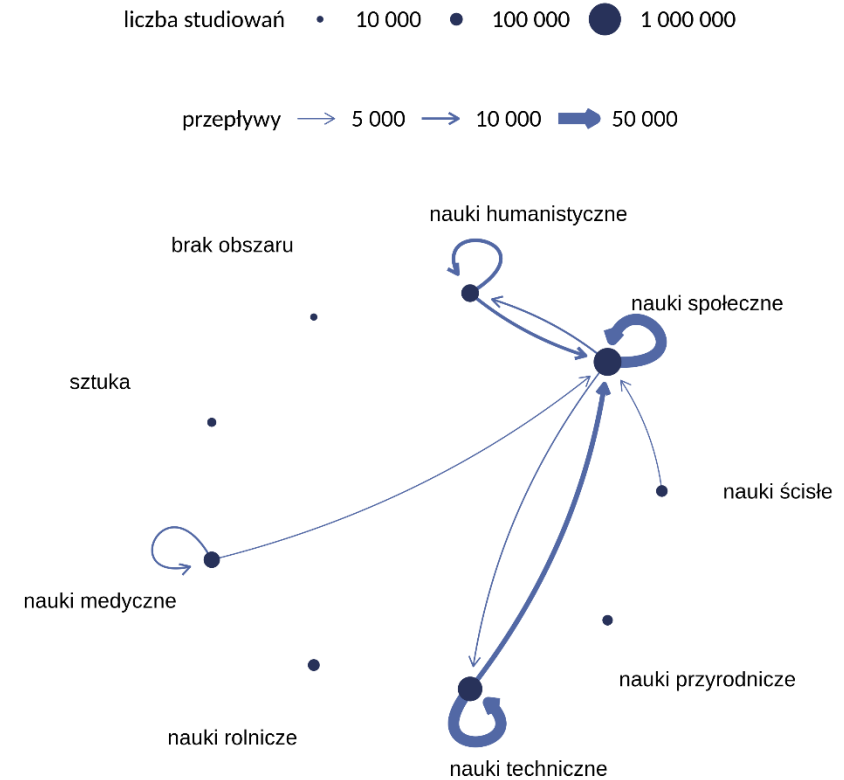
z tego obszaru przechodzili również licznie na studia z zakresu nauk humanistycznych (1 290). Umiarkowane migracje miały miejsce w obrębie nauk medycznych (2 696).

Przepływy studentów między kierunkami

Liczba studiowań i główne przepływy (ponad 5 000 osób) pomiędzy obszarami kształcenia osób zmieniających kierunek studiów w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

Liczba studiowań i główne przepływy (ponad 5 000 osób) pomiędzy obszarami kształcenia osób zmieniających kierunek studiów pierwszego stopnia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

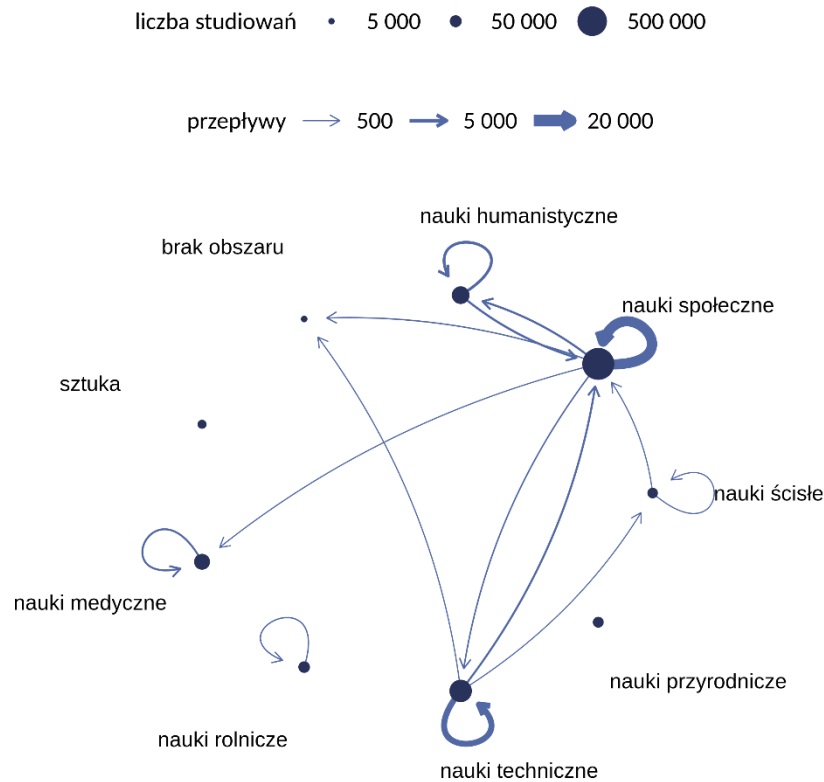

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

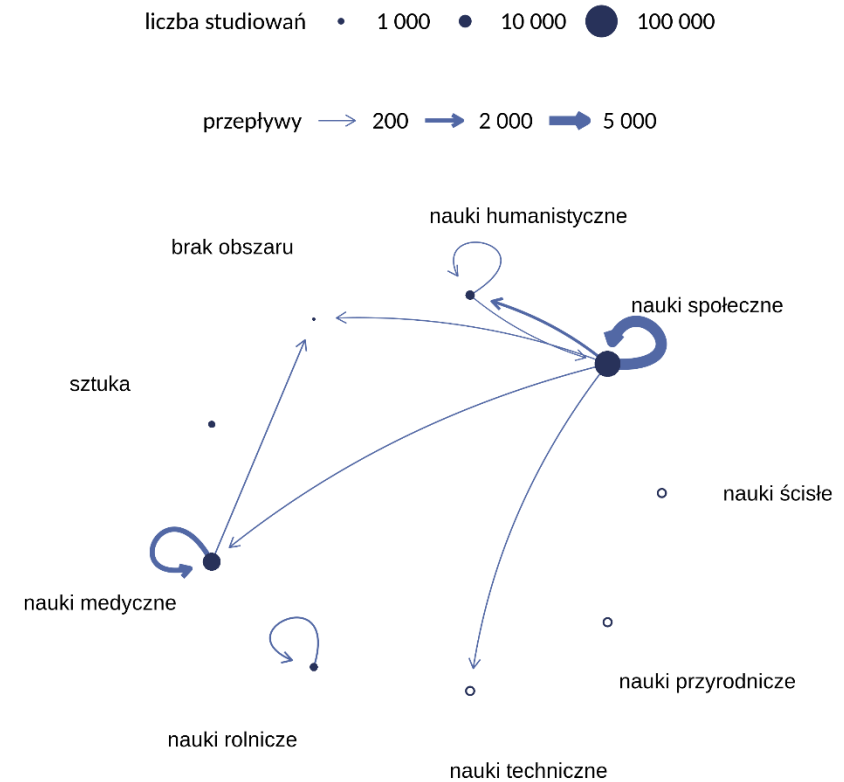
Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Przepływy studentów między kierunkami

Liczba studiowań i główne przepływy (ponad 500 osób) pomiędzy obszarami kształcenia osób zmieniających kierunek studiów drugiego stopnia w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

Liczba studiowań i główne przepływy (ponad 200 osób) pomiędzy obszarami kształcenia osób zmieniających kierunek jednolitych studiów magisterskich w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów drugiego stopnia w latach 2012/2013–2017/2018 i program jednolitych studia magisterskie w latach 2012/2013–2014/2015

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

KIERUNKI PRZEPTYWÓW MIĘDZY OBSZARAMI WEDŁUG STOPNI STUDIÓW

Studenci wszystkich stopni studiów z obszaru nauk humanistycznych (patrz s. 145) najczęściej zmieniali kierunek w obrębie tego samego obszaru – zjawisko to było najsilniejsze na studiach drugiego stopnia i wynosiło ponad 50%. Na drugim miejscu lokowały się korekty, które wskazywały na zmianę obszaru z nauk humanistycznych na nauki społeczne – najpopularniejsze wśród studentów pierwszego i drugiego stopnia.

Studujący w obszarze nauk społecznych w większości korygowali swoją ścieżkę w granicach tego obszaru, niezależnie od stopnia studiów – najwyższy odsetek tego typu przepływu charakteryzuje drugi stopień i wynosi 75%. Zaobserwowano również zainteresowanie na poziomie kilkunastu procent zmianą kierunku z obszaru nauk społecznych na nauki humanistyczne na wszystkich stopniach kształcenia. Dodatkowo w przypadku studiów pierwszego stopnia zauważalne są także przepływy w kierunku nauk technicznych (8%).

Studenci z obszaru nauk ścisłych (patrz s. 146) niezależnie od stopnia kształcenia najczęściej wybierali następane studia w obszarze nauk społecznych (28–29%). W ramach macierzystego obszaru korekt dokonywali częściej studenci studiów drugiego stopnia niż pierwszego stopnia (odpowiednio 28% i 19%). Na obydwu poziomach

studiów jedna czwarta studentów rezygnujących ze studiów w obszarze nauk ścisłych wybierała kierunek związany z naukami technicznymi.

Na poziomie studiów pierwszego stopnia osoby, które dokonały korekty ścieżki w obszarze nauk przyrodniczych, wybrały kierunek z obszaru nauk społecznych (27%) lub medycznych (22%). W obszarze nauk przyrodniczych pozostało 14% studentów. Z kolei wśród studentów drugiego stopnia 29% pozostało w obszarze nauk przyrodniczych i taki sam odsetek wybrał nauki społeczne.

Osoby, które rozpoczęły kształcenie w naukach technicznych (patrz s. 147), niezależnie od stopnia studiów dokonywały najliczniej korekt w ramach tego obszaru (54% wśród studentów pierwszego stopnia i 69% na studiach drugiego stopnia). Umiarkowanym zainteresowaniem cieszyła się na obu poziomach studiów zmiana kierunku kształcenia na obszar nauk społecznych (24% osób na pierwszym stopniu i 16% na drugim stopniu studiów).

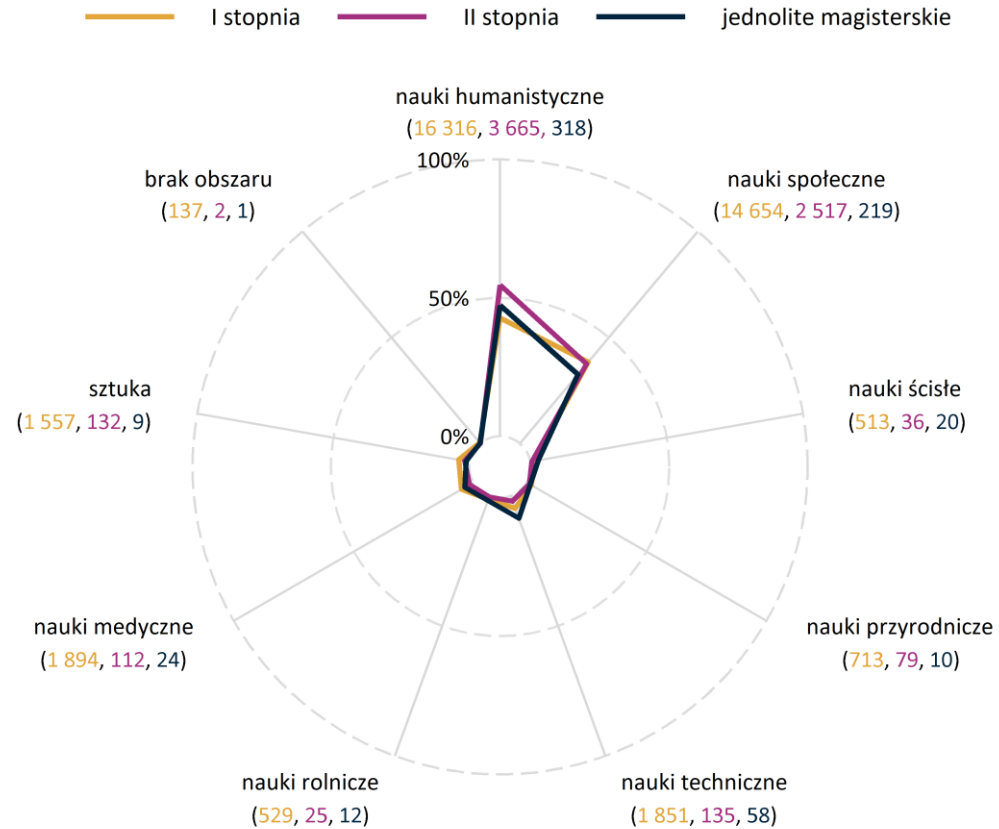
W obszarze nauk rolniczych na studiach drugiego stopnia i jednolitych magisterskich najczęściej korekt dokonywało się w ramach tego obszaru (odpowiednio 45% i 62%). W przypadku studiów pierwszego stopnia studenci najczęściej zmieniali obszar na nauki społeczne (30%) lub pozostawali w ramach tego samego obszaru (27%).

Na studiach drugiego stopnia popularnością cieszyły się także kierunki społeczne (19%), a na studiach jednolitych magisterskich 17% zdecydowało się podjąć dalsze kształcenie z zakresu nauk medycznych.

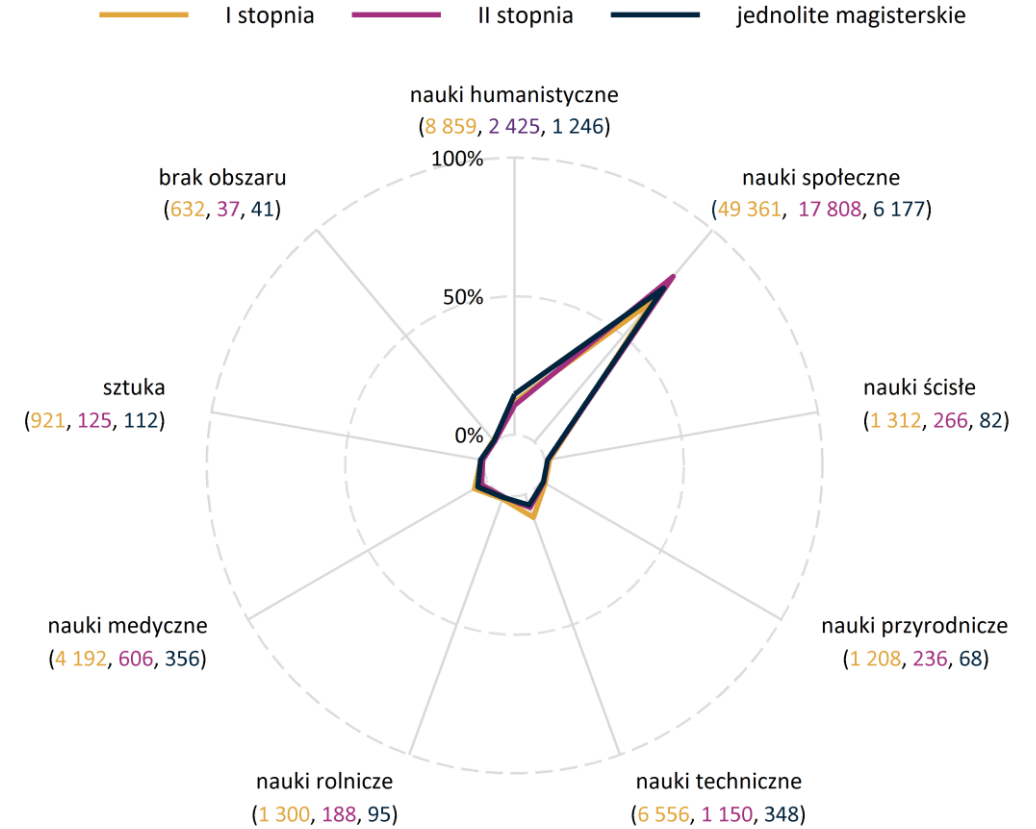
Niezależnie od stopnia studiów w obszarze nauk medycznych (patrz s. 148), najczęściej korekt ścieżki odbywało się w ramach tego samego obszaru (od 72% na studiach jednolitych magisterskich do 47% na studiach pierwszego stopnia). Stosunkowo częste były także przepływy studentów pierwszego i drugiego stopnia do obszaru nauk społecznych (odpowiednio 29% i 16%).

Studia z obszaru sztuki były korygowane najczęściej w ramach tego obszaru, niezależnie od poziomu studiów (63% osób na jednolitych studiach magisterskich, 55% na studiach pierwszego stopnia i 51% na drugiego stopnia). Niewielkim zainteresowaniem cieszyły się także migracje do obszaru nauk humanistycznych, społecznych, technicznych czy ścisłych.

Kierunki przepływu studentów z obszaru nauk humanistycznych w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

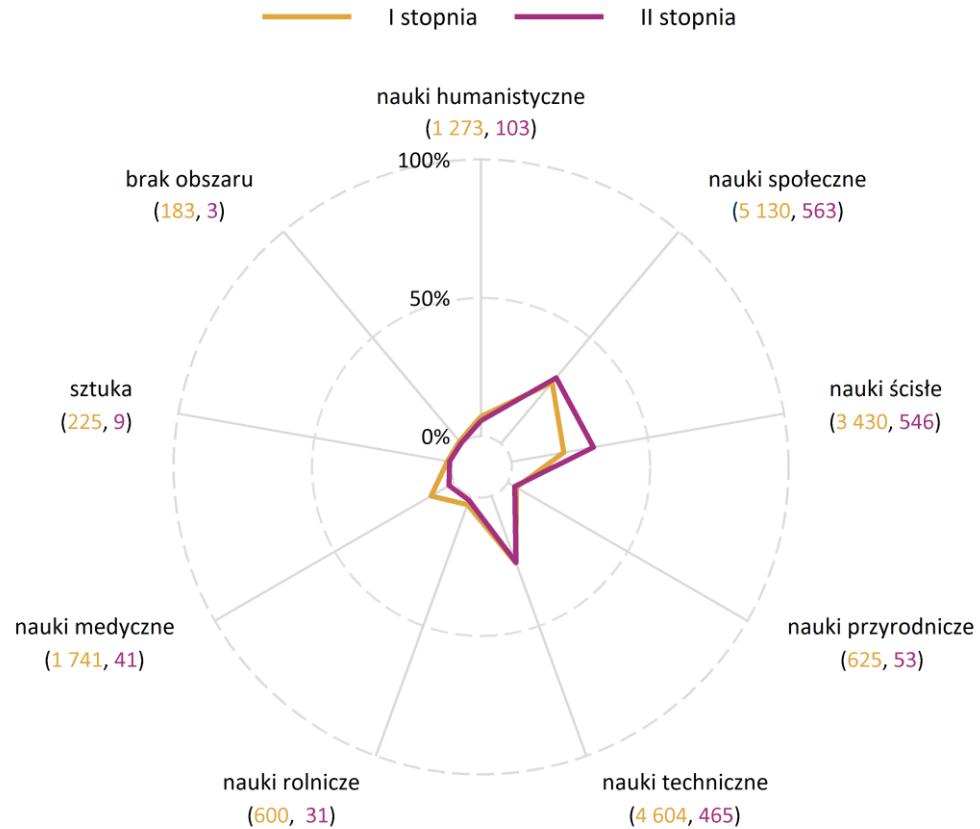
Kierunki przepływu studentów z obszaru nauk społecznych w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

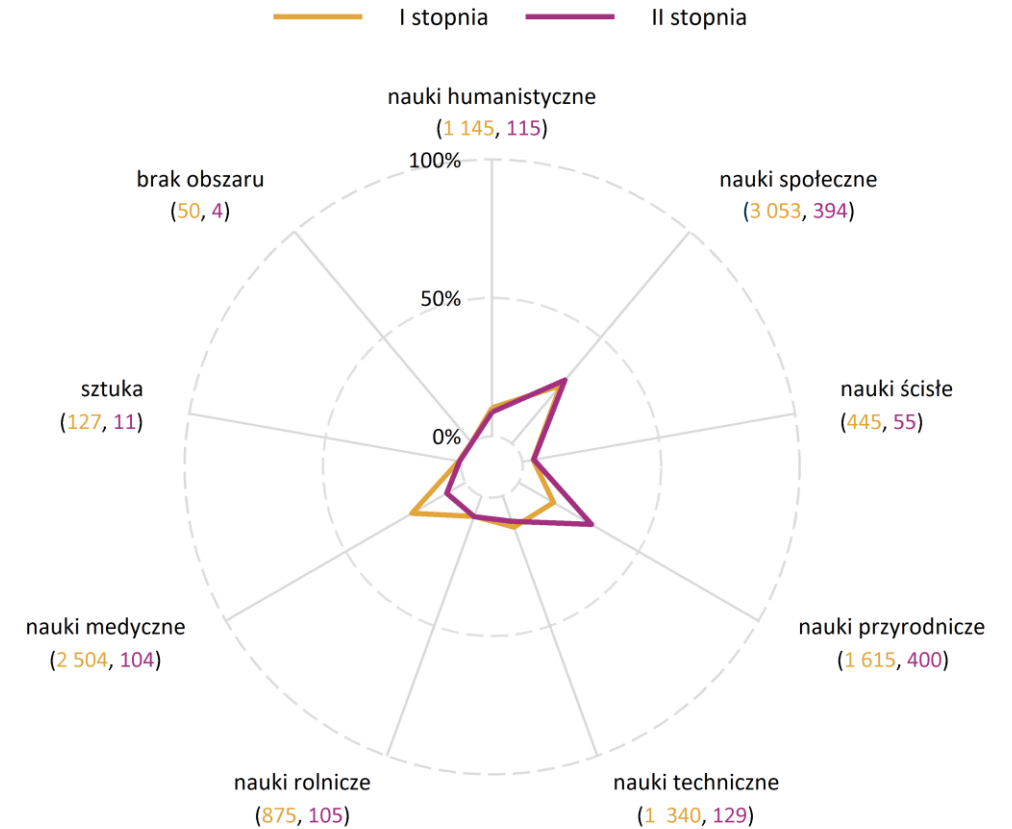
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Liczby w nawiasach to liczby osób, które zmieniły studia z obszarów nauk humanistycznych i społecznych na obszar docelowy, na poziomie zaznaczonym określonym kolorem. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Kierunki przepływu studentów z obszaru nauk ścisłych w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

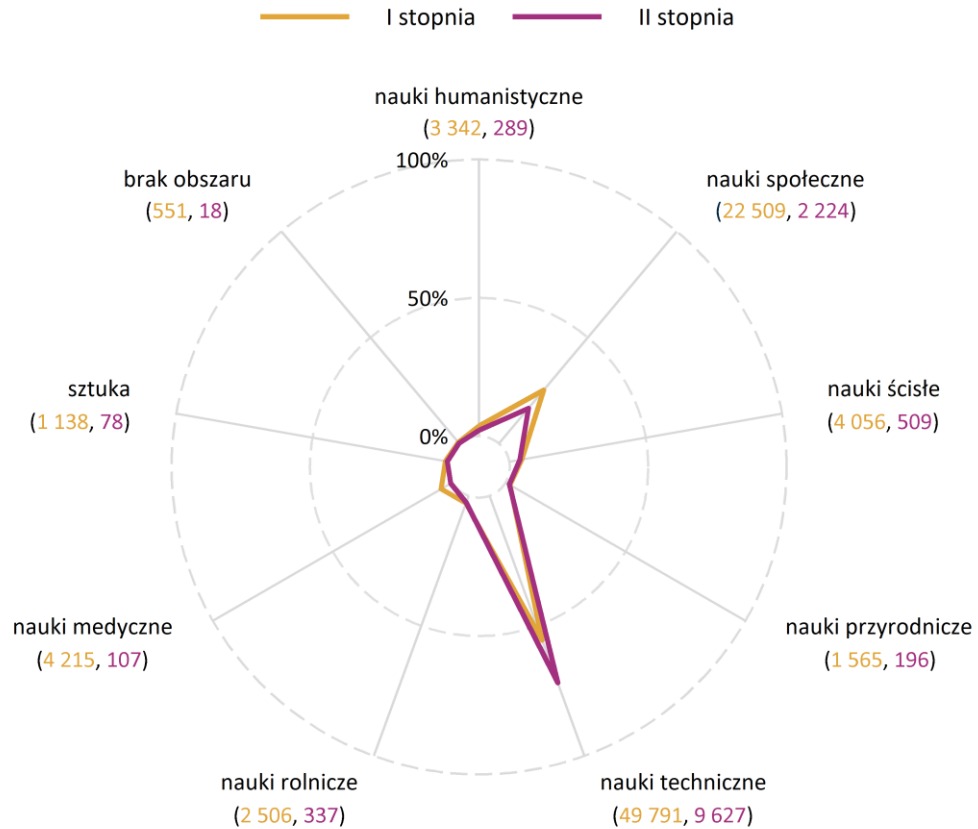
Kierunki przepływu studentów z obszaru nauk przyrodniczych w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

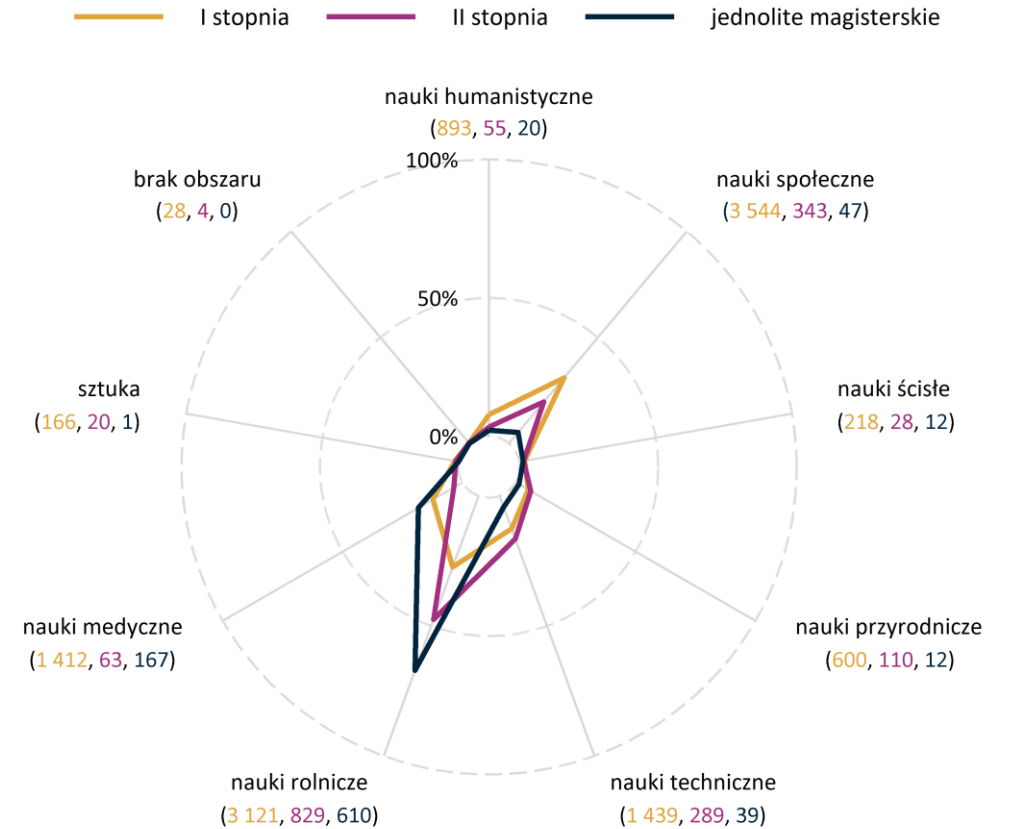
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Liczby w nawiasach to liczby osób, które zmieniły studia z obszarów nauk ścisłych i przyrodniczych na obszar docelowy, na poziomie zaznaczonym określonym kolorem. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia i 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia. Jednolite studia magisterskie nie były prowadzone w obszarze nauk ścisłych i przyrodniczych.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Kierunki przepływu studentów z obszaru nauk technicznych w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

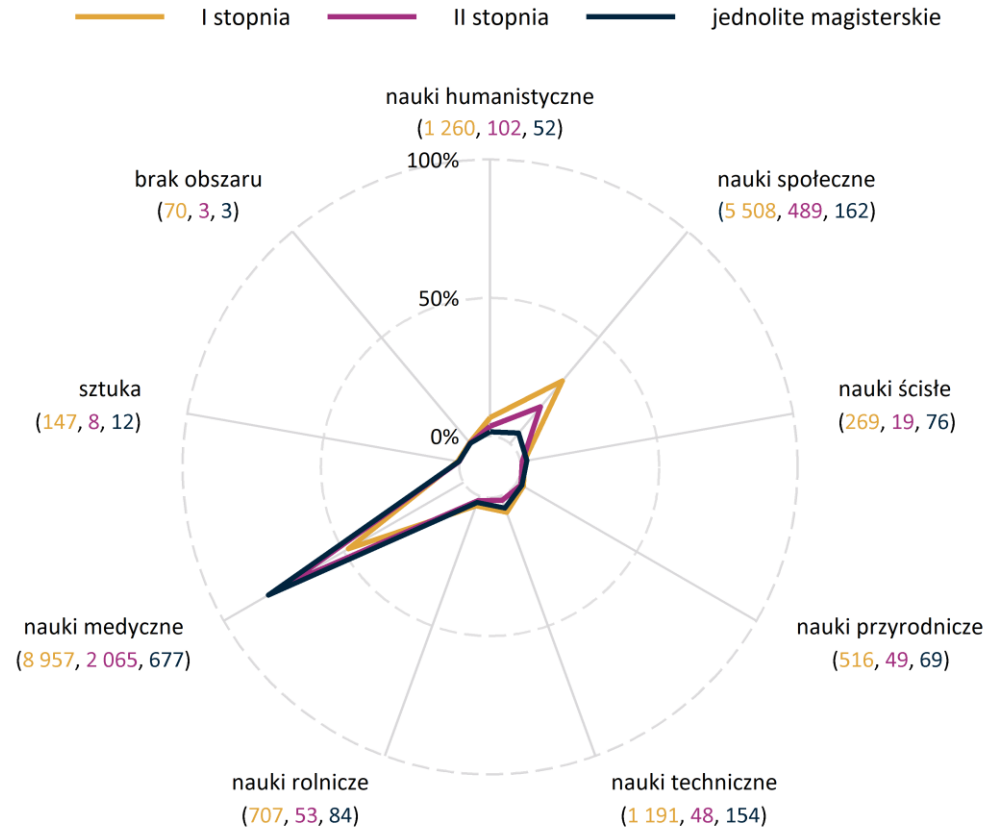
Kierunki przepływu studentów z obszaru nauk rolniczych w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

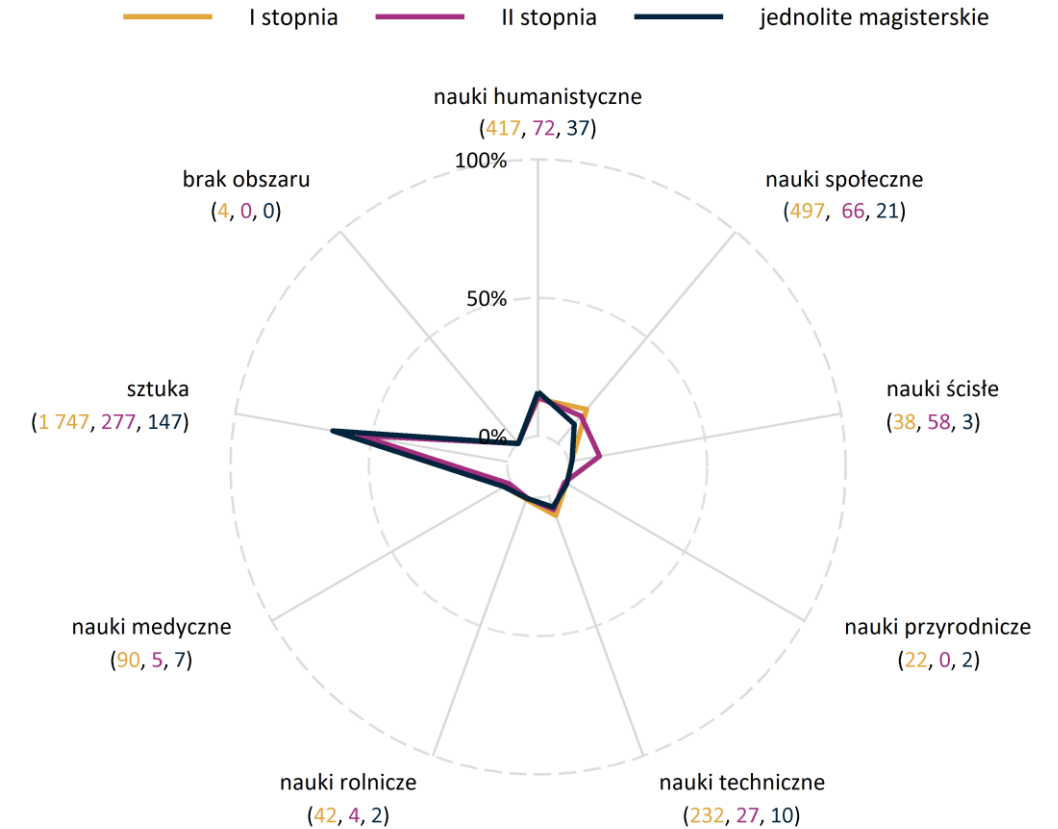
Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Liczby w nawiasach to liczby osób, które zmieniły studia z obszarów nauk technicznych i rolniczych na obszar docelowy, na poziomie zaznaczonym określonym kolorem. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich. W obszarze nauk technicznych jednolite studia magisterskie nie były prowadzone.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

Kierunki przepływu studentów z obszaru nauk medycznych w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

Kierunki przepływu studentów z obszaru sztuki w ciągu 12 miesięcy od daty skreślenia

Uwaga: studentów studiujących na wielu kierunkach, po kolei lub równolegle, potraktowano jak różne osoby i zliczono wielokrotnie. Liczby w nawiasach to liczby osób, które zmieniły studia z obszarów nauk medycznych i sztuki na obszar docelowy, na poziomie zaznaczonym określonym kolorem. Do analizy użyto danych na temat roczników, które w momencie pisania niniejszego raportu zgodnie z planem powinny być ukończyć studia – rozpoczynających dany program studiów w latach 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich.

Źródło: opracowanie OPI PIB na podstawie danych z systemu POL-on, stan na 27 kwietnia 2020.

The background features a grid of white circles on a teal background. Some circles are solid white, while others are semi-transparent, creating a pattern that frames the central text.

REKOMENDACJE I PRZYKŁADY ROZWIĄZAŃ

REKOMENDACJE I PRZYKŁADY ROZWIĄZAŃ

W części raportu poświęconej rekomendacjom zaproponowano przykłady rozwiązań odpowiadających na problemy i zjawiska, które zidentyfikowano w trakcie badania wraz ze wskazaniem adresatów – czyli podmiotów, w których gestii znajduje się wdrożenie tych działań.

Zaproponowany katalog rekomendacji nie jest wyczerpujący, podobnie jak wyczerpujący nie jest wykaz trudności napotkanych w trakcie studiów i powodów ich porzucania, jakie wymieniali badani. Należy też pamiętać, że wskazane problemy wynikają z doświadczeń poszczególnych uczestników wywiadów i nie muszą być właściwe wszystkim uczelniom czy kierunkom studiów. Ponadto, część z zaproponowanych poniżej rozwiązań może już funkcjonować w wybranych jednostkach – w zaproponowanej lub podobnej formie.

Poza propozycjami działań przedstawiono także istniejące w innych krajach wybrane rozwiązania wspierające sukces edukacyjny – na etapie wyboru studiów i już w trakcie studiowania.

REKOMENDACJE PODZIELONO WEDŁUG PRZYCZYŃ REZYGNACJI ZE STUDIÓW W NASTĘPUJĄCYCH OBSZARACH:

- brak lub utrata zainteresowania przedmiotem studiów,
- niezadowolenie z poziomu studiów (programu studiów, przedmiotów, wykładowców),
- nieodpowiednie proporcje wiedzy praktycznej i teoretycznej w programie studiów i w ramach zajęć,
- kwestie ekonomiczne i pogorszenie sytuacji finansowej,
- podjęcie pracy zarobkowej wynikające z konieczności lub traktowane jako szansa, alternatywa dla kontynuacji nauki,
- rozczarowanie kulturą organizacyjną i relacjami na uczelni.

Brak lub utrata zainteresowania przedmiotem studiów		
Z czego wynika problem/zjawisko?	Co można zrobić?	Adresaci
<ul style="list-style-type: none"> • Brak wystarczającej wiedzy o kierunku studiów na etapie jego wyboru – czego dotyczy kierunek, jak wygląda nauka na nim, jakie przedmioty zawiera program studiów. • Brak innego pomysłu na przyszłość niż studia; wybór jakiegokolwiek kierunku pomimo świadomości, że nie chce się studiować. • Brak sprecyzowanego pomysłu na to, co chce się studiować; aplikowanie na wiele bardzo różniących się od siebie kierunków; trudności w wyborze kierunku. • Ograniczenie możliwości wyboru kierunku przez przedmioty zdawane na maturze (decyzje podejmowane wcześniej). • Brak odpowiednio zaprojektowanego mechanizmu selekcji gwarantującego spójność między kryteriami rekrutacji i wymaganiami, z którymi kandydat spotyka się w trakcie studiów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowy system doradztwa edukacyjnego i zawodowego, uwzględniający: <ul style="list-style-type: none"> ✓ wybór dalszej ścieżki edukacyjnej (i/lub zawodowej) oraz pomoc w dopasowaniu kierunku studiów do predyspozycji, kompetencji i zainteresowań (np. tutoring – wsparcie ze strony nauczycieli i pedagogów, testy predyspozycji). Doradztwo powinno obejmować już uczniów szkół średnich – na etapie wyboru przedmiotów zdawanych na maturze, uczelni i kierunku studiów (bądź alternatywnej dalszej ścieżki rozwoju). System powinien uwzględniać współpracę między szkołami średnimi i wyższymi; ✓ weryfikacja kandydatów na studia pod kątem ich zainteresowań i dopasowania do wybranego kierunku (testy wstępne, weryfikacyjne, bardziej efektywna selekcja kandydatów na studia, która może przyczynić się do zmniejszenia poziomu selekcji już na etapie studiowania – drop-outu). 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczelnie • Szkoły ponadpodstawowe • MNiSW • MEN
	<ul style="list-style-type: none"> • Jasna i kompleksowa informacja o uczelniach, kierunkach studiów, programach studiów, ścieżkach specjalizacyjnych, możliwościach zawodowych po ukończeniu danego kierunku. Narzędzie umożliwiające porównanie uczelni i kierunków studiów (np. rozbudowanie oraz promocja narzędzia https://studia.gov.pl/wyberz-studia/pages/search/wizard). 	<ul style="list-style-type: none"> • MNiSW • Uczelnie
	<ul style="list-style-type: none"> • Platforma wymiany informacji między studentami danego kierunku a przyszłym studentem. • Organizowanie i promowanie zajęć pokazowych, umożliwienie uczniom udziału w wykładach. • Faza wdrożenia w studia – tzw. tydzień/miesiąc orientacyjny (<i>orientation week/month</i>) – obowiązkowy okres intensywnego „wdrażania” w studia i życie studenckie, zapoznavania z organizacją i zasadami panującymi na uczelni, źródłami informacji, programem studiów, możliwościami uzyskania wsparcia socjalnego, a także integracji społecznej i akademickiej. • System wczesnego reagowania – monitorowanie postępów studenta oraz jego frekwencji na zajęciach w celu odpowiednio wczesnej oceny ryzyka drop-outu oraz zapewnienie wsparcia i doradztwa w trakcie studiów (np. wsparcia psychologicznego, doradztwa w zakresie korekty ścieżki edukacyjnej). 	<ul style="list-style-type: none"> • Uczelnie

WSPARCIE PRZY WYBORZE UCZELNI I KIERUNKU STUDIÓW – PRZYKŁADY ISTNIEJĄCYCH ROZWIĄZAŃ

Program 18plus. Berufs- und Studienchecker (Austria)

Informacja i doradztwo przed wyborem studiów, których celem jest pomoc w wyborze kierunku studiów dopasowanego do cech i kompetencji ucznia. W przedostatniej klasie uczniowie otrzymują wsparcie w opracowaniu portfolio z informacjami dotyczącymi ich przyszłych wyborów oraz wypełniają test określający ich mocne strony i potencjał. Mogą również uczestniczyć w warsztatach z psychologiem. W klasie maturalnej mają m.in. możliwość odbywania rozmów z doradcami i udziału w próbnym zajęciach na uczelni.

<https://www.18plus.at/>

Infocursos (Portugalia)

Platforma zawierająca informacje o kierunkach studiów na poszczególnych uczelniach. Prezentuje statystyki dotyczące m.in.: struktury studentów według ścieżki rekrutacji na studia, struktury losów studentów po roku od rozpoczęcia danego programu studiów, rozkładu wyników końcowych absolwentów, odsetka zarejestrowanych jako bezrobotni wśród niedawnych absolwentów. Dla studiów pierwszego stopnia prezentowane są również informacje o kryteriach rekrutacyjnych, a dla studiów drugiego stopnia zamieszczone są listy najnowszych prac magisterskich.

<http://infocursos.mec.pt/>

Sprawdzenie „dopasowania” do kierunku studiów (Uniwersytet w Utrechcie, Holandia)

Obowiązkowy element rekrutacji na studia na Uniwersytecie w Utrechcie na kierunki, na których nie ma procedur selekcji lub ograniczonej liczby miejsc. Obejmuje szereg aktywności, w tym wypełnienie testu dopasowania, udział w zajęciach na uczelni oraz wykonanie zadań. Przyszły student otrzymuje informację zwrotną na temat swojego podejścia do studiów i motywacji. Pomimo obowiązkowego charakteru, wynik nie jest wiążący – nie jest to procedura selekcji, tylko wsparcie w podejmowaniu decyzji. Rozwiązanie funkcjonuje w różnych formach także na innych holenderskich uczelniach.

<https://www.uu.nl/bachelors/en/general-information/international-students/application-and-admission/matching>

Uniwersytet oferuje też inne narzędzia, np.: *Study Quick Scan* (krótki kwestionariusz pomagający ocenić, na ile studiowany kierunek odpowiada oczekiwaniom studenta) czy warsztaty dotyczące wyboru studiów magisterskich i dalszej ścieżki kariery.

<https://students.uu.nl/en/practical-information/advising-and-counselling/study-choice>

WSPARCIE NA POCZĄTKOWYM ETAPIE STUDIÓW – PRZYKŁADY ISTNIEJĄCYCH ROZWIĄZAŃ

Wdrożenie w studia (Uniwersytet w Turku, Finlandia)

Uniwersytet w Turku oferuje szereg działań skierowanych do studentów rozpoczynających studia. Studia zaczynają się od „dni wprowadzających”, organizowanych przez poszczególne wydziały. Kurs wstępny obejmuje np. wykłady wprowadzające, sesje informacyjne, spotkania z tutorami. Każdemu nowemu studentowi zostaje przydzielony tutor – osoba studiująca ten sam kierunek na wyższym roku, której zadaniem jest wprowadzenie w sprawy uczelni i życie studenckie oraz doradzanie w sprawach związanych ze studiami. Uniwersytet udostępnia także studentom i pracownikom aplikację *My Mobile Tutor*, w której można znaleźć najważniejsze informacje o uniwersytecie i mieście, o wydarzeniach i ciekawych miejscach.

<https://www.utu.fi/fi/opiskelijaksi/uudelle-opiskelijalle>

Monitorowanie postępów studenta (NTNU, Norwegia)

Norweski Uniwersytet Nauki i Technologii (NTNU) monitoruje postępy studentów w pierwszych semestrach nauki. Oprócz formalnego powiadomienia studentów, którzy nie spełniają ustalonych standardów i mogą stracić swoje miejsce w programie studiów, NTNU wykorzystuje te informacje, aby zaoferować im wsparcie i pomoc w ukończeniu nauki. Na podstawie monitorowania postępów studenci mogą zostać zaproszeni na spotkanie z doradcą naukowym, który pomaga im lepiej zrozumieć sytuację, a także może skierować do innych biur i specjalistów na uniwersytecie, w zależności od napotkanych problemów.

European Commission, 2015, Dropout and Completion in Higher Education in Europe, Annex 3: Country Case Studies Europe. Policy Briefings Australia, U.S.A., Publications Office of the European Union, Luksemburg.

MINT^{grün} (Uniwersytet Techniczny w Berlinie, Niemcy)

Program skierowany do osób zainteresowanych matematyką, informatyką, naukami przyrodniczymi lub technicznymi (MINT), ale niepotrafiących zdecydować, który z kierunków chciałby studiować lub czy w ogóle podejmą dalsze kształcenie. *MINT^{grün}* to kurs orientacyjny, który trwa dwa semestry. W tym czasie student bierze udział w zajęciach, które podzielone są na trzy moduły: obowiązkowy, obowiązkowy z możliwością wyboru i do wyboru. Moduł obowiązkowy to zajęcia orientacyjne, w trakcie których student dowiaduje się, czym zajmuje się dana dyscyplina, jakie są aktualne tematy badawcze realizowane w jej ramach i jakie ścieżki kariery oferuje, a także o programach studiów i organizacji uczelni. Moduł obowiązkowy z kursami do wyboru obejmuje udział w zajęciach (głównie z obszaru MINT) i laboratoriach projektowych oraz zdawanie egzaminów. W ramach trzeciego modułu student wybiera dowolne kursy, także z innych uczelni w Berlinie.

Punkty zebrane w trakcie realizacji programu mogą zostać uznane na studiach, które student ostatecznie wybierze.

<https://www.mintgruen.tu-berlin.de/startseite/>

Niezadowolenie z poziomu studiów (programu studiów, przedmiotów, wykładowców)		
Z czego wynika problem/zjawisko?	Co można zrobić?	Adresaci
<ul style="list-style-type: none"> Przedmioty, które w opinii studentów są zbędne w programie studiów. Za wysoki poziom trudności zajęć, który może przyczyniać się do powstawania zaległości w nauce, a przez to prowadzić do zwiększenia stresu i w efekcie – do drop-outu. Negatywna ocena aktualności wiedzy wykładowców i sposobu jej przekazywania. Brak możliwości wyboru określonej specjalizacji na danej uczelni. 	<ul style="list-style-type: none"> Weryfikacja poziomu kompetencji studentów pod kątem przedmiotów matematycznych (w tym na studiach humanistycznych i społecznych) i dopasowanie sposobu ich nauczania, zakresu treści do poziomu słuchaczy oraz przedmiotu studiów (np. przez wskazywanie zastosowania wiedzy w rozwiązywaniu problemów właściwych studiowanemu kierunkowi, użyteczności tej wiedzy). Równomierne rozłożenie obciążających przedmiotów w toku studiów. Organizacja wsparcia w nauce trudnych przedmiotów i nadrabianiu zaległości (np. wsparcie/tutoring między studentami, zajęcia wyrównawcze, <i>peer-learning</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> Uczelnie
	<ul style="list-style-type: none"> Prowadzenie ewaluacji przedmiotów i wykładowców oraz wprowadzanie niezbędnych zmian w oparciu o jej wyniki: <ul style="list-style-type: none"> ✓ na poziomie uczelni – np. poprzez ankiety dedykowane danemu przedmiotowi i wykładowcy (wraz z zachęcaniem studentów do ich wypełniania), ✓ na poziomie ogólnokrajowym – np. przez wprowadzenie mechanizmu oceny jakości dydaktyki na uczelniach, uwzględnienie ewaluacji pracowników dydaktycznych w ewaluacji działalności naukowej, uzależnienie od wyników tej oceny kwoty subwencji przyznawanej podmiotowi. Uwzględnienie oceny działalności dydaktycznej wydaje się szczególnie istotne w kontekście zmian kryteriów ewaluacyjnych – aby ograniczyć negatywne efekty zjawiska przenoszenia osób o słabym dorobku naukowym na etaty dydaktyczne. Szkolenia i kursy dla wykładowców z zakresu dydaktyki, w tym niestandardowych form przekazywania wiedzy (np. <i>mentored learning</i>, <i>applied learning</i> i podejście projektowe, <i>blended learning</i>) oraz facylitowania nauki niekonwencjonalnymi technikami (np. <i>self-learning</i>, <i>peer-learning</i>). System kompleksowej informacji o specjalizacjach uruchamianych na różnych uczelniach. 	<ul style="list-style-type: none"> MNiSW Uczelnie

Nieodpowiednie proporcje wiedzy praktycznej i teoretycznej w programie studiów i w ramach zajęć		
Z czego wynika problem/zjawisko?	Co można zrobić?	Adresaci
<ul style="list-style-type: none"> Traktowanie studiów jako środka do zdobycia praktycznej, przydatnej na rynku pracy wiedzy i negatywna ocena użyteczności treści nauczanych na studiach w dalszej praktyce zawodowej. Nadmiar wiedzy teoretycznej. Zmiana planów zawodowych studenta po „spróbowaniu sił” w zawodzie w trakcie praktyk. Niesatysfakcjonujące, niespełniające oczekiwań praktyki zawodowe. Negatywne opinie wykładowców o zawodzie, do którego wykonywania przygotowują. 	<ul style="list-style-type: none"> Weryfikacja programów studiów i zwiększenie wymiaru zajęć praktycznych/warsztatowych. Rozwój i wsparcie nauczania w modelu studiów dualnych, kształcenia naprzemiennego, w którym, obok uczelni, udział bierze również pracodawca (przykładem wsparcia tworzenia takich kierunków jest konkurs NCBR „Studia dualne”). Włączanie zajęć praktycznych i praktyk do programów studiów na jak najwcześniejszym etapie nauki, stopniowe wdrażanie w zawód. Argumentem przemawiającym za takim rozwiązaniem jest m.in. sposób, w jaki praktyka zawodowa może zweryfikować plany dotyczące studiowania na danym kierunku i pracy w określonym zawodzie. Inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie uczelni umożliwiające prowadzenie zajęć praktycznych na wysokim poziomie. 	<ul style="list-style-type: none"> MNiSW Uczelnie
	<ul style="list-style-type: none"> Szerokie wykorzystanie praktycznego podejścia w dydaktyce, w tym poprzez applied learnig (nauka za pomocą wykorzystywania nabytych umiejętności czy wiedzy teoretycznej w rozwiązywaniu rzeczywistych problemów), projekty zaliczeniowe będące alternatywą dla tradycyjnych egzaminów i capstone projects – złożone i relatywnie długoterminowe projekty (np. semestralne) ukierunkowane na realne zagadnienia i rozwiązania. <i>Capstone projects</i> zazwyczaj wymagają pracy w grupach, rozwijają kompetencje miękkie (organizacja, planowanie, komunikacja itd.) oraz te związane z wykorzystaniem nabytej wiedzy (opracowanie ram metodologicznych projektu, prowadzenie badań itd.). Uczelnia powinna w tym wypadku stać się facylitatorem współpracy w regionie – między przedsiębiorstwami, samorządami, trzecim sektorem i innymi interesariuszami potrzebującymi konkretnych rozwiązań (społecznych, komercyjnych, w zakresie kreowania polityk itp.) a studentami, którzy mogliby te rozwiązania wypracować realizując projekty praktyczne. Kształtowanie klimatu przedsiębiorczości i innowacyjności oraz sieci współpracy z różnymi interesariuszami w celu rozwoju samodzielnych pomysłów studentów, które pobudzą ich zaangażowanie i zatrzymają na uczelni – stworzą silną relację uczelnia-student. Wsparcie tworzenia studenckich start-upów, angażowanie studentów w powstające na uczelniach spin-offy. Współpraca uczelni z przedsiębiorstwami w organizacji praktyk, połączona z realnymi opcjami zatrudnienia po zakończeniu studiów. Przykładem dobrej praktyki w tym zakresie może być program <i>Rozwój Kadr Sektora Kosmicznego</i>, będący efektem współpracy Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. i Związku Pracodawców Sektora Kosmicznego. Angażowanie praktyków w prowadzenie zajęć. Wprowadzenie zajęć, które wyposażą przyszłych absolwentów w kompetencje miękkie poszukiwane przez pracodawców, m.in. umiejętność pracy w zespole i rozwiązywania konfliktów, komunikatywność, kreatywność i innowacyjność, przedsiębiorczość, zarządzanie czasem pracy, techniki radzenia sobie ze stresem. Organizacja kursów lub szkoleń, które pomogą przyszłym absolwentom odnaleźć się na rynku pracy i wyposażą ich w takie umiejętności jak: przygotowywanie dokumentów aplikacyjnych, techniki i strategii skutecznego poszukiwania pracy, autoprezentacja, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> Uczelnie

Kwestie ekonomiczne i pogorszenie sytuacji finansowej

Z czego wynika problem/zjawisko?	Co można zrobić?	Adresaci
<ul style="list-style-type: none"> Niezdane egzaminy i konieczność płacenia za punkty ECTS. Problemy osobiste i inne, które mogą wpływać na brak możliwości opłacenia dalszych studiów. 	<ul style="list-style-type: none"> Kompleksowa informacja o możliwym do uzyskania wsparciu, np. umorzeniu / odroczeniu opłaty za studia czy warunk, usprawnienie przepływu informacji w tym zakresie. Informowanie o dostępnych formach wsparcia finansowego, pomocy socjalnej, rozwiązaniach w sytuacji konieczności sprawowania opieki nad osobą zależną. 	<ul style="list-style-type: none"> Uczelnie

Podjęcie pracy zarobkowej wynikające z konieczności lub traktowane jako szansa, alternatywa dla kontynuacji nauki

Z czego wynika problem/zjawisko?	Co można zrobić?	Adresaci
<ul style="list-style-type: none"> Konieczność podjęcia pracy wynikająca z trudnej sytuacji ekonomicznej, problemów osobistych itd. Chęć jak najszybszego wejścia na rynek pracy, zdobywania doświadczenia zawodowego, usamodzielnienia się. Przekonanie, że rynek pracy oczekuje innych umiejętności niż te, które dają studia; praca zawodowa uczy i rozwija bardziej niż studiowanie, a za tym idzie poczucie, że czas poświęcany na studia to czas stracony. 	<ul style="list-style-type: none"> Wsparcie finansowe premijujące ukończenie studiów w ustalonym okresie (np. stypendium na okres niezbędny do terminowego ukończenia studiów). Rozwiązanie mogłoby przyczynić się do zatrzymania na studiach tych, którzy musieliby je przerwać ze względu na problemy finansowe i wynikającą z nich konieczność podjęcia pracy. W zakresie e-learningu: <ul style="list-style-type: none"> ✓ pozostawienie możliwości korzystania z rozwiązań z zakresu e-learningu w ramach studiów po zniesieniu obostrzeń związanych z pandemią, rozwój i wykorzystywanie na większą skalę zintegrowanych metod kształcenia (<i>blended learning</i>); dotyczy to zarówno prowadzenia całych kursów w formie on-line, jak i możliwości zdalnego odpracowania nieobecności na zajęciach; ✓ upowszechnianie dostępu on-line do zasobów edukacyjnych dla studentów (np. książek, prezentacji, nagrań z wykładów). Zwiększenie elastyczności i możliwości wpływu studenta na własny plan zajęć, jako rozwiązanie odpowiadające na wycofywanie się z nauki ze względu na trudności w dopasowaniu harmonogramów studiów do grafików w pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> MNiSW Uczelnie

Rozczarowanie kulturą organizacyjną i relacjami na uczelni		
Z czego wynika problem/zjawisko?	Co można zrobić?	Adresaci
<ul style="list-style-type: none"> Słaby przepływ informacji między uczelnią a studentami. Nieprzyjazne otoczenie administracyjne (nieuprzejmi i mało pomocni pracownicy dziekanatu). Negatywne nastawienie niektórych wykładowców do studentów. Niski poziom zaangażowania niektórych studentów w naukę i życie uczelni. Niski poziom zaangażowania wykładowców w prowadzenie zajęć. 	<ul style="list-style-type: none"> Praca nad zmianą kultury organizacyjnej uczelni – unowocześnienie, postrzeganie studentów jako jednej z grup interesariuszy uczelni i traktowanie ich po partnersku, monitorowanie oraz uwzględnianie potrzeb i oczekiwań studiujących. Tworzenie przyjaznego i sprzyjającego otwartości klimatu uczelni. Przejrzyste regulaminy i zasady studiowania oraz zaliczania przedmiotów. Większa elastyczność przy wyborze przedmiotów i grup zajęciowych, a także szerzej – w realizacji programu studiów. Poza wspomnianą już możliwością wpływania na rozkład zajęć w ciągu dnia, która ułatwiłaby pogodzenie nauki i pracy zawodowej, elastyczność może dotyczyć również innych aspektów: kształtowania zindywidualizowanej i dopasowanej do zainteresowań ścieżki programowej (wybór interesujących przedmiotów), możliwości wyboru dodatkowych kursów w obrębie innych dyscyplin, organizacji nauki (np. nauka zdalna, tworzenie przestrzeni do nauki). Wprowadzenie rozwiązań premiujących zaangażowanie wykładowców w dydaktykę i jakość nauczania, np. poprzez system nagród dla pracowników dydaktycznych osiągających bardzo dobre lub wyraźnie poprawiające się wyniki w badaniach satysfakcji studentów z zajęć. Cykliczne badanie zadowolenia studentów z obsługi administracyjnej i reagowanie na zgłaszane nieprawidłowości. Szkolenia dla pracowników administracyjnych z zakresu kompetencji miękkich. Zapewnienie studentom możliwości korzystania ze wsparcia psychologicznego. Monitorowanie i pobudzanie zaangażowania studentów w aktywności związane z uczelnią. 	<ul style="list-style-type: none"> Uczelnie

WSPARCIE W TRAKCIE STUDIÓW – PRZYKŁADY ISTNIEJĄCYCH ROZWIĄZAŃ

Indywidualny plan studiów (Finlandia)

Indywidualny plan studiów (*Personal Study Plan*) to narzędzie, którego celem jest lepsza organizacja przebiegu studiów i śledzenie postępów. Student planuje, jakie kursy ukończy i w jakich terminach. PSP opracowywane jest na cały czas trwania studiów. Plan jest weryfikowany i aktualizowany w toku studiów (np. z mentorem lub koordynatorem programu studiów). PSP umożliwia studentom „spersonalizowanie” przebiegu ich studiów, np. przez dobór dodatkowych przedmiotów.

np.: <https://studies.helsinki.fi/instructions/article/personal-study-plan-ppsp>
<https://www oulu.fi/forstudents/personal-study-plan>

Monitorowanie poziomu zaangażowania (Uniwersytet Nottingham Trent, Wielka Brytania)

Wychodząc z założenia, że wysoki poziom zaangażowania jest znacznie silniejszym predyktorem sukcesu akademickiego niż jakakolwiek cecha charakterystyczna lub kwalifikacje wstępne studenta, na uczelni opracowano i wdrożono narzędzie do mierzenia zaangażowania. Na podstawie danych dotyczących różnych aspektów studiowania (korzystanie z zasobów biblioteki, interakcje na platformie on-line, oddawanie prac zaliczeniowych, obecność na zajęciach) każdy student otrzymuje ocenę poziomu zaangażowania od wysokiego do niskiego. Dzięki temu studenci mogą na bieżąco monitorować swoje ryzyko niepowodzenia, a tutorzy mają możliwość w porę zareagować i zaoferować pomoc. W efekcie, liczba osób rezygnujących z nauki została zmniejszona o 50%.

<http://efficiency.eua.eu/good-practices>

Peer-Assisted Learning (PAL) (np. Wielka Brytania)

Peer-Assisted Learning (PAL) to system wspierania w nauce polegający na nieformalnych spotkaniach w grupach facylitowanych przez liderów – przeszkolonych studentów z wyższych lat. Celem spotkań jest m.in. dyskusowanie treści danego kursu, wsparcie w przygotowaniu do egzaminów, a także wdrożenie w życie studenckie.

np.: <https://www.thesubath.com/peer-support/pal/>, <https://www.beds.ac.uk/pal/>
<https://www.liverpool.ac.uk/chemistry/undergraduate/peer-assisted-learning/>
<https://www.bournemouth.ac.uk/students/learning/peer-assisted-learning-pal>

Studienabschlussstipendium (Austria)

Stypendium umożliwiające wycofanie się z rynku pracy na czas niezbędny do ukończenia studiów. Przeznaczone jest dla osób, które są w końcowej fazie studiów licencjackich lub magisterskich – pozostało im zdanie kilku egzaminów oraz (jeśli jest to konieczne) napisanie pracy dyplomowej, a także ukończenie kursów za maksymalnie 20 punktów ECTS (40 ECTS jeśli studia nie wymagają obrony pracy dyplomowej). Temat pracy dyplomowej musi być już zaakceptowany. O stypendium mogą się ubiegać osoby, które posiadały zatrudnienie w wymiarze minimum pół etatu przez co najmniej 36 z ostatnich 48 miesięcy, spełniają kryteria wieku i nie otrzymywały innych stypendiów. Na czas otrzymywania stypendium na ukończenie studiów student musi zrezygnować z pracy zarobkowej. Stypendium przyznawane jest na maksymalnie 18 miesięcy. W ciągu roku od ostatniej wpłaty stypendium student musi przedstawić dowód ukończenia studiów – w przeciwnym wypadku kwotę świadczenia należy zwrócić.

<https://www.stipendium.at/studienfoerderung/beihilfe-beruf/studienabschlussstipendium/>,
<https://ooe.arbeiterkammer.at/beratung/bildung/bildungsfoerderungen/Studienabschlussstipendium.html>

PRAKTYKA W PROGRAMACH STUDIÓW – PRZYKŁADY ISTNIEJĄCYCH ROZWIĄZAŃ

Deep orange (Uniwersytet w Clemson, USA)

Deep orange to program dwuletnich studiów magisterskich dla studentów inżynierii motoryzacyjnej, w całości oparty na realizacji projektu.

W ramach programu co roku współpracujący ze sobą studenci, kadra (z różnych dyscyplin) oraz uczestniczący w projekcie partnerzy przemysłowi skupiają się na opracowaniu prototypu nowego pojazdu. Każdy projekt łączy w sobie przełomowe innowacje produktowe i nowe procesy, a w toku studiów studenci zyskują praktyczne doświadczenie w projektowaniu pojazdów, inżynierii, prototypowaniu i produkcji.

Projektowane rozwiązania odpowiadają na wyzwania związane ze zrównoważoną mobilnością (np. mobilność osób młodych, osoby starsze jako kierowcy, urbanizacja). Program wymaga od studentów holistycznego podejścia do zagadnienia. Projekty sponsorowane są przez firmy OEM, zawierają fazę badań marketingowych, a studenci muszą znać wartości marki sponsora. Partnerzy z sektora przemysłowego mogą pełnić rolę mentorów studentów.

Po zakończeniu projektu absolwenci angażowani są w prezentowanie jego wyników podczas najważniejszych wydarzeń branżowych.

<https://cuicardeeporange.com/>

CODE University of Applied Sciences (Berlin, Niemcy)

CODE to prywatna uczelnia kształcąca w zakresie technologii i produktów cyfrowych. Oferuje trzy innowacyjne programy studiów licencjackich, w całości oparte na autorskim podejściu projektowym: *Curiosity-Driven Education*. Kluczowym elementem programów studiów są projekty dotyczące realnych problemów, którym towarzyszą seminaria i warsztaty realizowane w duchu koncepcji *flipped-classroom* (model „odwróconej lekcji”, opierający się na wcześniejszej samodzielnej pracy z materiałem wprowadzającym do zagadnienia i poświęceniu całych zajęć pracy warsztatowej). Zrezygnowano również z tradycyjnego oceniania – postępy studenta mierzone są zdobytymi przez niego umiejętnościami i kompetencjami. Duży nacisk położony jest na mentoring, pracę w grupach, interdyscyplinarność oraz rozwój osobisty.

Projekty realizowane są w grupach liczących od 2 do 6 osób. Pomysły na nie mogą zgłaszać studenci, wykładowcy i partnerzy CODE. Po ogłoszeniu projektów studenci mogą wziąć udział w poświęconym każdemu z nich spotkaniu informacyjnym, a następnie wybierają ten, do którego chcą dołączyć.

Studenci sami przygotowują się do ról, które mają pełnić w zespole projektowym. W trakcie realizacji zadania zespoły spotykają się z trenerem, z którym omawiają jakość współpracy i komunikacji, konflikty i możliwości dalszego rozwoju.

Ponadto, studenci mają możliwość udziału w cotygodniowych spotkaniach z ekspertami, w trakcie których mogą np. prezentować swoje problemy i pytania.

Pod koniec pierwszego, orientacyjnego semestru, każdy student wybiera także osobistego mentora.

<https://code.berlin/en/>

PRAKTYKA W PROGRAMACH STUDIÓW – PRZYKŁADY ISTNIEJĄCYCH ROZWIĄZAŃ

Aalto Design Factory (Uniwersytet Aalto, Espoo, Finlandia)

ADF to interdyscyplinarny hub zrzeszający i umożliwiający współpracę studentów, nauczycieli, naukowców i przedstawicieli przemysłu zainteresowanych projektowaniem produktu. Studenci Uniwersytetu Aalto mają możliwość uczestniczenia w kursach i otwartych wydarzeniach ADF oraz korzystania ze znajdujących się na jego wyposażeniu urządzeń prototypujących. ADF oferuje również kilkadziesiąt kursów ukierunkowanych na rozwiązywanie realnych problemów, naukę przez działanie, opartych na podejściu projektowym czy realizowanych metodą *design thinking*.

Hub skupia naukowców z różnych dyscyplin (zarówno inżynierskich, jak i np. nauk o edukacji), zajmujących się projektowaniem i innowacjami.

Przedstawiciele środowiska przemysłowego i biznesu mogą się włączyć we współpracę z ADF poprzez:

- sponsorowanie kursu, w trakcie którego studenci pracują nad projektem-rozwiązaniem dla sponsora (w przypadku projektów ukierunkowanych na rozwój produktu sponsor może również uczestniczyć w części zadań praktycznych),
- udział w dostosowanych do indywidualnych potrzeb szkoleniach,
- sponsorowanie projektu badawczego,
- korzystanie z infrastruktury ADF.

<https://designfactory.aalto.fi/about/>

The background features a grid of white circles on a dark teal background. Some circles are solid white, while others are semi-transparent, creating a pattern that frames the central text.

BIBLIOGRAFIA

Bennett, R. (2003), Determinants of Undergraduate Student Drop Out Rates in a University Business Studies Department, *Journal of Further and Higher Education*, 27 (2), 123–141.

European Commission (2015a), *Dropout and Completion in Higher Education in Europe*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission (2015b), *Dropout and Completion in Higher Education in Europe, Annex 3: Country Case Studies Europe Policy Briefings Australia, USA*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Hagedorn, L. S. (2004), *How to define retention: A New Look at an Old Problem*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED493674.pdf>.

Hovdhaugen, E., Kottmann, A., Thomas, L. (2015), *Dropout and Completion in Higher Education in Europe*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Kehm, B. M., Larsen, M. R., Sommersel, H. B. (2019), Student dropout from universities in Europe: A review of empirical literature, *Hungarian Educational Research Journal*, 9 (2), 147–164. <https://doi.org/10.1556/063.9.2019.1.18>.

Larsen, M. S., Kornbeck, K. P., Kristensen, R. M., Larsen, M. R., Sommersel, H. B. (2013) *Dropout Phenomena at Universities: What is Dropout? Why does Dropout Occur? What Can be Done by the Universities to Prevent or Reduce it? A systematic review*. Copenhagen: Danish Clearinghouse for Educational Research, Department of Education, Aarhus University.

OECD (2010), *How many students drop out of tertiary education? Highlights from Education at a Glance*, Paris: OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/eag_highlights-2010-8-en.

OECD (2019), *Education at a Glance 2019: OECD Indicators*, Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/f8d7880d-en>.

Quinn, J. (2013), *Drop-out and completion in higher education in Europe among students from under-represented groups*, An independent report authored for the European Commission. NESET: European Commission.

Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych, *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*, poz. 1065.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, *Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej*, poz. 1818.

Schnepf, S. V. (2014). *Do Tertiary Dropout Students Really Not Succeed in European Labour Markets?* IZA Discussion Papers, No. 8015, Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn.

Schnepf, S. V. (2017), How do tertiary dropouts fare in the labour market? A comparison between EU countries, *Higher Education Quarterly*, 71 (1), 75–96. <https://doi.org/10.1111/hequ.12112>.

Smużewska, M., Wasielewski, K., Antonowicz, D. (2015), Niepowodzenia w studiowaniu z perspektywy uczelni i studentów, *Edukacja*, 4 (135), 130–146.

Stiburek, S., Vlk, A., Svec, V. (2017), Study of the success and dropout in the higher education policy in Europe and V4 countries. *Hungarian Educational Research Journal*, 7 (1), 43–56.

Tinto, V. (1975), Dropout from Higher Education: A Theoretical Synthesis of Recent Research, *Review of Educational Research*, 45, 89–125.

Zajęc, T. Z., Komendant-Brodowska, A. (2019), Premeditated, dismissed and disenchanting: higher education dropouts in Poland, *Tertiary Education and Management*, 25 (1), 1–16. <https://doi.org/10.1007/s11233-018-09010-z>.

A decorative pattern of white circles is arranged in a grid-like fashion across the dark teal background. The circles are of varying sizes and are positioned at the intersections of a grid, with some circles missing, creating a sparse, dotted effect.

ZAŁĄCZNIK

ZAŁOŻENIA METODOLOGICZNE DO ANALIZ ILOŚCIWYCH

W niniejszej analizie wykorzystano dane pochodzące ze Zintegrowanej Sieci Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on z lat 2012–2020. Dla studiowań zakończonych skreśleniem wyszukano kolejne studiowanie według następującego algorytmu: jeśli student został przywrócony na ten sam kierunek bez zmiany daty zarejestrowania – za następne studiowanie przyjmowano powrót na ten sam kierunek. W przeciwnym przypadku wybierano studiowanie o dacie zarejestrowania najbliższej, ale większej od daty skreślenia.

Do badania wybrano tylko te studiowania, które zgodnie z planem powinny się zakończyć przed rokiem 2020, to znaczy studiowania rozpoczęte w roku akademickim 2012/2013–2016/2017 dla studiów pierwszego stopnia, 2012/2013–2017/2018 dla studiów drugiego stopnia i 2012/2013–2014/2015 dla jednolitych studiów magisterskich. Warto jednak zaznaczyć, że ograniczenie to dotyczyło jedynie bazowego studiowania – w przypadku kolejnego studiowania wzięto pod uwagę wszystkie dane dostępne w bazie. Wyjątkiem są analizy dotyczące prawdopodobieństwa ukończenia studiów

w zależności od liczby zmian kierunku (s. 132). W tym przypadku zliczano nie liczbę studiowań, a liczbę studentów, którzy rozpoczęli pierwsze studia na danym poziomie w wymienionych wyżej latach. Wzięto pod uwagę ich doświadczenia studiowania aż do momentu uzyskania pierwszego dyplomu na danym poziomie studiów lub do końca okresu, z którego pochodziły dane (27 kwietnia 2020). Osoby rozpoczynające studia pierwszego stopnia i jednolite studia magisterskie potraktowano łącznie, ponieważ te poziomy kształcenia nie różnią się kryteriami aplikacji i mogą być studiowane naprzemiennie.

Jako kierunek studiów na potrzeby tego raportu zdefiniowano wszystkie studiowania mające ten sam kod uprawnień (co zwykle było równoważne pojedynczej nazwie kierunku na danej uczelni), poziom i formę (stacjonarne lub niestacjonarne).

Omówione wcześniej ograniczenie czasowe pozwoliło analizować kierunki zaklasyfikowane według jednego systemu (podział na obszary, dziedziny i dyscypliny wg Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 roku), obowiązującego w Polsce w latach 2011–2018. Jednak w przypadku kolejnych studiowań część kierunków została już zaklasyfikowana wyłącznie za pomocą nowej

klasyfikacji, obowiązującej od roku akademickiego 2018/2019 (podział na dziedziny i dyscypliny na mocy Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018). Ponieważ nie jest możliwe jednoznaczne zmapowanie obu tych klasyfikacji, w analizach poświęconych obszarowi kolejnego studiowania pominięto studiowania zaklasyfikowane wyłącznie według nowej klasyfikacji (91 tys. na 670 tys. powrotów na studia).

Pomimo zastosowanego ograniczenia czasowego część kierunków w systemie POL-on nie została zakwalifikowana do żadnego obszaru, dziedziny czy dyscypliny. Po części dotyczyło to kierunków interdyscyplinarnych, nie mieszczących się w przyjętej klasyfikacji. Jednak część takich przypadków wynikała najprawdopodobniej z braków w uzupełnieniu danych w systemie POL-on przez uczelnie. Dlatego gdzie tylko to było możliwe, w przypadku braku klasyfikacji autorzy raportu przypisali kierunkowi ręcznie obszar, dziedzinę i dyscyplinę na podstawie nazwy kierunku (dotyczyło to 171 nazw kierunków i 62 tys. studiowań). Studiowania, którym nie udało się w ten sposób przypisać obszarów, zostały pominięte w analizach dotyczących tematyki studiowań (15 tys. analizowanych studiowań i 4 tys. powrotów na studia).

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 roku i późniejszych rozporządzeń od roku 2006/2007 nie prowadzono jednolitych studiów magisterskich na kierunkach zaliczanych do obszarów nauk przyrodniczych, ścisłych i technicznych. Mimo to w systemie POL-on pojawiły się pojedyncze takie studiowania. Prawdopodobnie był to błąd we wpisywaniu danych do systemu i w analizie obszarów takie przypadki pominięto.

Część studentów w krótkim czasie po skreśleniu powracała na te same studia. Założono, że taki epizod w toku studiów nie wpływa znacząco na przebieg i tempo kształcenia. Dlatego też zliczając studiowania zakończone drop-outem nie uwzględniono przypadków skreśleń zakończonych powrotem na ten sam kierunek w ciągu mniej niż 365 dni od daty skreślenia. Na potrzeby większości wykresów takie studiowania zostały połączone ze studiowaniem odpowiadającym powrotowi na studia. Jednak na wykresach prezentujących strukturę skreśleń (s. 118–124) i powrót na studia (s. 125–131) zostały uwzględnione również takie przypadki.

Co więcej, aby nie zawyżać wskaźników drop-outu, w analizie pominięto wszystkie studiowania w ramach „rekrutacji bez podziału na kierunek” (22 tys. studiowań). Status taki jest nadawany w systemie POL-on studentom zrekrutowanym na niektóre uczelnie i wydziały (np. SGH

w Warszawie) bez przypisania do konkretnego kierunku w pierwszym semestrze lub roku studiów. Na poziomie prowadzonych analiz przypadki takie były trudne do odróżnienia od faktycznego przerwania studiów i w związku z tym zostały wyłączone z badania.

Opracowanie

Raport powstał w ramach zadań zleconych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Autorzy raportu

Paulina Wiktoro, Marta Czarnocka-Cieciura, dr Marzena Feldy, Anna Łobodzińska, Bartosz Pawlik, Eliza Witkowska

Autorzy dziękują dr. Jackowi Bielińskiemu za konsultacje metodologiczne oraz Laboratorium Baz Danych i Systemów Analityki Biznesowej za pomoc w pobraniu danych ze Zintegrowanej Sieci Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on.

Pytania dotyczące raportu prosimy przesyłać na adres

labstat@opi.org.pl

© Copyright by Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy

© Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Warszawa 2020

Wszelkie prawa zastrzeżone

**OŚRODEK
PRZETWARZANIA
INFORMACJI**
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

 www.opi.org.pl

Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy

al. Niepodległości 188 b
00-608 Warszawa

tel.: +48 22 570 14 00

faks: +48 22 825 33 19